

Nr 40

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till patentlag m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1966.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att
dels antaga härvid fogade förslag till

- 1) *patentlag,*
- 2) *lag om ändring i lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret,*
- 3) *lag om patent- och registreringsverkets besväravdelning,*
- 4) *lag om ändring i varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644),*
- 5) *lag om ändrad lydelse av 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521),*
- 6) *lag om ändrad lydelse av 85 § utsökningslagen,*
dels godkänna en i Strasbourg den 27 november 1963 undertecknad konvention om förenhetligande av vissa delar av patenträtten.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en total revision av den patenträttsliga lagstiftningen. Förslaget har tillkommit på initiativ av Nordiska rådet och det förberedande lagstiftningsarbetet på området har bedrivits i samverkan med utredningar i Danmark, Finland och Norge.

Förslaget syftar till att allmänt modernisera lagstiftningen och tillgodoföra den resultaten av det internationella konventionsarbetet på patentområdet. I detta hänseende innebär förslaget att patentskyddet i vissa avseenden stärks. Samtidigt beaktas samhällseliga intressen, bl. a. genom att möjligheterna att meddela tvångslicens vidgas och genom att regler införs som innebär ökad offentlighet i patenteringsförfarandet.

Vidare föreslås ett system med s. k. nordiska patentansökningar. Systemet

innebär, att den som vill erhålla patent i de nordiska länderna skall kunna vända sig med en patentansökan till endast ett av de nordiska patentverken, som i stort sett ensamt behandlar ansökningen och meddelar patent även för de övriga länderna. Patent meddelas därvid för varje land för sig. Sådana patent blir jämställda med patent som meddelas efter vanlig nationell ansökan. Systemets tillämpning är beroende av att särskild överenskommelse därom träffas mellan de nordiska länderna.

Systemet förutsätter att patentlagstiftningen i de nordiska länderna för enhetligas. De förslag till patentlagar som samtidigt läggs fram i Danmark, Finland, Norge och Sverige är helt överensstämmande i fråga om reglerna rörande beviljande av patent. Även i vad avser övriga civilrättsliga bestämmelser är förslagen i allt väsentligt överensstämmande.

Nu gällande undantag från patenterbarhet för bl. a. kemiska föreningar samt livs- och läkemedel avskaffas, beträffande livs- och läkemedel dock först efter en övergångsperiod. Kravet på uppfinningshöjd skärps något. Förslaget inför ett krav på absolut eller generell nyhet. Enligt de nuvarande nyhetsreglerna medför bara vissa särskilt angivna omständigheter att uppfinningen ej anses som ny.

De nuvarande bestämmelserna om patent- och registreringsverkets be-
svärsavdelning föreslås bilda en särskild lag. Vidare föreslås vissa följd-
ändringar i försvarsuppfinningslagen, varumärkeslagen, namnlagen och ut-
sökningslagen.

I propositionen föreslås att Sverige i anslutning till den nya lagstiftningens
gnomförande tillträder en inom Europarådet år 1963 antagen konvention,
som syftar till att vissa delar av patentlagstiftningen i de olika länderna
skall för enhetligas. Detta gäller bl. a. patenterbarhet och undantag därifrån,
nyhet och uppfinningshöjd.

Den nya lagstiftningen skall enligt förslaget träda i kraft den 1 januari
1967.

**Förslag
till
Patentlag**

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Den som gjort en uppfinning, som kan tillgodogöras industriellt, eller den till vilken uppfinnarens rätt övergått äger efter ansökan erhålla patent på uppfinningen och därigenom förvärva ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja uppfinningen enligt denna lag.

Patent meddelas icke på

1) uppfinning vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning,

2) växtsorter eller djurraser eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter eller djur; patent må dock meddelas på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande.

2 §.

Patent meddelas endast på uppfinning som icke är närliggande i förhållande till vad som blivit känt innan patentansökningen gjordes.

Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Även innehållet i patentansökan som tidigare gjorts här i riket anses som känt, om denna ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 22 §.

Patent må dock meddelas utan hinder av att uppfinningen inom sex månader innan patentansökningen gjordes blivit allmänt tillgänglig

1) till följd av uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt eller

2) genom att sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt förevisat uppfinningen på officiell eller officiellt erkänd internationell utställning.

3 §.

Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, annan än patenthavaren ej må utan dennes lov utnyttja uppfinningen yrkesmässigt genom att använda patentskyddat förfarande, genom att tillverka, införa, använda eller till försäljning, uthyrning eller utlåning utbjuda patentskyddat alster eller på annat sätt.

Avser uppfinningen förfarande för tillverkning av alster, omfattar ensamrätten även alster som tillverkats enligt förfarandet.

Ensamrätten omfattar icke utnyttjande av alster, som sålts här i riket i butik eller på därmed jämförligt sätt i strid mot ensamrätten, om köparen vid köpet icke ägde eller bort äga kännedom om att ensamrätten kränktes.

4 §.

Den som utnyttjade uppfinning yrkesmässigt här i riket när ansökan om patent därå gjordes må utan hinder av patentet fortsätta utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art, om utnyttjandet icke innefattade uppenbart missbruk i förhållande till patentsökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt. Sådan rätt till utnyttjande tillkommer under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja uppfinningen yrkesmässigt här i riket.

Rätt enligt första stycket må övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den uppkommit eller utnyttjandet avsetts skola ske.

5 §.

Utan hinder av patent må uppfinningen utnyttjas på utländskt fartyg, luftfartyg eller annat utländskt samfärdsmedel för dess behov, när det tillfälligt inkommer till riket vid regelbunden trafik eller eljest.

Konungen äger förordna, att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av patent må införas till riket och användas här för reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat i vilken motsvarande förmåner medgivnas för svenska luftfartyg.

6 §.

Konungen äger förordna, att ansökan om patent på uppfinning, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd i främmande stat, skall vid tillämpning av 2 § första och andra styckena samt 4 § anses gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten om sökanden yrkar det.

I förordnande skola anges de närmare villkor, under vilka sådan konventionsprioritet må åtnjutas.

7 §.

Innehavare av patent äger erhålla tilläggspatent på utveckling av uppfinningen, om ansökan härom inkommit innan ansökningen om huvudpatentet blev allmänt tillgänglig enligt 22 §.

Tilläggspatent meddelas utan hinder av att villkoret enligt 2 § första stycket icke är uppfyllt i förhållande till innehållet i ansökningen om huvudpatentet. Tilläggspatent upphör att gälla samtidigt med huvudpatentet, om annat ej följer av tredje stycket, och må övergå till annan endast tillsammans med huvudpatentet.

Upphör huvudpatentet på grund av att patenthavaren avstår från patentet eller förklaras patentet ogiltigt, utgör tilläggspatentet självständigt patent för återstoden av patenttiden. Finnas flera tilläggspatent till huvudpatentet, gäller det först meddelade tilläggspatentet som huvudpatent och de övriga som tilläggspatent till detta.

2 KAP.

Patentansökan och dess handläggning

8 §.

Patentmyndighet för Sverige är patent- och registreringsverket.

9 §.

Ansökan om patent göres skriftligen hos patentmyndigheten.

Ansökningen skall innehålla beskrivning av uppfinningen, innefattande även ritningar om sådana behövas, samt bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav). Beskrivningen skall vara så tydlig, att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen.

I ansökningen skall uppfinnarens namn anges. Sökes patent av annan än uppfinnaren, skall sökanden styrka sin rätt till uppfinningen.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

10 §.

I samma ansökan må icke sökas patent på två eller flera uppfinningar, som äro oberoende av varandra.

11 §.

Sökes patent på uppfinning som framgår av tidigare av sökanden ingiven patentansökan vilken icke slutligt avgjorts, skall den senare ansökningen på de villkor Konungen bestämmer anses gjord vid den tidpunkt då de handlingar av vilka uppfinningen framgår inkommo till patentmyndigheten, om sökanden yrkar det.

12 §.

Sökande som ej har hemvist här i riket skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

13 §.

Ansökan om patent må icke ändras så, att patent sökes på något som ej framgick av ansökningshandlingarna när ansökningen gjordes eller enligt 14 § skall anses gjord.

14 §.

Ändrar sökanden ansökningen inom sex månader från den dag då ansökningen gjordes, skall ansökningen anses gjord vid den tidpunkt då ändringen vidtogs, om han yrkar det.

Yrkande enligt första stycket må framställas endast en gång och må ej återtagas.

15 §.

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner patentmyndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, skall ansökningen avskrivas.

Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom fyra månader efter utgången av förelagd tid inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa brist och inom samma tid erlägger fastställd återupptagningsavgift.

16 §.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningen avslås, om anledning ej förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

17 §.

Påstår någon inför patentmyndigheten bättre rätt till uppfinningen än sökanden och finnes saken tveksam, må patentmyndigheten förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid äventyr att påståendet lämnas utan avseende vid patentansökningens fortsatta prövning.

Är tvist om bättre rätt till uppfinningen anhängig vid domstol, må patentansökningen förklaras vilande i avbidan på att målet slutligt avgöres.

18 §.

Visar någon inför patentmyndigheten att han äger bättre rätt till uppfinningen än sökanden, skall patentmyndigheten överföra ansökningen på honom, om han yrkar det. Den som får patentansökan överförd på sig skall erlägga ny ansökningsavgift.

Yrkas överföring, må ansökningen icke avskrivas, avslås eller bifallas förrän yrkandet slutligt prövats.

19 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och finnes ej hinder för patentföreligga, skall ansökningen godkännas för utläggning enligt 21 §.

Sedan ansökningen godkänts för utläggning, må patentkraven icke utvidgas eller yrkande enligt 14 § framställas.

20 §.

Inom två månader efter det ansökningen godkänts för utläggning skall sökanden erlägga fastställd tryckningsavgift. Sker det ej, skall ansökningen avskrivas. Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom fyra månader efter utgången av sagda tid erlägger tryckningsavgiften jämte fastställd återupptagningsavgift.

Sökes patent av uppfinnaren och begär han befrielse från tryckningsavgiften inom två månader efter det att ansökningen godkänts för utläggning, må patentmyndigheten medge honom sådan befrielse, om han har avsevärd svårighet att erlägga avgiften. Avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två månader därefter anses erlagd i rätt tid.

21 §.

Sedan tryckningsavgift enligt 20 § erlagts eller befrielse från tryckningsavgiften medgivits, skall patentmyndigheten utlägga ansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen. Utläggningen skall kungöras.

Invändning göres skriftligen hos patentmyndigheten inom tre månader från kungörelsedagen.

Från och med den dag då ansökningen utlägges skola tryckta exemplar av beskrivning och patentkrav, med uppgift om sökanden och uppfinnaren, finnas att tillgå hos patentmyndigheten.

22 §.

Från och med den dag då ansökningen utlägges skola handlingarna i ärendet hållas tillgängliga för envar.

När aderton månader förflutit från den dag då patentansökningen gjordes, eller, om konventionsprioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres, skola handlingarna hållas tillgängliga för envar, även om ansökningen icke utlagts. Har beslut fattats om avskrivning eller avslag, skola handlingarna dock hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökningen återupptages eller anför besvär.

På framställning av sökanden skola handlingarna hållas tillgängliga tidigare än som följer av första och andra styckena.

När handlingarna bli tillgängliga enligt andra eller tredje stycket, skall kungörelse därom utfärdas.

Innehåller handling företagshemlighet och rör den icke uppfinning vara patent sökes, äger patentmyndigheten, om särskilda skäl föreligga, på yrkande förordna att handlingen icke må utlämnas. Har sådant yrkande framställts, må handlingen icke utlämnas förrän yrkandet ogillats genom beslut som vunnit laga kraft.

23 §.

Efter utgången av den i 21 § andra stycket föreskrivna tiden upptages ansökningen till fortsatt prövning för avgörande av frågan huruvida ansökningen skall bifallas. Vid denna prövning äga 15—18 §§ tillämpning.

Har invändning gjorts, skall sökanden underrättas därom och tillfälle beredas honom att yttra sig över invändningen.

24 §.

Talan mot slutligt beslut av patentmyndigheten på patentavdelningen i ärende angående ansökan om patent må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 20 § första stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 18 § bifallits, må talan föras av sökanden. Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 18 § avslagits, må talan föras av den som framställt yrkandet.

Mot beslut, varigenom yrkande om förordnande enligt 22 § femte stycket avslagits, må talan föras av sökanden eller den som eljest framställt yrkandet.

25 §.

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot beslut på besvärsavdelningen må talan föras av sökanden, om det gått

honom emot. Talan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till Konungen.

26 §.

Patent är meddelat, när patentansökningen bifallits och beslutet vunnit laga kraft. När patent meddelats, skall det kungöras och patentbrev utfärdas. Har beskrivning eller patentkrav ändrats efter det de tryckts enligt 21 § tredje stycket, skola tryckta exemplar av handlingarna, med uppgift om patenthavaren och uppfinnaren, i slutligt skick finnas att tillgå hos patentmyndigheten.

Avskrivs eller avslås ansökan, som blivit tillgänglig för envar, skall beslutet kungöras när det vunnit laga kraft.

27 §.

Meddelat patent antecknas i patentregistret som föres av patentmyndigheten.

3 KAP.

Nordisk patentansökan

28 §.

Konungen äger efter överenskommelse med Danmark, Finland och Norge om att patent på uppfinning skall kunna erhållas för Sverige, Danmark, Finland och Norge eller för tre av dessa stater efter ansökan om patenten i en av de stater som ansökningen omfattar (nordisk patentansökan) förordna, att bestämmelserna i 29—38 §§ skola lända till efterrättelse.

29 §.

Nordisk patentansökan här i riket skall avse patent, förutom för Sverige, antingen för Danmark, Finland och Norge eller för två av dessa stater.

Sådan ansökan behandlas och prövas, med iakttagande av bestämmelserna i detta kapitel, enligt vad som gäller för patentansökan i allmänhet. Patent, som meddelats på grund av sådan ansökan, äger samma giltighet här i riket som annat här meddelat patent.

Meddelas på grund av nordisk patentansökan i Danmark, Finland eller Norge patent för Sverige, gäller patentet här i riket som om det meddelats här.

Föreligga i fråga om patent som meddelats i Finland beskrivning och patentkrav på såväl svenska som finska språket och råder icke överensstämmelse mellan texterna, omfattar patentskyddet här i riket endast vad som framgår av båda texterna. Patentskyddet bestämmes dock enbart med hänsyn till den svenska texten, om denna är avgörande i Finland.

30 §.

I fråga om nordisk patentansökan här i riket äger bestämmelsen i 2 § andra stycket sista punkten motsvarande tillämpning med avseende på tidigare patentansökan i annan stat som omfattas av ansökningen. Beträffande

ansökan om patent enbart för Sverige äger nämnda bestämmelse motsvarande tillämpning med avseende på nordisk patentansökan som gjorts i annan stat och som omfattar Sverige.

31 §.

Avser nordisk patentansökan här i riket även Finland, må patentansökningen godkännas för utläggning endast om beskrivning och patentkrav föreligga även på finska språket.

32 §.

I fråga om nordisk patentansökan här i riket skola tryckta exemplar av beskrivning och patentkrav som avses i 21 § tredje stycket innehålla uppgift om vilka stater ansökningen omfattar. När ansökningen godkännes för utläggning, skola sådana exemplar översändas till patentmyndigheterna i övriga stater som omfattas av ansökningen, för att i dessa hållas tillgängliga för allmänheten enligt vad därom är stadgat.

33 §.

När nordisk patentansökan, som gjorts i annan stat och som omfattar Sverige, utlägges i den andra staten, skall den samtidigt utläggas hos patentmyndigheten här i riket. Utläggningen skall kungöras.

Tryckta exemplar av beskrivning och patentkrav skola finnas att tillgå hos patentmyndigheten här i riket.

34 §.

Invändning mot nordisk patentansökan här i riket må göras, förutom hos patentmyndigheten här i riket, hos patentmyndigheten i annan stat som omfattas av ansökningen.

Inkommer till patentmyndigheten här i riket invändning mot nordisk patentansökan, som gjorts i annan stat och som omfattar Sverige, skall patentmyndigheten ofördröjligen översända handlingen till patentmyndigheten i den andra staten. Därvid skall dagen då handlingen inkom anges.

35 §.

Nordisk patentansökan, som gjorts här i riket och som omfattar Sverige, Danmark, Finland och Norge, må ändras till nordisk patentansökan för Sverige och två av de övriga staterna.

Nordisk patentansökan, som gjorts här i riket, må ändras till särskild patentansökan för Sverige.

Företages ändring som avses i andra stycket eller återkallas ansökan hos patentmyndigheten här i riket, må sökanden enligt vad därom är stadgat fullfölja den som särskild ansökan i annan stat, som omfattas av ansökningen. Vill sökanden sålunda fullfölja ansökningen, skall han samtidigt med ändringen eller återkallelsen avge förklaring därom till patentmyndigheten här i riket.

Hållas handlingarna i ansökningsärendet tillgängliga enligt 22 §, skall om ändring, återkallelse och förklaring som avses i första—tredje styckena utfärdas kungörelse. Förklaring skall även intagas i kungörelse enligt 21 § första stycket.

36 §.

Ändras nordisk patentansökan, som gjorts i annan stat och som omfattar Sverige, till ansökan för den staten eller återkallas ansökningen och har

sökanden enligt 35 § avgivit förklaring att han vill fullfölja ansökningen som särskild patentansökan för Sverige, skall ansökningen upptagas och prövningen fortsättas av patentmyndigheten här i riket, om sökanden gör anmälan härom hos denna myndighet inom två månader från ändringen eller återkallelsen. Hållas handlingarna i ärendet tillgängliga enligt 22 §, skall anmälningen kungöras.

Ansökan som upptages enligt första stycket skall behandlas och prövas som om den ursprungligen gjorts här i riket som patentansökan för Sverige. Sökanden skall dock erlägga fastställd ansökningsavgift här i riket, även om han erlagt ansökningsavgift i den stat där ansökningen gjordes.

37 §.

Bifalles nordisk patentansökan, som gjorts här i riket, skall patentbrevet utvisa för vilka stater patent meddelats.

38 §.

Konungen äger, efter avtal därom med berörd stat, förordna, att nordiska patentansökningar som göras här i riket skola överlämnas till patentmyndigheten i annan stat, som omfattas av ansökningarna, enligt närmare bestämmelser i förordnandet. Förordnande som nu sagts må icke avse ansökan av den som är bosatt här i riket.

Konungen äger även, efter avtal därom med berörd stat, förordna att nordiska patentansökningar, som gjorts i annan stat och som avser Sverige, må överlämnas till patentmyndigheten här i riket. Ansökan, som överlämnas enligt sådant förordnande, skall behandlas och prövas som om den ursprungligen gjorts här i riket.

4 KAP.

Patents omfattning och giltighetstid

39 §.

Patentskyddets omfattning bestämmes av patentkraven. För förståelse av patentkraven må ledning hämtas från beskrivningen.

40 §.

Meddelat patent kan upprätthållas intill dess sjutton år förflutit från den dag då patentansökningen gjordes.

Om upprätthållande av tilläggspatent stadgas i 7 §.

5 KAP.

Arsavgifter

41 §.

För patent, som icke är tilläggspatent, skall för varje år räknat från den dag patentansökningen gjordes (patentår) erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 73 §.

Har tilläggspatent övergått till självständigt patent enligt bestämmelserna i 7 § tredje stycket, skall från och med närmast följande patentår erläggas

årsavgift med belopp, som skulle ha utgått för huvudpatentet om det alltså varit gällande.

42 §.

Årsavgift förfaller till betalning första dagen av det patentår den avser. Årsavgift för patentår, som börjat innan patentet meddelats eller inom två månader därefter, förfaller dock först den dag då två månader förflutit efter patentets meddelande. Årsavgift må icke erläggas före patentets meddelande och ej heller tidigare än sex månader före patentårets början.

Innehas patentet av uppfinnaren och har han avsevärd svårighet att erlægga årsavgift, må patentmyndigheten medge honom anstånd under högst tre år från patentets meddelande, om han gör framställning därom senast den dag då årsavgift första gången förfaller. Avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två månader därefter anses erlagd i rätt tid.

Årsavgift må, med den förhöjning som må vara fastställd, erläggas inom sex månader efter patentårets ingång eller i fråga om patentår, som börjat innan patentet meddelats, efter sistnämnda tidpunkt. Årsavgift, med vars erläggande anstånd medgivits enligt andra stycket, må med samma förhöjning erläggas inom sex månader efter den tidpunkt till vilken anstånd erhållits.

6 KAP.

Licens, överlåtelse m. m.

43 §.

Har patenthavaren medgivit annan rätt att yrkesmässigt utnyttja uppfinningen (licens), äger denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

44 §.

Har patent övergått på annan eller licens upplåtits, skall på begäran anteckning därom göras i patentregistret.

Visas att i registret antecknad licens upphört att gälla, skall anteckningen om licensen avföras.

Bestämmelserna i första och andra styckena äga motsvarande tillämpning beträffande tvångslicens och rätt som avses i 53 § andra stycket.

I mål eller ärende angående patent anses den som patenthavare, vilken senast blivit införd i patentregistret i sådan egenskap.

45 §.

Ha tre år förflutit sedan patent meddelades och tillika fyra år sedan patentansökningen gjordes och utövas icke uppfinningen inom riket i skäligt omfång, äger den som här i riket vill utöva denna erhålla tvångslicens därtill, om godtagbar anledning till underlåtenheten saknas.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att vid tillämpning av första stycket utövning i främmande stat skall jämsättas med utövning här i riket.

46 §.

Innehavare av patent på uppfinning, vars utnyttjande är beroende av annan tillhörigt patent, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den uppfinning

som skyddas därav, om detta är skäligt på grund av den förstnämnda uppfinningens betydelse eller eljest särskilda skäl föreligga.

Innehavare av patent, till vilket tvångslicens åtnjutes enligt första stycket, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den andra uppfinningen, om det icke föreligger särskilda skäl däremot.

47 §.

Om hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt kräver det, äger den som vill yrkesmässigt utnyttja uppfinning, varå annan har patent, erhålla tvångslicens därtill.

48 §.

Den som utnyttjade patentsökt uppfinning yrkesmässigt här i riket när handlingarna i ansökningsärendet blevo tillgängliga enligt 22 § äger, om ansökningsleden leder till patent, erhålla tvångslicens till utnyttjandet, om synnerliga skäl föreligga samt han saknade kännedom om ansökningsleden och ej heller skäligen kunnat skaffa sig kännedom därom. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja uppfinningen yrkesmässigt här i riket. Tvångslicens kan avse även tid innan patentet meddelades.

49 §.

Tvångslicens må icke meddelas annan än den som kan antagas äga förutsättningar att utnyttja uppfinningen på godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen.

Tvångslicens utgör ej hinder för patenthavaren att själv utnyttja uppfinningen eller att upplåta licens. Tvångslicens må övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

50 §.

Tvångslicens meddelas av rätten, som även bestämmer i vilken omfattning uppfinningen må utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden påkalla det, äger rätten på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för denna.

7 KAP.

Patents upphörande m. m.

51 §.

Erlägges icke årsavgift enligt föreskrifterna i 41 och 42 §§, är patentet förfallet från och med ingången av det patentår för vilket avgiften icke erlagts.

Patent, som förfallit enligt första stycket, må återupprättas av patentmyndigheten, om patenthavaren har godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet. Ansökan om återupprättande skall göras skriftligen hos patentmyndigheten senast sex månader från den dag, då avgiften senast skolat erläggas. Inom samma tid skall årsavgiften med den förhöjning, som må vara bestämd, och fastställd återupprättningsavgift erläggas. Behörigen gjord ansökan skall kungöras.

Den som efter det att patent förfallit men innan ansökan om återupprättande kungjorts börjat utnyttja uppfinningen yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför äger den rätt som anges i 4 §, om patentet återupprättas.

52 §.

Har patent meddelats i strid mot 1 eller 2 §, skall rätten förklara patentet ogiltigt, om talan föres därom. Patent må dock ej förklaras ogiltigt på den grund att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel däri.

Utom i fall som avses i tredje stycket må talan föras av envar som lider förfång av patentet och, om det finnes påkallat ur allmän synpunkt, av myndighet som Konungen bestämmer.

Talan, som grundas på att patent meddelats annan än den som är berättigad till patentet enligt 1 §, må föras endast av den som påstår sig berättigad till patentet. Talan skall väckas inom ett år efter erhållen kännedom om patentets meddelande och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var patenthavaren i god tro när patentet meddelades eller när det övergick på honom, må talan ej väckas senare än tre år efter patentets meddelande.

53 §.

Har patent meddelats annan än den som är berättigad till patentet enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra patentet på honom. I fråga om den tid inom vilken talan skall väckas äga bestämmelserna i 52 § tredje stycket tillämpning.

Har den som fränkännes patentet i god tro börjat utnyttja uppfinningen yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, äger han mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar även innehavare av licens som är antecknad i patentregistret.

Rätt enligt andra stycket må övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

54 §.

Avstår patenthavaren skriftligen hos patentmyndigheten från patentet, skall myndigheten förklara patentet upphört.

Är patent utmätt eller är tvist om överföring av patent anhängig, må patentet icke förklaras upphört så länge utmätningen består eller tvisten icke blivit slutligt avgjord.

55 §.

Har patent förfallit eller förklarats upphört eller har genom lagakraftvunnen dom patent förklarats ogiltigt eller blivit överfört, skall patentmyndigheten utfärda kungörelse därom. Kungörelse skall även utfärdas, när ansökan om återupprättande blivit prövad genom lagakraftvunnet beslut.

8 KAP.

Uppgiftsskyldighet

56 §.

Aberopar patentsökande ansökningen gentemot annan innan handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, är han skyldig att på begäran lämna sitt samtycke till att denne får taga del av handlingarna.

Den som genom direkt hänvändelse till annan, i annons eller genom påskrift på vara eller dess förpackning eller på annat sätt anger att patent sökts eller meddelats utan att samtidigt lämna upplysning om ansökningens eller patentets nummer, är skyldig att på begäran utan dröjsmål lämna sådan upplysning. Anges icke uttryckligen att patent sökts eller meddelats men är vad som förekommer ägnat att framkalla uppfattningen att så är fallet, skall på begäran utan dröjsmål lämnas upplysning huruvida patent sökts eller meddelats.

9 KAP.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m.

57 §.

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

58 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen jämkas.

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

59 §.

På yrkande av den som lidit patentintrång äger rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att patentskyddat alster, som tillverkats utan patenthavarens lov, eller föremål, vars användande skulle innebära patentintrång, skall på visst sätt ändras eller sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras eller, i fråga om patentskyddat alster, mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget. Vad nu sagts gäller ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill och själv icke begått patentintrång.

Egendom som avses i första stycket må lagas i beslag, om brott som anges i 57 § skäligen kan antagas föreligga. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål i allmänhet äger därvid tillämpning.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket må rätten, om synnerliga skäl föreligga, på yrkande förordna att innehavare av egendom som avses i första stycket skall äga förfoga över egendomen under återstoden av patenttiden eller del därav mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

60 §.

Utnyttjar någon yrkesmässigt patentsökt uppfinning efter det handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, äger vad som sägs om patentintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningsen leder till patent. Till straff må dock ej dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan utläggning av patentansökningen kungjorts enligt 21 § må bestämmas endast enligt 58 § andra stycket.

Bestämmelserna i 58 § tredje stycket äga ej tillämpning, om ersättnings-talan väckes senast ett år efter patentets meddelande.

61 §.

Har patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 57—60 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.

Föres talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att patentet är ogiltigt, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avvidan på att frågan om patentets giltighet slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

62 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som ej är ringa underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 56 § dömes till dagsböter.

Sådan påföljd skall även ådömas den som i fall som avses i nämnda paragraf lämnar felaktig upplysning, om för gärningen ej är stadgat straff i brottsbalken.

Brott som avses i första och andra styckena må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

63 §.

Patenthavare eller den som på grund av licens äger utnyttja uppfinningen må föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patentet åtnjuter skydd gentemot annan, om ovisshet råder om förhållandet och denna länder honom till förfång.

Den som driver eller avser att driva verksamhet äger, under samma villkor, föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder mot verksamheten föreligger på grund av visst patent.

Göres i mål som avses i första stycket gällande att patentet är ogiltigt, äga bestämmelserna i 61 § andra stycket motsvarande tillämpning.

64 §.

Den som vill väcka talan om patents ogiltighet, överföring av patent eller meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till patentmyndigheten samt underrätta envar som enligt patentregistret innehar licens till patentet.

Vill licenstagare väcka talan om intrång i patent eller om fastställelse enligt 63 § första stycket, skall han underrätta patenthavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i patentregistret.

Visas ej, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt föreskrifterna i första stycket, skall käranden givas tid därtill. Försitter han denna tid, må hans talan icke upptagas till prövning.

65 §.

Stockholms rådhusrätt är rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till patentsökt uppfinning,
2. patents ogiltighet eller överföring av patent,
3. meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket,
4. patentintrång,
5. fastställelse enligt 63 § eller
6. bestämmande av ersättning enligt 75 §.

66 §.

I mål som anges i 65 § består rådhusrätten, utom i fall som avses i andra stycket nedan, av sex ledamöter, av vilka tre skola vara lagfarna och tre tekniskt sakkunniga. Har förfall uppkommit för en av ledamöterna sedan huvudförhandling påbörjats, är rätten dock domför med övriga fem ledamöter. En av de lagfarna ledamöterna är rättens ordförande.

Vid måls avgörande utan huvudförhandling och vid handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn på stället, består rådhusrätten av en lagfaren ledamot eller, om så är lämpligt, av en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot, varvid den lagfarna ledamoten är rättens ordförande.

67 §.

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i rådhusrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Flera än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter må ej sitta i rätten.

68 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordnar för tre år i sänder minst tjugofem personer att tjänstgöra som tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten och hovrätten. Under treårsperiod äger Konungen vid behov för återstående del av perioden förordna ytterligare personer för sådan tjänstgöring.

Rättens ordförande utser bland de sålunda förordnade, med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, för varje särskilt mål dem som skola inträda i rätten. Tekniskt sakkunnig ledamot som avgått är skyldig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål i vars handläggning han förut deltagit.

69 §.

I mål enligt 65 § skall rätten inhämta yttrande från patent- och registreringsverkets besväravdelning, om det finnes erforderligt.

70 §.

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 65 § skall sändas till patentmyndigheten.

10 KAP.

Särskilda bestämmelser

71 §.

Patenthavare, som ej har hemvist här i riket, skall ha ett här bosatt ombud, som äger för honom mottaga delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden rörande patentet med undantag av stämning i brottmål och föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombud skall anmälas till patentregistret och antecknas däri.

Har patenthavaren ej anmält ombud som avses i första stycket, må delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sändes till honom med posten i betalt brev under hans i patentregistret antecknade adress. Är fullständig adress ej antecknad i registret, må delgivning ske genom att handlingen anslås i patentmyndighetens lokal. Om delgivningen skall kungörelse införas i allmänna tidningarna. Delgivningen anses ha skett när vad nu sagts blivit fullgjort.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att bestämmelserna i första och andra styckena icke skola äga tillämpning i fråga om patenthavare som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bosatt ombud, vilket är anmält till patentregistret här i riket och äger behörighet som anges i första stycket.

72 §.

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 §, föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlagga fastställd besvärsavgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot besvärsavdelningens beslut föres talan genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

73 §.

Avgifter enligt denna lag fastställas av Konungen. Därvid äger Konungen, såvitt avser årsavgifter, förordna att ett eller flera av de första patentåren skola vara avgiftsfria.

74 §.

Närmare bestämmelser angående ansökan om patent, kungörelser i patentärende, tryckning av ansökningshandlingarna, patentregistret och dess förande samt patentmyndigheten utfärdas av Konungen eller i den omfattning Konungen bestämmer av patentmyndigheten. Diarier hos patentmyndigheten skola vara tillgängliga för allmänheten i den utsträckning Konungen bestämmer.

Konungen äger förordna, att handlingar i ärenden angående ansökan om patent må utlämnas till myndighet i annan stat.

Konungen äger även förordna att granskning av ansökningar om patent, efter framställning av patentmyndigheten, må äga rum hos myndighet i annan stat eller hos internationell institution samt att den som söker patent på uppfinning, varå han tidigare sökt patent i annan stat, skall vara skyldig att redovisa vad patentmyndigheten i den staten delgivit honom rörande prövningen av uppfinningens patenterbarhet.

75 §.

Befinner sig riket i krig eller krigsfara äger Konungen, om det finnes nödvändigt ur allmän synpunkt, förordna, att rätt till viss uppfinning skall avstås till staten eller till annan som Konungen bestämmer. För rätt till uppfinning, som sålunda tages i anspråk, skall skälig ersättning utges. Träffas icke överenskommelse om ersättningen med den ersättningsberättigade, bestämmes ersättningen av rätten.

Har rätt till uppfinning tagits i anspråk av annan än staten till följd av förordnande enligt första stycket och fullgör denne icke sin ersättningsskyldighet, är staten pliktig att på ansökan av den ersättningsberättigade ge näst utge ersättningen.

76 §.

Om uppfinningar av betydelse för rikets försvar gälla särskilda bestämmelser.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967, då förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent upphör att gälla. Avser uppfinning livs- eller läkemedel må dock, intill dess Konungen förordnar annat, patent icke meddelas på själva alstret.

2. Den nya lagen äger tillämpning även på patent som meddelats före lagens ikraftträdande eller som meddelas på grund av ansökan som ingivits dessförinnan i den mån annat ej följer av vad som stadgas nedan.

Bestämmelserna i 16 § första stycket förordningen angående patent äga fortfarande tillämpning i fråga om patent som meddelats eller meddelas på grund av ansökan som gjorts före lagens ikraftträdande eller som enligt bestämmelserna i 6 § den nya lagen skall anses gjord före denna tidpunkt.

3. Fråga om ogiltigförklaring av patent, som meddelats enligt förordningen angående patent, och om rätt att väcka talan om sådan ogiltigförklaring bedömes enligt nämnda förordning. I fråga om ersättning för patentintrång, som ägt rum före den nya lagens ikraftträdande, och om rätt att väcka talan härom äger förordningen angående patent alltjämt tillämpning.

4. Den som vid den nya lagens ikraftträdande här i riket yrkesmässigt utnyttjade uppfinning, varå patent icke kunnat meddelas enligt förordningen angående patent, eller vidtagit väsentliga åtgärder härför äger utan hinder av att patent sedermera meddelas på uppfinningen den rätt som sägs i 4 § den nya lagen, oaktat han påbörjat utnyttjandet eller vidtagit åtgärder härför efter det ansökningen gjordes.

5. Har före den nya lagens ikraftträdande uppfinning blivit allmänt tillgänglig till följd av åtgärd, som vidtagits av sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt, och har patentansökningen ingivits före den 1 juli 1967, skall vid bedömningen huruvida till följd därav hinder föreligger mot meddelande av patent eller patent skall förklaras ogiltigt 3 § förordningen angående patent äga tillämpning.

6. Patentansökan, som vid den nya lagens ikraftträdande är anhängig hos patentmyndigheten, skall behandlas och avgöras enligt förordningen angående patent, om patentmyndigheten före ikraftträdandet givit sökanden underrättelse enligt 7 § första stycket nämnda förordning.

7. Ansökan om patent, som ingivits före den nya lagens ikraftträdande, skall icke hållas tillgänglig enligt 22 § den nya lagen före den 1 juli 1967, om ansökningen icke dessförinnan utlägges eller sökanden begär att ansökningen skall hållas tillgänglig.

8. I fråga om årsavgift för patentår som börjar före den 1 juli 1967 gälla bestämmelserna i 11 § förordningen angående patent.

9. Vad i förordningen angående patent är särskilt stadgat om tilläggs-patent äger, i stället för 7 § andra stycket andra punkten och tredje stycket samt 41 § andra stycket den nya lagen, tillämpning på tilläggs-patent som meddelats före lagens ikraftträdande.

10. Bestämmelserna i 61 § andra stycket och 63 § tredje stycket den nya lagen äga icke tillämpning i fråga om patentmål, som anhängiggjorts före lagens ikraftträdande. För sådana mål skall i stället äldre lag tillämpas. Bestämmelserna i 67 § den nya lagen äga icke tillämpning i fråga om patentmål som avgjorts av rådhusrätten före lagens ikraftträdande.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret

Härigenom förordnas, att 5, 8, 9 och 10 §§ lagen den 29 november 1946 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Så länge förbudet är gällande skall ansökning om patent *å* uppfinningen icke offentliggöras enligt 7 § *första stycket* eller 20 § *andra stycket* förordningen angående patent.

Så länge förbudet är gällande skall ansökning om patent *på* uppfinningen icke offentliggöras enligt 21 och 22 §§ *patentlagen*.

8 §.

Är uppfinning som i 1 § sägs av särskild betydelse för försvaret, äger Konungen föreskriva, att 7 § *förordningen angående patent* ej skall tillämpas på ansökningen.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att, efter vad i 6 § *förordningen angående patent* sägs, avslå ansökningen, *varde* hemligt patent

Är uppfinning som sägs i 1 § av särskild betydelse för försvaret, äger Konungen föreskriva, att 19—23, 26 och 27 §§ *patentlagen* ej skola tillämpas på ansökningen.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att avslå ansökningen efter vad som sägs i 16 § *patentlagen*, skall hemligt patent *meddelas* samt bevis

¹ Senaste lydelse av 8 och 9 §§, se SFS 1962: 624.

(Nuvarande lydelse)

meddelat samt bevis därom *utfärdat*; och må förty de till ärendet hörande handlingarna icke utan granskningsmyndighetens tillstånd utlämnas till annan än patenthavaren eller något yppas om dem.

Patentmyndigheten skall — — — för allmänheten.

(Föreslagen lydelse)

därom *utfärdas*. De till ärendet hörande handlingarna må icke utan granskningsmyndighetens tillstånd utlämnas till annan än patenthavaren och ej heller må något yppas om dem.

9 §.

Upphåves föreskrift som i 8 § sägs, skall alltjämt anhängig ansökan i fortsättningen handläggas enligt 7 § *förordningen angående patent*. Är patent meddelat, skall anteckning därom göras i det allmänna patentregistret samt kungörande och offentliggörande i övrigt ske i enlighet med *sjätte stycket i samma paragraf*.

Upphåves föreskrift som sägs i 8 §, skall alltjämt anhängig ansökan i fortsättningen handläggas enligt 19—23, 26 och 27 §§ *patentlagen*. Är patent meddelat, skall anteckning därom göras i det allmänna patentregistret samt kungörande och offentliggörande i övrigt ske i enlighet med 26 § *patentlagen*.

10 §.

Meddelas enligt — — — — — därigenom sker.

Talan om ersättning prövas av Stockholms rådhusrätt i den sammansättning som anges i 23 § *förordningen angående patent*.

Talan om ersättning prövas av Stockholms rådhusrätt i den sammansättning som anges i 66 § *patentlagen*. Angående hovrättens sammansättning i mål som här avses äger 67 § *patentlagen* motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

Vad som sägs i 10 § om hovrättens sammansättning äger icke tillämpning i mål som avgjorts av rådhusrätten före nämnda dag.

Förslag

till

Lag

om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Inom patent- och registreringsverket skall finnas en besvärsavdelning för prövning av besvär i ärenden rörande patent och varumärken samt ärenden angående släktnamn och förnamn.

Besvärsavdelningen består av ämbetsverkets chef som ordförande, minst fem av Konungen utsedda tekniskt kunniga ledamöter och minst tre av Konungen utsedda lagkunniga ledamöter.

Besvärsavdelningen må arbeta på avdelningar. Ordförande på avdelning förordnas av Konungen.

2 §.

Besvärsavdelningen är vid handläggning av patentärenden beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skola vara tekniskt kunniga. Om patentärendes beskaffenhet fordrar det, skall lagkunnig ledamot deltaga.

Vid handläggning av varumärkes- och namnärenden är besvärsavdelningen beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skola vara lagkunniga.

3 §.

Som besvärsavdelningens beslut gäller den mening, varom flertalet för- enar sig, eller vid lika röstetal den mening som ordföranden biträder.

4 §.

Besvärsavdelningen äger låta höra vittne vid allmän domstol till utred- ning i ärende som ankommer på dess prövning.

5 §.

Närmare bestämmelser om besvärsavdelningens verksamhet utfärdas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

Förslag

till

Lag

om ändring i varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644)

Härigenom förordnas, att 37, 47 och 48 §§ varumärkeslagen den 2 december 1960¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

37 §.

Gör någon — — — — — sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om *det av målsägande anges till åtal.*

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om *målsägande angiver det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.*

47 §.

Klagan över slutligt beslut av patent- och registreringsverket å varumärkesbyrån enligt denna lag må föras av sökanden ävensom, i fall då ansökan om registrering av varumärke bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, av den som gjort invändningen. Klagan föres genom besvär hos verkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag.

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Talan föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag.

Över besvärsavdelningens beslut må klagan föras allenast av sökanden. Klagan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Mot besvärsavdelningens beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

48 §.

Det ankommer på Konungen att meddela närmare föreskrifter om vad sökanden i registreringsärende har att iakttaga, om kungörande som sägs i 20, 21 och 46 §§ samt eljest

Det ankommer på Konungen eller i den omfattning Konungen bestämmer på registreringsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om vad sökanden i registreringsärende

¹ Senaste lydelse av 47 § se SFS 1962: 145.

(Nuvarande lydelse)

om förfarandet i dessa ärenden, om förfarandet vid besvär enligt 47 § och om sammansättningen av patent- och registreringsverkets besvärsavdelning vid prövning av dit fullföljda varumärkesärenden ävensom om varumärkesregistrets förande.

Vid ansökan — — — — — registreringsperiodens utgång.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 skall er-
hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

35 §.

Klagan över namnmyndighetens slutliga beslut i ansökningsärende må föras av sökanden ävensom, i fall då ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, av den som gjort invändningen. Klagan föres genom besvär, som skola hava inkommit till namnmyndigheten inom en månad från beslutets dag.

För prövning av besvär skall hos namnmyndigheten finnas särskild besvärsavdelning. Avdelningen är beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skola vara rättskunniga.

Över besvärsavdelningens beslut må klagan icke föras.

(Föreslagen lydelse)

Talan mot slutligt beslut av namnmyndigheten må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Talan föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom en månad från beslutets dag.

Mot besvärsavdelningens beslut må talan icke föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 85 § utsökningslagen**

Härigenom förordnas, att 85 § utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***85 §.**

När fast ————— hos överexekutor.

Då fast ————— utmätningen skett.

Utmätes fartyg ————— urskiljande erfordras.

Gäller utmätningen ————— rörande luftfartyg.

Myndighet, vilken ————— är sagt.

Har domstol ————— till överexekutor.

Sker utmätning ————— till kommerskollegium.

Utmätes patent, skall utmätningssmannen ofördröjligen till patentmyndigheten sända bevis om utmätningen med angivande av patentets nummer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

¹ Senaste lydelse se SFS 1964: 446.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 15 september 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, LUNDKVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet KLING, fråga om *ny nordisk patentlagstiftning* samt anför.

På initiativ av det gemensamma nordiska utskottet för ekonomiskt samarbete tillsattes under åren 1949—50 en nordisk kommitté med uppdrag att verkställa en förberedande utredning angående möjligheterna till nordisk patentgemenskap. Kommittén, som var sammansatt av danska, norska och svenska delegerade, slutförde sitt arbete under senare delen av år 1952, då likalydande betänkanden avgavs till vederbörande myndigheter i Danmark, Norge och Sverige (SOU 1952: 43).

Kommittén lade huvudvikten vid att undersöka möjligheterna för en nordisk patentgemenskap på det administrativa området och redovisade i sina betänkanden olika tänkbara lösningar. I första hand förordades ett system med nordiska patent till närmare utredning.

Sedan kommitténs betänkande remissbehandlats i vanlig ordning, behandlades frågan om en nordisk patentgemenskap vid Nordiska rådets andra session i Oslo 1954 med resultat att rådet hemställde hos regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att snarast söka genomföra ett system med nordiska patent. Finland var vid nämnda tid ej representerat i rådet men inbjöds sedermera att delta i det utredningsarbete som kom till stånd med anledning av rådets hemställan.

Härefter utsågs i Danmark, Finland, Norge och Sverige sakkunniga för fortsatt utredning rörande frågan om nordiska patent. De sakkunniga antog som benämningar respektive danska, finska, norska och svenska kommittén för nordiska patent.

Island har inte deltagit i utredningen men den isländska regeringen har under arbetets gång av den danska kommittén hållits underrättad om detta.

I mars 1962 framlade kommittéerna ett gemensamt preliminärt betänkande som remissbehandlades i samtliga länder.

Kommittéerna har därefter i början av år 1964 avgivit ett i december 1963 dagtecknat slutligt betänkande (Nordisk utredningsserie 1963:6) med förslag till nya patentlagar för Danmark, Finland, Norge och Sverige, utkast till överenskommelse rörande nordisk patentansökan samt utkast till tillämpningsföreskrifter i anledning av den nya lagstiftningen.¹ Den svenska kommittén har därjämte avgivit promemoria (stencilerad) med förslag till lag om patent- och registreringsverkets besväravdelning m. m.

Betänkandet har remissbehandlats i samtliga länder. Den nämnda promemorian har remissbehandlats i Sverige. I Sverige har yttranden avgivits av Svea hovrätt, riksåklagarämbetet, som bifogat yttrande av statsåklagaren i Stockholm, försvarets civilförvaltning, medicinalstyrelsen, statens farmaceutiska laboratorium, telestyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, statens centrala frökontrollanstalt, kommerskollegium, som bifogat yttranden av Stockholms handelskammare, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Smålands och Blekinge handelskammare, Skånes handelskammare, handelskammaren i Göteborg, handelskammaren i Gefle samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, patent- och registreringsverket, näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, statens pris- och kartellnämnd, statens tekniska forskningsråd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala län, Östergötlands län, Göteborgs och Bohus län, Hallands län samt Västernorrlands län, besvärssakkunniga, mönsterskyddsutredningen, förvaltningsdomstolskommittén, växtförädlingsskyddsutredningen, Stockholms rådhusrätt, Apotekarsocieteten, Ingeniörsvetenskapsakademien, Jernkontoret, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Läkemedelsindustriföreningen, RUFI, Representantföreningen för utländska farmaceutiska industrier, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening, Sveriges lantbruksförbund, Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Svenska industritjänstemannaförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges civilingenjörssförbund, Svenska teknologföreningen, Sveriges juristförbund, Tekniska läroverkens ingenjörssförbund, Statsverkens ingenjörssförbund, Sveriges advokatsamfund, Svenska föreningen för industriellt rättsskydd, Svenska uppfinnar-kontoret, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska industriens patentingenjörers förening samt Svenska patentombudsföreningen.

Sveriges industriförbund åberopar i sitt yttrande ett av industriförbunden i de nordiska länderna gemensamt avgivet utlåtande ävensom ett av Sveriges kemiska industrikontor avgivet utlåtande.

¹ Betänkandet är från svensk sida undertecknat av justitieombudsmannen Alfred Bexelius, ordförande, expediteschefen Göran Borggård, f. d. byråchefen Gunnar Reiland, direktören Gustaf Settergren och generaldirektören Åke von Zweigbergk ävensom överingenjören Saul Lewin, sekreterare.

I. HUVUDDRAGEN I LAGSTIFTNINGEN

Gällande rätt

De grundläggande patenträttsliga bestämmelserna är givna i *förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent*. Ändringar i denna har skett bl. a. genom lagar den 11 maj 1928 (nr 99), den 5 juni 1931 (nr 192), den 23 mars 1934 (nr 60), den 22 juni 1944 (nr 357), den 21 december 1949 (nr 667), den 20 mars 1953 (nr 85), den 27 mars 1953 (nr 103), den 28 juli 1958 (nr 423) och den 11 maj 1962 (nr 144). Lagen den 22 juni 1944 innebar tämligen omfattande ändringar, särskilt rörande reglerna om förfarandet i patentansökningsärenden och om patentintrång.

I fråga om patenträttens föremål stadgas i 1 § första stycket att patent må meddelas på nya uppfinningar, som avser alster eller förfarande och kan utnyttjas i industriell verksamhet. Sistnämnda begrepp har i praxis givits en mycket vidsträckt innebörd så att även uppfinningar inom lantbruk, skogsbruk m. m. anses kunna skyddas.

I 2 § stadgas vissa undantag från patenterbarhet. Patent må ej meddelas på uppfinning vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder. Avser uppfinning livs- eller läkemedel eller kemisk förening, må patent ej meddelas på själva alstret utan endast på särskilt förfarande för dess framställning.

Berättigad att erhålla patent är enligt 1 § andra stycket endast uppfinnare, svensk eller främmande, eller uppfinnares rättsinnehavare. Till skydd för uppfinnarens personliga intresse krävs att uppfinnaren anges i patentansöknings. Uppfinnarens namn upptages även i den tryckta patentskriften och i patentregistret.

I 3 § utläggs den närmare innebörden av nyhetskravet. Enligt första stycket må uppfinning ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent därå inkommit till patentmyndigheten, redan blivit så beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utövad, att sakkunnig person kan med ledning av därigenom vunna upplysningar utöva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller förfarande, som förut blivit sålunda känt. Såsom undantag härifrån stadgas i andra stycket, i anslutning till föreskrifterna om s. k. utställningsskydd i Pariskonventionens artikel 11, att i fall då uppfinning blivit förevisad på internationell utställning, den omständigheten, att uppfinningen därvid eller sedermera blivit känd genom tryckt skrift eller genom uppfinningens utövning,

dock inte må utgöra hinder för patents meddelande, om ansökan därom inkommer inom sex månader efter det uppfinningen utställdes.

Av betydelse i förevarande sammanhang är även stadgandet i 9 §. Enligt detta skall i fall då flera anmäler sig för erhållande av patent på samma eller väsentligen lika uppfinning, den ha företräde, som först inkom till patentmyndigheten med så beskaffade ansökningshandlingar, att ansökningens föremål därav tydligt framgår.

Patenträttens innehåll anges endast indirekt genom bestämmelser om vad som skall anses som patentintrång. Enligt 19 § 1 mom. första stycket föreligger patentintrång, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande. I andra stycket stadgas att när fråga är om intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, skall, utom såvitt angår straffansvar, sådant ämne anses ha framställts medelst det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas.

Beträffande patentförfarandet stadgas i 4 § att patent sökes skriftligen hos patentmyndigheten. Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn och adress samt uppfinningens benämning. Vid ansökningen skall fogas ritningar och så tydlig och fullständig beskrivning att sakkunnig person med ledning därav kan utöva uppfinningen. Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk som innehåller bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patentet. Har sökanden uppgivit annan som uppfinnare, skall han inge handling som visar att han är uppfinnarens rättsinnehavare. Därjämte åligger det sökanden att inbetala viss ansökningsavgift. Sökes patent på flera uppfinningar, skall särskilda ansökningshandlingar inges för varje uppfinning. Är sökanden inte boende inom riket, skall han vid ansökningen foga fullmakt för ett inom riket bosatt ombud.

Inkomna patentansökningar underkastas i patentverket granskning såväl i formellt hänseende som med avseende på uppfinningens nyhet och patenterbarhet i övrigt (5—6 §§). Granskningen sker till en början internt inom patentverket och ansökningshandlingarna är under denna tid i regel hemliga. Finnes ansökningen behäftad med brist, skall sökanden underrättas härom och föreläggas att yttra sig över anmärkningen eller avhjälpa bristen. Underlåter sökanden att inom föreskriven tid yttra sig i ärendet, skall patentmyndigheten avföra ansökningen. Sökanden äger dock återuppliva denna genom att inom fyra månader från utgången av den föreskrivna tiden till patentmyndigheten inkomma med yttrande och återupplivningsavgift. Om sökanden avger yttrande i anledning av föreläggandet men underlåter att inom den föreskrivna tiden avhjälpa anmärkt brist, är

förfarandet olika allteftersom bristen är av formell eller materiell natur. Rör bristen det formella, äger patentmyndigheten förklara ansökningsfallen. Om uppfinningen inte är patenterbar eller sökanden inte visat att han är uppfinnarens rättsinnehavare eller ansökningsavgiften ej erlagts, skall ansökningsfallen däremot avslås.

Över sådant beslut kan sökanden enligt 8 § första stycket inom två månader anföra besvär hos patentmyndighetens besväravdelning. Skulle även detta beslut gå sökanden emot, kan han enligt 8 § fjärde stycket inom samma tid fullfölja talan till Kungl. Maj:t (regeringsrätten).

Om patentmyndigheten finner ansökningsfallen kunna bifallas, skall ansökningsfallen jämlikt 7 § kungöras och utläggas till allmänhetens granskning. Från denna tidpunkt är i regel ansökningshandlingarna offentliga. Härfter står det envar öppet att inom två månader inkomma med skriftlig invändning till patentmyndigheten. Sökanden har att inom samma tid erlægga viss utfärdningsavgift. Underlåter sökanden detta — och har befrielse från avgiften ej heller medgivits — avförs ansökningsfallen som återtagen. Har avgift erlagts — eller befrielse medgivits — och invändning ej inkommit, meddelas patent. Om invändning gjorts, upptages ärendet däremot till ny behandling. Finner patentmyndigheten att ansökningsfallen trots invändningen bör bifallas, kan invändaren enligt 8 § andra stycket inom två månader överklaga beslutet hos besväravdelningen. Däremot kan invändare ej föra saken vidare till regeringsrätten.

När beslut om meddelande av patent vunnit laga kraft, skall patentmyndigheten utfärda patentbrev. Patentmyndigheten skall även göra anteckning rörande patentet i ett för sådant ändamål upprättat register och införa kungörelse därom i allmänna tidningarna ävensom på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar.

Patenttiden är enligt 10 § första stycket sjutton år, räknat från den dag då ansökningsfallen inkom. För att patenträtten skall bestå fordras dock enligt 11 § att vissa i detta stadgande fastställda årsavgifter erläggas. Den som erhållit patent kan jämlikt 10 § andra stycket få tilläggspatent på förbättring av uppfinningen. För tilläggspatent utgår ej årsavgifter men det gäller å andra sidan ej längre än huvudpatentet.

Överlåtelse av patent skall jämlikt 12 § anmälas till patentmyndigheten, hos vilken överlåtelsehandlingen också skall företes. Intill dess detta skett betraktas i patentavseende den såsom patenthavare, vilken senast finns i denna egenskap antecknad hos patentmyndigheten.

I fråga om intrång i patent ges straff- och skadeståndsregler m. m. i 19 § 1—4 mom. och 21 § 1 mom. Straffansvar inträder endast vid uppsåtligt intrång i beviljat patent; straffet är dagsböter eller, där omständigheterna är synnerligen försvårande, fängelse. Ersättningsskyldighet uppkommer även vid intrång av oaktsamhet. Föreligger endast ringa oakts-

samhet, kan ersättningen jämkas. Även den som begått intrång i god tro kan förpliktas utge ersättning om och i den mån domstolen prövar skäligt och högst intill beloppet av den uppkomna vinsten. För ersättningstalan gäller vissa särskilda preskriptionsbestämmelser. Beträffande olagligen framställda alster föreligger skyldighet att mot lösen avstå dem till patenthavaren m. m. Talan i anledning av patentintrång får endast väckas av patenthavaren. I 20 § ges regler om visst intrångsskydd för patentsökt uppfinning redan före patentbeviljandet.

Enligt 19 § 6 mom. äger patenthavaren föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patentet åtnjuter skydd gentemot annan. En förutsättning är dock att ovisshet råder härom och att denna länder patenthavaren till förfång. Den som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning äger under motsvarande villkor föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder däremot föreligger på grund av visst patent.

Tvångslicens kan meddelas i två fall. Enligt 15 § kan sådan licens beviljas om den patenterade uppfinningen ej utövas inom riket i tillfredsställande omfång sedan tre år förflutit från patentbeviljandet och giltig anledning till underlåtenheten att utöva uppfinningen ej visas. Om synnerliga skäl föreligger, kan jämlikt 21 § 2 mom. tvångslicens vidare tillerkännas den som inom riket börjat utnyttja patenterad eller patentsökt uppfinning eller vidtagit särskilda åtgärder därför. Förutsättningen är att vederbörande saknat kännedom om att patent blivit meddelat eller sökt och att han ej heller skäligen kunnat skaffa sig sådan kännedom. Tvångslicens meddelas av rätten, som även fastställer vilken ersättning som skall utgå.

Enligt 16 § är patent ej gällande mot den som inom riket utövade uppfinningen eller hade vidtagit väsentliga åtgärder härför, när patentansöknings ingavs, s. k. föranvändarrätt. Utan hinder av patent får uppfinning även utnyttjas på fartyg eller annat transportmedel för dess behov, när transportmedlet utan att vara hemmahörande i Sverige vid regelbunden trafik eller eljest tillfälligt inkommer hit.

I 17 § stadgas att patenterad uppfinning kan genom expropriation upplåtas för statens räkning eller allmänhetens fria begagnande. Patenthavaren skall härvid tillerkännas full ersättning.

Om patent har meddelats i strid mot någon av de allmänna patenterbarhetsförutsättningarna i 1—3 §§, kan jämlikt 18 § envar som anser sin rätt vara förnärmad genom patentet väcka talan vid domstol om ogiltigförklaring av patentet. Sådan talan kan även väckas av allmän åklagare. Fråga om patents ogiltighet kan även prövas i intrångsmål. Finnes härvid att patentet bör anses ogiltigt, inträder jämlikt 19 § 5 mom. ej någon intrångspåföljd.

Rättegång i patentmål skall enligt 23 § föras vid Stockholms rådhusrätt, som härvid har särskild sammansättning. Utöver tre lagfarna ledamöter sitter det nämligen tre i tekniska förhållanden kunniga perso-

ner i rätten. Överinstanser är Svea hovrätt och högsta domstolen med vanlig sammansättning.

I 22 § ges bestämmelser om viss uppgiftsskyldighet rörande patent och patentansökan. Bl. a. gäller att den som genom meddelande på vara, anslag o. d. uppger, att patentskydd åtnjutes här i riket med avseende på alster eller förfarande, utan att därvid ange patentets eller ansökningens nummer, är skyldig att lämna den, som kan ha olägenhet därav, uppgift om numret. För underlåtenhet att uppfylla denna uppgiftsskyldighet stadgas straff och skadeståndsansvar.

I internationellt hänseende gäller att in- och utlänningar enligt 1 § är i lika mån berättigade att söka patent här i riket. I förhållande till de stater som är anslutna till 1883 års Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten gäller dessutom enligt 25 § patentförordningen och 1 § kungörelsen den 2 december 1960 (nr 649) med bestämmelser i fråga om skydd för vissa främmande patent, mönster och varumärken, att den som tidigare sökt skydd för uppfinning i annan konventionsstat får räkna viss prioritet från denna ansökning, om han söker patent i Sverige inom ett år från den första ansökningen. Den svenska ansökningen betraktas då som om den inkommit samtidigt med att skydd söktes i den främmande staten, såvitt gäller nyhetshinder och förhållandet till andra ansökningar. Härvid kan ej heller föranvändarrätt för annan uppstå på grund av utövning, som påbörjats under prioritetstiden.

Lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret innehåller specialföreskrifter rörande patent på uppfinningar som har särskilt avseende på krigsmateriel m. m.

Lagen den 18 juni 1949 (nr 345) om rätten till arbetstagares uppfinningar ger särskilda regler om rätten till patenterbara uppfinningar av arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Internationella överenskommelser

Pariskonventionen. Sverige har sedan den 1 juli 1885 varit anslutet till 1883 års Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten och därmed medlem av den s. k. Parisunionen. Härigenom har Sverige bl. a. åtagit sig att i viss i konventionen angiven omfattning bereda patenträttsligt skydd åt medborgare och företag i andra unionsländer.

Pariskonventionen har reviderats vid återkommande revisionskonferenser. Sådana har hållits i Bryssel 1900, i Washington 1911, i Haag 1925, i London 1934 och i Lissabon 1958.

Den 1 juli 1965 var 68 länder medlemmar i Parisunionen.

Sedan den 1 juli 1953 är Sverige anslutet till Londontexten. Med anledning av denna anslutning har tillämpningsföreskrifter utfärdats i kungö-

relse den 22 maj 1953. Kungörelsen har med anledning av den år 1960 genomförda revisionen av varumärkeslagstiftningen ersatts av den förut nämnda *kungörelsen den 2 december 1960 (nr 649) med bestämmelser i fråga om skydd för vissa främmande patent, mönster och varumärken*.

Det industriella rättsskyddet har enligt Pariskonventionen till föremål patent, nyttighetsmodeller, industriella mönster och modeller (mönster), fabriks- eller handelsmärken (varumärken), firma samt ursprungsbeteckningar ävensom undertryckande av illojal konkurrens (artikel 1). Konventionen bygger på två huvudprinciper. Den ena är att de, som är medborgare eller bosatta eller driver näring i något unionsland, i övriga unionsländer skall åtnjuta samma förmåner beträffande det industriella rättsskyddet som landets egna medborgare (artiklarna 2 och 3). Den andra är att ett visst minimum av skydd alltid skall tillkomma de enligt konventionen berättigade, även om de egna medborgarna inte åtnjuter motsvarande rättigheter; reglerna härom är givna i artiklarna 4—11.

För patentens del innefattar Pariskonventionens minimiregler i första hand skydd för viss prioritet; den som i ett av unionsländerna i behörig ordning gjort ansökan om patent skall för en motsvarande ansökan i de övriga länderna äga prioritetsrätt intill tolv månader efter det den ursprungliga ansökningen gjordes (artikel 4). Prioritetstiden skall ej inverka på patenttidens längd (artikel 4 bis). Uppfinnaren har vidare rätt att omnämnas som sådan i patentet (artikel 4 ter). Patent får ej förvägras eller förklaras ogiltigt på grund av att i den inhemska lagstiftningen stadgas förbud för eller begränsningar i fråga om försäljningen av den patenterade produkten eller produkt som erhållits medelst det patenterade förfarandet (artikel 4 quater). Vissa regler ges om vad som i de nationella lagstiftningarna får stadgas rörande förverkande av patent eller meddelande av tvångslicens (artikel 5). Provisoriskt skydd skall meddelas åt uppfinningar avseende varor, som utställas på internationella, officiella eller officiellt erkända utställningar (artikel 11). Slutligen ges bestämmelser om undantag i patentskyddet för användande av patenterade anordningar på annat unionsland tillhörande samfärdsmedel, som tillfälligtvis eller tidvis inkommer i unionsland (artikel 5 ter), och om tidsfrister i samband med åberopande av konventionsprioritet (artikel 4), meddelande av tvångslicens (artikel 5) och erläggande av avgifter (artikel 5 bis).

I betänkandet lämnas närmare redogörelse för nu berörda bestämmelser vid motsvarande stadganden i förslaget.

Europarådskonventioner. Lagkonventionen. Inom Europarådet har den 27 november 1963 antagits en av rådets patentkommitté¹ utarbetad konvention om förenhetligande av vissa delar av patenträtten. Konventionen underteck-

¹ Svenska representanter i kommittén är generaldirektören Åke von Zweigbergk och överingenjören Saul Lewin.

nades nämnda dag av Danmark, Frankrike, Italien, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland. Sedermera har den även undertecknats av Belgien, Irland och Nederländerna.

Konventionen träder i kraft sedan den ratificerats eller godkänts av åtta stater. Hittills har ingen av signatärstaterna ratificerat eller godkänt konventionen men sådana åtgärder är under förberedande i flera av staterna.

Konventionen upptager vissa regler om patenterbarhet och undantag från huvudregeln härom, om nyhet och äldre rätt, om uppfinningshöjd samt om patentkrav. I betänkandet lämnas dels en allmän redogörelse för konventionen på s. 72—73 och dels redogörelse för de särskilda artiklarna i motiveringen för motsvarande paragrafer i lagförslaget.

Konventionen är avfattad på engelska och franska. Texten jämte svensk översättning torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Europarådets patentkommitté fortsätter arbetet på att förenhetliga patentlagstiftningen och undersöker för närvarande bl. a. möjligheterna att uppnå en enhetlig skyddstid i Europarådets medlemsstater samt enhetliga bestämmelser om föranvändarrätt och om tidsbegränsning av patentansökningars hemlighållande.

Formalitetskonventionen och klassificeringskonventionen. Inom Europarådet har även antagits två andra av patentkommittén utarbetade konventioner, nämligen 1953 års europeiska konvention angående patentformaliteter och 1954 års europeiska konvention angående internationell patentklassificering. Formalitetskonventionen anger de formaliteter, som medlemsstaterna maximalt får kräva rörande ansökningshandlingarnas beskaffenhet m. m. Klassificeringskonventionen anger bl. a. klasser och subklasser i ett enhetligt internationellt system. Sverige har anslutit sig till dessa konventioner, som även tillträtts av bl. a. Danmark och Norge. Reglerna i konventionerna iakttas också i Finland. Arbeta med utbyggnad av klassificeringskonventionen pågår och närmar sig slutet. Arbeta på en revision av formalitetskonventionen har påbörjats.

Samarbete rörande förprövning. Inom en särskild arbetsgemenskap av västeuropeiska länder med förprövning har utarbetats ett utkast till konvention, som avser att minska dubbelarbete för patentverk med förprövning genom att möjliggöra att utnyttja resultatet av nyhetsgranskning av patentmyndigheten i det första ansökningslandet eller av det genom ett avtal år 1947 mellan Beneluxländerna och Frankrike inrättade Internationella patentinstitutet i Haag. Utkastet har underställts Europarådets patentkommitté, som emellertid inte ansett sig kunna förorda att det genomförs för närvarande. Andra strävanden att lätta förprövningsbördan har i stället kommit i förgrunden. Inom den på amerikanskt initiativ tillkomna inter-

nationella organisationen ICIREPAT¹ söker man finna lämpliga metoder för mekanisk granskning av patentansökningar. ICIREPAT samarbetar därvid i vissa frågor med BIRPI (den för Parisunionen och den upphovsrättsliga Bernunionen gemensamma internationella byrån i Genève). Arbete fortgår också med bilaterala avtal om utbyte av granskningsresultat.

EEC-utkastet. De till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) anslutna länderna beslöt i slutet av år 1959 att upptaga ett omfattande arbete på det industriella rättsskyddets område. En serie kommittéer tillsattes i detta syfte, däribland en för patentfrågor. Sedan denna kommitté uppdragit vissa riktlinjer för verksamheten och fått dessa godkända, påbörjades detaljarbetet under år 1961. Redan på senhösten 1962 publicerade denna kommitté ett utförligt preliminärt utkast till patentkonvention. Utkastet har sedermera överarbetats med hänsyn till inkomna remissyttranden. Det överarbetade utkastet föreligger sedan januari 1965 men har inte publicerats.

EEC-utkastet innehåller en fullständig patentlag avsedd att reglera för konventionsländerna gemensamma (»europeiska») patentansökningar och patent. Hela konventionsterritoriet betraktas enligt utkastet som en enhet i patentavseende med en gemensam patenträtt (artikel 1). De europeiska patenten uttalas vara »enhetliga och autonoma». Enhetligheten består däri, att ett europeiskt patent har verkan i alla fördragsstaters territorium och kan överlåtas eller upphävas endast för hela området som en enhet. Med att ett europeiskt patent är autonomt menas att det är underkastat endast bestämmelserna i konventionen (artikel 2). För de europeiska patentansökningarna och patenten tillskapas särskilda för konventionsländerna gemensamma institutioner, nämligen ett europeiskt patentverk (artikel 3) och en europeisk patentdomstol, som i sista instans avgör vissa mål angående europeiska patent (artikel 4). Till dessa hör främst mål om ogiltigförklaring av sådant patent samt om meddelande av tvångslicens. Talan om intrång i europeiskt patent föres däremot vid de nationella domstolarna. Vid sidan av den europeiska patentlagen bibehålles de nationella patentlagarna som reglerar nationella patentansökningar och patent. Nationella patentansökningar skall alltjämt handläggas av de nuvarande patentverken (artikel 6). Europeisk patentansökan skall kunna omvandlas till nationella ansökningar i de olika länderna (artiklarna 114—118).

Prövningen av europeisk patentansökan skall enligt utkastet ske i två stadier. Det första utmynnar i meddelande av s. k. provisoriskt patent. På detta stadium sker endast en formell granskning vid det europeiska patentverket. Samtidigt sker nyhetsgranskning vid det förut nämnda Haaginstitutet. Provisoriskt patent beräknas normalt kunna meddelas inom 18 månader från ansökningsdagen. Medan provisoriskt patent gäller får intrångs-

¹ Ad hoc Committee for International Cooperation in Information Retrieval among Examining Patent Offices.

mål väl anhängiggöras men, i den mån det provisoriska patentets giltighet bestrides, inte avgöras förrän slutlig prövning skett (artikel 176). Om provisoriskt patent inte begärts fastställt som slutligt europeiskt patent inom fem år från meddelandet, utslöcknar det provisoriska patentet.

Det slutliga patentet fastställs efter egentlig förprövning, d. v. s. sedan patentverket bedömt uppfinningshöjd och patenterbarhet i övrigt. Sådan prövning göres först efter hemställan antingen av sökanden eller någon utomstående.

Frågan i vilken utsträckning EEC-konventionen bör stå öppen för andra än EEC-länder är föremål för delade meningar. Enligt en uppfattning bör medlemskap i konventionen reserveras för EEC-länderna men utomstående länder erbjudas möjlighet till associering. Denna s. k. EEC-lösning förordas av Frankrike, Italien, Luxemburg och Förbundsrepubliken Tyskland. Enligt en annan uppfattning bör utomstående stater erbjudas möjlighet till fullt medlemskap. För denna s. k. internationella linje har Nederländerna och i viss mån Belgien uttalat sig. Utformningen av åtskilliga bestämmelser i konventionen blir beroende av vilken väg man här slutligen väljer. En annan svävande fråga som är av stor betydelse är om europeiskt patent skall kunna förvärfvas även av den som inte tillhör konventionsland (accessibilitet).

Konventionsarbetet väntas inte bli avslutat under den närmaste tiden. För EEC-ländernas ratifikationer anses därefter krävas ytterligare minst två år. Härtill kommer att EEC-systemet föreslås träda i kraft successivt med början inom vissa avgränsade industriområden. Systemet torde därför komma att tillämpas fullt ut först efter en mångårig övergångstid.

EFTA. Också inom den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) har bildats en arbetsgrupp för patentfrågor. Denna har till uppgift att studera verkningarna av en EEC-konvention för EFTA-länderna och Finland och att därvid verka för en samordning av patentfrågorna inom EFTA och mellan marknadsgrupperna.

Kommittéerna

Kommittéerna för nordiska patent erhöll vid tillsättningen direktiv att fullfölja det arbete med att skapa en nordisk patentgemenskap, som påbörjats genom den förberedande utredningen. Kommittéernas förslag är grundat på ett system med s. k. nordiska patentansökningar. Då detta system förutsätter att patentlagstiftningen i de nordiska länderna i väsentliga delar förenhetligas, har kommittéerna upptagit patentlagstiftningen i dess helhet till översyn, vilket ansetts nödvändigt även med tanke på den utveckling som skett sedan de nuvarande nordiska patentlagarna antogs. Det

framlagda betänkandet innefattar förslag till nya patentlagar för Danmark, Finland, Norge och Sverige, avsedda att ersätta nu gällande patentlagstiftning i dessa länder. För att systemet med nordiska patentansökningar skall kunna fungera på avsett sätt måste de nya patentlagarna vara helt överensstämmande i allt som gäller patentbeviljandet och i denna del är också förslagen helt likformiga. Även i vad avser övriga civilrättsliga bestämmelser är förslagen i allt väsentligt överensstämmande inte bara till sakinnehållet utan även till avfattningen. Straff- och processrättsliga regler har däremot inte kunnat förenhetligas i samma grad med hänsyn till de skilljaktigheter som råder mellan de straff- och processrättsliga systemen i de olika länderna.

Det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar, som saknar motstycke såväl i andra länders patentlagstiftning som inom andra rättsområden, innebär att den, som vill erhålla patent på en och samma uppfinning i alla de av samarbetet omfattade länderna, kan göra en ansökan därom i endast ett av länderna, primärlandet. På grundval av denna ansökan beviljas i primärlandet patent inte bara för detta land utan även för övriga länder, sekundärländerna. De för varje land särskilt meddelade patenten är jämställda med vanliga nationella patent och alltså lika beroende av varandra som om de meddelats efter särskilda ansökningar i varje land. Enligt förslaget finns två typer av nordiska patentansökningar, den ena ledande till patent i Danmark, Norge och Sverige, den andra till patent i dessa länder och Finland. Vid den första typen räcker det att beskrivning och patentkrav avfattas på primärlandets språk. Då patent skall meddelas även för Finland, måste beskrivning och patentkrav föreligga även på finska, om Danmark, Norge eller Sverige är primärland. Är Finland primärland måste texten föreligga på finska och svenska. Systemet med nordiska patentansökningar beräknas medföra dels avsevärd arbetsbesparing för patentverken, som för närvarande belastas av ständigt stigande balanser av oavgjorda ärenden, och dels kostnadsminskning för de patentsökande. Kommittéerna framhåller emellertid att balansen av oavgjorda ärenden hos patentmyndigheterna för närvarande är så stor att den arbetsbesparing som uppnås ej kan leda till personalbesparingar. Vinsten kommer att bestå i att man kan minska nyrekryteringen av personal.

Kommittéerna har gjort vissa beräkningar rörande den minskning av antalet patentansökningar som systemet med nordiska patentansökningar väntas medföra i jämförelse med nuvarande system. År 1965 skulle denna minskning uppgå för Danmark till 39 %, för Finland till 22 %, för Norge till 26 % och för Sverige till 37 %. För samtliga länder skulle minskningen vara 34 %.

Det är avsett att tillämpningen av systemet med nordiska patentansökningar skall regleras av en särskild överenskommelse mellan de nordiska länderna. Kommittéerna har framlagt utkast till sådan överenskommelse.

Kommittéerna framhåller att på längre sikt utbildandet och säkerställandet av en enhetlig praxis i de olika länderna vid tillämpningen av de nya patentlagarna kan komma att kräva vissa gemensamma institutioner. Redan det av kommittéerna utarbetade utkastet till överenskommelse rörande nordisk patentansökan förutser att en gemensam kommission tillsättes, som bl. a. har att följa tillämpningen av den nya lagstiftningen. Utöver en sådan allmän övervakning bör enligt kommittéernas mening i första hand inrättas en gemensam nordisk besvärsinstans för patentansökningsärenden. Kommittéerna föreslår att denna fråga utreds särskilt.

Enligt kommittéernas förslag skall vid sidan av de nordiska patentansökningarna fortfarande kvarstå möjligheten att söka nationella patent. I princip skall båda typerna av ansökningar behandlas på samma sätt. De föreskrifter som gäller för nationella patent och patentansökningar har därför gjorts tillämpliga även på de nordiska ansökningarna.

Reglerna rörande nordisk patentansökan har införts som ett särskilt kapitel i de föreslagna patentlagarna. I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för *förslaget till svensk patentlag*.

Förslaget är uppdelat på nio kapitel, vartill kommer ett avsnitt med övergångsbestämmelser. I 1 kap. upptages allmänna bestämmelser, i 2 kap. föreskrifter om patentansökan och dess handläggning m. m., i 3 kap. specialreglerna rörande nordisk patentansökan. I 4 kap. behandlas årsavgifter, i 5 kap. överlåtelse, licens m. m. och i 6 kap. patentets upphörande m. m. Till 7 kap. har förts bestämmelser till skydd för patenträtt, till 8 kap. särskilda bestämmelser och till 9 kap. bestämmelser om rättegång i patentmål.

De allmänna bestämmelserna i 1 kap. inleds med grundläggande föreskrifter om patenträttens föremål i 1 och 2 §§. I överensstämmelse med gällande rätt anges i 1 § som huvudregel att patent skall kunna meddelas på uppfinning, som kan tillgodogöras industriellt. Från patenterbarhet undantages, i anslutning till gällande rätt, uppfinning vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning. Vidare görs uttryckligt undantag för växtsorter eller djurarter.

En nyhet av stor principiell vikt är att förslaget inte bibehåller nu gällande undantag rörande s. k. produktpatent på uppfinningar avseende livs- eller läkemedel eller kemisk förening. Enligt förslaget skall alltså produktpatent kunna meddelas på dylika uppfinningar. I fråga om livs- och läkemedel skall dock upphävandet av det gällande undantaget inte träda i kraft samtidigt med lagen i övrigt utan först efter särskilt förordnande av Kungl. Maj:t.

Det för patenträtten grundläggande nyhetskravet kommer i 2 § till uttryck genom bestämmelse att patent meddelas endast på uppfinning som inte är närliggande i förhållande till vad som blivit känt innan patentet söktes. Såsom känt skall därvid anses allt som blivit allmänt tillgäng-

ligt, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Att sålunda varje omständighet som blivit allmänt tillgänglig, oavsett hur detta skett, kan vara nyhetsskadlig innefattar en principiell utvidgning av nyhetsregeln i gällande rätt, som endast beaktar vissa former av offentliggörande.

I samband med nyhetsregeln har kommittéerna även behandlat frågan om kollision med anspråk på grund av äldre ansökan rörande samma eller liknande uppfinning. En betydelsefull nyhet i detta sammanhang är att innehålllet i en tidigare här i riket ingiven patentansökan anses som känt, därest denna ansökan sedermera blir allmänt tillgänglig enligt vissa föreskrifter i 22 §. Allmänheten får härigenom bättre skydd mot att det ges patent på uppfinningar som ur patenterbarhetssynpunkt är likartade.

Som undantag från den allmänna nyhetsregeln har upptagits dels det s. k. utställningsskyddet, som i vissa hänseenden preciserats, och dels en ny bestämmelse, som gör det möjligt för sökanden att under viss tid få patent även om uppfinningen blivit allmänt tillgänglig, under förutsättning att detta skett till följd av att kännedom om uppfinningen uppenbart missbrukats gentemot sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt.

Kommittéerna anser det önskvärt att kravet på s. k. uppfinningshöjd något skärpes genom en ändring av praxis vid patenterbarhetsbedömningen.

Patenträttens innehåll behandlas i 3 §. Den genom patent förvärvade ensamrätten förklaras innebära att annan än patenthavaren inte må utan dennes lov yrkesmässigt utnyttja uppfinningen. Härvid anges vissa exempel på här avsedda utnyttjanden — tillverkning m. m. — men i princip faller alla slags yrkesmässiga utnyttjanden under ensamrätten. Den valda generella formuleringen utgör en principiell utvidgning av ensamrätten i förhållande till gällande rätt, som endast låter denna omfatta vissa angivna utnyttjandeformer.

Liksom för närvarande skall s. k. förfarandepatent även omfatta alster som tillverkats enligt det patenterade förfarandet.

En ny regel inskränker på visst sätt ensamrätten beträffande patenterade varor som sålts i butik till godtroende köpare.

I 4—6 §§ upptages regler om s. k. för användarrätt, rätt att i vissa fall nyttja patenterad uppfinning på samfärdsmedel och s. k. konventionsprioritet. Dessa regler överensstämmer i stort sett med gällande rätt.

I 7 § föreslås som en betydelsefull nyhet att patenttiden förlänges från nuvarande 17 till 20 år.

Reglerna om tilläggspatent i 8 § skiljer sig avsevärt från gällande rätt. Bl. a. inskränkes möjligheten att erhålla sådant patent till tiden, då ansökningen om huvudpatentet är hemlig. Tilläggspatent skall vidare kunna meddelas på en uppfinning även om den kan anses närliggande i förhål-

lande till vad som blir känt genom innehållet i ansökningsen om huvudpatentet.

Bestämmelserna i 2 kap. om patentansökan och dess handläggning m. m. ansluter i princip till patentförordningen och den praxis som utbildats på grundval av denna. En rad praktiskt betydelsefulla nyheter föreslås dock. Uttryckliga bestämmelser om patentkraven och deras betydelse har upptagits (10 §). Om sökande ändrar sin ansökan inom viss kortare tid, skall ansökningsen på hans begäran anses gjord då ändringen vidtogs, s. k. löpdagsförskjutning (14 §). Särskilda regler föreslås för fall då någon påstår bättre rätt till uppfinningen (17—18 §§). Patentkraven skall ej få utvidgas sedan beslut fattats om utläggning (19 §). Ansökningshandlingarna tryckes redan i och för utläggningen (21 §); för närvarande trycks de först i samband med att patent meddelas. En annan viktig nyhet innehålls i 22 §, som behandlar offentliggörande av ansökningshandlingarna. För närvarande blir handlingarna normalt offentliga först i och med utläggningen men enligt förslaget skall de bli offentliga sedan 18 månader förflutit från ansökningsdagen eller tidigare prioritetsdag, även om tiden för utläggning ännu ej är inne.

Om besvär i patentärende stadgas i 24—25 §§. Liksom för närvarande skall patentmyndighetens beslut kunna överklagas till patent- och registreringsverkets besvärssavdelning, mot vars beslut talan skall kunna föras hos Kungl. Maj:t (regeringsrätten). En betydelsefull nyhet är att även invändare tillerkännes rätt att föra talan hos Kungl. Maj:t.

Reglerna om nordisk patentansökan i 3 kap. inleds i 28 § med en fullmakt för Kungl. Maj:t att med Danmark, Finland och Norge ingå överenskommelse om att införa den ordning som här avses. Under tid, när sådan överenskommelse är i kraft, skall övriga stadganden i kapitlet gälla. I 29—33 §§ och 35 § ges närmare regler om förfarandet i hithörande ärenden.

Systemet med nordiska patentansökningar förutsätter att sådana ansökningar i skälig grad fördelar sig på de olika patentverken. Då någon garanti härför ej finns och alltså en snedbelastning kan uppstå, ingår i systemet att ansökningar som görs i ett land skall kunna överlämnas till ett annat land. Fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela förordnande härom har upptagits i 34 §.

Föreskrifterna om årsavgifter i 4 kap. innebär bl. a. nyheten att avgifterna inte längre är fastställda i lagen; de skall, liksom andra avgifter enligt lagen, fastställas av Kungl. Maj:t (59 §) som även skall bestämma om ett eller flera av de första patentåren skall vara avgiftsfria (36 §). Vidare har fristerna för betalning ändrats.

Liksom patentförordningen innehåller förslaget inte närmare regler om avtal rörande överlåtelse eller upplåtelse av licens till uppfinning. 5 kap.,

med rubriken överlåtelse, licens m. m., behandlar i huvudsak registeranteckningar rörande överlåtelse och licens varjämte kapitlet innehåller regler om tvångslicens. Endast den inledande bestämmelsen (39 §) är av avtalsrättslig art; här stadgas att vidareöverlåtelse av licens endast får äga rum när avtal träffats därom.

Stadgandet rörande registeranteckningar i 39 § innehåller bl. a. en ny regel enligt vilken registeranteckning grundar möjlighet till godtrosvörvärv av patent eller licens.

Enligt patentförordningen kan tvångslicens meddelas i två fall, nämligen vid underlåten utövning från patenthavarens sida och i vissa fall då någon i god tro inom riket börjat utnyttja patenterad eller patentsökt uppfinning eller vidtagit särskilda åtgärder därför. Bestämmelserna härom bibehålls i förslaget väsentligen oförändrade (40 och 43 §§). För sistnämnda fall uppställes dock begränsningen att utnyttjandet skedde innan handlingarna i patentansökningsärendet offentliggjordes. Härutöver föreslås bestämmelser om tvångslicens i ytterligare två fall. I 41 § föreslås att innehavare av patent på uppfinning, vars utnyttjande är beroende av annan tillhörigt patent, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den uppfinning som skyddas därav, därest detta finnes skäligt på grund av den förstnämnda uppfinningens betydelse eller eljest särskilda skäl är därtill. Normalt skall därvid innehavaren av det patent, till vilket tvångslicens meddelats, i sin tur kunna få tvångslicens på beroendepatentet. Vidare föreslås i 42 § att om hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt så kräver, den som vill yrkesmässigt utnyttja uppfinning, varå annan har patent, äger erhålla tvångslicens därtill. Denna tvångslicens är avsedd att utnyttjas för tillgodoseende av viktiga samhälleliga intressen, såsom beredskap, kraftförsörjning m. m.

Vissa gemensamma bestämmelser om förutsättningar för att erhålla tvångslicens m. m. upptages i 44 §. Liksom för närvarande skall tvångslicens meddelas av rätten. Närmare föreskrifter om rättens befattning med hithörande mål ges i 45 §.

Bestämmelserna i 6 kap. om patentets upphörande m. m. inleds med ett stadgande i 46 § om patentets bortfall vid underlåtenhet att erlagga årsavgift; gällande bestämmelse har här underkastats vissa jämkningar. I 47 § behandlas ogiltighetstalan. En nyhet är bl. a. att talan som grundas på att patentet meddelats oberättigad endast kan föras av den som påstår sig vara berättigad. I 48 § upptages en likaledes ny bestämmelse att rätten i sist avsedda fall kan överföra patentet på den berättigade i stället för att förklara det ogiltigt. Bestämmelserna i 49 § behandlar avstående från patent m. m. I 50 § ges vissa regler om kungörande.

Straff- och ansvarsbestämmelser har förts till 7 kap., som även innehåller vissa regler om uppgiftsskyldighet rörande patent. Straffet för patentintrång har i 51 § bestämts till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Patentintrång skall alltså utgöra målsägandebrott. Regler-

na om skadestånd i 52 § överensstämmer i huvudsak med gällande rätt; dock föreslås vissa jämkningar i de särskilda preskriptionsbestämmelser som gäller för talan om sådant skadestånd. I 53 § upplages regler om säkerhetsåtgärder beträffande olovligen framställda patentskyddade alster m. m., som i högre grad än gällande stadganden ger domstolen möjlighet att förfara efter skälighet. I 54 § ges föreskrifter om visst skydd för patentsökt uppfinning även under tiden före patentets meddelande. Detta skydd har förstärkts på ett par punkter.

En nyhet av principiell betydelse föreslås beträffande förfarandet då i mål om patentintrång invänds att patentet bör anses ogiltigt. För närvarande gäller att om rätten finner patentet böra anses som ogiltigt, ansvars- och skadeståndsskyldighet för intrånget bortfaller. Själva patentet består emellertid alltjämt. Enligt förslaget föreslås till en början den begränsningen i möjligheten att framställa invändning om patentets giltighet, att sådan invändning endast skall få upptagas till prövning, om patenthavaren är part i målet. Föres talan av licenshavare, måste den mot vilken talan föres alltså i målet särskilt instämma patenthavaren. Bifalles invändning, skall enligt förslaget ansvar och skadeståndsskyldighet bortfalla men dessutom har skyldighet ålagts rätten att förklara patentet ogiltigt.

I 56 och 57 §§ har upptagits nuvarande bestämmelser om skyldighet att i vissa fall, då patent eller patentansökan påstås föreligga, lämna uppgift om patentets eller ansökningens nummer. Bestämmelserna har i vissa avseenden förtydligats.

De särskilda bestämmelserna i 8 kap. behandlar skilda frågor. En principiellt och praktiskt viktig nyhet är här att Kungl. Maj:t utrustats med vissa fullmakter, som avser att möjliggöra samarbete med patentmyndigheter i andra länder och med internationella institutioner på området (60 §). I övrigt stadgas i kapitlet om skyldighet för utländsk patenthavare att hålla ombud (58 §), om rätt för Kungl. Maj:t att fastställa avgifter (59 §) och utfärda tillämpningsföreskrifter (60 §), om expropriation av patent (61 §) och om talan mot vissa beslut av patentmyndigheten (63 §). Rörande försvarsuppfinningar hänvisas till vad därom är särskilt stadgat (62 §).

Bestämmelserna om rättegång i patentmål i 9 kap. överensstämmer i huvudsak med nu gällande, vid 1944 års revision i patentförordningen införda föreskrifter. Som en viktig nyhet föreslås dock i 67 § att tekniskt sakkunniga ledamöter, som för närvarande blott ingår i rätten i första instans (Stockholms rådhusrätt), även skall ingå i andra instans (Svea hovrätt). I övrigt meddelas i kapitlet stadganden om att Stockholms rådhusrätt är exklusivt forum för patentmål (64 §), om fastställsetalan (65 §), om tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten (66 §), om sättet för utseende av tekniskt sakkunniga ledamöter (68 §), om viss underrättelseskyldighet i samband med väckande av talan i vissa patentmål (69 §), om skyl-

dighet för rätten att inhämta yttrande från patentmyndighetens besvärssavdelning i vissa mål m. m. (70 §) och om expedition av dom i patentmål (71 §).

Kommittéerna har berört frågan om skydd bör införas för s. k. nyttighetsmodeller (Gebrauchsmuster) men stannat för att inte taga upp denna fråga till närmare övervägande. En sådan skyddsform har enligt kommittéernas mening i varje fall inte sin plats inom patentlagstiftningens ram.

Förslaget föranleder följdändringar i *lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvar*. Särskilt förslag härom framlägges.

Förslaget till lag om *patent- och registreringsverkets besvärssavdelning* innebär att de nuvarande bestämmelserna om patentverkets besvärssavdelning i patentförordningen, varumärkeslagen och namnlagen utbryts och sammanförs i en särskild författning. I denna upptages emellertid endast grundläggande bestämmelser. Liksom hittills är det avsett att ge närmare bestämmelser om förfarandet i administrativ ordning.

I anslutning till nu nämnda lagförslag framläggs förslag om ändringar i *varumärkeslagen* och *namnlagen*.

Utkastet till överenskommelse rörande nordisk patentansökan inleds med en bestämmelse i artikel 1 att de fördragsslutande staterna åtager sig att införa en ordning med nordiska patentansökningar i enlighet med bestämmelserna i kapitel 3 av de nordiska patentlagarna. Enligt artikel 2 må i de fördragsslutande staternas patentlagar och med stöd av dessa givna föreskrifter ändring av betydelse för ordningen med nordiska patentansökningar företagas endast efter föregående överläggning med övriga fördragsslutande stater. De fördragsslutande staterna förbinder sig att inte låta sådana ändringar, om vilka inte alla stater är eniga, träda i kraft förrän 18 månader förflutit från det övriga stater skriftligen underrättats därom. I artikel 3 stadgas att förordnande enligt 6 § i patentlagarna — d. v. s. förordnande angående s. k. konventionsprioritet — må avse endast ansökan i främmande land, som omfattas av motsvarande förordnande i alla de fördragsslutande staterna. Enligt artikel 4 skall de fördragsslutande staterna, för att främja en enhetlig nordisk praxis vid behandlingen av patentärenden, tillsätta en gemensam kommission med uppgift att följa tillämpningen av den nya lagstiftningen, medverka i utbytet av erfarenheter av denna samt i övrigt behandla frågor av gemensamt intresse på patentområdet. Artiklarna 5 och 6 innehåller slutbestämmelser.

Kommittéernas förslag står i överensstämmelse med *Europarådets lagkonvention* och möjliggör sålunda för de nordiska länderna att ansluta sig till denna konvention. Det möjliggör även anslutning till *Pariskonventionen i dess år 1958 i Lissabon antagna lydelse*, såvitt angår konventionens bestämmelser om patentskydd.

Förslaget står vidare i överensstämmelse med *Europarådets formalitetskonvention*, som redan förut tillträtts av Danmark, Norge och Sverige.

Kommittéerna har eftersträvat att nå överensstämmelse med *EEC-utkastet* i det skick detta förelåg vid tiden för kommittéernas slutliga prövning av lagstiftningsärendet. I fråga om de materiellrättsliga bestämmelserna har också en sådan överensstämmelse kunnat uppnås i det väsentliga. Där-
emot har det inte ansetts att en motsvarighet bort upptagas till EEC-systemets anordning med s. k. provisoriska patent. Kommittéerna framhåller bl. a. att detta skulle fordrat en ganska omfattande omarbetning av det preliminära förslag, som kommittéerna avgav 1962. En sådan omarbetning skulle ha medfört en ovälkommen fördröjning av genomförandet av det nordiska patentsamarbetet, vilket kommittéerna bedömer som det viktigaste medlet att omedelbart åstadkomma en avlastning av de nordiska patentverkens nuvarande arbetsbörda.

Den svenska kommittén har i en särskild promemoria behandlat de ändringar i lagförslaget som skulle erfordras om ett system med provisoriska patent, svarande mot EEC-utkastets regler i detta hänseende, skulle anses böra upptagas i den nordiska patentlagstiftningen.

Europarådets förut nämnda *klassificeringskonvention* saknar direkt betydelse för lagförslaget. Om den *konvention om samarbete rörande för-
prövning*, som för närvarande är under förberedande inom Europarådet, framdeles skulle komma till stånd, öppnar lagförslaget (60 § i den svenska texten) möjlighet för de nordiska länderna att delta i sådant samarbete.

Remissyttrandena

Kommittéernas förslag har i huvudsak fått ett mycket gynnsamt mottagande i remissyttrandena och i allmänhet uttalas det helhetsomdömet att detta är väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Uttalanden i denna riktning göres bl. a. av *patentverket*, som även framhåller att den bearbetning av förslaget som ägt rum efter remissbehandlingen av det preliminära betänkandet i det väsentliga innebär en utveckling i gynnsam riktning.

Sveriges industriförbund uttalar sin tillfredsställelse över att den svenska patentlagstiftningen nu gjorts till föremål för en fullständig och samlad översyn. Det är vidare glädjande att denna skett i nordiskt samarbete och resulterat i ett förslag om en modern och i stort sett enhetlig nordisk patentlagstiftning. *Sveriges advokatsamfund* finner förslaget vara resultatet av ett omsorgsfullt och kunnigt arbete och finner det, efter den överarbetning som skett, väl ägnat att läggas till grund för en ny patentlagstiftning. *Kooperativa förbundet* framhåller att betänkandet innefattar många betydelsefulla förbättringar beträffande nu gällande lagstiftning. Det får enligt förbundets uppfattning anses vara ett mycket gott resultat av ett omfattande, grundligt och sakkunnigt utredningsarbete. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* uttrycker sin uppskattning av de i betänkandet på

flera ställen redovisade strävandena att utforma den nya lagstiftningen så att ett snabbare, enklare och billigare patenteringsförfarande skall kunna genomföras.

Vad särskilt angår det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar har detta rönt ett positivt mottagande och anses vara väl ägnat att förkorta de nuvarande långa behandlingstiderna för patentansökningar. Man understryker därvid behovet av en enhetlig praxis i de nordiska patentverken och nödvändigheten av att en gemensam nordisk besvärsinstans snabbt inrättas.

Patentverket framhåller sålunda, att systemet med nordiska patentansökningar förutsätter inte bara en överensstämmelse i fråga om de i lag och tillämpningsföreskrifter uppställda patenterbarhetskraven och reglerna beträffande handläggningen av patentansökningar utan även en vittgående överensstämmelse beträffande praxis vid patenterbarhetsbedömningen och handläggningen i övrigt av ärendena. För att säkerställa en sådan enhetlig nordisk praxis bör enligt patentverkets bestämda mening finnas en gemensam nordisk besvärsinstans. Behovet av en sådan besvärsinstans är särskilt påtagligt i inledningsskedet, varför förslaget här om helst borde framläggas samtidigt med förslaget om ny patentlagstiftning. Liknande synpunkter anlägges bl. a. av *Sveriges industriförbund*, som särskilt framhåller angelägenheten av att en nordisk besvärsinstans kan börja fungera samtidigt med att de nya bestämmelserna börjar tillämpas.

Patentverket granskar kritiskt kommittéernas utredning om vilken arbetsbesparing som kan väntas bli uppnådd om systemet med nordiska patentansökningar genomförs. Enligt verket bygger denna utredning i flera hänseenden på osäkra antaganden. Efter en ingående prövning av frågan förklarar verket sig emellertid dela kommittéernas förmodan att en arbetsbesparing kan erhållas genom det föreslagna systemet, även om det är ovisst om besparingen kan uppgå till den av kommittéerna beräknade storleken. Patentverket anser sig däremot inte kunna godtaga kommittéernas uppfattning att arbetsbesparingen kan föranleda minskad rekrytering av personal. Med hänsyn till föreliggande brist på personal inom de nordiska patentverken måste i stället nyrekryteringen ytterligare intensifieras. *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* framhåller, att även om de i betänkandet redovisade beräkningarna av den möjliga arbetsbesparingen enligt sakens natur är i viss mån osäkra, man kan utgå från att systemet med nordiska patentansökningar skall medföra en betydande total arbetsbesparing. Viktigt är dock att också en skälig fördelning av granskningsarbetet mellan de olika patentverken uppnås. *Sveriges juristförbund* framhåller att även om det föreslagna systemet kan medföra en arbetsbesparing för den tekniska personalen, arbetsbördan för juristpersonalen däremot snarare torde komma att öka.

Patentverket tar i detta sammanhang även upp andra spörsmål rörande

vidgat nordiskt patentsamarbete. Till en början behandlas frågan om den särskilda kommission, som inom ramen för den föreslagna nordiska konventionen skall tillsättas för att behandla frågor av gemensamt intresse. Patentverket tillstyrker livligt att en sådan kommission tillsättes och får de uppgifter som anges i konventionsförslaget. Enligt verket bör denna kommission bl. a. kunna övertaga de arbetsuppgifter som ett redan nu fungerande »samarbetsorgan» för de nordiska patentverken har att utföra. Med hänsyn till att det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar — inte minst i initialskedet — medför ett stort antal problem av ekonomisk och administrativ natur, som kommittéerna inte närmare behandlat i sitt betänkande och som måste lösas i samförstånd, anser verket ofrånkomligt att kommissionen snarast utses interimistiskt, så att den kan börja sitt arbete redan innan den nya lagen träder i kraft. Som exempel anföres bl. a. att kommissionen i god tid bör behandla de praktiska problem som tryckningen av utläggningsskrifter i en gemensam serie medför. Närmare föreskrifter om hur handlingar i patentärenden skall vara beskaffade, om ärendenas handläggning samt om verkets granskning av patentansökningar måste även utarbetas i samarbete med de övriga nordiska länderna. Kommissionen torde vidare i förväg böra närmare överväga de problem som kan uppstå vid snedbelastning av de olika patentverken samt hur dessa lämpligen bör lösas. Patentverket berör också frågan om de nuvarande patentverksmötena, varvid patentmyndigheternas chefer och viss personal vid myndigheterna sammanträffar. Enligt verkets mening har dessa möten hittills visat sig värdefulla. I flera av de frågor, som behandlats vid mötena, har sålunda likformiga bestämmelser i de nordiska länderna utarbetats. Med hänsyn till att större krav än hittills torde komma att ställas på både enhetliga och snabba lösningar av aktuella frågor kan det emellertid visa sig bli mera rationellt att direkt tillsätta mindre, nordiska arbetsgrupper som av kommissionen får till uppgift att lösa olika problem eller föreslå enhetliga bestämmelser i särskilda ämnen. Dessa frågor torde enligt verket få behandlas av den förut nämnda kommissionen. Slutligen framhåller patentverket att även ytterligare åtgärder måste vidtagas för att den av kommittéerna önskade — och enligt verkets mening alldeles nödvändiga — vittgående överensstämmelsen beträffande praxis och handläggning skall kunna uppnås. Likformig, samordnad utbildning av såväl nyanställd teknisk personal som redan anställda granskare torde erfordras. Möjlighet bör även beredas den tekniska personalen, eventuellt på utbytesbasis, att tjänstgöra i annat nordiskt patentverk. Regelbunden information och kommunikation av avgöranden mellan de olika patentverken bör även upptagas i detta syfte.

Även *försvarets civilförvaltning* behandlar patentverksmötena och framhåller att i den mån avsikten är att vid sådana sammanträffanden behandla jämväl praxis i fråga om beviljande av patent synes i konsultationerna böra

deltaga befattningshavare som beslutar eller medverkar i beslut i patentfrågor. Ur effektivitetssynpunkt synes det emellertid vara angeläget att kretsen av deltagande representanter från de olika länderna vid varje särskilt tillfälle hålles relativt snäv. Blir kretsen av sådana befattningshavare alltför stor, riskeras att konferenserna inte kan bli det värdefulla instrument för skapande av likformighet som kommittéerna äsyftat.

Särskilt intresse tilldrager sig det nordiska förslagets relation till det nu pågående internationella arbetet på patentområdet, särskilt arbetet inom EEC. Allmänt framhålls att resultatet av detta arbete i största möjliga utsträckning bör beaktas men att dröjsmålet med EEC-konventionen inte får leda till uppskov med genomförandet av den föreslagna nordiska gemenskapen.

Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen och Jernkontoret framhåller sålunda vikten av internationell enhetlighet på patentlagstiftningsområdet. Det är därför angeläget att den nordiska lagstiftningen så långt som möjligt anpassas till Europarådets lagkonvention och den blivande EEC-konventionen. Instanserna har med tillfredsställelse konstaterat att kommittéerna beaktat dessa synpunkter i det nu framlagda förslaget. Vad angår EEC-konventionen är en anpassning önskvärd även ur den synpunkten att det är angeläget att en eventuell framtida anslutning från svensk sida till denna patentgemenskap ej försvåras. Det nordiska lagförslaget torde emellertid i huvudsak vara så utformat, att det ej skulle hindra en sådan anslutning. Även under det fortsatta lagstiftningsarbetet bör emellertid utvecklingen inom EEC på detta område beaktas. Vad beträffar tidpunkten för genomförandet av EEC-konventionen har de beräkningar därom, som gjordes i det förberedande skedet, ej hållit streck och det är ovisst när ett ikraftträdande kan komma till stånd. Önskemålen att för svenskt vidkommande nå enhetlighet med EEC-konventionen får emellertid ej tagas till intäkt för att man låter anstå med införandet av det nordiska förslaget. Det är tvärtom för svensk industri angeläget att den revidering av svensk patentlagstiftning som föreslagits snarast genomföres.

Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Smålands och Blekinge samt Östergötlands och Södermanlands handelskammare framhåller att det givetvis i och för sig är önskvärt att lagstiftningen i de nordiska länderna inte onödigtvis avviker från vad som gäller på den europeiska kontinenten. Intresset av att den nordiska lagstiftningen bringas i överensstämmelse med lagstiftningen i EEC-länderna bör emellertid inte få leda därhän att man i valet mellan olika tänkbara lösningar stannar för den som föreslagits i EEC-utkastet även i sådana fall då denna från andra synpunkter framstår som olämplig. Det är för närvarande ovisst såväl när det i EEC-utkastet föreslagna systemet kan träda i kraft som vilka ändringar som dessförinnan kan komma att vidtas däri, och med hänsyn härtill synes viss försiktighet böra iakttas då det gäller att i de nordiska la-

garna införa nya regler som föreslagits i nämnda utkast. Liknande synpunkter framföres av *handelskammaren i Gefle*. Även *Svenska uppfinnarkontoret* framhåller att man inte på varje punkt behöver ansluta sig till EEC-utkastet.

Patentverket erinrar om att det i EEC-utkastet upptagits ett system med provisoriska patent och ifrågasätter om en framtida anslutning till den europeiska patentgemenskapen i praktiken verkligen kan ske utan att ett motsvarande system införes också hos oss. I varje fall borde erforderliga fullmaktsbestämmelser finnas, som lägger i Kungl. Maj:ts hand att utfärda de föreskrifter om ändringar i handläggningen av patentärenden som för detta ändamål kan erfordras. Några sådana har emellertid inte intagits i förslaget. I stället framgår det mera tydligt av det slutliga betänkandet, att de nordiska patentlagarna — om en anslutning till EEC:s patentgemenskap skall kunna ske — erfordrar en ganska omfattande omarbetning. Patentverket har förståelse för kommittéernas obenägenhet att nu — medan EEC-systemet blott föreligger såsom ett preliminärt förslag som dessutom dragit på sig kritik från inflytelserika kretsar — framlägga ett definitivt förslag till hur samordningen mellan de nordiska patentlagarna och EEC-konventionen bör utformas. Det hade dock varit värdefullt om kommittéerna något närmare velat redovisa de undersökningar i detta stycke som kommittéerna vidtagit.

Beträffande s. k. *Gebrauchsmuster* noterar *mönsterskyddsutredningen* att kommittéerna i slutbetänkandet redovisat en i huvudsak negativ inställning. Detta överensstämmer med den uppfattning som, med en enda dissens, råder inom utredningen och som f. ö. är rådande även inom de övriga nordiska mönsterrättskommittéerna. Utredningen nämner, att dess förslag till lag om mönster kommer att omfatta inte bara vad som brukar kallas för prydnadsmönster utan även mönster med praktiskt syfte, en mönsterkategori som utredningen valt att kalla för nyttomönster. Genom att bereda skydd också för nyttomönster anser sig utredningen tillgodose ett visst mått av det skyddsbehov beträffande *Gebrauchsmuster*, som emellanåt gör sig gällande.

Sveriges hantverks- och industriorganisation beklagar däremot att kommittéerna inte ansett sig böra föreslå införande av regler i detta hänseende och framhåller att om utredningen inte kompletteras härvidlag, denna viktiga fråga torde förbli olöst under överskådlig framtid. Även *Svenska teknologföreningen* föreslår att frågan utredes närmare.

Några instanser anser att förslaget inte tagit tillräcklig hänsyn till uppfinnarverksamhetens förväntade framtida utveckling och framställer i anledning härav vissa önskemål om kompletteringar.

Sveriges hantverks- och industriorganisation framhåller sålunda att utvecklingen torde leda till ökade insatser från olika exploateringsorgan för att tillvarata och nyttiggöra uppfinningar av skilda slag. Med hänsyn till

att en betydande andel av de objekt som patentsöks inte exploateras finner organisationen det önskvärt, att det föreslagna patentinstitutet kompletteras med en form av tillfälligt skydd, gällande under den tid utredning om exploateringsmöjligheterna pågår. Möjligheterna att meddela ett sådant tillfälligt skydd kan förväntas medföra en kraftig minskning av patentmyndighetens administrativa arbetsbörda.

Liknande önskemål framställs av *Svenska uppfinnarkontoret*, som även tar upp frågan om en särskild skyddsform för enklare uppfinningar. Kontoret framhåller att behov härav framträtt med hänsyn till den kraftiga ökningen av antalet småuppfinningar av konstruktions- eller förbättringstyp.

Åtskilliga remissorgan har framhållit, att de inskränkt granskningen till frågor som berör vederbörande remissorgans verksamhetsområde. Även av andra remissyttranden framgår, att granskningen inskränkts på nu angivet sätt.

Departementschefen

Tanken på ett nordiskt patentsamarbete är mycket gammal. Så tidigt som år 1881 diskuterades vid ett nordiskt juristmöte i Köpenhamn möjligheten att införa överensstämmande patentlagar i de nordiska länderna. I olika former har därefter nordiska överläggningar ägt rum i frågan. Ett mera omfattande samarbete har emellertid kommit till stånd först sedan Nordiska rådet i en rekommendation år 1954, i anslutning till ett av en dansk-norsk-svensk kommitté dessförinnan framlagt principförslag, hemställt att regeringarna snarast ville söka genomföra ett system med nordiska patent. Med anledning av rekommendationen tillsattes sakkunniga för fortsatt utredning av denna fråga. De sakkunniga, vilka som benämningar antagit respektive danska, finska, norska och svenska kommittén för nordiska patent, har efter omfattande utredningsarbete i början av år 1964 framlagt ett betänkande med förslag till gemensam nordisk patentlagstiftning. Arbetet ingår därvid som ett led i det pågående nordiska lagstiftningssamarbetet på immaterialrättens område som bl. a. lett till de nya varumärkes- och upphovsrättslagarna.

Den svenska kommittén har lagt fram särskilda lagförslag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning och om följdändringar i förvarsuppfinningslagen, varumärkeslagen och namnlagen.

För svensk rätts del innebär kommittéernas förslag en total revision av den för patent i allmänhet gällande lagstiftningen, som innefattas i förordningen den 16 maj 1884 angående patent. Speciallagstiftningen om arbetstagaes uppfinningar och om försvarsuppfinningar har lämnats utanför. En sådan allmän revision av patenträtten har sedan länge varit ett önske-

måt. Förslag därtill har utarbetats vid olika tillfällen — främst märkes ett år 1919 av patentlagstiftningskommittén avgivet betänkande med förslag till lag om patent m. m. — men har inte lett till resultat. Vissa partiella reformer har dock ägt rum. Viktigast är en år 1944 genomförd lag om ändring i patentförordningen, vilken grundades på ett av 1938 års patentutredning år 1942 avgivet betänkande.

Det nu avgivna förslaget har ett dubbelt syfte: det avser dels att vid sidan av de vanliga nationella patentansökningarna införa ett system med s. k. nordiska patentansökningar och i samband därmed åstadkomma såvitt möjligt enhetliga nordiska patentlagar och dels att allmänt modernisera lagstiftningen och tillgodoföra den resultaten av det internationella konventionsarbetet på patentområdet.

Det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar innebär, att den som vill erhålla patent i de nordiska länderna skall kunna vända sig med en patentansökan, s. k. nordisk patentansökan, till endast ett av de nordiska patentverken, som därvid i stort sett ensamt behandlar ansökningen enligt samma regler som gäller för nationell ansökan och meddelar patent även för de övriga länderna. Patent meddelas därvid för varje land för sig. Sådana patent är i allt jämställda med patent som meddelas efter vanlig nationell ansökan. Enligt förslaget finns två typer av nordiska patentansökningar, den ena ledande till patent i Danmark, Norge och Sverige, den andra till patent i dessa länder och Finland. Systemet med nordiska patentansökningar beräknas medföra avsevärd rationalisering av arbetet vid de nordiska patentverken, som för närvarande belastas av stigande balanser av oavgjorda ärenden.

Systemet förutsätter ett förenhetligande av patentlagstiftningen i de nordiska länderna. Kommittéerna har därför upptagit patentlagstiftningen i dess helhet till översyn, vilket ansetts påkallat även med tanke på den utveckling som skett på området sedan de nuvarande patentlagarna antogs. Som resultat av kommittéernas arbete framlägges förslag till nya patentlagar för Danmark, Finland, Norge och Sverige. Förslagen är helt överensstämmande i fråga om patentbeviljandet. Även i vad avser övriga civilrättsliga bestämmelser är förslagen i allt väsentligt överensstämmande. Straff- och processrättsliga regler har däremot inte kunnat förenhetligas i samma grad, med hänsyn till de skiljaktigheter som råder mellan de straff- och processrättsliga systemen i de olika länderna.

Reglerna rörande nordiska patentansökningar har upptagits i ett särskilt kapitel i de nya patentlagarna. Bland de viktigaste nyheterna i övrigt i förslaget må nämnas följande. Nu gällande undantag från patenterbarhet för bl. a. kemiska föreningar samt livs- och läkemedel avskaffas, beträffande livs- och läkemedel dock först efter en övergångsperiod. Kravet på uppfinningshöjd, d. v. s. att uppfinningen inte kan betraktas som närliggande för en genomsnittsfackman, är avsett att något skärpas. Vid bedömningen av

uppfinningshöjden måste hänsyn tagas till vad som blivit känt innan patentet söktes. Som känt skall enligt förslaget anses allt som blivit allmänt tillgängligt samt dessutom tidigare ingivna patentansökningar i den mån dessa blir offentliga. Förslaget inför alltså ett krav på absolut eller generell nyhet till skillnad från vad som är fallet enligt de nuvarande nordiska nyhetsreglerna, vilka blott anger vissa omständigheter såsom medförande att uppfinningen ej får anses som ny. Handläggningen av patentansökningsärenden sker för närvarande i stort sett under sekretess fram till dess ansöknungen utlägges för allmänheten efter verkställd granskning. Kommittéerna föreslår en väsentligt utökad offentlighet. Sekretessen skall kunna bibehållas under högst 18 månader från ansökningsdagen, respektive den dag från vilken sökanden åtnjuter prioritet från en utomlands gjord ansökan på samma uppfinning. Möjligheterna att erhålla tvångslicens utvidgas. Bl. a. skall tvångslicens kunna meddelas om hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt så kräver.

Vid remissbehandlingen har kommittéernas förslag genomgående fått ett gynnsamt mottagande och det anses väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Vad särskilt angår det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar är det en allmän uppfattning hos remissinstanserna att detta kommer att medföra en rationalisering av de nordiska patentverkens arbete och därmed medföra en förkortning av de nuvarande långa behandlingstiderna för patentansökningar.

Efter remissbehandlingen har hållits fortsatta nordiska överläggningar i ämnet mellan berörda departement och ministerier i Stockholm den 19—20 augusti 1964, i Helsingfors den 23—26 november 1964, i Köpenhamn den 8—10 februari 1965 och i Oslo den 12—13 april 1965.¹ Vid överläggningarna har kommittéernas förslag överarbetats under hänsynstagande till de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen i de olika länderna. I fråga om systemet med nordiska patentansökningar har därvid på finskt förslag i princip förordats den principiellt betydelsefulla modifikationen, att nordisk patentansökan skall kunna omfatta antingen de fyra nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige eller blott tre av dessa länder. Finland skall alltså — i motsats till vad kommittéerna föreslog — kunna medtagas i ansökning avseende endast tre länder.

Med anledning av ett från svensk sida framlagt regeringsförslag har kommittéernas förslag behandlats vid Nordiska rådets 13:e session i Reykjavik i februari 1965. Rådet beslöt därvid rekommendera regeringarna att söka genomföra förslaget. Mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har därefter under hand träffats överenskommelse om att bedriva arbetet så att propositioner i ämnet skall kunna framläggas för folkrepresentationerna i början av år 1966.

¹ Från svensk sida deltog justitierådet Torwald Hesser, ordförande, expeditionschefen Göran Borggård, generaldirektören Åke von Zweigbergk, överingenjören Saul Lewin och hovrättsassessorn Eric Essén.

I enlighet härmed vill jag nu förorda att lagstiftning genomföres i principiell överensstämmelse med kommittéernas förslag. Såsom jag uttalade i samband med att jag anmälde frågan om avlåtande till Nordiska rådet av det förut nämnda regeringsförslaget framstår ett system med nordiska patentansökningar i dagens läge som enda vägen att snabbt genomföra den rationalisering av arbetsförhållandena vid de nordiska patentverken, som visat sig alltmåra angelägen. En sådan rationalisering skulle komma de patentsökande till godo i form av väsentligt minskade behandlingstider och ett billigare förfarande. För patentverken skulle den leda till en betydande minskning i den nuvarande synnerligen betungande arbetsbelastningen. Enligt kommittéernas beräkningar skulle minskningen för år 1965 uppgå för Danmark till 39 %, för Finland till 22 %, för Norge till 26 % och för Sverige till 37 %. För samtliga länder skulle minskningen bli 34 %. Även om dessa siffror får betraktas som osäkra finns grundad anledning antaga att kommittéernas förslag skulle medföra en påtaglig minskning av patentverkens arbetsbelastning och därmed innebära betydande besparingar för det allmänna och även vinster i nationalekonomiskt avseende. På grund av de ytterligt ansträngda arbetsförhållandena vid det svenska patentverket torde systemet med nordiska patentansökningar visserligen för närvarande inte kunna leda till att personal friställes men klart är att patentverkets anspråk på teknisk personal blir väsentligt mindre än det eljest skulle vara.

Även i vad angår patentlagstiftningen i allmänhet innefattar kommittéernas förslag enligt min mening i stort sett lämpliga lösningar av de ofta komplicerade frågor som möter inom detta område. Förslaget innebär här att patentskyddet i vissa avseenden stärkts men beaktar samtidigt samhällseliga intressen på området, bl. a. genom vidgade möjligheter att meddela tvångslicens och genom regler som innebär ökad offentlighet i patenteringsförfarandet. Jag finner den avvägning som sålunda skett i det väsentliga ändamålsenlig.

Även om alltså huvudlinjerna i kommittéernas förslag bör följas, har den granskning av förslaget som med beaktande av de avgivna remissyttrandena verkställts vid de nordiska departementsöverläggningarna visat att en del jämkningar är påkallade. Vid det fortsatta arbetet inom justitiedepartementet har jag sökt att så långt som möjligt taga hänsyn till resultatet av dessa överläggningar.

Som jag förut anfört har de delegerade i fråga om systemet med nordiska patentansökningar framlagt ett ändringsförslag av mera principiell betydelse, som går ut på att införa möjlighet att i nordisk patentansökan, som avser endast tre länder, medtaga även Finland. Jag vill för min del tillstyrka detta förslag.

Till övriga ändringsförslag av de delegerade återkommer jag i det följande.

I internationellt hänseende har kommittéerna vid utformandet av sitt förslag tagit hänsyn till den inom Europarådet utarbetade konventionen den 27 november 1963 om förenhetligande av vissa delar av patenträtten.

Med förslagets genomförande kan alltså denna konvention ratificeras från svensk sida.

Kommittéerna har vidare eftersträvat att i största möjliga utsträckning beakta det utkast till en konvention rörande patentgemenskap mellan EEC-länderna som är under utarbetande. Detta arbete har dragit ut på tiden och det torde för närvarande vara svårt att bedöma när konventionen kommer till stånd. Ett beslut att nu genomföra kommittéernas förslag innebär att man inte avvaktar resultatet av EEC-arbetet. I den nordiska diskussionen har också i stort sett rått enighet om att dröjsmålet med arbetet på EEC-konventionen inte får leda till uppskov med genomförandet av den nordiska patentgemenskapen. Frågan om en samordning mellan det nordiska systemet och EEC-konventionen får upptagas längre fram sedan denna konvention genomförts. Härvid får också prövas den av patentverket vid remissbehandlingen av kommittéernas förslag väckta frågan om införande av s. k. provisoriska patent.

Den av några remissinstanser diskuterade frågan om skydd för s. k. Gebrauchsmuster torde få upptagas i samband med revisionen av mönsterlagstiftningen.

Ett par remissinstanser har framställt önskemål om särskilda regler för skydd av uppfinning under tid då utredning om exploateringsmöjligheter pågår och om en särskild skyddsform för enklare uppfinningar. Något större praktiskt behov av sådana specialregler torde emellertid inte föreligga och jag är inte beredd att framlägga några förslag härom.

Det förenhetligande av den nordiska patenträtten, som det framlagda förslaget åsyftar, aktualiserar frågan om en samordning av prövningen av besvär över beslut i patentärenden. I sitt betänkande har kommittéerna framhållit önskvärdheten av att en gemensam nordisk besvärinstans för patentärenden inrättas och förordat att denna fråga snarast måtte utredas. Mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har sedermera under hand träffats överenskommelse att verkställa en sådan utredning. I Sverige har sakkunniga för ändamålet tillkallats med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1965.

I detta sammanhang har bl. a. patentverket i sitt remissyttrande framhållit att det nordiska patentsamarbetet bör vidgas även på det administrativa planet. Jag vill för min del ansluta mig till denna uppfattning.

Inom justitiedepartementet har upprättats förslag till

- 1) *patentlag*;
- 2) *lag om ändring i lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret*;
- 3) *lag om patent- och registreringsverkets besväravdelning*;
- 4) *lag om ändring i varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644)*; och
- 5) *lag om ändrad lydelse av 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521)*.

Lagförslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som bilaga 2.

II. DE SÄRSKILDA LAGFÖRSLAGEN

Förslaget till patentlag

Departementschefen. Kommittéerna har föreslagit att den nya lagen rubriceras patentlag. Jag tillstyrker detta förslag.

Vad angår lagens disposition har kommittéerna i 1 kap. upptagit allmänna bestämmelser. I 2 kap. har behandlats patentansökan och dess handläggning m. m., i 3 kap. nordisk patentansökan, i 4 kap. årsavgifter, i 5 kap. överlåtelse, licens m. m. och i 6 kap. patentets upphörande m. m. I 7 kap. har upptagits sanktionsbestämmelser m. m. och i 8 kap. vissa särskilda bestämmelser. 9 kap. innehåller slutligen bestämmelser om rättegång i patentmål.

Vid de nordiska departementsöverläggningarna har förordats att de enligt kommittéernas förslag i 7 § och 10 § första stycket tredje och fjärde punkterna upptagna bestämmelser om patents giltighetstid och omfattning upptages i ett särskilt kapitel, som placeras omedelbart efter 3 kap. i kommittéernas förslag. Vidare föreslås att bestämmelserna i 56 § i kommittéernas förslag om viss uppgiftsskyldighet rörande patent m. m. utbrytes och placeras i ett nytt kapitel, som inskjutes omedelbart efter 6 kap. i kommittéernas förslag. Sanktionsbestämmelserna i 7 kap. föreslås överförda till 9 kap., som därvid åsättes den nya rubriken Ansvar och ersättningsskyldighet m. m. Slutligen förordas att de särskilda bestämmelserna i 8 kap. överförs till sista kapitlet. De nu nämnda ändringarna föranleder omnumrering av 4—8 kap. i kommittéernas förslag.

Jag biträder de delegerades förslag.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser

1 §.

I förevarande paragraf, som fränsett ett par redaktionella jämkningar är likalydande med 1 § i kommittéförslaget, behandlas patenträttens föremål och subjekt.

Gällande rätt. Enligt 1 § första stycket patentförordningen må patent meddelas på nya uppfinningar, som avser alster eller förfaranden och kan utnyttjas i industriell verksamhet. Berättigad att erhålla patent är enligt

andra stycket endast uppfinnare, svensk eller främmande, eller uppfinnarens rättsinnehavare. I 2 § stadgas vissa undantag från patenterbarhet. Patent må ej meddelas på uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder. Avser uppfinning livs- eller läkemedel eller kemisk förening, må patent ej meddelas på själva alstret utan endast på särskilt förfarande för dess framställning.

I fråga om livs- och läkemedel samt kemisk förening må framhållas att patent på förfarande för framställning härav på grund av den under 3 § i förslaget berörda regeln i 19 § 1 mom. patentförordningen om s. k. indirekt produktskydd ger skydd även åt det framställda alstret såsom produkt av just det patenterade förfarandet.

Kommittéerna. Kommittéerna föreslår att patentlagen inledes med stadgande att den som gjort en uppfinning, som kan tillgodogöras industriellt, eller den till vilken uppfinnarens rätt övergått enligt vad i patentlagen stadgas efter ansökan äger erhålla patent på uppfinningen och därigenom förvärva ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja denna. I motiven framhålles att i nordisk och främmande rätt, genom domstolars och myndigheters praxis och diskussionen inom doktrinen, ett tämligen fast patenträttsligt uppfinningsbegrepp utbildat sig. Vissa förutsättningar måste vara uppfyllda för att det skall föreligga en uppfinning i patenträttslig mening. Bl. a. måste uppfinningen ha teknisk karaktär och teknisk effekt och den måste vara reproducerbar; rörande kommitténs utläggning av dessa villkor hänvisas till betänkandet s. 96—99. Kommittéerna framhåller att det knappast är möjligt att i lagtext ange vad som här avses. Med hänsyn till att önskemål härom likväl framkommit i diskussionen rörande det preliminära betänkandet föreslår kommittéerna emellertid att nu berörda krav — såsom i den gällande svenska patentförordningen — antydes genom att i lagtexten anges att uppfinning, för att kunna patenteras, skall kunna tillgodogöras industriellt. Kommittéerna anför att förslaget här står i överensstämmelse med Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet. Kommittéerna framhåller att uttrycket industriellt främst åsyftar kravet att uppfinningen skall äga teknisk karaktär samt tillägger att övriga här avsedda krav ligger i själva ordet uppfinning.

Kommittéerna har inte ansett det lämpligt att, såsom i den gällande svenska patentförordningen, uppställa krav att uppfinningen avser alster eller förfarande; vissa uppfinningar kan inte enligt allmänt språkbruk föras till dessa två kategorier men bör ändå kunna patenteras, t. ex. uppfinningar som består i att använda kända medel för nya ändamål.

I andra stycket har kommittéerna upptagit vissa undantag från patenterbarhet. Under 1) anges, i nära anslutning till gällande rätt, att patent inte kan meddelas på uppfinning, vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning. Under 2) upptages en ny bestämmelse enligt vilken

patent ej må meddelas på växtsorter eller djurarter. Det framhålls att konventionen den 2 december 1961 om skydd för växtförädlingsprodukter föreskriver att skydd för dylika produkter inte får beviljas enligt såväl nämnda konvention som patentlagstiftningen. Undantaget omfattar inte mikrobiologiska förfaranden eller produkter av sådana förfaranden. Kommittéerna anför vidare att rätt att göra undantag enligt 2) upptagits i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet.

Kommittéernas förslag upptager inte motsvarighet till den nu gällande specialbestämmelsen rörande livs- och läkemedel samt kemisk förening, enligt vilken patent ej må meddelas på själva alstret utan endast på särskilt förfarande för dess framställning; förslaget innebär alltså att patent även då det gäller livs- eller läkemedel eller kemisk förening skall kunna meddelas på själva den produkt det gäller. Till stöd för denna ståndpunkt anför kommittéerna bl. a. att man med undantaget för kemiska föreningar torde ha avsett att gynna hemmaindustrin på bekostnad av de utländska industrierna. Patentlagstiftningen bör emellertid enligt kommittéernas mening inte användas för detta ändamål. Anses en hemmaindustri i behov av särskilt skydd, bör sådant anordnas på andra vägar. Beträffande undantaget för läkemedel och livsmedel har tidigare anförts sociala skäl; det har ansetts att patentering här många gånger skulle onödigt fördyra dessa för allmänheten nödvändiga eller värdefulla produkter. Numera kan man emellertid här säkra sig mot otillbörliga utnyttjanden av patent, t. ex. genom social lagstiftning, lagstiftning rörande apoteksvaror och kontroll av sådana varor, prislagsstiftning och monopollagsstiftning. De skäl som tidigare anförts för undantagen är alltså enligt kommittéernas mening ej längre hållbara. I praxis har undantagen också i viss mån kringgåts. Redan enligt gällande lag kan patent erhållas för förfaranden för framställning av kemiska föreningar och skyddet omfattar här, enligt reglerna om s. k. indirekt produktskydd, även det framställda kemiska ämnet såsom produkt av just det patenterade förfarandet. Praxis har utvidgat denna möjlighet till indirekt skydd för kemisk förening genom att patent beviljats på förfaranden för framställning av nya kemiska föreningar även om förfarandet endast inneburit utnyttjande av ett arbetssätt som i princip är förut känt vid framställning av andra kemiska föreningar. Vad som motiverat patent i dessa fall har då i själva verket varit nyheten hos den kemiska föreningen som sådan och dess värdefulla egenskaper.

Enligt kommittéernas mening bör man nu ta steget fullt ut och införa möjlighet till patentering av kemiska föreningar, livsmedel och läkemedel. Till stöd härför anföres.

De grunde, der ligger bag patentinstitutet som sådan — nemlig at opfinderen kan få en vis eneret til udnyttelsen af sin opfindelse, således at den opfinderiske virksomhed derved opmuntres og fremmes, og at hele samfundet gennem den offentliggørelse af opfindelsen, som patenteringen med-

fører, får adgang til efter patenttidens udløb frit at tilgodegøre sig de åndelige nyskabelser — gør sig gældende på disse områder med samme vægt som på de øvrige tekniske områder. Man kan vel endog sige, at netop disse områder er i særlig grad vigtige, de kemiske forbindelser på grund af de særlig rige muligheder, nyskabelser her byder på, læge- og næringsmidler på grund af den overordentlige betydning, disse særlige områder har. En fremme af opfindelsesvirksomheden indenfor disse grupper må derfor anses for i ganske særlig grad betydningsfuld. Det er komitéernes opfattelse, at forskningsarbejdet, f. eks. indenfor levnedsmiddelbranchen, vil kunne hæmmes af de gældende regler, og der er en nærliggende mulighed for, at opfindelser af næringsmidler ikke bliver realiseret, fordi risikoen for efterligninger og deraf følgende overproduktion gør det for økonomisk risikabelt at sætte en produktion igang.

I detta sammanhang anför kommittéerna att det även i utländsk patentlagstiftning finns en tendens att upphäva tidigare gällande undantag för patenterbarhet av kemiska föreningar, livsmedel och läkemedel. Undantag beträffande kemiska föreningar är ej tillåtna enligt Europarådets lagkonvention eller EEC-utkastet. Vad angår livs- och läkemedel medger lagkonventionen endast att gällande undantag bibehålles under en tioårsperiod och i EEC-utkastet är undantag över huvud taget ej tillåtna.

På grund av det anförda anser kommittéerna att man i princip bör införa möjlighet att patentera kemiska föreningar, läkemedel och livsmedel enligt vanliga regler.

I fortsättningen tar kommittéerna upp frågan huruvida skyddet för kemiska föreningar samt livs- och läkemedel bör utformas som ett s. k. obegränsat produktskydd, d. v. s. ett skydd som omfattar det patenterade ämnet i och för sig oberoende av vilken användning det är fråga om, eller om patentet bör begränsas till att omfatta användning av ämnet för sådana områden som patentsökanden angivit i ansökningsen. Kommittéerna anför att de i det preliminära betänkandet förordat att skyddet begränsades på detta sätt. I utlåtandena över betänkandet hade denna ståndpunkt emellertid övervägande kritiserats. Kommittéerna har i det slutliga betänkandet omprövat sin ståndpunkt och föreslår nu att skyddet göres obegränsat. Härom anföres.

Det må erkendes, at en så snæver begrænsning av beskyttelsesområdet vil kunne volde betydelige, praktiske vanskeligheder. Dels vil det ofte være vanskeligt at fastlægge en rimelig afgrænsning — og for så vidt angår lægemidler, hvor årsagerne til en konstateret terapeutisk virkning ikke altid vil kunne påvises, kan dette eventuelt være umuligt — dels vil man let kunne komme i den situation, at patenthavaren ikke vil kunne gennemføre sin patentret på grund af usikkerheden ved konstateringen af, til hvilket anvendelsesformål stoffet i givet fald sælges. Når dertil kommer, at det vil være relativt sjældent, at et stof viser sig praktisk anvendeligt på vidt forskellige områder, har man fundet det rigtigst og ikke forbundet med væsentlige betænkeligheder, at der gives adgang til en patentering af selve stoffet, hvilket harmonerer med den praksis, der er gennemført i England og USA,

og som må forventes også at blive gennemført for det europæiske patents vedkommende. En opfindelse, der går ud på en ny ikke forudset og ikke nærliggende anvendelse af det pågældende stof, vil herefter kun kunne føre til et afhængigt patent.

Kommittéerna framhåller att ett införande av möjlighet till patentering av kemiska föreningar bör medföra den ändringen i gällande praxis att patent på förfarande för framställning av kemisk förening meddelas endast om förfarandet i sig självt uppfyller samtliga villkor för patenterbarhet. I detta sammanhang anför kommittéerna att det för patentering av ett ämne måste vara fråga om ett bestämt ämne eller eventuellt flera närbesläktade ämnen, som har den i ansökningen angivna tekniska effekten. Det blir alltså inte — som hittills vid patentering av förfaranden — möjligt att skydda en grupp av ämnen, bestämd endast genom en omfattande kemisk formel, i vilken en eller flera variabla grupper ingår.

Från kommittéernas mening att skyddet för kemiska föreningar samt livs- och läkemedel bör utformas som obegränsat produktskydd är en medlem av den norska kommittén skiljaktig. Enligt reservantens mening bör skyddet, såsom anförts i det preliminära betänkandet, begränsas till att avse ämnets användning inom ett eller flera av patentsökanden angivna användningsområden; jfr härom betänkandet s. 114—116.

Enligt kommittéerna bör den ändring rörande patenterbarhet för livs- och läkemedel som följer av förslaget inte genomföras samtidigt med förslaget i övrigt utan först vid en senare tidpunkt. Enligt punkt 1 i övergångsbestämmelserna har det överlämnats åt Kungl. Maj:t att bestämma när detta skall ske.

I frågan vem som skall kunna erhålla patent innebär förslaget att man bibehåller nuvarande huvudregel i patentförordningen, att endast uppfinnaren eller hans rättsinnehavare är berättigad därtill. Spörsmålet om arbetstagares uppfinningar bör enligt kommittéernas mening inte behandlas i själva patentlagen.

Här må anmärkas att kommittéerna i sitt preliminära förslag (7 §) upptog en bestämmelse om s. k. företagsuppfinning av innebörd att om uppfinning tillkommit genom samarbete mellan flera inom ett företag på sådant sätt att man inte kunde ange bestämd person eller bestämda personer som uppfinnare, ägde likväl företaget eller den till vilken dess rätt övergått erhålla patent. Av hänsyn till den kritik som vid remissbehandlingen av det preliminära förslaget riktades mot sistnämnda stadgande och med beaktande av att bestämmelser av detta slag i allmänhet inte återfinns i patentlagstiftningen och inte heller upptagits i EEC-utkastet har kommittéerna inte medtagit stadgandet i det slutliga förslaget. Även föreskriften att uppfinnaren skulle anges har slopats. Kommittéerna framhåller att detta inte innebär att man godkänner tanken på företagsuppfinningar, d. v. s. att en juridisk person skulle kunna anses som uppfinnare.

Rörande bestämmelsen att patentet innebär ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja uppfinningen hänvisas till 3 §.

Remissyttrandena. Vad kommittéerna anfört rörande *patentträttens* *föremål* lämnas i allmänhet utan erinran i remissvaren. Den föreslagna bestämningen att uppfinning, för att vara patenterbar, skall kunna tillgodos göras »industriellt» tillstyrkes av flera remissinstanser, bl. a. *kommerskollegium*, *Sveriges industriförbund* och *Kooperativa förbundet*.

Patentverket anser att bestämningen knappast utgör någon förbättring, eftersom ordet »industriell» på svenska normalt har en mera begränsad innebörd än den som åsyftas enligt motiven och väl även får anses obligatorisk enligt artikel 1 (3) Pariskonventionen. Sannolikt har ordet både på engelska och franska en vidsträcktare innebörd, som närmast torde svara mot det vidare svenska ordet »näringsverksamhet». Patentverket vill emellertid inte motsätta sig den föreslagna utformningen av bestämmelsen.

Sveriges hantverks- och industriorganisation är mera tveksam och anföi att även om bestämmelsen ansluter sig till Europarådets lagkonvention, den principiella lämpligheten därav synes kunna ifrågasättas.

Flera remissinstanser, bl. a. *Sveriges industriförbund*, understryker vad i betänkandet anföres om att uttrycket »industriell» bör tagas i ordets vidaste betydelse.

Vad härefter angår bestämmelserna i 1 § andra stycket om vissa undantag från patenterbarhet, har undantaget för vad som strider mot *goda seder* eller *allmän ordning* inte föranlett erinran vid remissbehandlingen.

Även undantaget beträffande *växtsorter* och *djurarter* godtages i allmänhet i remissvaren och tillstyrkes uttryckligen av *patentverket*, *kommerskollegium*, *statens centrala frökontrollanstalt* och *växtförädlings-skyddsutredningen*. Sistnämnda utredning framhåller att växtförädlarens möjlighet att enligt gällande rätt erhålla rättsligt skydd för sitt arbetsresultat genom patent är synnerligen begränsad. Patent kan visserligen i princip erhållas på en metod eller ett förfarande, varigenom en ny växtsort framställles, men på grund av det för erhållande av patent uppställda kravet på reproducerbarhet finns i allmänhet inte praktiska möjligheter för förädlaren att erhålla patent. Det är uppenbart, att patentlagstiftningen inte utformats med tanke på växtförädlingens problem. Lagstiftningen har också i vårt land kommit att i det närmaste sakna praktisk betydelse på ifrågasvarande område. Endast i ett begränsat antal fall har patent beviljats på speciella metoder inom detta område. Det har då närmast rört sig om föröknings- och planteringsmetoder samt metoder eller medel som påverkar ett växtexemplars egenskaper, men däremot har patent inte beviljats direkt på en framställd ny växtsort. Utredningen erinrar om att enligt konventionen den 2 december 1961 om skydd för växtförädlingsprodukter unionsstat

bl. a. skall meddela förädlare från annan unionsstat en ensamrätt till sin produkt. Denna ensamrätt kan tillerkännas förädlaren antingen genom en särskild skyddsform, reglerad genom konventionen, eller genom patent. Hinder föreligger inte för unionsstat att i sin nationella lagstiftning medge skydd under båda dessa former, men endast endera av formerna får tillämpas på samma växtsläkte eller växtart. Utredningen framhåller i fortsättningen att dess arbete bl. a. syftar till att utreda den för svenska förhållanden lämpligaste utformningen av ett system, som kan möjliggöra för vårt land att tillträda konventionen. Under utredningsarbetet har i främsta rummet övervägts ett system, enligt vilket förädlaren skulle beträffande en av honom framställd ny sort beredas en ensamrätt av upphovsrättslig karaktär genom en särskild skyddsform, s. k. sortskydd. Detta system skulle ligga inom ramen för de regler som upptagits i konventionen. På grund av de begränsade möjligheterna att tillämpa patentlagstiftningen på ifrågavarande område, särskilt såvitt gäller den av förädlaren framställda växtsorten, har utredningen ansett sig redan nu kunna fastslå, att vid införande av rättsskydd för förädlingsprodukter patent lämpligen ej bör användas som skyddsform. Utredningen har därför inte någon erinran mot den i patentlagförslaget intagna undantagsbestämmelsen beträffande växtsorter. Utredningen framhåller att efter genomförandet av en dylik bestämmelse möjligheten alltjämt kvarstår att erhålla patent exempelvis på föröknings- och planteringsmetoder samt på metoder eller medel, som påverkar en växts egenskaper.

En ledamot av utredningen har ansett att utredningen bort avstyrka undantaget.

I redaktionellt hänseende föreslår *statens centrala frökontrollanstalt* att ordet »djurarter» utbytes mot »djurraser», då raser inom djurriket närmast motsvarar sorter inom växtriket och då utredningens överväganden och förslag torde gälla raser och ej hela djurarter. I samma riktning uttalar sig *patentverket*, som anser det uppenbart orimligt att en djurart, t. ex. hästen eller kon, skulle kunna patenteras; på sin höjd är patent tänkbart beträffande en ny ras inom en djurart.

Förslaget att avskaffa nu gällande undantag från patenterbarhet för kemiska föreningar tillstyrkes av flertalet remissinstanser och möter i allmänhet inte principiella invändningar. I avstyrkande riktning uttalar sig emellertid *kommerskollegium*, som anser att övervägande skäl talar för att bibehålla gällande undantag. Enligt ämbetsverkets mening bör i vart fall det slutliga ställningstagandet i denna fråga anstå tills det blir aktuellt för vårt land att ansluta sig till ett mera vidsträckt internationellt samarbete på patenträttens område, där ett slopande av undantagsbestämmelserna utgör en förutsättning för en anslutning. Med hänsyn härtill bör beträffande kemiska föreningar upptagas samma övergångsbestämmelser som i fråga om livs- och läkemedel.

Vad angår skyddets närmare utformning uttalar sig *försvarets civilförvaltning*, *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivarföreningen* och *Jernkontoret* mot att det såsom kommittéerna föreslår införes ett obegränsat produktskydd och förordar i stället, i anslutning till kommittéernas preliminära förslag, ett system med ett till användningsområdet begränsat produktpatent. Även *kommerskollegium* anser att skyddet bör begränsas på detta sätt, om ett skydd på området över huvud skall införas.

Försvarets civilförvaltning ansluter sig i denna fråga till den reservation, som avgivits av en ledamot av den norska kommittén, samt anför.

Kommittéerna har icke gjort någon verklig jämförelse och därpå grundad analys av verkningarna mellan ett system med oinskränkt *produktskydd* och ett system med *ändamålsbundet produktskydd*. Både kommittéerna och vissa remissinstanser har emellertid berört frågan om vilket bidrag som har största betydelse, avslöjandet av en ny produkt t. ex. ett nytt kemiskt ämne eller avslöjandet av denna produkts användbarhet. Frågan torde icke kunna besvaras på ett enhetligt sätt. I vissa fall kan avslöjandet av en ny kemisk förening innebära en mycket stor prestation medan användbarheten av produkten, sedan den väl upptäckts, ger sig själv. I andra fall — och de torde vara många — kan det vara svårare att finna ett lämpligt användningssätt. Det kan då föreligga risk att den som upptäckt en förut icke känd kemisk förening söker utverka oinskränkt produktskydd på föreningen för att sedan dra fördel av andras uppfinningsrikedom när det gäller att finna användning för den upptäckta föreningen. Åstadkommandet av den förut icke kända kemiska föreningen torde därför böra jämföras med upptäckten av en ny naturlag och således icke innebära uppfinning. Uppfinning och patentering synes endast kunna avse den upptäckta föreningens användbarhet och naturligtvis olika metoder att åstadkomma föreningen.

Civilförvaltningen vill fästa uppmärksamheten även på en annan sida av problemet. Väljes systemet med ändamålsbundet produktskydd förenklas arbetet för patentmyndigheten. Den patenterbarhetsbedömning som skall ske där blir nämligen oberoende av om den kemiska föreningen (produkten) är förut känd eller icke. Väljes däremot system med obegränsat produktskydd har patentmyndigheten även att ta ställning till den mycket svårbedömbara frågan om den i en aktuell ansökning avsedda produkten, ehuru ny i betydelsen icke förut känd, är så närliggande andra kända produkter att patenterbarhet uteslutes. Med sistnämnda system införes således en ny bedömningsgrund som torde ställa mycket höga krav på vederbörande granskarens insikt i det speciella område, som patentansökningen avser.

Om obegränsat produktskydd för kemiska föreningar införes, torde det i många fall bli nödvändigt att utnyttja bestämmelsen om tvångslicens i 41 §. I sådana mål kan våra avvägningsproblem uppkomma då det gäller att fastställa vederlaget för licensen. Patent på en kemisk förening som sådan kan i sådant sammanhang verka hämmande på tillkomsten av för allmänheten nyttiga produkter i vilka föreningen ingår som utgångsmaterial. Här skulle med andra ord ett patent på produkten utan att den hänförde sig till något därav framställt alster kunna motverka sitt eget syfte att främja utvecklingen.

Som stöd för förslaget har bl. a. åberopats anglosaxisk praxis. Man bör emellertid vara försiktig med att draga några bestämda slutsatser av en

jämförelse mellan det produktskydd som medges enligt nämnda praxis och ett ändamålsbundet produktskydd. I Amerika tillämpas t. ex. system med obegränsat produktskydd. Verkningarna härav torde emellertid i viss mån motverkas av där gällande bestämmelser och praxis beträffande missbruk av patent.

Man har vidare hänvisat till att EEC sannolikt kommer att gå in för ett obegränsat produktskydd med avseende på kemiska föreningar. Med anledning härav erinras om att det ännu kan dröja länge innan något slutligt resultat av EEC:s arbete på patentområdet föreligger. Det torde därför vara omöjligt att nu med någon grad av säkerhet kunna förutsäga vilket system EEC kommer att stanna för. Det kanske icke är realistiskt att tänka sig att EEC, om man inom den nordiska patentgemenskapen väljer systemet med ändamålsbundet produktskydd och får goda erfarenheter därav, också väljer detta system.

Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen och Jernkontoret återoppar ett gemensamt uttalande av de *nordiska industriförbunden*, vilka, likaledes i anslutning till den reservation som avgivits av en ledamot av den norska kommittén, förordar ett system med ett till användningsområdet begränsat produktpatent. I nämnda uttalande tillägger de nordiska industriförbunden, »at det trods ubestridlige internationale tendenser i retning af et mere absolut stofpatent, i hvert fald indtil denne tendens har givet sig tydeligere udtryk i lovgivningerne uden for U.S.A. og England, må være bedst i overensstemmelse med den rigtige linie at indskrænke stofpatenters beskyttelse til det, der fremgår af patentkravets angivelse af anvendelse(r). Industriforbundene bemærker i denne forbindelse, at den anbefalede skærpelse af kravene til opfindelsehøjden efter organisationernes mening medfører, at patentbeskyttelsens omfang, for så vidt angår anvendelseområdet, bliver videre end hvad de hidtil gældene krav ville føre til».

Nu nämnda remissinstanser hänför sig vidare till ett av *Sveriges kemiska industrikontor* avgivet yttrande, vari kontoret kritiserar kommittéernas skäl att ej längre vidhålla det preliminära förslaget om ett till användningsområdet begränsat produktpatent. Kemikontoret anför.

De praktiska invändningar som rests mot det preliminära förslaget synes i huvudsak vara tre. *Dels* har det gjorts gällande, att det relativt sällan förekommer, att ett ämne visar sig praktiskt användbart på flera olika områden, *dels* skulle man — vid ett till användningsområdet begränsat produktpatent — lätt kunna komma i den situationen att patenthavaren ej skulle kunna hävda sin patenträtt på grund av osäkerhet om för vilket ändamål det patenterade ämnet i ett givet fall saluföres, och *dels* skulle, slutligen, ett fastläggande av avgränsningen innebära betydande svårigheter.

Mot det första av dessa påståenden måste emellertid från svensk kemisk industris sida inläggas en gensaga. Många exempel kan anföras, där en kemisk förening kan finna användning inom vitt skilda områden. Sålunda kan en viss kväveförening — urea — användas som en väsentlig beståndsdel i olika gödselmedel, i både plast- och textilprodukter och som karieshämmande medel i halstabletter. En etylenoxidprodukt av särskild typ användes dels som tvättmedel och dels för att förhindra uppkomsten av statisk

elektricitet hos textilier. Antalet fall av vitt skilda användningar för en och samma kemiska förening är ej så fåtaliga, att icke en begränsning av patent-skyddet till användningsområden skulle vara av praktisk betydelse.

Den andra invändningen tar sikte på förmodade svårigheter för en patent-havare att bevaka sin rätt. Till denna må anmärkas, att praktiska erfarenheter av likartade förhållanden faktiskt föreligger. I praktiken meddelas redan metodpatent, som i realiteten utgör användningspatent, och det dansk-norska »middelpatentet» är i själva verket just ett till användningsområde begränsat produktpatent. Från svensk kemisk industris sida har man emellertid ej erfarenhet av nämnvärda praktiska svårigheter av den art kommittéerna anfört. Enligt uppgift förekommer sådana svårigheter icke heller i Danmark.

De praktiska svårigheterna att göra lämpliga avgränsningar av patent-skyddet har ej redovisats av utredningen. Kemikontoret är emellertid medvetet om att dessa kan te sig betydande. Problemet finns dock redan för närvarande, då patent meddelas, som i praktiken är användningspatent; veterligen har man i praktiken inga svårigheter att bemästra de problem som avgränsningarna innebär. Enligt uppgift föreligger ej heller från Danmark erfarenheter som stöder kommittéernas uppfattning att avgränsningssvårigheterna skulle vara oöverkomliga. Härtill kommer, att samma svårigheter i stor utsträckning måste komma att kvarstå även enligt det definitiva förslaget, i och med att särskilda (beroende) patent skall kunna meddelas för nya användningar av en redan patenterad produkt. Även i detta fall måste rimligen avgörandet avse vilka användningsområden som är konsumerade av det primära patentet. Samma avgränsningsproblem uppstår f. ö. också om någon — trots möjlighet att erhålla »obegränsat» patent — t. ex. för att undvika alltför många invändningar eller av misstag begränsar sig till att söka produktpatent allenast för visst eller vissa uppgivna ändamål. Kemikontoret kan därför icke biträda uppfattningen att avgränsningssvårigheterna kan åberopas som ett avgörande skäl mot att produktpatentskyddet begränsas till användningsområde(n).

De av kommittéerna anförda praktiska betänkligheterna synes således ej vara av sådan tyngd att de föranleder Kemikontoret att frångå sin principiella uppfattning, enligt vilken patentskyddet för kemiska föreningar icke bör sträckas utöver det (eller de) praktiska användningsområde(n) som angivits av sökanden (och näraliggande).

I sitt yttrande anger emellertid Kemikontoret också att vissa av organisationens medlemmar anser att den industriella utvecklingen bland såväl större som mindre företag inom den kemiska branschen skulle främjas av ett patentskydd, utformat enligt kommittéernas definitiva förslag. Därvid tramhållas särskilt de positiva erfarenheter man haft av det oinskränkta produktskyddet på kemiska föreningar i länder som USA, Canada, England, Frankrike, Belgien, Japan och Sydafrika.

Kemikontorets yttrande åberopas även av *kommerskollegium*.

En tveksam hållning beträffande frågan om obegränsat produktskydd för kemiska föreningar intages av *Skånes handelskammare*. Handelskammaren är närmast böjd för att förorda kommittéernas ursprungliga förslag med ett till användningsområdet begränsat produktskydd. Om emellertid - -

vilket vill synas sannolikt — den internationella utvecklingen mera bestämt kommer att gå i riktning mot erkännande av ett obegränsat produktskydd, kan handelskammaren acceptera den föreslagna ordningen. Handelskammaren ifrågasätter dock om inte frågan om införande av det obegränsade produktskyddet bör få anstå under den övergångstid som avses i punkt 1 i övergångsbestämmelserna.

I redaktionellt avseende uttalar *Läkemedelsföreningen* starka betänkligheter mot att frågan huruvida den föreslagna patentlagens uppfinningsbegrepp avser obegränsat produktskydd inte lösts i lagtexten eller tillämpningsförfattning. Om erforderliga bestämmelser inte lämpligen kan infogas i själva lagtexten, måste ett otvetydigt klarläggande lämnas i en tillämpningsförfattning.

I frågan rörande patenterbarhet av kemiska föreningar tar *patentverket* upp en tillämpningsfråga och anför.

Kommittéerna har i detta sammanhang anfört (s. 111) att det för patentering av ett ämne måste vara fråga om ett bestämt ämne eller eventuellt flera närbesläktade ämnen, som har den i ansökningen angivna tekniska verkan. Det skulle således icke — som hittills vid patentering av förfaranden — vara möjligt att skydda en grupp av ämnen, bestämd genom en omfattande kemisk formel, i vilken en eller flera variabler ingår. Verket vill emellertid för sin del tillstyrka en liberalare praxis än den kommittéerna här utan närmare motivering synes förorda. Skydd för en grupp av föreningar, bestämd genom en kemisk formel, i vilken en eller flera variabler ingår, bör sålunda kunna godtagas, förutsatt att erforderligt tekniskt underlag finnes i ansökningshandlingarna och kravet på enhetlighet är uppfyllt.

Förslaget att avskaffa nu gällande undantag från patenterbarhet för livs- och läkemedel tillstyrkes eller lämnas utan erinran av det övervägande antalet remissinstanser. *Patentverket* anför i sitt tillstyrkande yttrande att dessa undantag enligt verkets mening vilat på oriktiga och numera förlegade uppfattningar om patentsystemets verkningar. Med det mera moderna betraktelsesättet, enligt vilket man ser patentväsendet såsom en grundläggande förutsättning och stimulans för sådan forskning och investering som är nödvändig för den tekniska och ekonomiska framåtskridandet, finnes inte några skäl att undantaga vissa områden av tekniken. Gör man sådana undantag — och gör man dem effektiva — kan detta inte undgå att få en retarderande verkan på framstegstakten just på de undantagna områdena. Att något sådant skulle kunna vara motiverat av sociala skäl är uppenbarligen orimligt. Sådana skäl kan däremot väl motivera olika ingrepp mot missbruk av patenträtten. Inom själva patenträtten erbjuder här reglerna om tvångslicens det närmast liggande korrektivet. *Näringsfrihetsrådet* framhåller att man visserligen kan hysa betänkligheter beträffande lämpligheten av att införa möjlighet att patentera livs- och läkemedel. Enligt rådets mening är emellertid förslaget om uppskov med ikraftträdan-

det av de nya reglerna på detta område ägnat att minska sådana betänkligheter. Frågan om patentering av livs- och läkemedel måste även bedömas mot bakgrunden av kommittéernas förslag om skärpning av kravet på uppfinningshöjd och av de föreslagna reglerna i 41 och 42 §§ (46 och 47 §§ i departementsförslaget) om tvångslicens vid beroendepatent och på grund av allmänt intresse av synnerlig vikt. Med beaktande härav har näringsfrihetsrådet kommit till den slutsatsen, att det ej finns skäl att göra invändning mot kommittéernas slutliga förslag i nu ifrågavarande avseende.

Liknande synpunkter framförs av *medicinalstyrelsen* och *Kooperativa förbundet*, vilka dessutom åberopar den klara tendensen inom det internationella patentsamarbetet att slopa ifrågavarande undantagsbestämmelser. Även *länsstyrelsen i Hallands län* godtager kommittéernas förslag men framhåller att ett utvidgat patentskydd för läkemedel kan komma att medföra vissa olägenheter ur social och medicinsk synpunkt, särskilt som det föreslagna systemet med tvångslicenser endast torde kunna tillgripas i mera extrema fall.

Sveriges industriförbund, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* åberopar ett yttrande av *Sveriges kemiska industrikontor*, vilket godtager kommittéernas förslag, beträffande livsmedel dock endast under förutsättning att en övergångstid fastställs och att stränga krav på uppfinningshöjd vidmakthålles.

I avstyrkande riktning uttalar sig *kommerskollegium*, som anser övervägande skäl tala för att undantaget för livs- och läkemedel bibehålles. I vart fall bör man, såsom kommittéerna föreslagit, bibehålla undantaget under en övergångstid tills det blir aktuellt för vårt land att ansluta sig till ett mera vidsträckt internationellt samarbete på patenträttens område, där ett slopande av undantagsbestämmelserna utgör en förutsättning för en anslutning.

Några remissinstanser yttrar sig särskilt beträffande *l ä k e m e d e l*. *RUFI, Representantföreningen för utländska farmaceutiska industrier* hälsar med tillfredsställelse att nuvarande undantag från patenterbarhet för dessa produkter avskaffas.

I avstyrkande riktning uttalar sig däremot *Apotekarsocieteten*, *försvarets civilförvaltning* och *statens farmaceutiska laboratorium*. *Försvarets civilförvaltning* framhåller att kommittéerna endast anfört patentmonopolets betydelse för den forskning och det utvecklingsarbete som bedrivs inom läkemedelsindustrien. I betänkandet har däremot inte berörts det mycket omfattande forsknings- och utvecklingsarbete som på här ifrågavarande område utan tanke på vinst bedrivs vid olika samhällseliga institutioner. Ämbetsverket fortsätter.

För sådant arbete anslås årligen stora belopp av allmänna medel. Även betydande donationer har gjorts för att främja sådan forskning. Sådan verksamhet som här berörts leder ofta till mycket betydelsefulla resultat, som

utan annan tanke än att främja folkhälsan ställs till allmänhetens förfogande. Om undantagsbestämmelser beträffande läkemedel slopades skulle säkerligen antalet patenttvister inom det medicinska området komma att öka. Patenträttegångar berörande här avsedda samhälleliga institutioners arbetsområden måste inverka i hög grad störande på det vetenskapliga arbetet, då de vetenskapsmän som är avdelade för forskningsarbetet på grund av sin sakkunskap måste i stor utsträckning biträda med arbetet för rättegången. Man frågar sig om vårt land med sina begränsade resurser har råd till detta. I anslutning härtill vill civilförvaltningen framhålla att ett slopande av nu gällande undantagsbestämmelser för läkemedel otvivelaktigt skulle aktualisera frågan huruvida vissa statliga institutioner, som sysslar med forskning på läkemedelsområdet och framställning av läkemedel, bör införa en aktiv patentpolitik för att i största möjliga utsträckning ekonomiskt tillgodogöra sig sina arbetsresultat i den mån dessa bedömas patenterbara. Härmed sammanhänger också vilken inverkan förslaget genomförande kommer att ha för den vetenskapliga friheten. Gränsen mellan grundforskning och målforskning torde på här berörda område vara svår att upprätthålla.

Statens farmaceutiska laboratorium anför.

Patentlagstiftningen är av näringspolitisk och ekonomisk natur och har tillkommit för att stimulera företagsamhet och uppfinningsförmåga genom att bevara frukterna av arbetet åt dem som utfört det. Möjligheten att direkt eller indirekt patentera en uppfinning har säkert stor betydelse som drivfjädrar för utvecklingen på läkemedelsområdet. Tyvärr måste patenterbarhet medföra en monopolställning och en sådan kan brukas så att olägenheter uppstår för konsumenten. Det gäller alltså här att väga fördelar och nackdelar mot varandra.

Den mest påtagliga olägenheten av monopolställningen är de höga priserna men därtill kommer en fara för kvardröjande av onödigt låga kvaliteter. På de flesta områden är man beredd att finna sig i olägenheterna framförallt därför att konsumenten har möjlighet avstå från varan, om han t. ex. finner den för dyr. Så är icke förhållandet, då det gäller läkemedel. Ett sådant skall vara möjligt att anskaffa för var och en, som behöver det, och det skall finnas i en tillfredsställande kvalitet. Av dessa skäl har man icke tidigare velat gå med på att med patent skydda läkemedel lika starkt som uppfinningar på de flesta andra områden.

I ett avseende råder emellertid nu en betydande skillnad mot förhållandena för endast ett fåtal år sedan. Genom sociallagstiftning har i betydande omfattning den direkta utgiften för läkemedlen överflyttats från den enskilde till samhället. Något ekonomiskt hinder torde därför numera sällan föreligga för den enskilde att erhålla behövlig medicin, även om med nuvarande utformning av läkemedelsrabatteringen dyrare läkemedel fortfarande kan bli betungande för den sjukes ekonomi. Frågan är nu i stället om man skall tolerera att samhället skattevägen åt företagen tar ut de i en del fall sannolikt onödigt höga priser på patentskyddade läkemedel, som man velat skydda den enskilde sjuke mot. Laboratoriet har svårt acceptera den tanken. I motsats till vad kommittéerna antyder har vi den uppfattningen, att det knappast finns något annat effektivt, för samhället tillgängligt vapen mot för höga priser på nya läkemedel än inskränkning i patenträtten. I varje fall har de olika former av prisgranskning, som tillämpats för farmaceutiska specialiteter i Sverige visat sig ineffektiva i avseende å nya läkemedel.

Vad angår skyddets utformning hälsas kommittéernas förslag, att även för läkemedel införes obegränsat produktskydd avseende varans användning inom hela läkemedelsområdet, med tillfredsställelse av *RUFI, Representantföreningen för utländska farmaceutiska industrier*.

Även *Sveriges kemiska industrikontor* godtäger det föreslagna obegränsade produktskyddet samt anför.

Kommittéerna anförde i det preliminära betänkandet att ett ämne ej skulle kunna patenteras som läkemedel i allmänhet. Den som påvisade att det patenterade ämnet hade i patentet ej nämnda egenskaper med annan terapeutisk verkan skulle vara berättigad till ett självständigt patent. Det framgår ej av det definitiva betänkandet huruvida kommittéerna avsett att denna tolkning skall vara vägledande för beviljandet av (beroende) användningspatent för det fall att det »obegränsade» produktskyddet införes. Kemikontoret utgår från att så icke är fallet. Från läkemedelsindustrin framfördes i särskilt yttrande över det preliminära betänkandet en — enligt Kemikontorets uppfattning — övertygande bevisning för att en sådan ytterligt snäv tolkning av läkemedelspatentet ej kunde upprätthållas. Bortsett från de praktiska svårigheter som anfördes, förtjänar att understrykas de tekniska synpunkter som utvecklades i yttrandet. Dessa utvisade, sammanfattningsvis, att det utvecklingsarbete, som föregår en substans' introduktion som läkemedel icke blott har avseende på de egenskaper och indikationer, som närmast är aktuella, utan är av fundamental betydelse för användningen som läkemedel över huvud. Den som påvisar en ny terapeutisk effekt hos ett redan känt läkemedel kan därför ej anses ha gjort en uppfinning som i avgörande grad skiljer sig från den tidigare. Om en produkt patenterats såsom läkemedel — antingen självständigt eller som beroende användningspatent enligt det definitiva förslaget — måste följaktligen skyddet omfatta hela läkemedelsområdet. Det synes då också rimligt att detta förhållande får komma till uttryck redan i patentkravet. Med hänsyn till betänkandets tystnad på denna punkt och till att problemet har aktualitet även för det fall det »obegränsade» produktskyddet införes vill Kemikontoret yrka på att ett auktoritativt uttalande av denna innebörd om rättstillämpningen på ifrågakvarande område ges.

Å andra sidan anser *kommerskollegium* att skyddet för läkemedel bör begränsas till visst användningsområde. *Försvarets civilförvaltning* uttalar att det skulle vara olyckligt att ge ett obegränsat produktskydd åt läkemedel.

Läkemedelsindustriföreningen och *flera handelskammare* finner betänkandets mening vara att den som påvisar ett nytt indikationsområde för ett patentskyddat läkemedel ej skall kunna erhålla beroendepatent på grund därav. Då det emellertid inte klart framgår av kommittéernas motiv att förslaget har denna innebörd hemställer dessa instanser om ett klarläggande härutinnan.

I förevarande sammanhang diskuterar ett par remissinstanser frågan om vilken dokumentation av en uppfinnings tekniska effekt som bör krävas för patenterbarhet, närmast på läkemedelsområdet. *RUFI, Represen-*

lantföreningen för utländska farmaceutiska industrier delar kommittéernas uppfattning, att man inte kan uppställa någon allmängiltig regel härom. Det bör i stället avgöras i varje särskilt fall, huruvida en klinisk dokumentation är erforderlig eller om experimentalbiologisk dokumentation med hänsyn till uppfinningens art är tillräcklig. RUFi understryker att en klinisk prövning av ett läkemedel inte får medföra att uppfinningens nyhet bortfaller, även om prövningen måste företagas så att flera läkare lär känna läkemedlet i fråga innan patentansökningen inges. Även *patentverket* har tagit fasta på kommittéernas uttalande att man inte kan ge någon allmän regel om vilken dokumentation för den tekniska effekten som skall krävas. I fråga om läkemedel bör sålunda sökandens uppgift om terapeutisk verkan normalt kunna godtagas utan särskild dokumentation.

I frågan vem som kan erhålla patent konstaterar flera instanser, nämligen *försvarets civilförvaltning*, *mönsterskyddsutredningen*, *Ingeniörsvetenskapsakademien*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Svenska industritjänstemannaförbundet*, *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Sveriges civilingenjörsförbund*, *Svenska teknologföreningen*, *Tekniska läroverkens ingenjörsförbund*, *Statsverkens ingenjörsförbund* och *Svenska uppfinnareföreningen* med tillfredsställelse att det preliminära förslagets bestämmelser om företagsuppfinning utgått. *Ingeniörsvetenskapsakademien* framhåller härom.

Den inom industriföretag icke ovanliga företeelsen, att en uppfinning tillkommer genom samverkan av flera personer under arbete i företagets laboratorier, försvårar ibland identifiering av vederbörande uppfinnare. Härav har frammanats tanken, att företag borde kunna beredas möjlighet att i eget namn söka och erhålla patent, varvid orättmätigt förbigången person skulle hänvisas till domstol för att vinna rättelse. Mot detta resonemang kan anföras, att rätten till en uppfinning icke kan göras beroende av den miljö, i vilken uppfinningen tillkommit, och att ett företags berättigade intressen i avseende på anställdas uppfinningar bäst torde tillgodoses genom förpliktelsen, att dessa i första rummet skall hembjudas till företaget. Det hör vidare uppmärksammas, att det alltid är svårt för enskild person att föra talan emot ett ekonomiskt starkt företag, och att den enskilde ogärna angriper företag, av vilket han är beroende. Tillkomsten av »företagspatent» skulle följaktligen medföra en för uppfinnarna allvarlig, mot grundtanken i patentlagstiftningen stridande rättsförlust.

Andra instanser beklagar frånvaron av bestämmelser om företagsuppfinning. Hit hör *handelskammaren i Gefle*, *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Jernkontoret*, *Läkemedelsindustriföreningen* och *Sveriges lantbruksförbund*. *Sveriges industriförbund* åberopar det gemensamma yttrandet av de *nordiska industriförbunden*, vari framhålls att förslaget om företagsuppfinning täckte ett reellt behov, som i framtiden torde göra sig än mera gällande, eftersom forskningen inom företagen mer och

mer organiseras på kollektiv basis. *Sveriges lantbruksförbund* anför att särskilt producentkooperationen med sina speciella relationer mellan medlemmar och företag samt det tekniska servicesamarbetet dem emellan torde ha behov av att företaget anses som uppfinnare, när tekniska lösningar växer fram under kontakterna mellan föreningen och flera av dess medlemmar.

Departementschefen. Kommittéerna har i 1 § upptagit grundläggande bestämmelser om patenträttens föremål och subjekt. Som inledande huvudbestämmelse i första stycket har föreslagits stadgande att den som gjort en uppfinning, som kan tillgodogöras industriellt, eller den till vilken uppfinnarens rätt övergått enligt vad i patentlagen stadgas efter ansökan äger erhålla patent på uppfinningen och därigenom förvärva ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja denna. Förslaget, som sakligt står i överensstämmelse med gällande rätt, har i princip godtagits vid remissbehandlingen. I ett par remissvar ifrågasattes huruvida formuleringen, att uppfinning för att vara patenterbar skall kunna »tillgodogöras industriellt», är alltför begränsad. Man åsyftar här en mycket vid betydelse av ordet industriell, som avser ej endast industri i egentlig mening utan även andra näringsgrenar. Även jag finner det vara något tveksamt om denna vida betydelse verkligen framgår av den föreslagna lydelsen. Att, såsom bl. a. diskuterats vid 1944 års revision, i stället ange att uppfinning för att kunna patentskyddas skall kunna utnyttjas i näringsverksamhet, vill jag dock inte förorda. Mot en dylik bestämning kan bl. a. anmärkas att den ur vissa synpunkter är för snäv, eftersom den kan tänkas ange att vissa offentliga funktioner, t. ex. försvarsväsendet, ej omfattas. Termen »industriell» har fördelen att antyda att uppfinningen, för att vara patenterbar, skall ha teknisk karaktär. Med hänsyn härtill och då termen har gammal hävd inom patenträtten — den användes med den här avsedda innebörden i Pariskonventionen och i den gällande svenska patentförordningen — bör den enligt min mening godtagas. Jag tillstyrker därför kommittéernas förslag.

I andra stycket har upptagits vissa undantag från patenterbarhet.

Under 1) anges, i nära anslutning till gällande rätt, att patent inte kan meddelas på uppfinning, vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning. Stadgandet har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen.

Under 2) upptages en ny bestämmelse enligt vilken patent ej må meddelas på växtsorter eller djurarter. Förslaget har i allmänhet godtagits i remissvaren. I fråga om skydd för växtsorter undersökes inom växtförädlingsutredningen behovet av särskild lagstiftning, varvid även prövas frågan om svensk anslutning till konventionen den 2 december 1961 om skydd för växtförädlingsprodukter. Enligt konventionen får skydd för växtsorter inte beviljas enligt både konventionen och patentlagstiftningen. Även om det för närvarande inte kan bedömas huruvida Sverige bör ansluta sig

till konventionen, finner jag, lika med bl. a. patentverket och växtförädlingskyddsutredningen, patent i allt fall inte utgöra lämplig skyddsform för växtsorter. Denna synpunkt gäller även produkter av djuravel m. m. Jag tillstyrker därför i princip kommittéernas förslag.

I redaktionellt avseende vill jag förorda dels, av skäl som ett par remissinstanser anfört, att ordet djurarter utbytes mot djurraser och dels att i lagtexten, såsom skett i Europarådets lagkonvention, intages uttrycklig föreskrift att undantaget även gäller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter och djur; i sistnämnda avseende bör dock, i enlighet med vad som skett i Europaradskonventionen, möjlighet till patent medges för mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande.

Kommittéernas förslag upptager inte motsvarighet till det i patentförordningen gällande förbudet mot patentering av kemisk förening och innebär således att sådan förening skall kunna patenteras. Förslaget har i princip tillstyrkts eller godtagits av så gott som samtliga remissinstanser. Även jag finner för min del — med beaktande av den principiella räckvidd av patent på kemiska föreningar och liknande produkter som jag kommer att förorda i det följande — rimligt att man inför denna möjlighet. Det praktiska behovet av patentskydd för kemiska föreningar är redan i viss mån erkänt i gällande rätt som medger patent på särskilt förfarande för framställning av sådana föreningar. Denna möjlighet har emellertid visat sig otillräcklig och man har i praxis sökt utvidga skyddsområdet genom meddelande av patent på s. k. analogiförfarande och på annat sätt. Det är emellertid mer naturligt att direkt medge patenterbarhet av kemiska föreningar som sådana.

Ett genomförande av patenterbarhet för kemiska föreningar innebär att den nuvarande liberala praxis rörande patentering av förfaranden för framställning av kemiska föreningar bör skärpas, så att sedvanliga krav på nyhet och uppfinningshöjd här kommer att tillämpas. Å andra sidan bör enligt min mening patent, liksom hittills i fråga om förfaranden, kunna meddelas på en grupp av föreningar, bestämd genom en kemisk formel, i vilken en eller flera variabla grupper ingår, förutsatt att erforderligt tekniskt underlag finns i ansökningshandlingarna och kravet på enhetlighet är uppfyllt.

Kommittéernas förslag upptager ej heller motsvarighet till det nu gällande förbudet mot patentering av livs- och läkemedel och innebär alltså att även sådana produkter skall kunna patenteras. I denna del har förslaget emellertid ej ansetts böra genomföras förrän efter en övergångstid; jag hänvisar här till punkt 1 i övergångsbestämmelserna.

Förslaget har i allmänhet tillstyrkts eller godtagits av remissinstanserna. Bl. a. har näringsfrihetsrådet, efter vägande av skälen för och emot samt under åberopande bl. a. av de föreslagna övergångsbestämmelserna och de enligt förslaget föreliggande möjligheterna till tvångslicens kommit till

slutsatsen att det ej finns skäl att göra invändning mot förslaget. Liknande synpunkter har framförts av medicinalstyrelsen. Beträffande läkemedel har emellertid några remissinstanser uttalat sig i avstyrkande riktning. Dessa instanser har bl. a. framhållit att patentskydd här medför risk för höga priser som med nuvarande sociallagstiftning ytterst drabbar samhället. Det har även framhållits att patentskydd på olika sätt skulle inverka störande på det omfattande forsknings- och utvecklingsarbete på läkemedelsområdet som bedrivs vid olika samhälleliga institutioner.

För egen del vill jag framhålla att frågan om patenterbarhet av livs- och läkemedel i praktiskt avseende inte torde ha den betydelse som man ofta tillmäter den i diskussionen. Vad till en början angår livsmedel är det i själva verket knappast tänkbart att det kan göras några patenterbara uppfinningar i fråga om den stora mängden av våra vanliga födoämnen som har verklig betydelse för folkhushållet. Vad som kan komma i fråga är patent på speciella och avgränsade områden utan någon större vikt i försörjningsmässigt eller nationalekonomiskt avseende. Uppfattningen att det från samhällelig synpunkt skulle föreligga behov av ett förbud mot patentering av livsmedel är därför enligt min mening inte hållbar. I fråga om läkemedel är möjligheterna att göra nya och betydelsefulla uppfinningar större. Det bör emellertid uppmärksammas att redan gällande rätt här ger vidsträckt utrymme för patentering. Visserligen kan ett läkemedel inte patenteras i och för sig, men som framgår av det jag har sagt förut är det möjligt att patentera särskilt förfarande för framställning av ämnet. Erhålles sådant patent omfattar det också de läkemedelsprodukter som framställs enligt förfarandet. Genom att praxis här utsträckt skyddet till att avse även s. k. analogiförfaranden har man i själva verket kommit mycket nära ett rent produktskydd och det gällande undantaget för patentering av läkemedel har därför i praktiken inte hindrat en mycket omfattande patentering på läkemedelsområdet. Något hållbart skäl varför det i detta läge från samhällelig synpunkt skulle vara nödvändigt eller lämpligt med ett förbud mot patentering av själva produkterna kan enligt min mening inte anföras.

Jag vill i detta sammanhang vidare erinra om att tendensen internationellt går mot att upphäva undantag från patenterbarhet som tidigare gällt för livs- och läkemedel. Sådana undantag är ej tillåtna enligt EEC-utkastet och i princip ej heller enligt Europarådets lagkonvention; enligt sistnämnda konvention får gällande undantag behållas endast efter uttrycklig reservation och endast för en tid av tio år.

Av anförda skäl vill jag i princip tillstyrka kommittéernas förslag att man upphäver det nuvarande undantaget från möjligheten till patentskydd för livs- och läkemedel. Som kommittéerna föreslagit och åtskilliga remissinstanser förordat bör emellertid undantaget bibehållas under en övergångstid, till dess motsvarande ändring allmänt har genomförts i andra industriländer. Jag återkommer till denna fråga vid övergångsbestämmelserna.

Även om det såvitt nu kan bedömas knappast kan befaras att ett införande av patenteringsmöjligheter för livs- och läkemedel skall få ogynnsamma verkningar, kan man inte förbise att vissa risker i detta avseende kan komma att uppstå. Det är därför anledning att med uppmärksamhet följa utvecklingen på området. Skulle tendenser till missbruk framträda i något avseende, får självfallet vidtagas effektiva motåtgärder.

Departementsförslaget innebär alltså att patent skall kunna meddelas på kemiska föreningar, livsmedel och läkemedel. Kommittéerna har till ingående diskussion tagit upp frågan vilken principiell räckvidd man bör tillägga patent på sådana produkter. Frågan har varit föremål för delade meningar både inom kommittéerna och bland remissinstanserna. Kommittéernas majoritet har förordat att patent inom förevarande områden skall anses medföra skydd för varje tänkbar användning, s. k. obegränsat produktskydd, medan en ledamot reserverat sig till förmån för betraktelsesättet att patentet medför skydd endast för det eller de användningsområden som uppfinnaren anger. Sistnämnda mening har vid remissbehandlingen i viss utsträckning fått stöd från bl. a. de nordiska industriförbunden.

Vid de nordiska departementsöverläggningarna har frågan tagits upp till förnyade överväganden. De delegerade har därvid, med visst beaktande bl. a. av kritiken från industrihåll, stannat för att man inte helt kan ansluta sig till den av kommittéernas majoritet hävdade uppfattningen. Enligt de delegerades mening leder förslagets allmänna patenterbarhetsvillkor till att ett patent på en kemisk förening kan gälla endast inom de områden, som uppfinnaren själv angivit i patentkraven, och andra områden, som för fackmannen kan anses närliggande i förhållande till dessa. Det är alltså inte uteslutet att annan kan påvisa nya användningsområden och erhålla självständigt patent på användning av ämnet inom dessa. Vid bestämmande av gränserna för vilka användningsområden som kan anses täckta av patenten bör emellertid inte anläggas ett alltför snävt betraktelsesätt, utan man bör ge den som uppfunnit ämnet och påvisat dess praktiska nytta en rimlig marginal. I fråga om hithörande ämnen bör det dessutom vara tillåtet att ange flera olika användningsområden utan att uppfinningen därmed anses oenhetlig. De delegerade har vidare anfört att frågan får en speciell karaktär i fråga om läkemedel. Här kan förhållandet ofta vara det, att man i fråga om det nya ämnet konstaterat en terapeutisk verkan som grundar patent, men att man ej vet orsaken till denna verkan eller vilka egenskaper hos ämnet som betingar den. Om andra anser sig kunna konstatera att ämnet har terapeutisk verkan i andra avseenden än som angivits i patentbeskrivningen, kan det — även om det gäller ämnets användning på ett helt annat sätt — vara osäkert om det inte i själva verket är fråga om samma terapeutiska verkan. Det kan då synas berättigat, att för begränsning av patentskyddet ange att ämnet kan användas som läkemedel. Även här kan emellertid påvisande av en ny biologisk verkan representera en så-

dan uppfinningshöjd i förhållande till vad man, även med god vilja, kan utläsa av patentet, att ett nytt, självständigt patent bör kunna beviljas. De delegerade har slutligen anfört att användningsområdet skall anges i patentkraven. Om angivandet skett i alltför generella termer, kan patent endast uppnås om kravet i erforderlig mån preciseras.

Jag vill för egen del ansluta mig till vad de delegerade sålunda anfört om patentskyddets principiella begränsning på nu förevarande områden. Jag vill tillägga att det får ankomma på praxis att, med ledning av de delegerades uttalanden, ytterligare precisera gränserna. Någon närmare reglering i lagtexten av frågan synes knappast lämplig eller möjlig.

En fråga av stor praktisk betydelse, som har särskild vikt inom läkemedelsområdet, är vilken dokumentation av den tekniska effekten som bör krävas för patenterbarhet. Såsom kommittéerna och ett par remissinstanser uttalat torde man inte kunna ge någon generell regel härom. I fråga om läkemedel bör sålunda sökandens uppgift om terapeutisk verkan ofta kunna godtagas utan särskild dokumentation.

2 §.

I paragrafen, som motsvarar 2 § i kommittéernas förslag, behandlas kraven på nyhet och uppfinningshöjd och i samband därmed frågan om kollision med äldre anspråk.

Gällande rätt. Den inom patenträtten gällande grundsatsen, att uppfinning, för att vara patenterbar, skall vara ny, kommer i gällande patentförfordning till uttryck redan i den förut återgivna inledande bestämmelsen i 1 §. Den närmare innebörden av nyhetskravet utlägges i 3 § första stycket. Enligt denna bestämmelse må uppfinning ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent därå inkommit till patentmyndigheten, redan blivit så beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utövad, att sakkunnig person kan med ledning av därigenom vunna upplysningar utöva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller förfarande, som förut blivit sålunda känt. Såsom undantag härifrån stadgas i 3 § andra stycket, i anslutning till föreskrifterna om s. k. utställningsskydd i Pariskonventionens artikel 11, att i fall då uppfinning blivit förevisad på internationell utställning, den omständigheten, att uppfinningen därvid eller sedermera blivit känd genom tryckt skrift eller genom uppfinningens utövning, dock inte må utgöra hinder för patents meddelande, såframt ansökan därom inkommer inom sex månader efter det uppfinningen utställdes.

Av betydelse i förevarande sammanhang är även stadgandet i 9 § patentförfordningen. Enligt detta skall i fall, då flera anmäler sig för erhållande av patent på samma eller väsentligen lika uppfinning, den ha företräde,

som först inkom till patentmyndigheten med så beskaffade ansökningshandlingar, att ansökningens föremål därav tydligt framgår.

Kommittéerna. I 2 § första stycket har kommittéerna upptagit stadgande, att patent meddelas bara på uppfinning som inte är närliggande i förhållande till vad som blivit känt innan patentet söktes. Enligt andra stycket första punkten skall därvid såsom känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt.

Kommittéernas förslag innebär i förhållande till gällande rätt en utvidgning av de omständigheter som räknas som nyhetshinder. I motiven framhålles, att de hänsyn, som ligger till grund för patenträtten — såväl den synpunkten, att patentet är ett slags vederlag, som samhället skänker den, som tillför den tekniska utvecklingen något nytt, som den synpunkten, att samhället vill främja andligt nyskapande genom att ge upphovsmannen ett sådant skydd, att han kan njuta frukterna av sin verksamhet utan att befara ingrepp från annat håll — talar för att gå långt i kraven på nyhet; det kan inte föreligga något samhälleligt intresse av att tillgodose den, som har frambringat något som sakkunniga redan känner till eller har kunnat skaffa sig kännedom om. Patenträttens ändamål talar således i och för sig för att anse varje omständighet, som har möjliggjort kännedom om uppfinningen, som nyhetshindrande. Kommittéerna anför att praktiska hänsyn väl i någon mån talar emot denna stränga ståndpunkt. Det ligger ett inte oväsentligt intresse i att man i sådan grad begränsar kretsen av nyhetshindrande omständigheter, att den förprövning som företages innan patent meddelas blir praktiskt genomförbar och ger patenthavaren en rimlig garanti att patentet kommer att bestå. Detta är av betydelse inte blott för patenthavaren utan även för dem, med vilka denne träder i kontraktsförhållande, t. ex. licenshavare och andra, som erhåller rättigheter till patentet. Det är likaledes av betydelse — om än i motsatt riktning — för dem som i sin verksamhet måste ta hänsyn till patentets existens. Kommittéerna framhåller emellertid att mot dessa hänsyn till rättssäkerheten står hänsynen till allmänheten; ett patent berövar allmänheten möjligheten att utöva uppfinningen.

Vad särskilt angår skrifter såsom nyhetshinder framhåller kommittéerna, att de inte funnit någon rimlig grund för den nuvarande begränsningen i svensk och dansk rätt att hänsyn endast toges till tryckta skrifter. Ett krav på mångfaldigande kan knappast motiveras. Det avgörande torde vara, att skriften varit allmänt tillgänglig. Kommittéerna framhåller vidare bl. a. att man varit enig om att även offentliga föredrag, utställningar och förevisningar bör vara hinder för patentering.

Enligt kommittéerna är det en naturlig följd av de anförda synpunkterna, att man slopar hittillsvarande uppräknings av särskilda nyhetshindrande om-

ståndigheter. Har patent meddelats på en uppfinning som var känd, är det föga rimligt att låta spörsmålet om giltigheten av patentet vara beroende av om kännedomen om uppfinningen härrörde från en omständighet eller från en annan. I stället föreslår kommittéerna en generell nyhetsregel; allt som blivit allmänt tillgängligt skall anses som känt. Härtill har ansetts böra fogas en exemplifiering av de vanligaste sätten att göra nyhetshindrande omständigheter kända för allmänheten; som exempel nämnes skrift, föredrag och utnyttjande.

Kommittéerna framhåller, att en omständighet anses ha blivit allmänt tillgänglig om en större eller obestämd krets av personer haft tillfälle att få del av den; undantag får dock göras för fall där de personer det gäller står i ett särskilt förhållande till uppfinnaren. I detta sammanhang ger kommittéerna flera exempel på vad som här avses; se härom betänkandet s. 123—124.

Kommittéernas förslag att uppfinning, för att kunna patentskyddas, inte får vara »närliggande» i förhållande till vad som principiellt kan åberopas som nyhetshindrande omständigheter ersätter patentförordningens krav att »sakkunnig person» inte skall kunna utöva uppfinningen med ledning av sådana omständigheter eller att uppfinningens föremål skall väsentligen skilja sig från alster eller förfarande som förut blivit känt på visst sätt. I det preliminära betänkandet hade kommittéerna för det sålunda uppställda kravet på s. k. uppfinningshöjd använt uttrycket att patent endast meddelas på uppfinning som »väsentligen skiljer sig från» vad som förut blivit känt. Kommittéerna framhåller att den nya formuleringen har sin motsvarighet i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet. Även den nya formuleringen innebär, att en uppfinning måste skilja sig väsentligt från vad som är förut känt. Den får alltså inte betraktas som närliggande för en fackman inom ifrågavarande område, d. v. s. för en person som inte besitter särskild uppfinningsförmåga men som å andra sidan har fullständig kännedom om teknikens standpunkt och har förmåga att utnyttja allt känt material på ett fackmannamässigt sätt; hit hör också att företaga närliggande konstruktioner. Rörande innebörden av kommittéernas förslag i övrigt hänvisas till betänkandet s. 127 ff.

I detta sammanhang behandlar kommittéerna även frågan huruvida administrativa myndigheter, å ena, och domstolar, å andra sidan, anlägger olika måttstock vid bedömandet av kravet på uppfinningshöjd. Vad särskilt angår Sverige är, enligt kommittéernas mening, tendensen att domstolarna här ställer strängare krav än de administrativa myndigheterna och därvid stundom går längre än som är lämpligt. Enligt kommittéernas mening bör vid tillämpning av den nya lagen de administrativa myndigheterna något skärpa kraven på uppfinningshöjd medan domstolarna bör iakttaga att de inte driver kraven utöver vad som enligt det förut anförda bör vara lagens standpunkt.

I 2 § andra stycket andra punkten i kommittéernas förslag behandlas frågan om kollision med anspråk på grund av äldre ansökan rörande samma eller liknande uppfinning. Kommittéerna framhåller att enligt gällande rätt i alla nordiska länderna den äldre sökanden äger företräde att få patent; patentförordningens hithörande stadgande i 9 § och motsvarande bestämmelser i övriga lagar tolkas så att den yngre sökanden får patent på sin uppfinning endast om denna uppvisar en »rimlig teknisk skillnad» i förhållande till den uppfinning som avses med den äldre ansökningen. Å andra sidan behöver den inte uppfylla eljest gällande krav på nyhet och uppfinningshöjd i förhållande till den förut patentsökta uppfinningen. Vid bedömande av vad som skall anses vara »en rimlig teknisk skillnad» är praxis emellertid vacklande. Kommittéerna anser också att detta kriterium på grund av sin vaghet föranleder vanskligheter i tillämpningen och inte är lämpat att användas i den nya lagstiftningen. Enligt kommittéernas mening bör man därför här finna en annan lösning. Kommittéerna har därvid övervägt att införa möjlighet till patentering av den senare patentsökta uppfinningen, oavsett att den är lik den tidigare patentsökta. En sådan s. k. dubbelpatentering anses dock av kommittéerna vara förbunden med stora betänkligheter och svårigheter. Kommittéerna anser att man tvärtom bör något skärpa kravet på skillnad mellan uppfinningarna och ställa den fordran att den senare patentsökta uppfinningen uppfyller lagens allmänna nyhetskrav också i förhållande till den tidigare patentsökta. Enligt kommittéernas mening bör därför den äldre ansökningen principiellt betraktas som nyhetshinder för den yngre, dock under förutsättning att den tidigare ansökningen offentliggöres enligt 22 §. Kommittéerna framhåller att denna effekt under alla förhållanden inträder då den äldre ansökningen blir offentlig enligt 22 §. Den bör emellertid utgöra nyhetshinder även för tiden dessförinnan.

I fråga om den närmare utformningen av ett stadgande i ämnet föreslog kommittéerna i det preliminära betänkandet att den äldre ansökningen skulle äga nyhetshindrande verkan endast om den visade sig leda till patent. Denna ståndpunkt innebar även att omfattningen av den nyhetshindrande effekten hos den äldre ansökningen skulle bedömas enbart med hänsyn till de i ansökningen ställda patentkraven. Sedermera har emellertid i Europarådets lagkonvention upptagits stadgande, att konventionsländerna äger tillägga den äldre ansökningen nyhetshindrande effekt oavsett om den leder till patent; regeln avser inte blott patentkraven utan även innehållet i övrigt i ansökningen. Regeln är visserligen inte obligatorisk, men kommittéerna anser att man kan utgå från att övriga konventionsländer kommer att tillämpa den; den har i varje fall i viss form upptagits i EEC-utkastet. Med hänsyn till önskvärdheten av att uppnå största möjliga europeiska enhetlighet på området förordar kommittéerna därför att innehållet i en tidigare här i riket ingiven patentansökan skall anses som känt, därest ansökningen blir allmänt tillgänglig enligt 22 §.

Rörande den föreslagna regeln framhåller kommittéerna bl. a. att den även gäller fall där båda ansökningarna inges av samma sökande. Det är alltså inte möjligt att i form av vanligt patent få skydd för en vidareutveckling av uppfinningen, därest denna inte uppfyller eljest gällande krav på nyhet och uppfinningshöjd i förhållande till huvuduppfinningen. Kommittéerna hänvisar emellertid till möjligheten att erhålla tilläggspatent, se 7 § i departementsförslaget. Vidare framhålles att det är avsett att utforma tillämpningsbestämmelserna så att en sökande skall kunna inge flera ansökningar samtidigt utan att de sinsemellan utgör nyhetshinder. Har däremot olika sökande samtidigt ingivit patentansökningar, skall en ansökning med lägre ansökningsnummer anses vara gjord tidigare än en ansökning med högre ansökningsnummer.

Två av ledamöterna i den norska kommittén är skiljaktiga och anser att kommittéerna bort vidhålla det preliminära förslagets ståndpunkt.

I tredje stycket har kommittéerna upptagit vissa undantag från nyhetskravet. Enligt stadgandet må patent meddelas utan hinder av att uppfinningen inom sex månader före patentansökningen blivit allmänt tillgänglig till följd av 1) att sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt utställt föremål på officiell eller officiellt erkänd, internationell utställning eller 2) att kännedom om uppfinningen uppenbart missbrukats gentemot sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt. Undantaget under 1) rörande internationella utställningar motsvarar regeln i 3 § andra stycket patentförordningen men har något begränsats genom att det endast hänvisar till sådana internationella utställningar som är officiella eller officiellt erkända. Kommittéerna har ansett denna begränsning motiverad med hänsyn till regelns ringa betydelse i praktiken och till att regeln medför en viss risk för uppfinnarna; dessa kan av regeln föranledas att utställa sina uppfinningar, med den påföljd att förevisningen av ett eller annat skäl blir att betrakta som nyhetshinder i andra länder. Enligt kommittéernas mening innebär begränsningen att regeln endast omfattar utställningar, som avses i konventionen den 22 november 1928 angående internationella utställningar (SÖ 1932: 27) ändrad genom protokoll den 10 maj 1948 (SÖ 1950: 34). Förslaget står här i överensstämmelse med Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet, vilka uttryckligen begränsar regeln till utställningar som avses i nämnda konvention.

Undantaget under 2) är nytt. Kommittéerna framhåller att det i fall då ett offentliggörande äger rum utan uppfinnarens vilja synes rimligt att i viss omfattning skydda honom mot att offentliggörandet får menliga verkningar i patenthänseende. Enligt kommittéerna bör man begränsa skyddet till fall då offentliggörandet beror på att kännedom om uppfinningen uppenbart missbrukats gentemot sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt. Därjämte bör, liksom beträffande utställningsskyddet, krävas att patentansökan inges inom sex månader efter publiceringen. För att

missbruk skall föreligga kräves enligt kommittéerna dels att sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt inte själv medverkat till offentliggörandet och dels att den som direkt eller indirekt är ansvarig för offentliggörandet uppträtt otillbörligt gentemot sökanden eller annan som tidigare innehaft uppfinningen, t. ex. genom att han skaffat sig upplysningar om uppfinningen på rättsstridigt sätt eller genom att han vidarebefordrat sådana upplysningar under omständigheter som innefattar tillitsbrott. Kommittéerna tillägger att en liknande undantagsregel upptagits i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet.

I motiven diskuterar kommittéerna även huruvida det bör införas undantag från nyhetskravet i fall då uppfinnaren själv föranstaltat om förpublicering, t. ex. genom föredrag inför ett vetenskapligt forum före det egentliga offentliggörandet. Kommittéerna anser dock att det i allmänhet inte bör vålla uppfinnaren större olägenheter eller kostnader att skydda sig genom att i vanlig ordning söka patent före förpubliceringen och har därför inte upptagit någon regel i ämnet.

Remissyttrandena. Förslaget i 2 § första stycket och andra stycket första punkten om en utvidgad allmän nyhetsregel lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Försvarets civilförvaltning* framhåller att förslaget är välmotiverat och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser det innebära en fördel i förhållande till nuvarande regler. Även *patentverket* och *handelskammaren i Gefle* godtar förslaget.

I avstyrkande riktning uttalar sig *Sveriges hantverks- och industriorganisation*, som anser att den föreslagna regeln är alltför vidsträckt med hänsyn till den omfattande informationsverksamhet som forskarna i vårt land traditionellt utövar beträffande sina forskningsresultat. Enligt organisationens förmenande bör enbart det förhållandet att en uppfinnare exempelvis i ett föredrag lämnat relativt utförliga upplysningar om en viss uppfinning i praktiken ej leda till att denna ej kan patenteras.

Statens tekniska forskningsråd avstyrker bestämt förslaget i vad det innebär att offentlig handling skall kunna användas som nyhetshinder. Förslaget innefattar här en skärpning i förhållande till gällande rätt i så måtto att ansökningar, remisser, rapporter och andra handlingar som inkommer till forskningsråd kan utgöra hinder för patentering. Ett genomförande av förslaget skulle följaktligen få allvarliga konsekvenser beträffande forskningens nyttiggörande. Skulle det likväl genomföras måste möjligheter skapas för att sekretessbelägga till forskningsråd inkommande handlingar. Till närmare belysning av förslagets konsekvenser anför rådet.

Ansökan till forskningsråd eller därmed jämförbara handlingar är för närvarande, trots att den är offentlig handling, ej att betrakta som nyhetshinder. Detta är av väsentlig betydelse då forskaren, vid tidpunkten för ansökans inlämnande, i regel inte med säkerhet vet om ifrågavarande projekt kommer att leda till praktiskt användbara resultat. Han är emellertid, för

att möjliggöra en bedömning av projektets förutsättningar och betydelse, tvungen att lämna en så utförlig beskrivning att möjligheter, arbetsplan och tänkbara tillämpningar klart framstår. Härvid kan, om det nya lagförslaget genomföres, utan tvekan ansökan i många fall komma att användas som nyhetshinder vid senare patentering. Teoretiskt kan denna möjlighet förebyggas genom att forskaren, innan ansökan om forskningsanslag inlämnas, ansöker om patent. Detta kommer i praktiken endast undantagsvis att ske eftersom förfarandet gör önskvärt att de resultat redan föreligger vilka man avser att nå genom det föreslagna projektet och eftersom forskaren i allmänhet varken förfogar över ekonomiska medel för ett dylikt patenteringsförfarande eller är tillräckligt hemmastadd i detta arbetssätt för att begagna det. Även om dessa båda senare förutsättningar förelåg skulle det ändå medföra en komplicering av ansökningsförfarandet och orsaka osäkerhet och oro bland forskarna beträffande ansökningar till forskningsråd och därvid försvåra det förtroendefulla samarbete mellan forskare och råd som i dag utgör en väsentlig förutsättning för rådsverksamheten. Det är vidare uppenbart att ett dylikt förfarande skulle medföra ett antal patentansökningar som senare visar sig inte vara motiverade ur nytto synpunkt.

I detta sammanhang vill rådet även erinra om att ansökningar till exempelvis Malmfonden inte på samma sätt som ansökningar till TFR kommer att vara offentliga handlingar. I Malmfondens instruktion har emellertid föreskrivits att projekt gällande teknisk forskning skall remitteras till TFR. Genom det således föreskrivna remissförfarandet kommer även dessa handlingar att bli offentliga.

Liknande synpunkter framförs av *Ingeniörsvetenskapsakademien*.

Beträffande tolkningen av orden »allmänt tillgänglig» framhåller *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, till vilken *länsstyrelsen i Västernorrlands län* ansluter sig, att det inte framgår av förslaget huruvida ett studiebesök skall anses göra en därvid demonstrerad uppfinning allmänt tillgänglig och därmed inte patenterbar. Handelskammaren anser det därför betydelsefullt, att frågan klargöres och framhåller att det vore beklagligt, om den föreslagna skärpningen av den ifrågavarande nyhetsregeln skulle försvåra eller förhindra studiebesök.

Flertalet remissinstanser godtar kommittéernas uttalanden att en viss skärpning av kravet på uppfinningshöjd bör åstadkommas i administrativ praxis. I vissa yttranden framhålles önskvärdheten av att patentmyndigheternas krav på uppfinningshöjd bringas i höjd med de krav som nu tillämpas av de svenska domstolarna.

Svensk industriförening anser att kravet på uppfinningshöjd bör differentieras. Det synes vara motiverat med höga krav på uppfinningshöjd inom vissa speciella tekniska områden, men inom andra områden, särskilt sådana som företrädes av småindustrien, bör kraven vara mildare. Enligt föreningens mening bör därför någon generell skärpning av patentmyndigheternas krav på uppfinningshöjd inte genomföras. Den olikhet som nu föreligger mellan patentverkets och domstolarnas praxis bör givetvis elimineras, men detta bör ske genom en skärpning av patentverkets praxis inom

vissa speciella tekniska områden och en mildring av domstolarnas praxis inom vissa andra områden.

I redaktionellt hänseende framhåller åtskilliga remissinstanser att det preliminära förslaget formulering »väsentligen skiljer sig från» ger bättre uttryck åt det skärpta kravet på uppfinningshöjd än det slutliga förslaget avfattning »icke är närliggande i förhållande till».

Förslaget i 2 § andra stycket andra punkten att äldre rätt skall jämföras med nyhetshinder biträdes uttryckligen av *mönsterskyddsutredningen* och lämnas utan erinran i flertalet remissvar. Åtskilliga remissinstanser ställer sig emellertid tveksamma till eller avstyrker förslaget.

Tveksamhet inför förslaget uttalas av *försvarets civilförvaltning*, *Sveriges industriförbund*, *Skånes handelskammare* och *patentverket*. *Sveriges industriförbund* framhåller, att kommittéerna som ett stöd för de föreslagna reglerna anfört att dessa upptagits i EEC-utkastet. Detta utkast har dock på denna punkt utsatts för stark kritik från vissa industriorganisationer. Där-
est man inom EEC skulle frångå det preliminära förslaget om utformningen av dessa regler och i stället förorda en annan lösning föreligger enligt förbundets mening inga skäl att ändra gällande svensk rätt i förevarande avseende. Förbundet erinrar vidare om att den föreslagna regleringen enligt kommittéerna skall äga tillämpning även i fråga om flera ansökningar från en och samma sökande. Kommittéerna har här framhållit att sökanden i vissa fall kan söka tilläggspatent på den senare uppfinningen. Förbundet vill framhålla att denna möjlighet är i vissa avseenden begränsad; kravet på enhetlighet måste nämligen upprätthållas, vilket innebär att tilläggspatentansökan bör ha kunnat göras till föremål för underanspråk i huvudpatentansökan.

Skånes handelskammare anser det angeläget, att de nordiska länderna inte blir ensamma om den föreslagna regleringen och ifrågasätter därför om inte gällande ordning borde provisoriskt bibehållas i avvaktan på den internationella utvecklingen.

Patentverket vill, med hänsyn till önskvärdheten av att uppnå likformighet med vad som kan komma att bli internationellt accepterat, inte direkt avstyrka den föreslagna regeln om äldre rätt men skulle helst ha sett att regeln utgått. Verket framhåller att särskilda bestämmelser om äldre rätt såsom patenthinder i allmänhet motiverats av en önskan att undvika dubbelpatentering, d. v. s. att två eller flera var för sig får patent på samma uppfinning eller mycket snarlika sådana. Vissa betänkligheter är onekligen förbundna med dubbelpatentering. För någon som begär intrång kan det sålunda hända att han måste svara i flera processer, eventuellt utgiva skadestånd till flera berättigade o. s. v. Patentverket framhåller emellertid att man mot olägenheterna av dubbelpatentering bör väga de nackdelar som särskilda regler om äldre rätt å sin sida medför. Endast om de förra anses väga tyngre än de senare kan det vara befogat att införa regler om äldre

rätt. Kommittéerna har inte redovisat någon sådan avvägning utan endast uttalat, att dubbelpatentering är förbunden med stora betänkligheter och svårigheter. Patentverket tror att kommittéerna överskattat betänkligheterna. I själva verket kunde det vara värt att överväga om inte den föreslagna regeln om utsträckt nyhetshinder — både sådan den presenterades i det preliminära betänkandet och i den nuvarande i och för sig mer acceptabla lydelsen — medför större betänkligheter och svårigheter än den dubbelpatentering den tjänar att undvika. Någon uttömmande granskning ex officio av det svåröverskådliga nyhetsmaterial som den föreslagna regeln framskapar kan naturligtvis över huvud taget inte ifrågakomma. Däremot får man räkna med att nyhetshinder av detta slag kommer att framföras genom invändning. Det får då prövas av patentmyndigheten i vanlig ordning. Häremot har verket intet att erinra. Emellertid är det uppenbart att bevakningen av detta material från potentiella invändares sida inte kan bli ens tillnärmelsevis fullständig, därtill är det alltför svårtillgängligt. Effekten av den föreslagna regeln kan därför enligt ämbetsverkets åsikt knappast undgå att bli en ökning av antalet patent vilkas hållbarhet efter beviljandet kan dragas i tvivelsmål.

Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Smålands och Blekinge handelskammare, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska uppfinnarkontoret och Svenska patentombudsföreningen anser, att äldrerättsregeln bort erhålla den avfattning som kommittéerna föreslog i det preliminära betänkandet. *Svenska uppfinnareföreningen* anför i detta sammanhang att den finner den föreslagna äldrerättsregeln stridande mot rättsmedvetandet, eftersom patentansökningen dock faktiskt under den ifrågavarande perioden fram till offentliggörandet enligt 22 § varit hemlig. *Svenska uppfinnarkontoret* framhåller, att innehållet i den äldre patentansökningen inte kommer att finnas tillgängligt i tryckt skrift i fall då ansökningen ej leder till patent. Med hänsyn till att dessa fall representerar mer än hälften av antalet patentansökningar skulle kommittéernas förslag medföra att man inom kort tid skulle få ett mycket stort material av nyhetshinder som inte på vanligt sätt är åtkomligt i tryckta skrifter. Kommittéernas motivering att största möjliga anslutning till EEC-utkastet har eftersträfvats finner kontoret i detta fall inte tillräckligt bärande. *Svenska patentombudsföreningen* motsätter sig äldre rätt som nyhetshinder dels då det gäller egen äldre rätt, dels då den äldre rätten inte manifesterar sig i en patenträtt, d. v. s. inte blir föremål för patentkrav i ett patent eller åtminstone i en tryckt skrift enligt 21 §. Beträffande kommittéernas hänvisning till Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet framhålls, att lagkonventionen i förevarande del inte är obligatorisk och att EEC-utkastet endast låter innehållet i äldre ansökan utgöra nyhetshinder i fall då tryckt skrift till provisoriskt patent utkommer. Enligt EEC-utkastet finns alltså ett för granskning lättillgängligt »nyhets»-

dokument till ledning vid framtida bedömande av annat patents eller annan patentansökans värde, och ovissheten blir i praktiken inte så utpräglad som enligt kommittéernas förslag. Även patentombudsföreningen anför att kommittéernas förslag leder till att man vid all framtida nyhetsgranskning kommer att behöva ta hänsyn till ett ständigt växande antal av enligt 22 § offentliggjorda beskrivningar, som blott finns tillgängliga i patentmyndigheternas arkiv; detta gör inte blott bedömningen av patents giltighet allt ovissare utan lägger även en ytterligare svår börda på såväl patentmyndigheternas som allmänhetens nyhetsgranskare. Det framhålls att förhållandet har en inte oväsentlig betydelse i fråga om nordiska patentansökningar, där dylikt patenthinder material tydligen kan ligga även i arkiven hos andra nordiska länders patentmyndigheter, praktiskt taget oåtkomligt. Patentombudsföreningen ställer också frågor rörande förslagets innebörd och anför.

Betydande andra komplikationer torde också vara att förvänta av den föreslagna lydelsen. Hur skall man exempelvis förfara i det fall, som ingalunda är sällsynt, att två (eller flera) patentansökningar har identiskt lika beskrivningar av med varandra förknippade, samverkande uppfinningar, vardera i och för sig patenterbar, och skydd sökes i den ena med huvudvikt på ena uppfinningen och i den andra med huvudvikt på andra uppfinningen. Måste dessa ansökningar ingivas samtidigt för att icke eljest den först ingivna skall bli nyhetshinder för den senare? Ansökningarna står ju icke i tilläggsförhållande till varandra, varför möjligheten med tilläggs-patent är utesluten. Skall det, om ansökningarna icke kan inlämnas samtidigt, bli nödvändigt att avdela den senare ur den förra? Blir det, ifall vissa kompletteringar eller generaliseringar erfordras, därvid nödvändigt att ingiva tilläggsansökan? Hur ställer det sig i detta fall i fråga om två eller flera ansökningar här i landet, i vilka prioritet åberopas från olika dagar (som enligt 6 § i detta hänseende är att räkna som ansökningsdag här i riket); och hur ställer det sig om prioritet åberopas från flera ansökningar i en och samma ansökan här i riket?

Det är icke nödvändigt, att beskrivningarna skall vara lika för att komplikationer skall inträffa. I en första ansökan kan en sekundäruppfinning behöva beskrivas t. ex. för en särskild utföringsform av primäruppfinningen. Sekundäruppfinningen är emellertid för sig patenterbar i betydligt vidare omfattning. En andra ansökan på den betydligt vidgade sekundäruppfinningen blir emellertid hindrad av den förra, som ju är »nyhetshinder» mot den genom vad som är uppenbarat där om sekundäruppfinningen, och tilläggsansökan kan ju icke ifrågakomma, för så vitt man icke först gör en avdelning från den första ansökan och sedan ett tillägg till avdelningsansökan.

Den föreslagna äldrerättsregeln avstyrkes helt av *Svenska industriens patentingenjörers förening*, *Svenska teknologföreningen* och *Läkemedelsindustriföreningen*. *Svenska industriens patentingenjörers förening* hemställer att den hittillsvarande äldrerättsregeln bibehålles. Att såsom i betänkandet föreslagits betrakta i de olika nordiska ländernas och prioritetsländernas

patentverksarkiv befintliga hemliga informationer såsom om de vore kända 18 månader innan de enligt 22 § andra stycket verkligen blir tillgängliga för allmänheten, finner föreningen stötande för rättsmedvetandet. Föreningen kan ej heller finna något direkt behov av att skapa ett dylikt oegentligt nyhetshindersbegrepp. Den patentsökande, som särskilt önskar att innehållet i hans patentansökan skall behandlas såsom nyhetshinder gentemot senare inkomna patentansökningar, har möjlighet att enligt 22 § tredje stycket begära att handlingarna göres allmänt tillgängliga, så att de enligt 2 § andra stycket första punkten får karaktären av verkliga nyhetshinder. Föreningen anser vidare, att det står i bättre samklang med det av kommittéerna i 10 § första stycket tredje punkten (39 § första punkten i departementsförslaget) föreslagna stadgandet om patentkravens betydelse, att den äldre ansökningens nyhetshindrande effekt endast bestämmes av däri framförda patentkrav, ej av ansökningens innehåll i övrigt. *Svenska teknologföreningen* anser förslaget att hela innehållet i äldrerättsansökan skall utgöra nyhetshinder allför långtgående och förordar bibehållande av hittillsvarande praxis. Föreningen framhåller att om de föreslagna bestämmelserna genomfördes, betydande svårigheter skulle uppstå vid patentansökan rörande större uppfinningskomplex, omfattande flera inbördes oberoende uppfinningar, eftersom det för varje dylik uppfinning ofta kan vara svårt att ur dess ansökningshandlingar exkludera delar av övriga uppfinningar inom komplexet.

Försvarets civilförvaltning tar upp frågan om kollision mellan en tidigare hemlig och en senare patentansökan samt anför.

Ansökningsföremålet i den hemliga ansökningen kan avse en speciell militär tillämpning av en mer generell i och för sig icke hemlig problemlösning som sökes skyddad i den senare ansökningen. Ett sådant kollisionsfall är icke löst i förslaget. Problemet var icke aktuellt i kommittéernas preliminära förslag där frågan om den äldre patentansökningens inverkan gjordes beroende av om den ledde till patent eller ej. Så som det definitiva förslaget utformats skulle den senare patentansökan kunna leda till patent trots att uppfinningen redan beskrivits i en äldre ingiven hemlig patentansökan som aldrig blivit allmänt tillgänglig i enlighet med vad i 22 § stadgas. Ett sådant resultat kan icke godtagas, enär i så fall patentskyddet för en hemlig uppfinning skulle bli illusoriskt.

Ett särskilt problem uppstår under alla förhållanden som följd av inrörandet av nordiska patentansökningar. En patentansökan i ett nordiskt land kan nämligen komma i kollision med en tidigare där ingiven hemlig patentansökan och sålunda komma att behandlas på annat sätt än om den ingivits i ett annat nordiskt land där patentansökan motsvarande den hemliga icke finnes.

Sveriges industriförbund framhåller att enligt förslaget en tidigare ansökan utgör nyhetshinder endast om den blir allmänt tillgänglig i enlighet med bestämmelserna i 22 §. På grund härav anser förbundet att en hemlig patentansökan över huvud taget ej torde kunna åberopas som nyhetshinder.

De i 2 § tredje stycket föreslagna undantagen från den all-

u ä n n a ny h e t s r e g e l n lämnas allmänt utan erinran av remissinstanserna.

Beträffande undantaget för offentliggörande till följd av uppenbart missbruk gentemot patenthavaren anser dock *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* att ordet »uppenbart» bör utgå. Det bör räcka med att missbruk kunnat bevisas, även om missbruket inte ligger i öppen dag. Länsstyrelsen vill även ifrågasätta om inte varje form av uppfinningens bekantgörande före patentansökningen bör medföra rätt till samma tidsfrist som i stadgandet föreslagits endast för två särskilt angivna fall. *Statens tekniska forskningsråd* framhåller önskvärdheten av att man, på liknande sätt som i Amerikas förenta stater, säkerställer rätten för uppfinnare att inom ett år efter resultatens publicerande utan nyhetshinder kunna söka patent. Som publicering bör därvid räknas utgivande i tryck eller i duplicerad skrift, föredrag eller utställning, varvid åtskillnad ej bör göras mellan internationell och nationell utställning.

I redaktionellt hänseende föreslår *patentverket* att stadgandet förtydligas genom att uttrycket »patentansökningen» ersättes med »patentansökningens ingivningsdag», varigenom även samma uttryckssätt erhålles som i de danska och norska lagtexterna.

Departementschefen. Den i patenträtten gällande grundsatsen, att uppfinning för att kunna patentskyddas skall vara ny, är i patentförordningen begränsad genom att endast vissa former för framläggande av nyhetshindrande omständigheter beaktas, nämligen beskrivning i allmänt tillgänglig tryckt skrift och öppen utövning. 2 § första stycket i kommittéernas förslag innebär att denna begränsning upphäves och att allt som är allmänt känt i princip blir av betydelse för bedömningen av uppfinningens nyhet. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Några remissinstanser har dock uttalat sig i avstyrkande riktning. För egen del finner jag principiella synpunkter tala för kommittéernas förslag. Till förmån för detta kan även åberopas samhällets intresse att patent inte meddelas på sådant som gjorts tillgängligt för allmänheten, låt vara att kännedomen ännu faktiskt är begränsad till en mindre grupp personer. Jag tillstyrker därför kommittéernas förslag.

I 2 § andra stycket har kommittéerna upptagit en bestämmning av uttrycket »vad som blivit allmänt känt»; härmed skall förstås allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Stadgandet har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några erinringar. Ett par remissinstanser framhåller, att stadgandet innebär att alla offentliga handlingar kommer att utgöra nyhetshinder och att det alltså kommer att medföra den inte önskvärda konsekvensen att även handling som forskare inger till statligt forskningsråd blir nyhetshinder för forskaren själv om denne senare vill söka patent på i handlingen beskrivna projekt. Enligt min mening kan nu

anmärkta förhållande dock inte föranleda att man skulle göra avsteg från principen att allt som blivit känt skall utgöra nyhetshinder. Spörsmålet torde emellertid böra beaktas vid utformningen av sekretesskyddet för ifrågasvarande handlingar. Ej heller anser jag att man, på sätt en annan remissinstans yrkat, kan införa rätt för forskare att söka patent inom ett år efter det han publicerat sina resultat.

Såsom kommittéerna anfört bör en omständighet anses ha blivit allmänt tillgänglig om en större eller obestämd krets av personer haft tillfälle att få del av den, varvid undantag dock får göras för fall där de personer det gäller står i ett särskilt förhållande till uppfinnaren. Den av ett par remissinstanser ställda frågan, huruvida ett studiebesök skulle anses göra en därvid demonstrerad uppfinning allmänt tillgänglig och därmed inte patenterbar, synes kunna besvaras med utgångspunkt härifrån.

Det för patentskydd gällande kravet på s. k. uppfinningshöjd kommer i kommittéernas förslag till uttryck genom formuleringen att uppfinning, för att kunna patenteras, ej får vara närliggande i förhållande till vad som principiellt kan åberopas som nyhetshindrande omständigheter. Formuleringen, som är avsedd att äga samma innebörd som det i kommittéernas preliminära betänkande valda uttryckssättet, att uppfinningen måste väsentligen skilja sig från vad som förut blivit känt, har valts för att vinna överensstämmelse med Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet. Jag har inte någon erinran mot detta förslag.

Såsom kommittéerna yttrat i denna del är det självfallet ett önskemål att nuvarande något olikformiga praxis vid administrativa myndigheter och domstolar vid bedömning av kraven på uppfinningshöjd samordnas.

I förevarande sammanhang har kommittéerna även tagit upp frågan om kollision med anspråk på grund av äldre ansökan rörande samma eller liknande uppfinning. Enligt patentförordningen äger den äldre sökanden här företräde om uppfinningarna är lika eller väsentligen lika. I praxis tillämpas detta så, att den yngre får patent på sin uppfinning om den uppvisar en rimlig teknisk skillnad i förhållande till den äldre sökandens uppfinning. Detta innebär att den inte behöver uppfylla eljest gällande krav på nyhet och uppfinningshöjd i förhållande till den äldre sökandens uppfinning. Kommittéerna framhåller att denna ordning visat sig medföra vissa vanskligheter i tillämpningen och har här sökt en annan lösning. Efter att ha diskuterat och avvisat tanken att införa möjlighet till s. k. dubbelpatentering, har kommittéerna i anslutning till vissa bestämmelser i Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet föreslagit, att man ger den äldre sökanden ett absolut företräde och betraktar hans ansökan som nyhetshinder för den yngre, dock under förutsättning att den äldre ansökningen offentliggöres enligt 22 §.

Förslaget har i remissbehandlingen blivit föremål för delade meningar. Det har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet instanser, men åt-

skilliga instanser har ställt sig tveksamma eller direkt avvisande. I kritiken har bl. a. gjorts gällande att det vore stötande att äldre ansökningar skulle kunna utgöra nyhetshinder under en period då de faktiskt är hemliga och inte åtkomliga för allmänheten.

För egen del vill jag till en början biträda kommittéernas mening att man inte bör bibehålla nuvarande praxis, enligt vilken det är tillräckligt för den yngre sökandens rätt att erhålla patent att det föreligger en rimlig teknisk skillnad mellan hans uppfinning och den äldre sökandens. Såsom kommittéerna anfört måste det vara förenat med betydande olägenheter att i tillämpningen arbeta med ett så vagt kriterium. Man riskerar också att praxis kan komma att utveckla sig olika vid de skilda nordiska patentverken. Då det gäller att finna en annan lösning har patentverket ifrågasatt om man inte borde undersöka huruvida man kan införa möjlighet till dubbelpatentering. Liksom kommittéerna vill jag emellertid avböja denna tanke. Även dubbelpatentering medför i tillämpningen åtskilliga svårigheter, bl. a. vid licensgivning och intrångstalan. Enligt min mening är däremot åtskilliga fördelar förenade med den av kommittéerna föreslagna lösningen, att absolut företräde tillerkännes den äldre sökanden under förutsättning att hans ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 22 §, och att ansökningen alltså, under nämnda förutsättning, betraktas som nyhetshinder i vanlig mening. Allmänheten får härigenom bättre skydd mot att det ges patent på uppfinningar som ur patenterbarhetssynpunkt är likartade. För praxis innebär denna ordning en fast och principiellt enkel regel. Mot invändningen, att det vore principiellt otillfredsställande att en inte offentliggjord omständighet kan betraktas som nyhetshinder, bör framhållas att den äldre sökanden enligt 22 § äger när som helst begära offentliggörande och att den yngre sökanden knappast bör kunna påräkna ett bättre skydd än om sådant offentliggörande begärts. Härtill kommer att regeln upptagits i Europarådets lagkonvention, låt vara i fakultativ form, och i EEC-utkastet. Av anförda skäl tillstyrker jag kommittéernas förslag.

Regeln kan möjligen synas medföra vissa komplikationer i fall då den äldre och yngre ansökningen inges av samma sökande. Såsom kommittéerna framhållit bör dock i de flesta fall möjligheterna till tilläggspatent vara tillfyllest för att bereda sökanden det skydd han behöver. Med anledning av ett remissyttrande vill jag framhålla, att om patent sökes på samverkande uppfinningar o. d., man synes kunna begära att sökanden inger ansökningarna samtidigt.

Med anledning av vad som yttrats därom i remissdiskussionen vill jag framhålla att en hemlig patentansökan ej kan åberopas som nyhetshinder, eftersom en sådan ej blir tillgänglig enligt 22 §. Spörsmålet i vad mån ett hemligt patent skall anses utgöra nyhetshinder torde få prövas i samband med den kommande revisionen av försvarsuppfinningslagen.

I tredje stycket har kommittéerna upptagit vissa undantag från nyhets-

kravet. Enligt stadgandet må patent meddelas utan hinder av att uppfinningen inom sex månader före patentansökningen blivit allmänt tillgänglig till följd av 1) att sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt utställt föremål på officiell eller officiellt erkänd, internationell utställning eller 2) att kännedom om uppfinningen uppenbart missbrukats gentemot sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt. Undantaget under 1), som återgår på ett stadgande i Pariskonventionen, finns redan i gällande rätt men har i förslaget preciserats i vissa hänseenden. Stadgandets nya redaktion har ej föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde, med en smärre jämkning, böra godtagas. Undantaget under 2) är nytt och motiveras av att uppfinnaren i viss omfattning bör vara skyddad mot offentliggörande av uppfinningen som sker utan hans vilja. Liknande bestämmelser har upptagits i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet. Även detta stadgande har i allmänhet lämnats utan erinringar vid remissbehandlingen och jag tillstyrker att det upptages i lagen. Angående frågan vad som menas med missbruk i förevarande avseende biträder jag vad kommittéerna uttalat därom. Såsom kommittéerna föreslagit bör stadgandet vara tillämpligt endast i fall då missbruket är uppenbart och jag finner ej skäl att, som en remissinstans yrkat, låta detta krav utgå. Jag finner ej heller skäl att, som jämväl yrkats vid remissbehandlingen, införa ett undantag från nyhetskravet för fall då uppfinnaren själv föranstaltat om förpublicering. Såsom kommittéerna anfört synes i allmänhet inte föreligga svårigheter för uppfinnaren att skydda sig genom att inge patentansökan före publiceringen.

3 §.

I förevarande paragraf, som motsvarar 3 § kommittéernas förslag, behandlas patenträttens innehåll.

Gällande rätt. I patentförordningen anges patenträttens innehåll endast indirekt genom bestämmelser om vad som skall anses som patentintrång. Enligt 19 § 1 mom. första stycket föreligger patentintrång, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande.

Kommittéerna. Kommittéerna har i första stycket av förevarande paragraf upptagit stadgande att den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som i patentlagen stadgas, annan än patenthavaren inte må utan dennes lov yrkesmässigt utnyttja uppfinningen genom

lillverkning, införsel, användande, utbudande, saluhållande, överlåtande, upplåtande eller annorledes. I motiven framhålles bl. a. att det syns önskvärt att ange patenträttens innehåll i ett från bestämmelserna om patentintrång fristående stadgande. Patentet har härvid förklarats medföra en ensamrätt. Genom patentet erhålles nämligen en av rättsordningen tryggad ensamrätt till uppfinningens utnyttjande till skillnad från den endast faktiska ensamrätt som uppfinnaren kan tillvinna sig t. ex. genom hemlighållande av uppfinningen. I valet mellan en positiv och en negativ formulering av ensamrättens innehåll har man stannat för en negativ; avgörande har härvid särskilt varit det förhållandet, att patenten ofta kan vara beroende av varandra, så att en patentskyddad uppfinning inte kan utnyttjas utan att intrång göres i annat företrädesberättigat patent. Dessutom har beaktats, att hinder för uppfinningens tillgodogörande kan föreligga på grund av annan lagstiftning, t. ex. tekniska föreskrifter på grund av byggnadsstadga, arbetarskyddslag etc. Det synes därför värdefullt att understryka att patenthavaren inte genom patentet erhåller en ovillkorlig rätt att utnyttja uppfinningen.

Då i förslaget anges att ensamrätten hänför sig till möjligheten att »utnyttja» uppfinningen åsyftas att ensamrätten avser tillgodogörandet av uppfinningens ekonomiska värde; rörande den begränsning som detta innebär hänvisas till betänkandet s. 145. Ensamrätten avser endast »yrkesmässigt» utnyttjande. Härmed uteslutes från ensamrätten uppfinningens tillgodogörande för tillfredsställande av personliga behov. Uttrycket innebär därmed inte att den verksamhet, i vilken uppfinningen utnyttjas, behöver vara av ekonomisk art. Utnyttjande av uppfinning inom t. ex. statlig eller kommunal förvaltning är således att betrakta som yrkesmässigt. Även verksamhet som bedrivs i välgörande eller ideellt syfte omfattas.

Beträffande de former för utnyttjande, som faller in under patenträtten, har kommittéerna ansett det principiellt riktigast att allt yrkesmässigt utnyttjande av uppfinningen förbehålles åt patenthavaren. Skyddet bör inte kunna kringgås genom att lagstiftaren inte kunnat förutse någon speciell form för utnyttjande. Kravet på yrkesmässighet torde i och för sig innefatta en avgränsning som är tillräckligt betryggande ur rättssäkerhetssynpunkter. Enligt kommittéernas mening bör dock vissa vanligen förekommande former för utnyttjande anges som exempel. Att ensamrätten i princip är generell framgår i den föreslagna lagtexten av att efter exemplifieringen tillagts orden »eller annorledes».

I motiven behandlas vidare den närmare innebörden av patenträtten i fråga om de olika utnyttjandeformerna; härom hänvisas till betänkandet s. 148—150. Här må endast anmärkas att kommittéerna bl. a. tagit upp problemet huruvida ensamrätten omfattar offert av varor som sker under patenttiden men avser leverans först efter patenttidens slut. Enligt kommittéerna bör så inte anses vara fallet. Upplysningen att patentskyddet utlöper vid viss tidpunkt framgår redan av patentet och offerten innebär inte annat

än att denna upplysning vidarebefordras i samband med ett erbjudande att leverera varor när patentskyddet inte längre hindrar sådan leverans.

I andra stycket av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit ett stadgande om s. k. indirekt produktskydd. Enligt stadgandet skall i fall, då patentet avser uppfinning av sätt att tillverka alster, ensamrätten omfatta jämväl alster som tillverkats enligt detta sätt. I motiven framhålles att frågan huruvida indirekt produktskydd bör medges uppkommer vid alla de tre huvudkategorier av uppfinningar som förekommer i praktiken, nämligen uppfinning av alster, av förfarande och av användning, och som enligt kommittéernas mening bör användas vid kategoriindelningen av uppfinningar i administrativt avseende. Det indirekta produktskyddet bör inte gälla för produkter, som tillverkats med utnyttjande av patentskyddade alster. Ett sådant skydd skulle föra för långt och bli alltför svåröverskådligt. Ej heller bör alla slags patenterade förfaranden omfattas; endast förfaranden för tillverkning av alster bör medföra indirekt produktskydd. I fråga om uppfinningar rörande användning framhålles att sådana ligger nära uppfinningar av förfaranden och att det inte sällan är likgiltigt för resultatet vilken av dessa kategorier man väljer för beskrivning av uppfinningen. Vid användning bör, liksom vid förfarande, gälla att indirekt produktskydd i allmänhet bör åtnjutas endast där fråga är om direkt tillverkning av ett alster. Indirekt produktskydd bör åtnjutas när uppfinningen avser användning av nya utgångsmaterial vid ett till sina handlingsmoment redan känt förfarande.

I frågan huruvida det indirekta produktskyddet omfattar endast det alster som omedelbart utgår ur tillverkningsprocessen eller även mer eller mindre bearbetade former därav anføres i motiven att det redan i bestämningen att produkten skall ha tillverkats genom förfarandet får anses ligga, att produkten skall ha erhållit sina väsentliga egenskaper genom det patenterade förfarandet och att produkten inte skall ha förlorat sin identitet på grund av ytterligare tillverkningsmoment. När det t. ex. gäller ett förfarande för framställning av ett färgämne bör det indirekta produktskyddet inte gälla för textilier som färgats med detta ämne. Inte heller bör t. ex. ett patent på ett nytt förfarande för framställning av plast som råvara täcka allehanda av detta material förfärdigade artiklar. Å andra sidan är det klart att förfarandet kan syfta på sådana moment som är så dominerande för slutprodukten karaktär, att denna bör erhålla indirekt produktskydd. Som exempel nämnes att en glödlampa bör kunna skyddas genom patent på förfarande för framställning av glödtråd. Kommittéerna åsyftar inte en så stel rättstillämpning att det indirekta produktskyddet omfattar endast alster i det skick de föreligger, när tillverkningsproceduren enligt patentet avslutats. Uppenbart är att tillverkningsmoment kan tillkomma utan att förändra produktens väsentliga karaktär, t. ex. inslipning eller polering av maskindetaljer som tillverkats genom patenterat förfarande.

I tredje stycket av förevarande paragraf har upptagits bestämmelse att

ensamrätten inte omfattar sådant utnyttjande av föremål, som sker sedan föremålet här i riket köpts i butik eller på därmed jämförligt sätt, om köparen vid förvärvet inte ägde eller bort äga kännedom om att ensamrätten kränkts. I motiven till bestämmelsen, som införts på danskt initiativ, anföres bl. a. att ensamrätten enligt första stycket är absolut och i princip även gäller mot godtroende köpare av patentskyddat alster; använder denne alstret gör han sig i princip skyldig till patentintrång. Med hänsyn till utformningen av sanktionsreglerna saknar detta större betydelse då det gäller konsumtionsvaror. I fråga om produktionsmedel och andra kapitalvaror, såsom lantbruksmaskiner, lantbruksredskap, verktygsmaskiner och redskap för hantverk och industri, är förhållandet ett annat. Här skulle patenthavaren kunna förbjuda köparen att använda varorna eller genom hot om sådant förbud avpressa köparen licensavgifter för varornas utnyttjande i köparnas förvärvsverksamhet. Detta vore emellertid orimligt i fall då varorna sålts i butik eller liknande; lantbrukare, hantverkare m. fl. saknar förutsättningar att bedöma tekniska detaljer i redskap som de köper och möjligheten av att dessa detaljer är skyddade utan förutsätter som självklart, att de efter köpet har rätt att utnyttja varorna utan risk för inskridande från patenthavares sida.

Regeln har begränsats till detaljhandeln, d. v. s. till inköp som sker i butik eller på därmed jämförligt sätt; det har synts rimligt att en handlande, som köper varor för vidareförsäljning har skyldighet att kontrollera att det ej sker patentintrång i hans försäljningsverksamhet.

Remissyttrandena. Den allmänna bestämmelsen i första stycket om patenträttens innehåll lämnas i huvudsak utan erinran av remissinstanserna.

Sveriges advokatsamfund diskuterar innebörden av begreppen »saluhållande», »överlåtande» och »upplåtande», särskilt med hänsyn till tidpunkten för leveransen, och ställer frågan huruvida förslaget innebär, att patentintrång inte skall anses föreligga, om någon i en butik utställer och saluhåller patentskyddade produkter under angivande att leveransen kommer att ske först efter patenttidens utgång. Samfundet undrar också, om förslaget innebär, att man skall gå ännu längre, så att man i orden överlåtelse och upplåtelse inlägger ett krav på att en besittningsövergång skall ha ägt rum, vilket skulle innebära, att något patentintrång genom överlåtelse eller upplåtelse inte skulle anses föreligga förrän leverans skett. Samfundet finner starka skäl tala för att man bör ge 3 § första stycket den innebörden, att varje olovligt yrkesmässigt utbudande, saluhållande, överlåtande och upplåtande, som äger rum före utgången av patenttiden, skall anses innebära patentintrång, även om avsikten är att leveransen skall ske efter patenttidens utgång. En sådan tolkning skulle stå i överensstämmelse med vad som gäller enligt schweizisk rätt.

Bestämmelsen i andra stycket om indirekt produktskydd har i allmänhet lämnats utan erinran. Kommittéernas motivering för bestämmelsen har emellertid väckt invändningar på flera håll.

Patentverket framhåller sålunda att det inte är fullt klart i motiven i vilka fall indirekt produktskydd skall gälla. Enligt ämbetsverkets uppfattning bör rättsverkan i detta avseende vara densamma, vare sig uppfinningen anges som ett förfarande eller som en användning. Vidare bör enligt verkets mening bestämmelserna i detta avseende kompletteras med motsvarighet till presumptionsregeln i 19 § 1 mom. andra stycket i nuvarande patentförordning.

Svenska patentombudsföreningen anser, att en patenthavare skall i full utsträckning åtnjuta det honom beviljade skyddet, även när detta avser ett förfarande och därmed likvärdig användning. Skyddet skall ej kunna kringgåas genom att förfarandet utövas utrikes; det bör ej ifrågakomma att frukterna av det åtnjuts här i landet utan hinder av patentet, endast därför att förfarandet inte är ett påtagligt tillverkningsförfarande eller därför att produkten, som direkt erhållits genom förfarandet, givits en viss form, t. ex. en kniv av stål eller bågare av plast, eller direkt applicerats i enlighet med sin bestämmelse på ett i patentavseende neutralt föremål, såsom ett färgämne i en textilvara. Föreningen anser den i betänkandet, delvis med exempel, gjorda gränsdragningen olycklig och vill förorda, att det i stället måtte komma till uttryck, att det väsentliga är, huruvida det kan bevisas, att det här i riket patenterade förfarandet kommit till användning utrikes och lett till vinning här i landet mot patenthavarens intressen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län befarar att viss oklarhet kan uppstå i tillämpningen av bestämmelsen. I denna har den av patent på visst förfarande följande ensamrätten förklarats omfatta jämväl alster, som tillverkats genom detta förfarande. Om emellertid en i förhållande till nyssnämnda alster närliggande produkt tillverkats enligt ett annat inte närliggande förfarande, torde ensamrätten inte utgöra hinder mot patent på sådan närliggande produkt. Två arter av produktpatent kommer härigenom att finnas, framhåller länsstyrelsen, den ena utgörande nyhetshinder mot närliggande alster och den andra inte utgörande sådant hinder.

Sveriges industriförbund fruktar att det indirekta produktskyddet enligt förslaget blir snävare än enligt gällande rätt samt anför.

För att bli effektivt behöver det direkta patentskyddet för tillverkningsförfaranden kombineras med ett indirekt produktskydd; först härigenom erhåller patenthavaren ett importskydd för uppfinningen. Praktiskt sett är det här fråga om samma skyddsbehov som föranlett importskyddet för patenterade alster. Visserligen möjliggör slopandet av de nuvarande patenterbarhetsundantagen ett direkt produktskydd i de fall då produkten är ny, men ofta är detta ej fallet.

Kommittéerna har i sitt slutliga betänkande föreslagit en regel om indirekt produktskydd av samma lydelse som i det preliminära betänkandet. I

lagtexten har detta skydd uttryckligen begränsats till »sätt att tillverka alster» (— — — —).

I motiven (s. 148) har emellertid kommittéerna uttalat att de jämkat sin ståndpunkt i förhållande till det preliminära betänkandet vad beträffar val av nya utgångsmaterial vid ett till sina handlingsmoment redan känt förfarande. Där framställningen av en produkt på sådant sätt anses utgöra en patenterbar uppfinning, bör enligt kommittéerna denna, oberoende av om den betecknas som användning eller förfarande, åtnjuta indirekt produkt-skydd. I kommentaren till 10 § uttalar kommittéerna (s. 188) vidare, att såväl användning som förfarande i allmänhet ej medför indirekt produkt-skydd om de icke avser direkt tillverkning av ett alster. Tidigare (s. 187) uttalar emellertid kommittéerna, att det indirekta produktskyddet är knutet till en bestämd uppfinningskategori, nämligen förfarande för framställning av ett alster.

Dessa olika uttalanden är ej ägnade att klargöra, huruvida lagtexten »sätt att tillverka» endast omfattar förfarande i trängre mening eller även användning i vissa fall. Med hänsyn till de dansk-norska lagtexternas otvetydiga formulering samt det förhållandet att den svenska lagtexten bibehållits oförändrad från det preliminära betänkandet, torde det vara tveksamt om ett patentspråk angivande användningen av nya utgångsmaterial vid ett känt förfarande och betecknande uppfinningen såsom tillhörande kategorin användning trots vissa motivuttalanden kan tillerkännas indirekt produktskydd.

En uppfinning avseende en användning torde emellertid alltid kunna beskrivas såsom ett förfarande. Därest full frihet för patentsökande att beskriva ifrågavarande uppfinningar såsom förfarande råder, torde sålunda en förtänksam patentsökande alltid kunna tillförsäkra sig indirekt produktskydd. Bortsett från att det kan synas mindre rationellt att knyta så väsentligt olika rättsverkningar till olika formuleringar av materiellt sett samma sak och därmed tvinga patentsökandena att underlåta att använda det kanske naturligaste uttryckssättet, är det dock tveksamt om en sådan frihet avsetts och kan förväntas bli tillämpad. I det preliminära betänkandet hade kommittéerna i tillämpningsbestämmelserna infört för patentsökandena tvingande bestämmelser om indelningen i de olika uppfinningskategorierna. Redan det förhållandet, att sådana bestämmelser ej återfinnes i det slutliga betänkandet, talar onekligen för att frihet för patentsökanden på denna punkt skall råda. Med hänsyn bl. a. till kommittéernas uttalanden om indelningen i de olika kategorierna kan emellertid patentmyndigheterna i praxis eventuellt komma att kräva, att viss uppfinning betecknas med viss bestämd kategori för att uppnå klarast möjliga definition av uppfinningen. Bibehålles de olika rättsverkningarna av kategorierna förfarande och användning bör därför otvetydigt fastslås att patentsökanden äger välja vilken kategori han finner lämpligast.

Som framgår av det ovan anförda torde kommittéerna ha avsett, att indirekt produktskydd skall föreligga för uppfinningar avseende användning av nya utgångsmaterial vid kända förfaranden. Förbundet vill emellertid framhålla, att samma skyddsbehov föreligger jämväl i fråga om uppfinningar avseende t. ex. användning av en ny katalysator eller ett nytt reduktionsmedel vid ett till sina handlingsmoment känt förfarande. För närvarande torde sådana uppfinningar patenteras såsom förfaranden. Uppenbarligen föreligger sålunda även beträffande nu berörda uppfinningar särskilt inom

kemisk industri ett behov av importskydd. Som förbundet tidigare uttalat, torde några olägenheter ej ha uppkommit av den nuvarande omfattningen av det indirekta produktskyddet, vilket därför synes böra bibehållas för *alla* uppfinningar som *för närvarande* åtnjuter sådant skydd.

Sveriges advokatsamfund hemställer att frågan om det indirekta produktskyddet blir föremål för nya överväganden samt anför.

De motivuttalanden, som kommittéerna gjorde i sitt preliminära betänkande (s. 126—128) i anslutning till bestämmelsen i andra stycket av 3 § om det indirekta produktskyddet, blev föremål för kritik från flera remissinstanser. I anledning av denna kritik har de ifrågavarande motivuttalandena underkastats en viss omarbetning (s. 147—148), som innebär åtminstone i ett avseende en utvidgning av det omfång för det indirekta patent-skyddet, som enligt kommittéerna borde gälla. Någon ändring av lagbestämmelsens formulering har kommittéerna emellertid därvid icke vidtagit. Den omständigheten, att kommittéerna själva i den av dem föreslagna bestämmelsen inlagt olika innebörd vid olika tidpunkter, visar med all önskvärd tydlighet, att bestämmelsen icke fått en tillfredsställande utformning. De ändrade motivuttalandena ger heller icke i och för sig någon klarhet om bestämmelsens innebörd. Så mycket synes dock kunna fastställas, att kommittéerna tager avstånd från tanken, att det indirekta produktskyddet endast skulle omfatta den omedelbara, oförändrade produkten av det patenterade förfarandet och att kommittéerna å andra sidan icke är benägna att låta det indirekta produktskyddet omfatta alla produkter, vid vilkas tillverkning i något från slutprodukten mer eller mindre avlägset led det patenterade förfarandet kommit till användning. Om var mellan dessa båda ytterligheter gränsen för det indirekta produktskyddet skall gå, giver kommittéernas motivuttalanden icke heller i sin ändrade utformning något klart besked. Man uppställer visserligen det kravet för det indirekta produktskyddet, »att produkten skall ha erhållit sina väsentliga egenskaper genom det patenterade förfarandet och att produkten icke skall ha förlorat sin identitet på grund av ytterligare tillverkningsmoment», men en regel av denna innebörd är obestämd. De exempel, som valts för att belysa denna regel, är knappast övertygande och ger ingen säker ledning vid bedömandet av gränserna för det indirekta produktskyddet. Man frågar sig, varför ett patent på ett nytt förfarande för framställning av plast som råvara icke skulle kunna anses täcka av detta material förfärdigade artiklar. Den formgivning, som vid artiklarnas förfärdigande sker, kan icke sägas beröva artiklarna de väsentliga egenskaper, som plastmaterialet fått genom det patenterade förfarandet, och detta plastmaterial kan icke sägas förlora sin »identitet» genom en sådan formgivning. Vill man hävda en motsatt uppfattning, borde samma betraktelsesätt gälla i det av kommittéerna återopade exemplet med glödlampan. Även där är det ju fråga om viss formgivning av ett material — i detta fall av glödtråd — som framställts genom ett patenterat förfarande, vartill kommer glödtrådens inpassning i den större enhet, som glödlampan representerar. Skillnaden mellan det fallet, att man har ett plastmaterial som utgångsmaterial och det fallet, där man har en glödtråd som utgångsmaterial, måste anses vara hårfin.

Kommittéerna säger sig icke ha velat åstadkomma »någon ändring i förhållande till nu gällande nordisk lagstiftning eller praxis». I anledning härav bör anmärkas, att någon säker praxis i nu förevarande avseende har icke

utbildat sig, i varje fall icke i Sverige. Tvärtom råder här för närvarande stor ovisshet om gränserna för det indirekta produktskyddet. Just därför har vi i rättssäkerhetens intresse hoppats, att den nya lagstiftningen skulle skapa full klarhet i detta i praktiken viktiga hänseende.

Svenska industriens patentingenjörers förening framhåller att patentets skyddsomfång, som ju enligt 10 § första stycket tredje punkten skall bestämmas av patentkraven, klarare torde framgå om i patentansökan jämte förfaringssättskraven medtages ett patentkrav avseende alster framställt enligt något av förfaringssättskraven. Föreningen ifrågasätter därför om inte 3 § andra stycket kunde utgå och i stället 11 § kompletteras med ett tillägg av ungefär följande lydelse: »Avser patentet uppfinning av sätt att tillverka alster, må ensamrätten, därest skydd därför sökes i patentet, jämväl omfatta alster som tillverkats enligt detta sätt.»

I redaktionellt hänseende framhåller *patentverket* att 3 § andra stycket nämner »uppfinning av sätt att tillverka» medan det i motiven (s. 148, 188) framhålles att indirekt produktskydd kan åtnjutas även vid uppfinningar, som avser användning av speciella utgångsmaterial vid en tillverkning. Lagtextens uttryck inkluderar således både förfarande i trängre mening och användning. Detta måste anses mindre lämpligt. Patentverket föreslår därför att bestämmelsen omredigeras och erhåller förslagsvis följande lydelse: »Avser patentet tillverkning av alster, omfattar ensamrätten jämväl sålunda tillverkat alster.»

Bestämmelsen i tredje stycket om undantag från ensamrätten i fråga om butiksvaor hälsas med tillfredsställelse av *Kooperativa förbundet* medan en del andra remissinstanser uttalar viss kritik.

Svenska teknologföreningen anser sålunda att bestämmelsen bör formuleras klarare och *Svenska industriens patentingenjörers förening* menar att om en sådan undantagsbestämmelse över huvud befinnes erforderlig den bör överföras till 7 kapitlet, där frågan om ansvaret vid intrång i god tro i övrigt regleras. Föreningen diskuterar vad som säges i betänkandet på s. 150 om lantbrukares och hantverkares bristande förutsättningar att bedöma tekniska detaljer i inköpta redskap och framhåller, att detta synes ej äga mindre giltighet i fråga om t. ex. en bank eller ett försäkringsbolag som köper en elektronisk databehandlingsanläggning. När det gäller om säljaren eller köparen har störst förutsättningar att bedöma intrångsfrågan, torde det avgörande vara, huruvida det rör sig om en av säljaren till andra utbjuden standardvara eller om ett efter köparens anvisningar tillverkat föremål.

Svenska patentombudsföreningen anser att hänsyn till den allmänhet, som ej kan beräknas känna till patent, inte skall tagas genom inskränkning av ensamrätten, utan i den mån patentlagen över huvud taget skall innefatta bestämmelser därom, genom förbehåll i 52 eller 53 §§ (58 eller 59 §§ i departementsförslaget).

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller att i bestämmelsen

omförmålt utnyttjande knappast torde vara hänförligt till i 3 § första stycket avsett yrkesmässigt utnyttjande. Oavsett hur härmed förhåller sig, finner länsstyrelsen bestämmelsen böra utgå.

Departementschefen. Innehållet av den genom patent förvärvade ensamrätten beskrives i gällande patentförordning endast indirekt genom angivande av vilka handlingar som utgör patentintrång; som patentintrång anses, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande. Kommittéerna har ansett det önskvärt att denna viktiga fråga i den nya lagen behandlas i självständiga bestämmelser som placeras bland lagens inledande stadganden. Enligt första stycket av förevarande paragraf i förslaget skall som huvudregel gälla att den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som i patentlagen stadgas, annan än patenthavaren inte må utan dennes lov yrkesmässigt utnyttja uppfinningen genom tillverkning, införsel, användande, utbudande, saluhållande, överlåtande, upplåtande eller annorledes. Bestämmelsen innebär att ensamrätten i förhållande till gällande rätt utvidgats och gjorts generell. I princip omfattar den alla tänkbara former av yrkesmässigt utnyttjande; de särskilt nämnda formerna utgör endast exempel.

Förslaget har i huvudsak lämnats utan erinran av remissinstanserna. Även jag anser att ett stadgande av förevarande innehåll bör upptagas i lagen med den placering som kommittéerna föreslagit. I fråga om stadgandets redaktion vill jag, i anslutning till ett förslag av de nordiska departementsdelegerade, förorda att man grupperar de särskilt nämnda utnyttjandeformerna med hänsyn till de i praktiken viktiga uppfinningskategorierna förfarande och alster. Jag vill vidare förorda att de till alster hänförliga formerna utbudande, saluhållande, överlåtande och upplåtande, beskrives som en rätt att utnyttja uppfinningen genom att patentskyddat alster utbjudes till försäljning, uthyrning eller utlåning. Bl. a. vinner man härmed överensstämmelse med upphovsrättslagens motsvarande bestämmelse.

Med anledning av ett remissyttrande vill jag som min mening framhålla att varje utbudande under patenttiden omfattas av ensamrätten och alltså även utbudande som avser leverans först efter patenttidens utgång. Ensamrätten skulle kunna betänkligt försvagas, särskilt under slutet av patenttiden, om patenthavaren vore tvungen att tåla utbud från konkurrenter i nu avsedda fall.

I andra stycket av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit ett stadgande om s. k. indirekt produktskydd, svarande mot sista punkten i den förut återgivna regeln om patentintrång i patentförordningen. Enligt stadgandet skall, om patentet avser uppfinning av sätt att tillverka alster, ensamrätten omfatta jämväl alster som tillverkats enligt detta sätt. I motiven

framhåller kommittéerna bl. a. att stadgandet normalt avser uppfinning av förfarande för tillverkning av alster. Det bör emellertid även avse användning av nya utgångsmateriel för ett känt förfarande att tillverka alster.

Vid remissbehandlingen har förslaget väckt viss kritik. Bl. a. har framhållits att kommittéernas uppfattning att det indirekta produktskyddet skall åtnjutas även för den av kommittéerna angivna formen av användning inte klart framgår av den av kommittéerna valda formuleringen. Vidare har anförts att indirekt produktskydd bör åtnjutas även vid vissa andra former av användning. Som exempel har anförts uppfinningar avseende användning av en ny katalysator eller ett nytt reduktionsmedel vid ett till sina handlingsmoment känt förfarande.

Enligt min mening torde man i diskussionen vara tämligen ense om att indirekt produktskydd bör åtnjutas för alla uppfinningar som i realiteten avser förfaranden för tillverkning av alster men inte för andra uppfinningar. Vad som vållar svårigheter är att dylika uppfinningar inte alltid betecknas som förfarande vid den indelning av uppfinningar i olika kategorier, som sker inom patentverket för att underlätta behandlingen av patentärendena. Det indirekta produktskyddet bör alltså erkännas även för vissa uppfinningar som i nämnda indelning betecknas som användning. Indelningen i fråga har emellertid inte någon materiellrättslig betydelse. Det synes mig därför inte föreligga hinder att det indirekta produktskyddet i lagen förklaras uteslutande tillkomma uppfinning som avser förfarande för tillverkning av alster, varvid frågan huruvida en uppfinning bör anses som sådant förfarande får bedömas enbart med hänsyn till uppfinningens egen natur och alltså oberoende av den beteckning som åsatts den för behandlingen inom patentverket. Med denna lösning torde de förut åsyftade fallen av användning i regel inbegripas under det indirekta produktskyddet. Den föreslagna formuleringen av stadgandet överensstämmer med de danska och norska förslagen.

Jag finner ej anledning föreligga att det indirekta produktskyddet, såsom yrkats i ett remissutlåtande, skulle göras beroende av att krav därpå framställts i patentanspråken.

En annan fråga i detta sammanhang är huruvida det indirekta produktskyddet omfattar endast det alster som omedelbart utgår ur tillverkningsprocessen eller även mer eller mindre bearbetade former därav. Kommittéernas uttalanden i denna del har i ett remissvar kritiserats som alltför vaga och bestämda regler i ämnet har efterlysts. Det ligger dock i sakens natur att frågor av denna art ej kan lösas enligt generella regler utan i viss mån får bero av uppfinningens beskaffenhet. Enligt min mening bör kommittéernas uttalanden kunna läggas till grund för en rimlig praxis.

I tredje stycket av förevarande paragraf har upptagits bestämmelse att ensamrätten inte omfattar sådant utnyttjande av föremål, som sker sedan föremålet här i riket köpts i butik eller på därmed jämförligt sätt, om köparen vid förvärvet inte ägde eller bort äga kännedom om att ensamrätten

kränkts. Bestämmelsen innebär att godtroende köparens förvärv av patent-skyddat föremål avskär ensamrätten, såvitt avser senare åtgärder med föremålet. Sådana åtgärder omfattas alltså inte — även om de sker i ond tro — av ensamrätten vare sig de företages av förvärvaren eller av personer till vilka föremålet sedermera övergår. Bestämmelserna har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och torde med viss redaktionell jämkning böra upptagas i lagen. Med anledning av vissa remissyttranden vill jag framhålla att bestämmelsen bör upptagas i 3 § och inte bland sanktionsbestämmelserna. Som framgår av vad jag anfört innebär den nämligen en principiell begränsning av ensamrätten, vilken sedan den en gång inträtt blir gällande oavsett föreliggande subjektiva omständigheter hos senare utnyttjare.

4 §.

I paragrafen, som motsvarar i 4 § i kommittéernas förslag, behandlas den s. k. för användarrätten.

Gällande rätt. Enligt 16 § första stycket är patent ej gällande mot någon, som vid den tid, då ansökningsinlämningen inkom, inom riket var i utövning av den patenterade uppfinningen eller där vidtagit väsentliga åtgärder för sådan utövning.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att de inte funnit det underkastat något tvivel att för användarrätten bör bibehållas i den nya lagen. Kommittéernas överväganden har huvudsakligen gällt de villkor som bör ställas för rätten och det omfång den bör ha. Stadgandet härom, upptaget i första stycket av förevarande paragraf, har fått utformningen att den som, när patentansökningsinlämningen gjordes, här i riket yrkesmässigt utnyttjade uppfinningen må utan hinder av patent fortsätta utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art, såframt utnyttjandet inte gentemot patentsökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt utgjorde uppenbart missbruk av kännedom om uppfinningen. För användarrätt som nu sagts skall enligt stadgandet under motsvarande förutsättningar tillkomma även den som vidtagit väsentliga åtgärder för yrkesmässigt utnyttjande här i riket av uppfinningen. I förhållande till nuvarande svenska regler innebär förslaget preciseringar i tre hänseenden. För det första stadgas att det utnyttjande som utgör grund för för användarrätten inte får gentemot patentsökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt ha utgjort ett uppenbart missbruk av uppfinningen. Däremot är det inte något hinder att för användaren erhållit kännedom från dubbeluppskötare. Uttrycket »uppenbart missbruk av uppfinningen» är avsett att ha samma betydelse som i 2 § tredje stycket under 2). För det andra har uttryckligen angivits att utnyttjandet måste vara yrkesmässigt. Vilken yrkesmässig utnyttjandeform som helst kan bilda grundval för rätten, alltså även t. ex. import. Ut-

nyttjandets omfattning spelar inte någon roll. Endast utnyttjande inom riket räknas och utnyttjandet måste principiellt pågå vid tiden för patentansökningen. För det tredje har stadgats, att för användarrätten består i en rätt att fortsätta utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna karaktär. Här ligger att för användaren måste hålla sig inom ramen för den utnyttjandeform som använts. Har utnyttjandet bestått i tillverkning av de patenterade alstren, omfattar användarrätten endast tillverkning och inte t. ex. import. Däremot gäller inte några begränsningar i rättens omfång. Ett utnyttjande i en mindre verkstad, som växer till en stor rörelse, får i samma mån utvidgas. Utnyttjandet får dock endast ske i egen verksamhet. Utnyttjande i främmande verkstäder får ske endast i den utsträckning detta är nödvändigt för den egna verksamheten. Att väsentliga åtgärder för utnyttjande jämföras med utnyttjande överensstämmer med patentförordningen. Liksom enligt denna måste åtgärderna ha syftat till ett utnyttjande i riket; däremot behöver åtgärderna själva inte ha vidtagits i riket.

I paragrafens andra stycke har upptagits stadgande att användarrätt må övergå till annan allenast tillsammans med rörelse, vari den uppkommit eller utnyttjandet avsetts skola ske. I motiven till bestämmelsen, som saknar motsvarighet i patentförordningen, anföres att användarrätten utan denna begränsning skulle få alltför stark prägel av en med patenthavarens rätt konkurrerande befogenhet. Också vid övergång genom arv eller i exekutiv ordning måste användarrätten följa verksamheten. Någon uppdelning av rätten får inte heller äga rum. Begränsningen innebär dock inte att hela den rörelse som verksamheten knyter sig till måste överlätas.

Remissyttrandena. Stadgandet har i allmänhet godtagits i remissvaren. Ett fåtal mindre anmärkningar har dock framställts.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att det i första stycket första punkten upptagna ordet »uppenbart» bör utgå ur förslaget. *Sveriges advokatsamfund* framhåller önskvärdheten av att det i motiven klarlägges, huruvida användarrätt skall kunna uppkomma för den, som i god tro utnyttjar en uppfinning, varom han direkt eller indirekt fått kännedom från någon, som förvärvat sin kännedom om uppfinningen genom missbruk gentemot den, som söker patent på uppfinningen, eller någon, från vilken denne härleder sin rätt.

Försvarets civilförvaltning erinrar om att ett före patentansökningen påbörjat amatörmässigt utnyttjande av en uppfinning senare skulle kunna övergå i ett yrkesmässigt. Detta blir enligt förslaget inte tillåtet, vilket enligt ämbetsverket någon gång kan komma att te sig obilligt mot den som verkligen varit före i utövningen, låt vara inte yrkesmässigt. Ämbetsverket framhåller att här givetvis också kan uppkomma tvister huruvida det tidigare utövandet varit yrkesmässigt eller innefattat väsentliga åtgärder för yrkesmässigt utnyttjande här i riket av uppfinningen. Den gräns som kom-

mittéerna här velat uppdraga mellan yrkesmässig och amatörmässig verksamhet lär i praktiken inte alltid vara lätt att upprätthålla.

Sveriges industriförbund framhåller att, även om någon vägledning för tolkningen av uttrycket »väsentliga åtgärder» — som övertagits från gällande rätt — kan hämtas från rättspraxis, det skulle vara önskvärt med en närmare precisering och exemplifiering av detta rekvisit.

Svenska industriens patentingenjörers förening framhåller att tillämpningen av för användarrätten i praktiken kan medföra vissa svårigheter för patenthavaren, emedan han inte utan att tillgripa rättegång kan förvissa sig om det berättigade i ett från utnyttjaren inkommet obestyrkt påstående om att utnyttjande eller väsentliga åtgärder därför vidtagits redan vid tidpunkten för patentansökningens ingivande. Föreningen finner det därför skäligt att den som i intrångs- eller fastställsetalan tillerkännes för användarrätt på basis av underlag, som han uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåtit att på begäran låta patenthavaren taga del av före rättegången, regelmässigt ådömes även motpartens rättegångskostnader, om dennes talan i övrigt är berättigad.

Departementschefen. Kommittéernas förslag i förevarande paragraf om s. k. för användarrätt överensstämmer väsentligen med motsvarande bestämmelser i patentförordningen. Vissa preciseringar har dock gjorts. Förslaget har i allmänhet godtagits i remissvaren och synes väsentligen ej föranleda erinran. Enligt min mening är det dock onödigt att belasta lagtexten med själva den tekniska termen för användarrätt; termen återkommer inte i någon av de följande paragraferna och torde även här kunna utgå.

Enligt förslaget får utnyttjande för att grunda för användarrätt inte gentemot patentsökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt ha utgjort ett uppenbart missbruk av uppfinningen. Rörande den närmare innebörden av uttrycket »missbruk» i förevarande sammanhang kan jag hänvisa till vad jag anført därom vid 2 §. Med anledning av ett remissyttrande vill jag framhålla att avsikten med den föreslagna texten är att för användarrätt skall kunna uppkomma för den som i god tro utnyttjar en uppfinning, även om hans kännedom om uppfinningen härrör från någon som förvärvat sin kunskap om uppfinningen genom sådant missbruk varom nu är tal.

Förslaget innebär vidare att endast yrkesmässigt utnyttjande kan grunda för användarrätt. En remissinstans har funnit denna begränsning, som saknar motsvarighet i patentförordningen, någon gång kunna leda till obilliga resultat. Jag delar emellertid kommittéernas mening att den som endast utnyttjat uppfinning i amatörmässiga eller eljest inte yrkesmässiga former ej har grundat anspråk på att med stöd av för användarrätt övergå till yrkesmässigt utnyttjande.

Liksom enligt patentförordningen skall även väsentliga åtgärder för yr-

kesmässigt utnyttjande kunna grunda för användarrätt. Med anledning av ett remissuttalande vill jag framhålla att frågan huruvida en åtgärd är väsentlig i regel torde få bedömas med hänsyn till vad som sammantaget fordras för att igångsätta utnyttjandet. Åtgärder som i sammanhanget är obetydliga kan ej grunda för användarrätt, även om t. ex. kostnaderna för dem i absoluta tal räknat är tämligen höga.

En remissinstans har hemställt om särskilda regler rörande rättegångskostnad i mål om för användarrätt. Rättegångsbalkens föreskrifter torde emellertid här vara tillfyllest för uppnående av rimliga resultat.

5 §.

Paragrafen, som motsvarar 5 § i kommittéernas förslag, upptager vissa undantagsregler rörande uppfinnings utnyttjande på samfärdsmedel.

Gällande rätt. Enligt 16 § andra stycket patentförordningen må utan hinder av patent på fartyg eller annat transportmedel, som utan att vara hemmahörande i riket vid regelbunden trafik eller eljest dit tillfälligt inkommer, den patenterade uppfinningen utövas för transportmedlets behov. Bestämmelsen svarar mot artikel 5 ter i Pariskonventionen.

Kommittéerna. I första stycket förevarande paragraf har kommittéerna upptagit stadgande, att utan hinder av patent uppfinning må utnyttjas på fartyg, luftfartyg eller fordon för dess behov när sådant samfärdsmedel utan att vara hemmahörande här i riket vid regelbunden trafik eller eljest tillfälligt inkommer hit. I förhållande till den gällande svenska föreskriften innefattar förslaget endast den ändringen att stadgandet begränsats till att gälla »samfärdsmedel». Därmed avses endast sådana transportmedel, som kan utnyttjas i och för den internationella samfärdseln; hit hör alltså inte transportmedel som genom sin förflyttning åstadkommer ett visst produktionsarbete och alltså snarare är att betrakta som arbetsredskap eller dylikt, t. ex. transportband och vägmaskiner.

I paragrafens andra stycke har upptagits fullmakt för Kungl. Maj:t att förordna, att reservdelar och tillbehör till luftfartyg må utan hinder av patent införas till riket och användas här för reparation av luftfartyg, hemmahörande i visst främmande land i vilket motsvarande förmåner medges för svenska luftfartyg. I motiven framhålles att stadgandet föranletts av artikel 27 i konventionen den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart (SÖ 1946: 2). Under a) förbjudes här kvarstad m. m. av luftfartyg, som nyttjas i internationell luftfart, eller ingripande mot dess ägare eller förare under påstående att fartygets konstruktion, utrustning m. m. innebär intrång i rätt till patent, mönster eller modell gällande i territorium vartill fartyget ankommit. Enligt b) skall dessa bestämmelser äga tillämpning jämväl på lagrade reservdelar och reservutrustning för luftfartyget samt på rätt att begagna och inmontera desamma vid reparation av en fördragsslutande

stats luftfartyg inom en annan fördragsslutande stats territorium, under förutsättning att inte någon patenterad del eller något tillbehör, som lagrats på nämnda sätt, säljes eller distribueras inom landet eller exporteras i kommersiellt syfte från den fördragsslutande stat, till vilken luftfartyget ankommit. Kommittéerna anför, att stadgandet under a) täckes av den i första stycket av förevarande paragraf föreslagna bestämmelsen. Stadgandet under b) fordrar däremot en särskild föreskrift i patentlagen. På grund av bestämmelsens speciella natur har krav på reciprocitet ansetts böra uppställas. Rörande stadgandets tolkning framhåller kommittéerna att här avsedda föremål får införas oberoende av luftfartygen och här lagras för reparationstillfällen som senare kan uppkomma. Lagrade föremål får emellertid inte utan iakttagande av gällande patentskydd säljas från lagret eller distribueras inom landet eller exporteras härifrån i kommersiellt syfte.

Departementschefen. De här föreslagna reglerna om undantag i patentskyddet vid uppfinnings utnyttjande på samfärdsmedel i vissa fall har inte föranlett erinringar och torde, med vissa redaktionella jämkningar, böra upptagas i lagen.

6 §.

Paragrafen, som motsvarar 6 § kommittéernas förslag, innehåller regler om s. k. konventionsprioritet.

Gällande rätt. I 25 § patentförordningen ges fullmakt för Kungl. Maj:t att utfärda vissa förordnanden med avseende på uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgivande. Enligt 1) må förordnande avse att, om någon här i riket sökt patent på en uppfinning, varå han tidigare sökt skydd i den främmande staten, då må förstberörda ansökning i förhållande till andra ansökningar ävensom med hänsyn till sådant hinder mot patents meddelande, som sägs i 3 § — patentförordningens bestämmelser rörande nyhetskravet — betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten, om ansökningen här i riket har skett före utgången av viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst tolv månader från det skyddet söktes i den främmande staten eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet där kungjorde, att skyddet meddelats, samt sökanden hos patentmyndigheten här i riket framställt anspråk på sådan företrädesrätt inom tid och på sätt, som av Kungl. Maj:t i förordnandet bestämmes. Enligt 3) må förordnande avse att, om här i riket har meddelats patent åt sökande med sådan företrädesrätt, som sägs under 1), vid tillämpning av 16 § första stycket — patentförordningens stadgande om s. k. för användarrätt — skall så anses, som vore patentansökningen gjord samtidigt med att skydd söktes i den främmande staten. Bestämmelserna återgår på artiklarna 4 och 4 bis i Pariskonventionen.

Kommittéerna. I första stycket av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit fullmakt för Kungl. Maj:t att förordna, att ansökan om patent på uppfinning, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd i visst främmande land, skall vid tillämpning av 2 § första och andra styckena samt 4 § anses gjord samtidigt som ansökningen i det främmande landet (konventionsprioritet). Enligt andra stycket skall i förordnande anges de närmare villkor, under vilka konventionsprioritet må åtnjutas. Stadgandet motsvarar i sak de nuvarande svenska bestämmelserna. I motiven anföres bl. a. att uttrycket »ansökan om skydd» täcker alla situationer, då prioritetsrätt från ansökan i främmande land skall kunna åberopas, d. v. s. inte blott ansökan om patent utan även ansökan om s. k. Gebrauchsmuster (nyttighetsmodell), varom lagstiftning finnes i vissa länder. Däremot torde stadgandet ej vara tillämpligt i fråga om ansökan om registrering av mönster eller modell där fråga enbart är om skydd för den yttre utformningen. Stadgandet är främst avsett att användas i förhållande till andra medlemsstater i Parisunionen, men även andra internationella överenskommelser om här avsedd prioritetsrätt förutsättes kunna ingås. Nu gällande krav på ömsesidighet har ansetts kunna utgå.

Remissyttrandena. Bestämmelsen har vid remissbehandlingen inte föranlett annat uttalande än att *Svenska uppfinnareföreningen* finner det angeläget att i paragrafen stadgad prioritetsrätt får åtnjutas vid tillämpning även av 2 § tredje stycket.

Departementschefen. Förevarande bestämmelser om fullmakt för Kungl. Maj:t att utfärda förordnande om s. k. konventionsprioritet överensstämmer i sak med motsvarande stadganden i patentförordningen; nu gällande krav på ömsesidighet har dock fått utgå. I ett remissvar har framställts ett yrkande av innebörd att reglerna om utställningsskydd i 2 § tredje stycket skall kunna tillämpas i förhållande till den för prioritet åberopade ansökningsdagen. Detta är emellertid ej tillåtet enligt Pariskonventionen. I övrigt har stadgandet ej föranlett erinringar och torde böra upptagas i lagen. Den tekniska termen »konventionsprioritet» synes kunna begagnas ehuru det är avsett att paragrafen skall kunna användas även i förhållande till länder utanför Pariskonventionen.

7 §.

Paragrafen, som motsvarar 8 § i kommitténs förslag, innehåller regler om s. k. tilläggspatent.

Gällande rätt. I 10 § andra stycket patentförordningen stadgas, att om någon, utan att söka nytt patent, vill undfå tilläggspatent på förbättring av en för hans räkning patenterad uppfinning, må sådant under i övrigt stadgade villkor beviljas, dock ej för längre tid än den, under vilken det förra

patentet förblir gällande. Enligt särskild föreskrift i 11 § utgår inte årsavgifter för tilläggspatent.

Kommittéerna. Kommittéerna anför att de i sitt preliminära utkast föreslagit att ordningen med tilläggspatent skulle upphävas, eftersom fördelarna därav knappast synes uppväga olägenheterna i form av en avsevärd komplikation av patentsystemet och därmed ökad belastning på patentverk och patentombud. Efter ingående överväganden har kommittéerna emellertid stannat för att en ordning med tilläggspatent dock bör bibehållas för den period ansökningen om huvudpatentet är hemlig. En på detta sätt begränsad möjlighet att erhålla tilläggspatent har tett sig som motiverad främst med hänsyn till den stränga regel om äldre rätt som föreslagits i 2 §. Nämda regel innebär nämligen i och för sig att huvudpatentet anses utgöra hinder även för tilläggsansökan beträffande vidareutveckling av samma uppfinning. Enligt kommittéerna bör sökande emellertid under period då hans ansökan är hemlig äga inge tilläggsansökningar på vidareutvecklingar av uppfinningen utan att huvudansökningens innehåll skall kunna anses som nyhetshinder i förhållande till tilläggsansökningen. En dylik ordning har föreslagits i EEC-utkastet.

På grundval av dessa överväganden föreslår kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf att innehavare av patent må erhålla tilläggspatent på utveckling av uppfinningen, såframt ansökan härom inkom innan ansökningen om huvudpatentet blivit allmänt tillgänglig enligt vad i 22 § stadgas. Enligt andra stycket första punkten må tilläggspatent meddelas på uppfinning utan hinder av att kravet enligt 2 § första stycket inte är uppfyllt i förhållande till innehållet i ansökan om huvudpatentet.

Huvudstadgandet om tilläggspatentets förhållande till huvudpatentet upptages i andra stycket andra punkten. Här stadgas att tilläggspatent upphör med de undantag som i lagen stadgas att gälla samtidigt med huvudpatentet och må övergå till annan endast tillsammans med huvudpatentet.

Kommittéerna framhåller att förslaget om att tilläggspatent sålunda skall vara beroende av huvudpatentet inte har ansetts böra vara undantagsfri. Om huvudpatentet upphör på grund av att patenthavaren avstår från patentet eller om patentet förklaras ogiltigt bör tilläggspatentet behandlas som självständigt patent för återstoden av patenttiden. Finns flera tilläggspatent till huvudpatentet bör därvid det först meddelade tilläggspatentet gälla som huvudpatent och de övriga som tilläggspatent till detta. Regler härom har upptagits i paragrafens tredje stycke.

Remissyttrandena. Stadgandet har allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Några av de instanser som godtagit förslaget har anmält vissa reservationer. *Svenska industriens patentingenjörers förening* finner det sålunda inte

av bestämmelsens första stycke entydigt framgå, vad som kan göras till föremål för tilläggspatent och vad som avses med dylikt patent.

Beträffande tredje stycket framhåller *Svenska industriens patentingenjörers förening* att frågan om vilket av flera tilläggspatent som i där avsedda fall skall gälla som huvudpatent inte alltid bör avgöras med hänsyn till i vilken ordning patenten meddelats. Dagen för meddelande är nämligen i viss mån beroende av behandlingstidens längd i patentverket. Det synes därför föreningen lämpligt att den föreslagna regeln får gälla endast om patenthavaren ej framställt annan önskan till patentmyndigheten.

Rörande stadgandets tillämpning framhåller *Svenska patentombudsföreningen* att bestämmelserna gäller i lika mån för utlännings- som för svensk medborgare och att de kritiska data då är respektive prioritetsdagar. Med stöd av 6 § bör tilläggspatent sålunda kunna meddelas även på en ansökan som inges här i landet efter det att huvudansökan blivit tillgänglig enligt 22 §, bara den äger prioritet från ett tidigare datum.

Departementschefen. Patentförordningen innehåller vissa bestämmelser om s. k. tilläggspatent, d. v. s. patent på förbättring av huvuduppfinningen. Ansökan härom kan göras när som helst under huvuduppfinningens giltighetstid och för prövningen av patenterbarheten gäller samma regler som eljest. I fråga om nyhetskravet gäller i princip kravet på uppfinningshöjd även i förhållande till huvuduppfinningen sedan denna blivit nyhetshindrande i allmänhet. I praxis har dock framträtt en tendens till mildare bedömning i detta hänseende. Tilläggspatent beviljas för den tid, under vilken huvudpatentet förblir gällande, och är ej underkastat årsavgift.

Kommittéerna har övervägt huruvida detta system, som ansetts medföra avsevärda komplikationer av patentärendena, skulle kunna upphävas. Med hänsyn till den stränga äldrerätsregeln som föreslås i 2 § andra stycket har det emellertid, i anslutning till en motsvarande regel i EEC-utkastet, ansetts rimligt att behålla möjligheten till tilläggspatent under den tid då ansökningen om huvudpatentet är hemlig; tilläggspatent skall därvid kunna meddelas utan hinder av att det enligt äldrerätsregeln eljest gällande kravet på uppfinningshöjd i förhållande till huvuduppfinningen inte är uppfyllt. Den nuvarande regeln att tilläggspatent upphör att gälla samtidigt som huvudpatentet bibehålles i princip. Vissa modifikationer föreslås dock. Om huvudpatentet upphör på grund av att patenthavaren avstår från patentet eller om patentet förklaras ogiltigt, skall tilläggspatentet behandlas som självständigt patent för återstoden av patenttiden. Finns flera tilläggspatent, skall därvid det först meddelade gälla som huvudpatent och de övriga som tilläggspatent till detta. Slutligen föreslås en regel att tilläggspatent må övergå till annan endast tillsammans med huvudpatentet.

De sålunda föreslagna bestämmelserna har i princip godtagits vid remissbehandlingen och innefattar även enligt min mening ett lämpligt sätt

att tillgodose uppfinnarens intresse av att kunna erhålla patent på vidareutveckling av uppfinningen, trots att hans egen ansökan om patent på denna principiellt utgör nyhetshinder. De föreslagna bestämmelserna torde därför böra upptagas i lagen. Vissa redaktionella jämkningar bör dock göras.

I ett par detaljspörsmål har framställts vissa erinringar. En remissinstans anser att det inte tillräckligt klargjorts vad som kan göras till föremål för tilläggspatent. Enligt min mening beskrives föremålet emellertid väl av den av kommittéerna valda termen »utveckling» av uppfinningen. Avgörande för vad som skall kunna upptagas i en ansökan om tilläggspatent blir om patentkraven i denna hade kunnat upptagas som patentkrav i ansökningen om huvudpatent. I ett annat remissvar har yrkats att innehavare av flera tilläggspatent i fall då huvudpatentet upphör skall äga bestämma vilket av dem som skall utgöra huvudpatent. Enligt min mening fordras dock i detta hänseende en fast regel och jag godtager kommittéernas förslag att man följer den ordning i vilken tilläggspatenten meddelats.

Beträffande det i första stycket upptagna villkoret att ansökan om tilläggspatent skall ha inkommit innan ansökningen om huvudpatent blev allmänt tillgänglig vill jag framhålla, att en ansökan principiellt skall på begäran behandlas såsom avseende tilläggspatent, även om den från början avsåg självständigt patent. Kravet på att ansökningen skall ha inkommit före offentliggörandet av ansökningen om huvudpatentet hänför sig härvid till den ursprungliga inkomstdagen.

I anledning av vad som uttalats i ett remissyttrande vill jag framhålla att reglerna i 6 § om konventionsprioritet inte inverkar på kravet att ansökan om tilläggspatent måste inges här i riket innan ansökningen om huvudpatentet här blivit allmänt tillgänglig enligt 22 §. Av allmänna regler följer även att ett offentliggörande av huvuduppfinningen i annat land medför att denna blir vanligt nyhetshinder i förhållande till ansökan om tilläggspatent, som har prioritet efter huvudansökningen, även om ansökningshandlingarna rörande huvuduppfinningen ännu inte blivit allmänt tillgängliga här i riket enligt 22 §.

Till frågan om årsavgifter för tilläggspatent återkommer jag vid 41 §.

2 KAP.

Patentansökan och dess handläggning

8 §.

Paragrafen, som motsvarar 9 § i kommittéernas förslag, innehåller stadgande om patentmyndigheten.

Gällande rätt. I patentförordningen finns inte någon bestämmelse om vilken myndighet som är patentmyndighet. Enligt 2 § instruktionen den 25 maj 1962 (nr 365) för patent- och registreringsverket är verket central statsmyndighet för ärenden angående bl. a. patent. Enligt 6 § skall inom patentverket finnas bl. a. patentavdelningen och besvärsavdelningen. Patentavdelningens verksamhet regleras av bestämmelser i 1962 års instruktion och i särskilda av patentverket internt utfärdade föreskrifter. Rörande besvärsavdelningens sammansättning finns vissa allmänna bestämmelser i 8 § tredje stycket patentförordningen, som också innehåller regler om avdelningens beslutförhet och om omröstning inom avdelningen. Närmare bestämmelser om besvärsavdelningen finns i 1962 års instruktion.

Kommittéerna. I 9 § första punkten förslaget har upptagits stadgande att patentmyndighet för riket är patent- och registreringsverket. I andra punkten anges, att inom patent- och registreringsverket finns en besvärsavdelning, om vilken är särskilt stadgat. Rörande besvärsavdelningen framhålles i kommittéernas förslag att närmare regler om avdelningens sammansättning och verksamhet bör ges i särskild lag, eftersom avdelningen har befattning inte endast med patentärenden utan även med varumärkes- och namnärenden. Särskilt förslag om sådan lag har avgivits av den svenska kommittén.

Remissyttrandena. Till andra punkten framhåller *patentverket* att verket i och för sig inte har något att invända mot att besvärsavdelningen omnämnas men att i så fall även bör upptagas stadgande om första instansen, patentavdelningen. Om så inte anses böra ske, bör besvärsavdelningen nämnas endast i form av en hänvisning till den särskilda lagen därom.

Departementschefen. Enligt min mening är det tillräckligt att i patentlagen ange att patentmyndighet för riket är patent- och registreringsverket. Närmare bestämmelser om de i detta ämbetsverk ingående patent- och besvärsavdelningarna ges i 1962 års instruktion för patentverket och vissa med stöd därav utfärdade föreskrifter. Rörande besvärsavdelningen får jag vi-

dare hänvisa till det särskilda förslaget till lag om patent- och registreringsverkets besvärssavdelning.

9 §.

I denna paragraf, som motsvarar 10 § i kommittéernas förslag, ges föreskrifter om innehållet i patentansökan.

Gällande rätt. Om patentansökans innehåll stadgas för närvarande i 4 § patentförordningen. Enligt bestämmelserna i 1 mom. första—tredje styckena skall den, som vill erhålla patent, till patentmyndigheten inge eller i betalt brev insända skriftlig ansökan samt därvid foga beskrivning i tre exemplar över uppfinningen och de ritningar, som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, jämväl i tre exemplar, ävensom, där sådant behövs, modeller, varuprov och dylikt. Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn, yrke och postadress samt uppfinningens benämning. Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att sakkunnig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen. Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patent. Enligt 3 mom. åligger det därjämte sökanden att bifoga en ansökningsavgift av tvåhundra kronor. För övriga bestämmelser i 4 § patentförordningen redogöres vid 10—12 §§ i departementsförslaget.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 10 § första stycket upptagit stadgande att ansökan om patent göres skriftligen hos patentmyndigheten. Ansökningen skall innehålla så tydlig beskrivning av uppfinningen att en fackman med ledning därav kan utöva denna samt bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav). Vidare stadgas att patent-skyddets omfattning bestämmes av patentkraven samt att för förståelse av patentkraven ledning må hämtas från beskrivningen. I andra stycket föreskrives att sökanden skall erlagga fastställd ansökningsavgift. I motiven framhåller kommittéerna inledningsvis att i lagtexten endast intagits de grundläggande uppgifterna om patentansökans innehåll. Övriga bestämmelser har ansetts böra intagas i tillämpningsföreskrifterna. I förhållande till patentförordningen innebär förslaget — utom att en del detaljföreskrifter sålunda utesluts ur lagtexten — ett par smärre redaktionella jämkningar. I andra punkten har uttrycket »fackman» ansetts mera adekvat än den för närvarande både i patentförordningen och övriga nordiska patentlagar brukade termen »sakkunnig». Vidare saknas motsvarighet till det i patentförordningen upptagna kravet på att beskrivningen skall vara, förutom tydlig, även fullständig. Ett dylikt fullständighetskrav har kommittéerna ansett vara innefattat i föreskriften att en fackman med ledning av beskrivningen skall kunna utöva uppfinningen. Den av kommittéerna föreslagna defini-

tionen av »patentkrav» är kortare än bestämmningen i patentförordningen men är avsedd att äga samma innebörd. I denna del hänvisas till 39 § i departementsförslaget.

I motiven har kommittéerna behandlat frågan huruvida uppfinnarens namn bör anges och vissa därmed sammanhängande spörsmål. Kommittéerna anför att de i sitt preliminära förslag i 9 § föreskrivit att uppfinnaren skulle anges i ansökningen och i 11 § att om patent söktes av annan än uppfinnaren, sökanden skulle styrka sin rätt till uppfinningen. Samtidigt hade i 7 § upptagits en bestämmelse om s. k. företagsuppfinning. Såsom har anförts vid 1 § har sistnämnda bestämmelse emellertid ej medtagits i det slutliga betänkandet. I samband härmed har även föreskriften om angivande av uppfinnaren slopats. Därmed vinnes den fördelen, att prövningen av frågan om sökandens rätt kan begränsas till de fall, då hans rätt verkligen har blivit bestridd, vilket medför en väsentlig rationalisering av patentmyndighetens arbete. Kommittéerna har även slopat bestämmelsen i 11 § i preliminärförslaget om att en sökande, som inte själv har gjort uppfinningen, alltid skall vara förpliktad att styrka sin rätt till uppfinningen. Detta betyder dock inte att patentmyndigheten skulle sakna möjlighet att i de fall, då den finner skäl därtill, fordra att sökanden styrker sin rätt. Tillbörlig hänsyn till »uppfinnaräran» tas i 26 §, där det stadgas att uppfinnaren äger påfordra att han nämnes som uppfinnare i patentet.

Kommittéernas uttalande i denna del är inte enhälligt. Två ledamöter av den svenska kommittén, herrar Reiland och von Zweigbergk, har under åberopande av principiella och praktiska skäl reserverat sig för bibehållande av bestämmelserna i 9 och 11 §§ i preliminärförslaget.

Kommittéerna anser att man alltså, liksom i flertalet andra länder med förprövningssystem, bör täcka patentverkens omkostnader genom avgifter från patentsökandena och patenthavarna. I överensstämmelse med gällande rätt bör dessa kostnader fördelas på olika avgifter. Om ansökningsavgift stadgas i förevarande paragraf. Rörande övriga avgifter hänvisas till 15, 20, 25, 41, 42 och 51 §§ i departementsförslaget. Avgifterna skall enligt förslaget fastställas i administrativ ordning, jämför 73 § i departementsförslaget.

Remissyttrandena. Kommittéernas beslut att ur det definitiva förslaget utesluta preliminärförslagets bestämmelser om att uppfinnarens namn skall anges och att — därest patent sökes av annan än uppfinnaren — sökanden skall styrka sin rätt till uppfinningen har väckt bestämda invändningar från det övervägande antalet remissinstanser, vilka helt ansluter sig till vad reservanterna Reiland och von Zweigbergk anfört. Flera instanser, nämligen *Landsorganisationen, Statsverkens ingenjörsförbund, Svenska industrifjänstemannaförbundet, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska uppfinnarkontoret, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges civil-*

ingenjörsförbund, Tekniska läroverkens ingenjörsförbund och Tjänstemännens centralorganisation, förklarar denna fråga vara av så stor betydelse att den är avgörande för huruvida förslaget i dess helhet kan godtagas eller ej.

I förevarande sammanhang förordar *Statsverkens ingenjörsförbund och Tjänstemännens centralorganisation* ett stadgande om viss underrättelseplikt för patentverket. Då det kan förflyta lång tid innan en rättsinnehavare, på vilken en uppfinning överlåtits, föranstaltar om ansökan om patent, är det önskvärt att patentverket ålägges att i god tid underrätta den i patenthandlingarna angivne uppfinnaren om att patent söks. Därest rättsinnehavaren underlåter att ansöka om patent i andra länder och ansökningen publiceras, kan uppfinnaren eljest komma att utsättas för ekonomisk skada.

Departementschefen. De av kommittéerna i förevarande paragraf upptagna bestämmelserna om innehållet i patentansökan synes väsentligen ej ge anledning till erinran. I första stycket torde dock i anslutning till artikel 8 i Europarådets lagkonvention böra intagas bestämmelse att beskrivningen av uppfinningen skall innefatta jämväl ritningar, om sådana erfordras. Bestämmelserna rörande patentkravens rättsverkan har i departementsförslaget överförts till 39 §.

Vid de nordiska departementsöverläggningarna har förordats att i lagen upptages bestämmelser om att uppfinnaren skall anges och att, därest patent sökes av annan än uppfinnaren, sökanden skall styrka sin rätt till uppfinningen. Jag biträder detta förslag, som tillgodoser en av åtskilliga svenska remissinstanser uttalad uppfattning. Föreskrift om att uppfinnaren skall anges torde böra upptagas i förevarande paragraf. Bestämmelse om att sökanden skall styrka sin rätt till uppfinningen, därest patent sökes av annan än uppfinnaren, synes böra intagas i en följande paragraf.

Några remissinstanser har ifrågasatt om inte patentverket borde åläggas skyldighet att, då patent sökes av annan än uppfinnaren, underrätta denne om att patent söks. Enligt min mening finns det knappast anledning härtill. I samband med överlåtelse av uppfinningen har uppfinnaren möjlighet att utverka åtagande av förvärvaren att denne själv underrättar uppfinnaren om patentansökningen.

10 §.

Paragrafen, som är likalydande med 11 § i kommittéernas förslag, behandlar det s. k. enhetskravet.

Gällande rätt. Enligt 4 § 1 mom. sista stycket patentförordningen skall, om patent sökes på flera uppfinningar, särskilda ansökningshandlingar inges för vardera.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att kravet att endast en uppfinning får upptagas i varje ansökan — enhetskravet — i första hand grundas på administrativa hänsyn. Om flera av varandra oberoende uppfinningar fick medtagas i en ansökan, skulle handläggningen kompliceras och klassificeringen försvåras. Även fiskaliska skäl anförs; man bör inte för en och samma avgift kunna få handläggning och skydd avseende flera uppfinningar.

Kommittéernas förslag till stadgande i ämnet, som upptagits i förevarande paragraf, har fått utformningen, att i samma ansökan inte må sökas patent på två eller flera av varandra oberoende uppfinningar. Frågan i vad mån uppfinningar som är beroende av varandra får upptagas i samma ansökan behandlas ej i stadgandet. Föreligger emellertid ett tekniskt samband mellan uppfinningarna måste det enligt kommittéerna anses praktiskt och rimligt att de medtages i samma ansökan. Närmare bestämmelser rörande tillämpningen av stadgandet har ansetts böra ges i administrativ ordning.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéernas förslag, som inte för-
anlett erinringar vid remissbehandlingen.

11 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommittéernas förslag.

Departementschefen. I 4 § 2 mom. patentförordningen föreskrives, att om sökanden uppger annan såsom uppfinnare, sökanden skall förete handling, som visar att han är dennes rättsinnehavare. Såsom jag uttalat vid behandlingen av 9 § bör en liknande föreskrift upptagas i den nya lagen. Stadgandet, som lämpligen bör placeras som 11 §, torde böra få utformningen, att om patent sökes av annan än uppfinnaren, sökanden skall styrka sin rätt till uppfinningen.

12 §.

I denna paragraf, som överensstämmer med 12 § i kommittéernas förslag, har intagits bestämmelse om ombud för sökande, som inte har hemvist i Sverige.

Gällande rätt. I 4 § 1 mom. fjärde stycket patentförordningen föreskrives, att om sökanden ej är boende inom riket, skall han vid ansökningen föga fullmakt för ett inom riket bosatt ombud att i allt vad patentet angår svara för honom.

Kommittéerna. Kommittéerna har här i anslutning till gällande rätt upptagit stadgande, att om patentsökanden saknar hemvist här i riket, han skall ha ett härstädes bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen. Ett motsvarande stadgande om ombudsplikt på patentstadiet har intagits i 58 § i kommittéernas förslag (71 § i departementsför-

slaget). I motiven framhålls att föreskriften är motiverad av praktiska skäl. Som exempel nämnes bl. a. att de förhandlingar, som äger rum mellan patentsökanden och patentmyndigheten, kan förmodas bli betydligt försvårade, om myndigheten måste stå i direkt kontakt med en sökande, som bor utomlands och som därför måste antas sakna nödig kunskap om språk och förhållanden här i landet.

Departementschefen. Förevarande stadgande om skyldighet för patentsökande, vilken inte har hemvist i Sverige, att ha ett här bosatt ombud, överensstämmer i sak med gällande rätt. Det har ej föranlett erinran vid remissbehandlingen och torde med en mindre redaktionell jämkning böra upptagas i lagen.

13 §.

I denna paragraf, som motsvarar 13 § i kommittéernas förslag, behandlas möjligheten att ändra patentansökan.

Gällande rätt. I patentförordningen saknas särskilda bestämmelser om ändring i ansökans innehåll. Möjligheten härtill måste dock anses vara förutsatt i 5 §, som ålägger patentmyndigheten skyldighet att utfärda föreläggande för att bereda sökanden tillfälle till rättelser. Enligt praxis får ansökan emellertid inte ändras till att avse sådant som saknar motsvarighet i de handlingar, som förelåg då ansökningen gjordes eller som enligt särskilda föreskrifter kan anses ha förelegat vid detta tillfälle.

Kommittéerna. Kommittéerna har här upptagit stadgande att ansökan om patent inte må ändras så att patent sökes på något som ej framgick av ansökningen när denna gjordes eller vid den tidpunkt då ansökningen enligt 14 § skall anses gjord. I motiven anför kommittéerna att bestämmelserna om patentansökningens innehåll uppställer vissa fordringar på beskrivningens tydlighet och patentkravens innehåll och bestämdhet. Vid patentmyndighetens granskning kan det visa sig att sökanden inte uppfyllt dessa fordringar, och han bör då ha tillfälle att rätta anmärkta brister. Han bör också ha rätt att självmant göra ändringar av detta slag. Det kan även hända att det under handläggningen befinnes att sökanden inte är berättigad till ett så omfattande skydd som han begärt. I detta fall bör sökanden ha rätt att inskränka patentkraven. Vad angår den omfattning i vilken ändringar får göras bör i princip endast sådana ändringar godtagas som har motsvarighet i ansökningshandlingarna sådana dessa förelåg ansökningsdagen. Har ansökningsdagen framflyttats enligt 14 §, bör dock i stället hänsyn tagas till ansökningshandlingarna sådana de förelåg vid den tidpunkt då ansökningen enligt nämnda paragraf skall anses gjord.

Remissyttrandena. Stadgandet har inte föranlett annat yttrande än att *en ledamot i Stockholms rådhusrätt* i särskilt yttrande föreslagit, att uttrycket »ansökningen» utbytes mot »ansökningshandlingarna» eller »ansökningens grundhandlingar».

Departementschefen. I förevarande paragraf har kommittéerna i överensstämmelse med gällande praxis upptagit stadgande att ansökan om patent inte må ändras så att patent sökes på något som ej framgick av ansökningen när denna gjordes eller vid den tidpunkt då ansökningen enligt 14 § skall anses gjord. Jag tillstyrker stadgandet, som inte föranlett någon saklig erinran vid remissbehandlingen. Vissa redaktionella jämkningar torde dock böra vidtagas; bl. a. bör, såsom föreslagits i ett remissyttrande, uttrycket »ansökningen» utbytas mot »ansökningshandlingarna».

14 §.

I denna paragraf, som motsvarar 14 § i kommittéernas förslag, behandlas frågan om rätt för sökanden att vid ändring av ansökan få återopa dagen för ändringen som ny ansökningsdag (s. k. löpdagsförskjutning). Stadgandet saknar motsvarighet i patentförordningen.

Kommittéerna. Kommittéerna erinrar om att det av 13 § framgår att patentkrav får avse endast vad som innehålles i de ursprungliga ansökningshandlingarna. Om dessa inte är tillräckligt fullständiga för att grunda det patentskydd sökanden önskar, finns enligt gällande svensk och dansk rätt inte möjlighet att i efterhand vidtaga erforderlig komplettering utan sökanden är hänvisad till att göra ny ansökan. I de finska och norska patentlagarna erbjüdes emellertid i stället möjlighet för sökanden att vidhålla den ursprungliga ansökningen men begära att denna skall anses gjord vid den tidpunkt då kompletteringen vidtages, s. k. löpdagsförskjutning. Enligt kommittéernas mening bör detta system upptagas i den nya lagstiftningen. Löpdagsförskjutning bör dock enligt kommittéerna kunna påkallas endast inom viss tid från den ursprungliga ansökningsdagen; som lämplig tid föreslås sex månader. Det har också synts rimligt att förmånen av löpdagsförskjutning får utnyttjas endast en gång i varje ärende. I enlighet med det anförda föreslår kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf stadgande, att om sökanden inom sex månader från ansökningsdagen vidtager ändring i ansökningen, ansökningen skall, där han så begär, anses gjord vid den tidpunkt, då ändringen gjordes; i andra stycket föreslås, att framställning som avses i första stycket inte må göras mera än en gång och ej må återtagas.

Kommittéerna framhåller att löpdagsförskjutning kan begäras även i fråga om ansökan, beträffande vilken återopas prioritet enligt 6 §. Löpdagsförskjutning medför dock inte någon förlängning av prioritetstiden. Om den

dag, som skall anses som ny ansökningsdag, infaller efter prioritetstidens utgång, går alltså prioriteten förlorad.

I motiven behandlar kommittéerna även frågan vilken betydelse en löpdagsförskjutning har, om ansökningsdagen sedermera återopas som prioritetsgrundande vid ansökan om patent i annat land inom Parisunionen. Enligt kommittéernas mening bör frågan besvaras med hänsynstagande till ett vid Lissabonkonferensen i artikel 4 C (4) Pariskonventionen nyinförd stadgande om rätt att under vissa villkor återopa förnyad ansökan rörande samma uppfinning som prioritetsgrundande. Kommittéerna utgår från att sökanden, med tillämpning av denna artikel, kommer att tillerkännas valrätt mellan att räkna prioriteten från den ursprungliga ansökningsdagen eller från den dag som skall anses som ny ansökningsdag.

Remissyttrandena. Det föreslagna systemet med löpdagsförskjutning har i allmänhet inte föranlett erinran vid remissbehandlingen.

Patentverket känner dock viss tvekan inför förslaget. Även om systemet skulle ha vissa fördelar för patentmyndigheten, innebär det risk för prioritetsförlust utomlands. Vad som i anslutning härtill anföres i betänkandet om tillämpningen av artikel 4 C (4) Pariskonventionen kan komma att visa sig oriktigt. I 14 § är ju inte, såsom i nämnda artikel, fråga om flera ansökningar utan om *en* ansökan med förskjuten löpdag. En ledamot är skiljaktig och tillstyrker utan förbehåll det föreslagna systemet.

Departementschefen. Såväl i gällande patentförordning som i förslaget är det en grundläggande princip att patentkraven inte får gå utöver vad som innehålles i de ursprungliga ansökningshandlingarna. Är dessa inte tillräckligt fullständiga för att grunda de krav sökanden önskar ställa, går det alltså i princip inte att i efterhand komplettera dessa utan ny ansökan måste göras. I anslutning till finsk och norsk rätt öppnar förslaget här möjlighet för sökanden att göra komplettering under vidhållande av ansökningsdagen och begära att denna skall anses gjord vid den tidpunkt då kompletteringen vidtages. Enligt förslaget skall begäran om löpdagsförskjutning göras inom sex månader från ansökningsdagen. Sådan begäran skall inte få göras mer än en gång och skall ej få återtagas. Bestämmelserna har inte föranlett erinran vid remissbehandlingen och torde, med viss redaktionell jämkning, böra upptagas i lagen.

Såsom kommittéerna framhållit inverkar begäran om löpdagsförskjutning inte på beräkning av prioritetstid som enligt 6 § räknas från en tidigare i utlandet gjord ansökan. Om den dag, som skall anses som ny ansökningsdag, infaller efter prioritetstidens utgång, går alltså prioriteten förlorad.

Kommittéerna har även behandlat frågan vilken betydelse löpdagsförskjutning har i fall, då ansökningsdagen sedermera återopas som prioritetsgrundande vid ansökan om patent i annat land. Enligt min mening är det svårt

att göra något uttalande härom, eftersom frågan beror av lagstiftningen i det land där ansökningen göres. Som patentverket antytt bör emellertid en patentsökande, som framdeles ämnar söka patent utomlands, beakta att en här gjord löpdagsförskjutning vid prövning i annat land kan anses medföra en förskjutning av prioritetstiden i förhållande till vad som skulle gälla om sökanden i stället gjort ny ansökan.

15 §.

I paragrafen, som motsvarar 15 § i kommittéernas förslag, ges regler om behandlingen av patentansökan då patenthinder anses föreligga.

Gällande rätt. I 5 § första och andra styckena patentförordningen föreskrives, att om patentmyndigheten finner att sökanden ej fullgjort vad enligt 4 § 1 mom. ålegat honom — se härom vid 9, 10 och 12 §§ i departementsförslaget — patentmyndigheten skall hålla sökanden till handa eller, om fullständig adress uppgivits, med posten till honom översända skriftlig underrättelse därom med föreläggande för honom att inom viss tid skriftligen yttra sig över anmärkningen och avhjälpa förefintlig brist. Underlåter sökanden att inom föreskriven tid yttra sig i ärendet, skall patentmyndigheten avföra ansökningen. Sökanden äger dock att återuppliva denna genom att inom fyra månader från utgången av förenämnda tid till patentmyndigheten inkomma med yttrande och viss avgift (återupplivningsavgift).

I 6 § första och andra styckena stadgas, att om patentmyndigheten finner att uppfinningens föremål inte är av sådan beskaffenhet att patent må meddelas därå, eller att uppfinningen uppenbarligen inte är ny, eller att sökande, vilken uppgivit annan såsom uppfinnare, ej visat att han är dennes rättsinnehavare, eller att sökande underlåtit att erlagga ansökningsavgift, patentmyndigheten skall på sätt i 5 § sägs lämna sökanden skriftlig underrättelse därom med föreläggande för honom att inom viss tid skriftligen yttra sig över anmärkningen och avhjälpa förefintlig brist. Underlåter sökanden att inom föreskriven tid yttra sig i ärendet, äger vad i 5 § stadgas om avförande av ansökningen och om återupplivning motsvarande tillämpning.

Kommittéerna. Kommittéerna anser att reglerna rörande handläggning av bristfällig ansökan bör vara desamma, vare sig fråga är om formella eller materiella brister. I 15 § första stycket har upptagits ett för båda fallen gemensamt stadgande, att om sökanden inte iakttagit vad om ansökan är föreskrivet eller patentmyndigheten eljest finner hinder föreligga för bifall till ansökningen, sökanden skall föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. Det har inte funnits påkallat att i lagtexten bestämma på vilket sätt delgivning av föreläggande skall ske.

I andra stycket stadgas att om sökanden underlåter att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, skall ansökningen avskrivas. Bestämmelsen motsvarar nuvarande regel om avförande av ansökan.

I anslutning till gällande rätt ges i tredje stycket en regel om återupptagning. Det stadgas sålunda, att prövningen av ansökningen återupptages, därest sökanden inom fyra månader efter utgången av den förelagda tiden inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa brist och inom samma tid erlägger fastställd återupplivningsavgift.

Remissyttrandena. Bestämmelsen har föranlett yttrande endast av *Svenska patentombudsföreningen*, som anser att för sent erläggande av återupplivningsavgift bör kunna avhjälpas i efterhand. De olägenheter som befaras av en sådan ordning, särskilt att den kunde användas i uppehållande syfte, synes föreningen vara överdrivna och kan för övrigt motverkas genom att man stipulerar en mycket kort frist för avhjälpandet och hög straffavgift.

Departementschefen. De föreslagna reglerna rörande förfarandet då ansökan är bristfällig synes väsentligen ej ge anledning till erinran. I andra stycket torde dock av praktiska skäl böra tilläggas föreskrift om att under rättelse rörande sådan påföljd som avses i stycket skall intagas i föreläggandet. I tredje stycket torde termen »återupplivningsavgift» böra ersättas med »återupptagningsavgift». Därjämte torde vissa redaktionella jämkningar böra vidtagas.

Svenska patentombudsföreningens förslag att för sent erläggande av återupptagningsavgift bör kunna avhjälpas i efterhand är förenat med olägenheter och synes för övrigt onödigt med hänsyn till den väl tilltagna återupptagningsfristen. Jag kan därför inte biträda förslaget.

16 §.

I paragrafen, som motsvarar 16 § i kommittéernas förslag, regleras handläggningen sedan sökanden avgivit yttrande i anledning av föreläggande.

Gällande rätt. I 5 § tredje stycket patentförordningen stadgas att om sökanden inom förelagd tid inkommer med yttrande rörande sådana brister som avses i paragrafen — se härom vid 15 § i departementsförslaget — eller inom fyra månader från utgången av sagda tid inkommer med yttrande och återupplivningsavgift, men underlåter att inom föreskriven tid avhjälpa anmärkt brist, patentmyndigheten äger förklara ansökningen förfallen. Beträffande brister som avses i 6 § patentförordningen finns ett motsvarande stadgande i tredje stycket av denna paragraf; påföljden är dock här att ansökningen avslås.

Kommittéerna. Kommittéerna har i paragrafen upptagit stadgande att om hinder för bifall till ansökningen föreligger även efter det yttrande inkommit och sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, ansökningen skall avslås, där ej anledning förekommer att ånyo ge sökanden föreläggande. Regeln motsvarar gällande rätt med det undantaget att den nuvarande skillnaden mellan förfallo- och avslagsbeslut ansetts ej böra bibehållas.

Remissyttrandena. *Patentverket* anser det vara en förtjänst hos förslaget att motsvarighet till den nuvarande patentförordningens uppspaltning på förfallobeslut vid formella brister och avslagsbeslut vid hinder av materiell innebörd inte upptagits i förslaget. Den nuvarande ordningen har nämligen påtagliga svagheter.

Departementschefen. Det av kommittéerna föreslagna stadgandet har ej föranlett erinran vid remissbehandlingen och torde med en mindre redaktionell jämkning böra upptagas i lagen.

17 §.

I denna paragraf, som motsvarar 17 § i kommittéernas förslag, behandlas förfarandet då någon påstår bättre rätt till patentsökt uppfinning. Stadgandet saknar motsvarighet i patentförordningen.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att det i patentärende kan inträffa att annan än sökanden påstår bättre rätt till uppfinningen. Den som framställer sådant påstående gör t. ex. gällande att han själv är den verkliga uppfinnaren och att sökanden erhållit kännedom om uppfinningen eller om de idéer, på vilka den väsentligen bygger, genom att missbruka uppgifter som uppfinnaren eller dennes rättsinnehavare givit i förtroende. Även där sökanden ostridigt är upphovsman till uppfinningen, kan mot honom göras gällande att han t. ex. i anställningskontrakt förbundit sig att alla uppfinningar som han gör skall tillkomma hans arbetsgivare. Sökandens rätt kan också vara beroende av en civilrättslig tvist, t. ex. om arv. Någon rätt för patentmyndigheten att hänskjuta tvist om bättre rätt till domstol finns för närvarande inte i någon av de nordiska patentlagarna. Med beaktande av att frågan om rätten till uppfinningen i allt fall kan dragas inför domstol sedan patentet beviljats har kommittéerna emellertid funnit det ändamålsenligt att bereda patentmyndigheten möjlighet att slippa att avgöra frågor, vilkas behandling och avgörande ligger bättre till för de allmänna domstolarna.

I paragrafens första stycke stadgas i enlighet härmed, att om någon inför patentmyndigheten påstår bättre rätt till uppfinningen än sökanden och saken finnes tveksam, patentmyndigheten må förelägga honom att inom viss tid väcka talan vid domstol. Efterkommes ej föreläggandet, må på-

stående lämnas utan avseende vid patentansökningens avgörande. Under rättelse därom skall intagas i föreläggandet. Kommittéerna framhåller att påstående om bättre rätt kan göras när som helst intill dess patentansökningen avgjorts. Sådant påstående är således inte jämställt med invändning enligt 21 §.

I andra stycket föreskrives att om tvist om bättre rätt till patentsökt uppfinning är anhängig vid domstol, patentansökningen må förklaras vilande i avbidan på att målet slutligt avgöres.

Kommittéerna understryker att de föreslagna bestämmelserna är fakultativa. Patentmyndigheten får med hänsyn till omständigheterna avgöra om föreläggande skall ges, respektive ansökningen förklaras vilande, eller om den t. ex. såsom gällande uppenbart inte patenterbar uppfinning skall avslås oberoende av eventuellt pågående rättegång.

Departementschefen. De av kommittéerna föreslagna bestämmelserna har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen. Jag tillstyrker att de med vissa redaktionella jämkningar upptages i lagen.

18 §.

Paragrafen, som motsvarar 18 § i kommittéernas förslag, ger en regel om överföring av patentansökan. Regeln saknar motsvarighet i patentförordningen.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att den som under ansökningsförfarandet visar att han äger bättre rätt till uppfinningen än sökanden i regel har intresse av att själv få patent på uppfinningen. Att härvid hänvisa honom till att själv göra ny ansökan är inte tillfredsställande eftersom den redan föreliggande ansökningen, trots att den var oberättigad, utgör nyhetshinder i de fall när den hunnit bli offentliggjord. En annan utväg måste därför väljas. Efter att ha övervägt olika alternativ har kommittéerna stannat för att, efter mönster från schweizisk rätt, föreslå att den ursprungliga ansökningen skall kunna överföras på den berättigade. Härigenom vinnes bl. a. att det inte kan uppstå en period under vilken uppfinningen inte är föremål för någon ansökan och alltså fri för allmänheten. Enligt kommittéernas mening bör den berättigade emellertid inte få tillgodogöra sig den för den första ansökningen redan erlagda ansökningsavgiften. Ny sådan avgift bör erläggas, bl. a. med tanke på det extra arbete som uppstår för patentmyndigheten i form av korrespondens och överläggningar med den nya sökanden. För att hindra rättsförlust, bör ansökningen inte få avskrivas eller avslås, förrän yrkande om överföring blivit slutligt prövat.

I enlighet härmed föreslås i första stycket av förevarande paragraf stadgande att om någon visar, att han äger bättre rätt till patentsökt uppfin-

ning än sökanden, patentmyndigheten skall, där han så begär, i stället för att på den grund avslå ansökningen överföra denna på honom. Den som sålunda får patentansökan överförd på sig skall erlagga ny ansökningsavgift. I andra stycket föreskrives, att om överföring av patentansökan yrkats, ansökningen inte må avskrivas eller avslås, förrän yrkandet blivit slutligt prövat.

Remissyttrandena. Stadgandet har inte föranlett annat yttrande än att *patentverket* föreslagit att regeln i andra stycket utvidgas så att den utsäger att, om överföring av patentansökan yrkas, ansökningen — förutom att den inte får avskrivas eller avslås — ej heller får beviljas eller ens utläggas förrän frågan om vem som skall anses vara rätt sökande blivit avgjord. Även genom åtgärder som leder till utläggning eller bifall kan nämligen den berättigades patent komma att bli så begränsat eller urholkat att det i praktiken blir värdelöst för honom.

Departementschefen. De av kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf föreslagna bestämmelserna om rätt för den som visar att han äger bättre rätt till uppfinningen än sökanden att få ansökningen överförd på sig har lämnats utan erinran av remissinstanserna och torde med ett par redaktionella jämkningar böra upptagas i lagen. Bättre rätt kan i uppenbara fall styrkas direkt inför patentmyndigheten. I tveksamma fall kan patentmyndigheten jämlikt 17 § i förslaget utfärda föreläggande för den som anser sig berättigad att väcka talan vid domstol. Bifalles sådan talan, styrkes den bättre rätten inför patentmyndigheten genom uppvisande av lagakraftvunnen dom.

Enligt andra stycket i kommittéernas förslag må, när yrkande om överföring framställts, patentansökningen inte avskrivas eller avslås förrän yrkandet blivit slutligen prövat. Patentverket har förordat att ansökningen i avbidan på den slutliga prövningen av överföringsfrågan ej heller skall kunna bifallas eller utläggas. Enligt min mening ligger det emellertid i parternas intresse att handläggningen av ansökningsärendet kan fortsättas medan överföringsfrågan prövas och det synes mest praktiskt att även slutligt beslut i form av bifall därvid skall kunna ges. Jag biträder därför kommittéernas förslag med viss redaktionell jämkning.

19 §.

I förevarande paragraf, som motsvarar 19 § i kommittéernas förslag, regleras villkoren för ansökans godkännande för utläggning och verkan av sådant godkännande med avseende på sökandens möjligheter att ändra sina yrkanden.

Gällande rätt. I patentförordningen saknas bestämmelser om godkännande för utläggning, d. v. s. det beslut som föregår det förfarande varigenom allmänheten beredes tillfälle att inkomma med invändningar mot patentansökningen. I 7 § första stycket i förordningen anges emellertid som villkor för de åtgärder som här avses att ansökningshandlingarna är fullständiga och att anledning ej förekommit att avslå ansökningen. Patentförordningen har inte heller några bestämmelser med avseende på sökandens möjligheter att ändra sina yrkanden. I praxis anses dock sådan rätt föreligga och någon tidsbegränsning anses därvid inte gälla.

Kommittéerna. I första stycket av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit stadgande att om ansökningshandlingarna är fullständiga och hinder för patent ej finnes föreligga, ansökningen skall godkännas för utläggning enligt 21 §. I motiven anföres bl. a. att beslut om utläggning inte binder patentmyndighetens slutliga ställningstagande. Beslutet innebär endast att i det förefintliga läget hinder mot patentbeviljande inte funnits föreligga och att därför utläggning kan ske.

I andra stycket har upptagits stadgande, att sedan beslut fattats om ansökningens godkännande för utläggning, patentkraven inte må utvidgas eller framställning enligt 14 § göras. I motiven framhålls att en rätt för sökanden att efter utläggningen i samma utsträckning som dessförinnan ändra ansökningen medför vissa olägenheter såväl ur rättssäkerhetssynpunkt som med hänsyn till en rationell handläggning av ärendena. I förstnämnda hänseende märkes bl. a., att en rätt att ändra ansökningen i samma omfattning som förut skulle vålla svårigheter för intresserade att avgöra om invändning bör göras. Vad angår handläggningen av ärendena synes det uppenbart att en oinskränkt ändringsrätt måste medföra en belastning av patentmyndighetens granskningsarbete och motverka en planmässig behandlingsgång. Kommittéerna har därför ansett att den begränsningen i ändringsrätten bör införas att patentkraven efter ansökans godkännande för utläggning inte bör få utvidgas. De skäl som anförts för denna begränsning leder enligt kommittéernas mening också till att efter beslutet om utläggning framställning om s. k. löpdagsförskjutning inte längre bör få göras.

Departementschefen. De av kommittéerna föreslagna bestämmelserna har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde med ett par mindre redaktionella jämkningar böra upptagas i lagen.

20 §.

Denna paragraf, som motsvarar 20 § i kommittéernas förslag, innehåller regler om tryckningsavgift och befrielse därifrån.

Gällande rätt. I 7 § sjätte stycket patentförordningen stadgas bl. a. att patentmyndigheten, sedan patent meddelats, skall på lämpligt sätt genom

tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar. Kostnaderna för sådan tryckning är avsedda att bestridas av de s. k. utfärdningsavgifterna. Sådan avgift uttages i varje patentärende enligt närmare bestämmelser i 7 § tredje stycket. Enligt detta skall sökanden före utgången av invändningsfristen till patentmyndigheten inbetala en utfärdningsavgift av etthundra kronor; dock må denna avgift, förhöjd med tjugufem kronor, erläggas inom två månader därefter. Sökes patent av uppfinnaren och gör han före utgången av invändningsfristen framställning om befrielse från utfärdningsavgift, må patentmyndigheten medge sådan befrielse, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlagga avgiften. Avslås framställningen, äger sökanden städse erlagga avgiften, utan förhöjning, inom två veckor från det sökanden underrättats om beslutet. Talan mot beslutet må ej föras. I fjärde stycket föreskrives att om sökanden ej fullgör vad i tredje stycket stadgas, ansökningen skall avföras såsom återtagen. I händelse patent ej meddelas, återbetalas erlagd utfärdningsavgift.

Kommittéerna. Såsom framgår av 21 § föreslår kommittéerna att beskrivningen av uppfinningen jämte patentkrav skall tryckas redan i och för utläggningen. För att täcka tryckningskostnaderna bör enligt kommittéernas mening alltjämt uttagas särskild avgift. Någon återbetalning bör inte ifrågakomma, även om patent sedermera inte skulle beviljas. I enlighet härmed föreslås i 20 § första stycket stadgande att sökanden inom två månader efter det ansökningen godkänts för utläggning skall erlagga fastställd tryckningsavgift. Sker det ej, avskrivs ansökningen. Prövningen återupptages dock, därest sökanden inom fyra månader efter utgången av sagda tid erlägger tryckningsavgiften jämte fastställd återupplivningsavgift. Kommittéerna anmärker, att om ansökningen efter utläggningen skulle ändras så att det meddelade patentet får annat innehåll än som avsetts vid utläggningen handlingarna skall enligt 26 § tryckas på nytt. För sådan omtryckning utgår enligt förslaget ingen ytterligare avgift.

I 20 § andra stycket har upptagits bestämmelser om befrielse från tryckningsavgift. Sökes patent av uppfinnaren och begär han inom två månader efter beslutet om ansökningens godkännande för utläggning befrielse från tryckningsavgiften, må patentmyndigheten medge honom sådan befrielse, därest det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlagga avgiften. Avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två veckor därefter anses erlagd i rätt tid. Bestämmelserna överensstämmer med gällande rätt. Av 24 § framgår att patentmyndighetens beslut i ärende om avgiftsbefrielse ansetts böra vara slutgiltigt.

Två reservanter i den norska kommittén avstyrker bestämmelserna om befrielse från tryckningsavgift.

Remissyttrandena. *Patentverket* ansluter sig till de två reservanterna i den norska kommittén och avstyrker bestämmelserna i andra stycket om befrielse från tryckningsavgift under framhållande att det samhälleliga stöd till obemedlade uppfinnare, som förvisso ibland kan vara både behjärtansvärt och ekonomiskt väl motiverat, inte bör ske genom befrielse från avgifter enligt patentlagen utan i andra former, t. ex. genom bistånd från Svenska uppfinnarkontoret.

Departementschefen. Förevarande stadgande om tryckningsavgift har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och synes väsentligen ej ge anledning till erinran. I överensstämmelse med vad jag förordat vid 15 § bör dock termen återupplivningsavgift i första stycket utbytas mot återupptagningsavgift.

Beträffande andra stycket kan jag ej ansluta mig till patentverkets önskemål att helt slopa möjligheten för uppfinnare att erhålla befrielse från tryckningsavgift. Bestämmelsens karaktär av undantagsregel synes dock böra ytterligare framhävas genom att man för befrielse ställer krav att det föreligger avsevärd svårighet för uppfinnaren att erlægga avgiften. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har enighet nåtts om att förlänga respittiden vid avslag på framställning om befrielse från tryckningsavgift från två veckor till två månader. Jag tillstyrker sådan förlängning.

21 §.

Förevarande paragraf, som motsvarar 21 § i kommittéernas förslag, upptager bestämmelser om utläggning och invändning samt om tryckning av utläggningsskrift.

Gällande rätt. I 7 § första stycket patentförordningen stadgas att om ansökningshandlingarna är fullständiga och anledning ej förekommit att avslå ansökningsen — jämför vad som härom anföres vid 19 § i departementsförslaget — patentmyndigheten skall, efter underrättelse till sökanden, i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningsen med uppgift om dess huvudsakliga innehåll. Enligt andra stycket står det envar öppet att inom två månader efter kungörandet inkomma med skriftlig invändning till patentmyndigheten. I sjätte stycket stadgas att patentmyndigheten, sedan patent meddelats, skall på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar.

Kommittéerna. I paragrafens första stycke har kommittéerna upptagit stadgande att patentmyndigheten, efter det tryckningsavgift enligt 20 § erlagts eller befrielse från tryckningsavgiften medgivits, skall utlägga ansökningsen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning däremot. Utläggningen skall kungöras. Enligt andra stycket skall invändning mot

patentansökan göras skriftligen och vara inkommen till patentmyndigheten inom tre månader från kungörelsedagen. I jämförelse med gällande rätt innebär förslaget att bestämmelser om sättet för kungörande fått utgå; det är avsett att reglera denna fråga i tillämpningsföreskrifterna. Vidare har fristen för invändningar ansetts böra förlängas till tre månader.

I motiven diskuterar kommittéerna frågan om det, för att invändning skall anses behörigen gjord, bör fordras att i denna — eller i allt fall inom tremånadersfristen — anges grunden för invändningen. Kommittéerna framhåller att detta inte kräves i gällande praxis. Ett sådant krav är inte heller tillfredsställande i fall då invändare, oaktat han ej anfört någon grund, har stöd för sin invändning. Om invändningen ej upptages till behandling, kunde han föranledas att i stället föra sin talan vid domstol. Detta skulle stå i mindre god överensstämmelse med invändningsinstitutets syfte att förebygga processer. I lagen har därför inte ställts krav i förevarande avseende. Normalt bör emellertid enligt kommittéernas mening grunden anges i invändning och i förslaget till tillämpningsföreskrifter har upptagits stadgande om skyldighet härutinnan. Någon påföljd för den som ej iakttagit denna regel har ej stadgats. Regeln ger emellertid patentmyndigheten möjlighet att behandla invändningar, i vilka grunden ej angivits, i summarisk ordning. Detta bör ske så snart förhållningssyfte föreligger. Kommittéerna framhåller i detta sammanhang att patentmyndigheten självfallet har skyldighet tillse att ärendena avgöres utan onödig tidsutdräkt. Detta är inte minst viktigt efter utläggningen, eftersom denna medför ett starkare intrångsskydd än dessförrinnan. Medgivande av uppskov för inkommande med motivering till invändning bör därför ske ytterst restriktivt.

I tredje stycket har kommittéerna upptagit föreskrifter om tryckning av utläggningsskrift. Det stadgas att från och med den dag då ansökningsen utlägges skall hos patentmyndigheten finnas att tillgå tryckta exemplar av skrift med beskrivning av uppfinningen jämte patentkrav. Skriften skall innehålla uppgift om sökanden samt om uppfinnaren, där han angivits. I motiven framhåller kommittéerna att man utgår från att meddelade patent liksom hittills alltid skall vara tillgängliga i tryckt form. Samma intresse av att handlingarna finns tryckta föreligger emellertid även beträffande patentansökningar, som skall utläggas. Som framgår av 54 § (60 § i departementsförslaget) åtnjuter uppfinningen sedan ansökningens utläggning kungjorts skydd i flera avseenden, under förutsättning att patent sedermera meddelas. Inom näringslivet har man därför behov av att på ett bekvämt sätt kunna ta del av de patentansökningar som göres. Även syftet att endast materiellt riktiga patent meddelas främjas av en publicering, som ger en vidare krets av allmänheten möjlighet att studera ansökningsen och eventuellt inkomma med invändningar. Enligt kommittéernas mening bör därför ansökningshandlingarna i erforderliga delar — beskrivningen och patentkraven — vara tillgängliga i tryck från och med utläggningen. Ändras

handlingarna sedermera, bör de åter tryckas i slutligt skick sedan patentet meddelats; bestämmelse härom har upptagits i 26 §. I övriga fall anser kommittéerna något omtryck i samband med patentets meddelande ej vara erforderligt.

Remissyttrandena. Bestämmelserna i förevarande paragraf godtas allmänt eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* uttalar sin tillfredsställelse över att invändningsfristen förlängts till tre månader.

Sveriges industriförbund tar i detta sammanhang upp frågan om en minskning av nuvarande långa behandlingstider. Förbundet framhåller att invändningsinstitutet från industrins synpunkt tillmäts den största betydelse men påpekar att en för patentsökanden allvarlig fördröjning kan uppkomma till följd av obefogade invändningar. Invändningsförfarandet skänker sålunda viss möjlighet att utan fog avsevärt försena patentbeviljandet. Det är enligt industriförbundets mening angeläget att dessa olägenheter såvitt möjligt undanröjes. Inte minst bör man stävja invändningar utan motivering. Förbundet delar den i betänkandet anförda uppfattningen, att uppställandet av vissa formella villkor för att invändning skall anses behörigen inkommen inte är en lämplig utväg. Sådana formella krav torde bli tämligen invecklade och ändå oftast kunna kringgå. I förslaget till tillämpningsförfattning har emellertid föreskrivits att, då invändning göres, grunden för densamma skall anges. I enlighet härmed bör invändningar utan motivering i vanliga fall upptas till avgörande omedelbart efter invändningsfristens utgång. Medgivande av uppskov för ingivande av motivering bör — såsom även kommittéerna förordat — ske ytterst restriktivt och då endast för kort tid. Förbundet finner det emellertid vara minst lika väsentligt, att man under hela invändningsförfarandet — såväl gentemot invändaren som gentemot sökanden — endast ger korta frister för kompletterande motiveringar och att skriftväxlingen ej tillåtes fortsätta, när det synes uppenbart att den ej kan ge något nytt. Genom dylika åtgärder skulle antagligen nuvarande långa behandlingstider med därav följande olägenheter kunna minskas.

Svenska industriens patentingenjörers förening framhåller att bestämmelsen i tredje stycket om angivande av uppfinnarens namn på patentskriften är ägnad att stimulera uppfinnarverksamheten. I många fall innebär också uppgiften om uppfinnaren en ledtråd för identifierandet av patent som i olika länder meddelats på samma uppfinning.

Telestyrelsen anser att viss otydlighet vidlåder föreskrifterna i 21 och 26 §§ i vad gäller procedurerna för tryckning av patentansökningar respektive patent. Styrelsen föreslår att efter första meningen i tredje stycket i 21 § inom parentes tillägges ordet »utläggningsskrift», varjämte i 26 § kan direkt anknytas till denna term. Starka skäl talar även för att patentrit-

ningar omnämns i samband med såväl preliminär som slutgiltig tryckning av patenthandlingarna.

Departementschefen. I förevarande paragraf har kommittéerna upptagit föreskrifter om utläggning och invändning samt om tryckning av utläggningsskrift. Enligt första stycket skall patentmyndigheten, efter det tryckningsavgift enligt 20 § erlagts eller befrielse från tryckningsavgiften medgivits, utlägga ansökningshandlingarna för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning däremot. Utläggningen skall kungöras. I andra stycket stadgas, att invändning mot patentansökan skall göras skriftligen och vara inkommen till patentmyndigheten inom tre månader från kungörelsedagen. Bestämmelserna överensstämmer i sak med gällande rätt. Invändningsfristen föreslås dock förlängd. I tredje stycket har upptagits ett nytt stadgande om tryckning av utläggningsskrift. Enligt gällande rätt trycks patenthandlingarna i samband med att patentet meddelas. Med hänsyn bl. a. till att enligt förslaget — liksom enligt gällande rätt — uppfinning skall åtnjuta visst skydd redan från och med utläggningen har kommittéerna emellertid ansett, att handlingarna bör föreligga i tryckt form redan vid denna tidpunkt. Stadgandet härom har fått utformningen, att från och med den dag då ansökningshandlingarna utlägges tryckta exemplar av skrift med beskrivning av uppfinningen jämte patentkrav skall finnas att tillgå hos patentmyndigheten. Skriften skall innehålla uppgift om sökanden samt om uppfinnaren, där han angivits.

De föreslagna reglerna har godtagits eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Jag tillstyrker att de upptas i lagen. Föreskriften i tredje stycket om angivande av uppfinnaren bör dock göras obligatorisk med hänsyn till departementsförslagets vid 9 § redovisade ståndpunkt i denna fråga. Därjämte torde böra vidtagas vissa redaktionella jämkningar.

I likhet med kommittéerna och Sveriges industriförbund vill jag understryka nödvändigheten av att behandlingstiderna inte onödigt fördröjes. Jag kan i allt väsentligt ansluta mig till vad kommittéerna och industriförbundet anfört härom. Särskilt vill jag betona önskvärdheten av att man är ytterst återhållsam med beviljande av uppskov för komplettering av ofullständiga invändningar och att nödiga frister görs så korta som möjligt.

I anledning av telestyrelsens anmärkning erinrar jag om att i 9 § departementsförslaget upptagits bestämmelse, att ansökningshandlingarna skall innehålla beskrivning av uppfinningen, innefattande jämväl ritningar, där sådana erfordras. Beskrivningen anses alltså innefatta ritningarna och även dessa skall återges i den tryckta utläggningsskriften.

22 §.

Paragrafen, som motsvarar 22 § i kommittéernas förslag, behandlar offentliggörande av patentansökan.

Gällande rätt. Grundstadgandet om allmänhetens rätt att taga del av handlingar i patentansökningsärenden är 23 § i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Enligt första punkten i detta lagrum, sådant det lyder efter en år 1962 vidtagen ändring, får handlingar i ärenden angående ansökan om patent inte utan sökandens samtycke utlämnas till annan i vidare mån än som föranledes av gällande lagstiftning rörande patent. I andra punkten föreskrivs, att sådana handlingar dock skall utlämnas i vad de angår uppfinning varå patent beviljats, såframt ej annat är stadgat i nyssnämnda lagstiftning.

I 23 § första punkten i 1937 års lag åsyftade föreskrifter finns för närvarande i 7, 8 och 20 §§ patentförordningen. I 7 § första stycket stadgas — i anslutning till den i lagrummet upplagna, vid 21 § i departementsförslaget berörda föreskriften rörande kungörelse om utläggning av handlingar i patentärende — att samtliga till ärendet hörande handlingar efter utläggningen skall hållas tillgängliga för envar, där ej patentmyndigheten finner särskilda skäl föreligga att göra undantag för viss handling, som angår uppfinning på vilken patent ej sökes i ärendet. Jämlikt 8 § femte stycket skall vad i 7 § första stycket stadgas om handlingarna i ärendet hos patentmyndigheten äga motsvarande tillämpning med avseende på de handlingar, som inkommer till Kungl. Maj:t. I 20 § andra stycket stadgas slutligen att sökanden äger medge att ansökningshandlingarna skall hos patentmyndigheten hållas tillgängliga för envar jämväl innan ansökningen kungjorts enligt 7 §; om sådant medgivande skall patentmyndigheten införa meddelande i allmänna tidningarna.

I 23 § andra punkten i 1937 års lag åsyftas lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret, i vilken stadgas om möjlighet att erhålla hemligt patent på uppfinning, som har särskilt avseende på krigsmateriel.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att patentansökning för närvarande i samtliga nordiska länder blir offentlig först vid utläggningen. Det bör emellertid övervägas, om inte offentliggörande skall ske vid en tidigare tidpunkt. Det är nämligen uppenbart att ansökningens hemlighållande under en utsträckt behandlingstid kan vålla andra näringsidkare betydande olägenheter. Dessa kan själva ha börjat utnyttja uppfinningen under den tid ansökningen var hemlig och de ansträngningar som därvid gjorts kan gå till spillo, om patent sedermera beviljas. I någon mån kan sådana »afteranvändare» tillgodoses genom särskild tvångslicens; kommittéerna framlägger förslag härom i 43 § (48 § i departementsförslaget). I huvudsak synes dock enligt kommittéernas mening de intressen det här gäller böra beaktas genom en utvidgad offentlighet under tiden för ansökningens behandling. En lämplig utväg har syntts vara att i lagen fastställa en tidsfrist efter vars utlopp ansökningshandlingarna skall göras offentliga även

om utläggning ej skett. Fristen kan enligt kommittéernas mening lämpligen bestämmas till 18 månader från ansökningsdagen eller i fråga om ansökning, för vilken åberopas prioritet, från prioritetsdagen. I enlighet med det anförda har kommittéerna i 22 § första stycket upptagit stadgande, att från och med den dag då ansökningen utlägges handlingarna rörande ansökningen skall hållas tillgängliga för envar, och i andra stycket första punkten stadgande att när aderton månader förflutit från den dag då patentansökningen gjordes, eller, om konventionsprioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres, handlingarna skall hållas tillgängliga för envar, även om ansökningen inte utlagts.

Kommittéerna framhåller att regeln om offentliggörande efter 18 månader inte gäller om ansökan före utgången av denna tid avskrivits eller avslagits genom beslut som vunnit laga kraft; i detta fall förblir handlingarna hemliga. Har sådant beslut vid fristens utgång fattats men ej hunnit vinna laga kraft, bör enligt kommittéernas mening offentliggörande ske endast om sökanden begär återupptagning eller anför besvär. Stadgande därom har upptagits i andra stycket andra punkten.

I tredje stycket har, i anslutning till gällande rätt, upptagits stadgande, att handlingarna på framställning av sökanden skall hållas tillgängliga tidigare än eljest skulle gälla.

Enligt fjärde stycket skall patentmyndigheten, när handlingarna enligt andra eller tredje stycket blir tillgängliga, utfärda kungörelse därom.

I femte stycket föreslår kommittéerna slutligen bestämmelse, som i anslutning till gällande rätt ger patentmyndigheten möjlighet att i vissa fall begränsa offentligheten. Enligt bestämmelsen skall patentmyndigheten i fall då handling, som inte rör uppfinning på vilken patent sökes i ärendet, innehåller företagshemlighet, där särskilda skäl är därtill på ansökan äga förordna att handlingen inte må utlämnas. Kommittéerna framhåller, att ett stadgande i ämnet bör ha till huvudsakligt ändamål att, liksom motsvarande stadgande i patentförordningen, möjliggöra för sökanden att från offentlighet undandraga sådana uppfinningselement, som angivits i ansökningen men på vilka han inte söker patent i ärendet. Det synes dock kommittéerna ej böra vara tillräckligt skäl för hemlighållande att ifrågavarande uppfinningselement ej omfattas av patentkraven, då de även om så ej är fallet ändå kan ha värde för att belysa den patentsökta uppfinningen. Ä andra sidan bör ett hemlighållande också kunna tillåtas beträffande handling som ej rör uppfinning utan innehåller upplysningar om affärsförbindelser, kontraktsförhållanden etc., vilket kan tänkas förekomma t. ex. i tvist om bättre rätt till uppfinning. Stadgandet bör därför enligt kommittéernas mening, i motsats till bestämmelsen i patentförordningen, omfatta även handlingar som ej rör uppfinning, men i stället bör uppställas kravet att handlingen innehåller företagshemlighet.

I motiven anför kommittéerna att i fall då yrkande om hemlighållande

enligt femte stycket ogillas, beslutet omedelbart bör lända till efterrättelse. En rätt att klaga över beslutet skulle då knappast tjäna något ändamål och kommittéerna anser därför att någon talan mot beslut av förevarande slag ej bör medges.

Remissyttrandena. Bestämmelsen i första stycket om patentansökans offentliggörande vid utläggning har inte föranlett någon erinran i remissvaren.

Bestämmelserna i andra, tredje och fjärde styckena om offentliggörande aderton månader från ansöknings- respektive prioritetsdagen m. m. har i allmänhet ej heller mötts av erinringar. Vissa påpekanden görs dock.

Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen och Jernkontoret påtalar att från obligatoriskt offentliggörande undantagits endast fall då beslut fattats om avskrivning eller avslag. I det preliminära förslaget hade även undantagits fall då patentansökan återkallats. Dessa remissinstanser understryker vikten av att en återkallad patentansökan inte mot sökandens önskan offentliggöres. Kan garantier ej lämnas för att avskrivningsbeslut städse meddelas samma dag som en återkallelse inkommit, bör därför bestämmelsen bibehållas i dess preliminära lydelse.

Sveriges akademikers centralorganisation framhåller, att vissa uppfinningar är av den karaktären att undersökning om deras exploateringsmöjligheter kräver lång tid. Det bör därför enligt organisationens mening övervägas om inte möjlighet borde införas att i särskilda fall förlänga sekresstiden fram till utläggningen.

Svenska uppfinnarkontoret betonar vikten av att patentsökanden i god tid innan ansökningshandlingarna blir offentligt tillgängliga har erhållit ett tekniskt föreläggande med så fullständiga upplysningar om nyhetshinder som möjligt. Föreskrift bör därför införas att offentliggörandet får ske tidigast två månader efter det att sökanden erhållit sådant föreläggande.

Svenska industriens patentingenjörers förening anser, att det vore önskvärt att tryckta exemplar av patentansökningens beskrivning av uppfinningen jämte patentkrav finnes att tillgå hos patentmyndigheten från och med den dag, då ansökningshandlingarna blir tillgängliga enligt 22 §. Ett dylikt förfarande skulle bidra till, att samma nyhetshindrande verkan, som de ifrågavarande handlingarna får i de nordiska länderna, ernås även i länder, där endast tryckt skrift är nyhetshindrande. Visst, ehuru mera begränsat skydd mot efterföljande utländsk patentansökan skulle alternativt kunna erhållas genom att endast ett patentkrav och någon ritningsfigur ur ansökningshandlingarna tryckes på ungefär samma sätt som nu sker i fråga om patent som publiceras i »Svensk tidskrift för industriellt rättsskydd». En tryckning av ansökningshandlingarna i den mån de görs tillgängliga enligt 22 § synes även

önskvärd med hänsyn till att tidpunkten när ansökningshandlingarna blir »tillgängliga för envar» är av särskild vikt såsom avgörande för bortfallet av den i 43 § (48 § i departementsförslaget) stadgade möjligheten att erhålla tvångslicens och enligt 54 § (60 § i departementsförslaget) för inträdet av skadeståndsansvar i händelse av patentintrång.

Beträffande det undantag från offentliggörande av *företagshemlighet*, som på ansökan kan medges enligt paragrafens femte stycke, påpekar *patentverket*, att begreppet företagshemlighet är mycket vidsträckt och omfattar allsköns tekniska och kommersiella förhållanden liksom även framtidsplanering inom företagen o. s. v. Frågan om skydd för företagshemligheter är under övervägande inom utredningen om illojal konkurrens. Intill dess begreppet företagshemlighet eventuellt genom denna utredning erhållit klarare konturer anser ämbetsverket önskvärt att om möjligt en mera preciserad term användes i den nu förevarande bestämmelsen. Enligt *Sveriges hantverks- och industriorganisations* mening bör stadgandet omarbetas, så att patentmyndigheten inte emot patentsökarens vilja kan utlämna företagshemlighet. Även *Svenska industriens patentingenjörers förening* anser att kravet på särskilda skäl för undantagande av handling från offentligheten bör strykas. *Stockholms handelskammare*, *Handelskammaren i Göteborg*, *Smålands och Blekinge handelskammare*, *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* och *Läkemedelsindustriföreningen* förordar att hänvisningen till företagshemlighet slopas.

Departementschefen. Inom patenträttens område gäller vissa inskränkningar i grundsatsen om allmänna handlingars offentlighet på grund av särskilda stadganden därom i 1937 års lag om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Enligt 23 § i nämnda lag skall handlingar i ärenden angående ansökningsom patent inte utan sökandens samtycke utlämnas till annan i vidare mån än som föranleds av gällande lagstiftning rörande patent. I vad sådana handlingar angår uppfinning varå patent har beviljats skall de utlämnas, om ej annat är stadgat i nämnda lagstiftning.

Stadgandet innebär att handlingarna i patentärende under ansökningsstadiet är hemliga till den tidpunkt då de enligt patentlagstiftningen skall offentliggöras. I denna del gäller enligt patentförordningen som huvudregel att så skall ske först när ansökningshandlingarna utläggs. Kommittéerna framhåller att denna regel, med de långa behandlingstider som numera ofta förekommer, leder till att ansökningarna kommer att hemlighållas under avsevärd tid och att detta förhållande kan vålla näringslivet betydande olägenheter. Ett tidigare offentliggörande än som följer av nuvarande regel är därför enligt kommittéernas mening önskvärt. Kommittéernas förslag innebär, att man kompletterar den nuvarande regeln om att handlingarna skall offentliggöras vid utläggningen med en regel om att handlingarna, även om utläggning ej ägt rum, skall offentliggöras efter förloppet av viss frist. Fris-

ten har ansetts böra bestämmas till 18 månader från den dag då patentansökningen gjordes, eller, om konventionsprioritet yrkats, den dag från vilken prioriteten begäres. Från den nya regeln har undantag ansetts böra göras för fall, då vid fristens utgång beslut fattats om avskrivning eller avslag; handlingarna skall då inte offentliggöras om inte sökanden begär återupptagning eller anför besvär.

De föreslagna reglerna, som upptagits i första och andra styckena av förevarande paragraf, har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Även jag finner dem utgöra en lämplig väg att komma till rätta med de olägenheter som följer av det nuvarande systemet. Jag tillstyrker därför i princip kommittéernas förslag varvid jag även beaktat att detta står i överensstämmelse med de internationella utvecklingstendenserna.

Enligt kommittéernas förslag skall offentliggörandet omfatta »handlingarna rörande ansökningen». För att klargöra att hela den i ansökningsärendet upprättade akten skall omfattas, bör detta uttryck utbytas mot »handlingarna i ärendet».

Med anledning av vissa remissinstansers påpekande att i andra stycket från obligatoriskt offentliggörande undantagits endast fall då beslut fattats om avskrivning eller avslag men inte fall då patentansökningen återkallats, erinrar jag om att en återkallelse skall föranleda avskrivningsbeslut; förslaget omfattar alltså även dessa fall. I detta sammanhang vill jag understryka vikten av att en återkallad patentansökning inte handlägges så att den mot sökandens önskan kommer att offentliggöras. I de fall då en återkallelse inkommer samtidigt med eller strax före sekretessfristens utgång bör det därför tillses att avskrivningsbeslut meddelas samma dag som återkallelsen inkommit.

Enligt min mening torde det ej föreligga anledning att, såsom yrkats i ett par remissvar, införa möjlighet att i särskilda fall förlänga sekretesstiden fram till utläggningen eller föreskriva att offentliggörande endast får ske viss tid efter det att sökanden erhållit tekniskt föreläggande. Principen att patentansökningar efter viss tid offentliggöres är så viktig, att något undantag ej bör medges.

En remissinstans har förordat att det föreskrives att offentliggjorda, men ännu inte utlagda patentansökningar skall tryckas. Detta synes dock knappast påkallat, eftersom prioritetsansökningar ofta inom förhållandevis kort tid ändå föreligger som tryckta patentskrifter på grund av att motsvarande ansökan gjorts i land med anmälningssystem. Även hemlandsansökningar torde i regel komma att utläggas och därmed tryckas inom sekretessfristen av 18 månader eller inom jämförelsevis kort tid därefter. Självfallet finns inte något hinder att offentliggjorda ansökningar tryckes.

I tredje och fjärde styckena har kommittéerna upptagit regler om rätt för sökandena att begära offentliggörande och om kungörande. Jag har inte principiella erinringar mot dessa förslag.

I femte stycket har kommittéerna upptagit ett stadgande som ger patentmyndigheten möjlighet att i vissa fall undanta handling från offentliggörande. Enligt patentförordningen må sådant undantag, där särskilda skäl finnes föreligga, göras beträffande handling som angår uppfinning på vilken patent ej sökes i ärendet. I kommittéernas förslag har stadgandet, som för sin tillämplighet alltså skall förutsätta att särskilda skäl föreligger, å ena sidan begränsats till handling som innehåller företagshemlighet och å andra sidan vidgats till varje handling av denna art som inte rör den uppfinning varå patent sökes i ärendet. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Ett par remissinstanser har dock ansett att patentsökandens skydd här bör stärkas, varvid bl. a. yrkats att kravet på särskilda skäl för undantag får bortfalla. Enligt min mening bör dock detta krav, som finns i patentförordningen, bibehållas. Jag tillstyrker därför kommittéernas förslag.

Vad närmare angår själva termen företagshemlighet har en annan remissinstans anmärkt att denna term är vidsträckt och oklar och efterlyst en precisering. Enligt min mening torde termen dock knappast kunna missförstås. Den avser i första hand affärs- och fabriktionshemligheter i vanlig mening men den torde i vissa fall även kunna omfatta andra förhållanden beträffande företaget, i fråga om vilka sökanden får anses äga ett beaktansvärt intresse att de hålles hemliga. I det särskilda fallet får ske en avvägning mellan å ena sidan sökandens intresse att det förhållandet som är i fråga hemlighålles och å andra sidan det allmänna intresset att det ges offentlighet åt allt material som belyser uppfinningens beskaffenhet och patentansökningens räckvidd.

Enligt kommittéernas förslag skulle beslut om hemlighållande av handling rörande företagshemlighet inte kunna överklagas. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har emellertid, i anledning av ett remissyttrande, föreslagits att sökande skulle tillerkännas rätt att klaga över beslut varigenom sådant yrkande avslagits, eftersom frågor av förevarande slag kan röra för sökanden synnerligen värdefulla affärs- och fabriktionshemligheter. Jag biträder detta förslag; en bestämmelse om talerätt i detta fall har upptagits i 24 § tredje stycket departementsförslaget. De nordiska delegerade har vidare föreslagit att till 22 § femte stycket fogas ett stadgande att om ett yrkande rörande hemlighållande ogillats, handlingen likväl inte må utlämnas förrän beslutet vunnit laga kraft; utan ett sådant stadgande skulle nämligen rätten att överklaga i vissa fall bli värdelös för sökanden. Jag biträder även detta förslag av de delegerade.

I redaktionellt avseende torde de av kommittéerna i paragrafen föreslagna bestämmelserna böra underkastas vissa jämkningar.

De föreslagna bestämmelserna är tillämpliga både vid handläggningen hos patentmyndigheten och, i överklagade ärenden, i överinstanserna.

23 §.

I denna paragraf, som motsvarar 23 § i kommittéernas förslag, har inlagts bestämmelser om behandlingen av patentansökning efter utläggnings-tidens slut.

Gällande rätt. I 7 § femte stycket patentförordningen stadgas, att sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt utfärdningsavgift erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått eller befrielse från avgiften medgivits, patentmyndigheten skall företaga ärendet till avgörande.

Kommittéerna. I paragrafens första stycke har kommittéerna upptagit stadgande att ansökningen efter utgången av den i 21 § andra stycket stadgade tiden upptages till fortsatt prövning för avgörande av frågan om patent skall meddelas. Vid denna prövning skall 15, 16, 17 och 18 §§ äga tillämpning. Kommittéerna framhåller att uttrycket »fortsatt» prövning innebär att patentmyndigheten inte är bunden av den prövning den företagit före utläggningen utan måste taga hänsyn till varje patenthindrande omständighet som den vid utläggningsfristens utgång har kännedom om. Förslaget överensstämmer här med gällande praxis.

Kommittéerna anför vidare att patentförordningen saknar bestämmelse om förfarandet när invändning har gjorts. I praxis remitteras vanligen inkomna invändningsskrivelser till sökanden med föreläggande för honom att yttra sig däröver. Svarsskrivelsen remitteras ofta i sin tur till invändaren, som därigenom får tillfälle att framföra ytterligare synpunkter, vilka sökanden får bemöta. Myndigheten prövar därefter ärendet med ledning av vad som har framkommit vid nämnda skriftväxling. Vid utformningen av förslaget har kommittéerna ansett att handläggningen ej bör bindas i alltför stela former. Det har dock synts vara av vikt att sökanden alltid skall få tillfälle att yttra sig över inkommen invändning innan ärendet upptages till avgörande. I paragrafens andra stycke har därför endast stadgats att om invändning har inkommit, den skall delges sökanden och denne beredas tillfälle att yttra sig däröver.

Departementschefen. Förevarande stadgande om behandling av patentansökning efter utläggningstidens slut har godtagits vid remissbehandlingen och synes väsentligen ej ge anledning till erinran. Andra stycket torde dock böra omformuleras. I stället för att föreskriva att inkommen invändning skall delges sökanden torde bestämmelsen böra utsäga att om invändning gjorts, sökanden skall underrättas därom och tillfälle beredas honom att yttra sig över invändningen. Det torde böra överlämnas åt patentmyndigheten att bestämma om formen för sökandens underrättande.

24 §.

I paragrafen, som motsvarar 24 § i kommittéernas förslag, har upptagits föreskrifter om talan över patentmyndighetens beslut i ärende rörande ansökan om patent.

Gällande rätt. Bestämmelser om rätt att överklaga patentmyndighetens beslut finns i 8 § patentförordningen. I fråga om själva talerätten stadgas här i första stycket att sökanden äger anföra besvär hos patentmyndighetens besvärssavdelning över beslut på anmälningsavdelning, varigenom patentansökning förklarats förfallen eller avslagits, samt i andra stycket att i fall då patentansökning bifallits, oaktat invändning framställts i behörig ordning, invändaren äger påkalla besvärssavdelningens prövning av ansökningen.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 24 § första stycket upptagit stadgande att mot beslut, varigenom ansökan om patent eller begäran om återupplivning av sådan ansökan avslagits eller yrkande om överföring av ansökan bifallits, talan må föras av sökanden. Stadgandet överensstämmer med gällande rätt såvitt gäller beslut om avslag på patentansökan. Motsvarande regel har ansetts böra gälla vid avslag på begäran om återupptagning och bifall till yrkande om överföring; det senare institutet är nytt i förslaget. Med hänsyn till möjligheten att vid avskrivning av ansökan få denna återupplivad har i förslaget inte upptagits bestämmelser om rätt att överklaga själva avskrivningsbeslutet.

Enligt andra stycket må mot beslut, varigenom yrkande om överföring av ansökan avslagits, talan föras av den som framställt yrkandet. Regeln är ny.

I tredje stycket första punkten föreslås att mot beslut, varigenom patent meddelats, talan må föras av den som enligt 21 § andra stycket inkommit med invändning. Regeln överensstämmer med gällande rätt. I andra punkten upptages en ny regel att om invändaren återkallar sin talan, denna likväl skall prövas. Kommittéerna anför att bestämmelsen står i överensstämmelse med gällande finsk och norsk praxis och motiveras av hänsyn till det allmännas intresse av att bristfälliga patent ej meddelas. Genom bestämmelsen motverkas att sökanden, exempelvis genom erbjudande om ekonomiska förmåner eller delaktighet i patentet, påverkar invändaren att återkalla sin talan.

Kommittéerna har inte ansett det nödvändigt eller ändamålsenligt att medge besvärsrätt beträffande beslut under förfarandet, t. ex. beslut om klassificering, om frister eller om muntlig förhandling. Det rör sig här om förhållanden som antingen ej medför någon rättsförlust eller som kan överklagas i annan ordning. Har förhållandet lett till avskrivning kan sökanden begära återupplivning och har det förekommit något fel vid handläggningen varigenom en ansökning blivit felaktigt avslagen, kan detta

åberopas i samband med besvär över avslagsbeslutet. I enlighet härmed föreslås i fjärde stycket att annat beslut än de i paragrafen förut behandlade, vilket meddelats av patentmyndigheten i ärende rörande ansökan om patent, inte må överklagas.

Remissyttrandena. Reglerna i 24 § första stycket om sökandens rätt att överklaga patentmyndighetens beslut har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. *Besvärssakkunniga* anser emellertid att sökande bort tillerkännas rätt att överklaga även beslut om avskrivning, oaktat ansökan om återupplivning kan göras. Det normala är att avskrivningsbeslut i förvaltningsärenden får överklagas. Detta synes böra gälla även i patentärenden. Även *patentverket* anser att avskrivningsbeslut bör få överklagas. Någon godtagbar förklaring till varför patentavdelningen skall ha sista ordet i sådana beslut eller här ha frihet att utbilda en praxis, som inte kan överprövas, har enligt verkets mening inte anförts. En enkel regel att slutliga beslut kan överklagas vore därför vida att föredraga. Samma uppfattning uttalas av *Sveriges akademikers centralorganisation* och *Sveriges juristförbund*.

Förslaget i tredje stycket att, om invändaren återkallar sin talan, denna likväl skall prövas, väcker betänkligheter hos *förvaltningsdomstolskommittén* och *besvärssakkunniga*. Förstnämnda instans erinrar om att kommittéerna såsom skäl för denna bestämmelse anför att frågan huruvida patent skall meddelas inte bara är en fråga som angår parterna och att bestämmelsen anses nödvändig för att motverka att sökanden, exempelvis genom anbud om ekonomiska förmåner eller delaktighet i patentet, påverkar invändaren att återkalla sin talan. Förvaltningsdomstolskommittén vill framhålla, att eftersom invändaren har möjlighet att välja mellan att anföra besvär eller att inte anföra besvär, det även med den föreslagna bestämmelsen finns utrymme för sådana uppgörelser mellan invändare och sökande som bestämmelsen är avsedd att motverka. Bestämmelsen har dock den betydelsen att den i vissa fall öppnar möjlighet att på administrativ väg ändra ett av lägre instans fattat beslut, som framstår såsom oriktigt. Med hänsyn till betydelsen av att besluten i patentärenden är riktiga — särskilt i de grundläggande avseenden varom fråga är i 1 och 2 §§ i den föreslagna patentlagen — vill kommittén inte motsätta sig en bestämmelse som ger patentmyndighetens besväravdelning och regeringsrätten möjlighet att företaga en sakprövning trots att invändaren återkallat sina besvär. Förvaltningsdomstolskommittén förordar att bestämmelsen ges det modifierade innehållet, att om invändaren återkallar sin talan, denna likväl må prövas, där särskilda skäl därtill föreligger. *Besvärssakkunniga* erinrar om att de i sitt förslag till lag om förvaltningsförfarandet upptagit en bestämmelse av innebörd att, om en klagande återkallar sin talan, ärendet skall avskrivas, där ett avgörande i sak inte finnes påkallat av hänsyn

till annans intresse. Till grund för förslaget om officialprövning vid återkallelse av invändares talan ligger emellertid inte såsom för besvärssakkunnigas förslag omsorgen om motpartens intressen utan en önskan att det allmänna intresset av rättelse av oriktiga beslut skall kunna tillgodoses utan hinder av en besvärstalanens återkallelse. Den föreslagna lösningen, som saknar motsvarighet på andra områden, har hos besvärssakkunniga väckt principiella betänkligheter. Om en prövning ex officio önskas, bör den inte vara begränsad till sådana fall då enskild klagoberättigad anfört besvär, som sedermera återkallats. I stället bör i dylika fall en representant för det allmänna utrustas med talerätt. Med hänsyn till att bestämmelsen synes vara motiverad främst med hänsyn till grannländernas önskemål har de sakkunniga dock, om ock med tvekan, ej ansett sig böra helt gå emot densamma men de föreslår att besvärsmyndigheten (såväl besvärssavdelningen som regeringsrätten) skall äga pröva målet även om besvären återkallats, därest särskilda skäl det föranleder.

Departementschefen. De föreslagna reglerna att sökanden skall äga rätt att överklaga patentmyndighetens beslut, varigenom ansökan om patent eller begäran om återupptagning av sådan ansökan avslagits eller yrkande om överföring av ansökan bifallits, har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen. I likhet med flera remissinstanser och i enlighet med förslag av de nordiska departementsdelegerade vill jag emellertid förorda att även beslut om avskrivning skall kunna överklagas; det är knappast tillfyllest att sökande enligt förslaget i hithörande fall har rätt att begära återupptagning. Som jag anfört vid 22 § femte stycket vill jag dessutom förorda att sökanden skall äga överklaga avslag på yrkande om sådant förordnande om hemlighållande av handling rörande företags-hemlighet som avses i nämnda stadgande.

Jag biträder kommittéernas av remissinstanserna utan erinran lämnade förslag att den som fått avslag på yrkande om överföring skall kunna överklaga beslutet härom och att invändare, liksom enligt gällande rätt, skall äga överklaga patentmyndighetens beslut, varigenom patent meddelats.

Som en nyhet har kommittéerna föreslagit att om invändaren återkallar sin talan, denna likväl skall prövas. Förslaget, som står i överensstämmelse med norsk och finsk praxis, har motiverats med att det är ett allmänt intresse att framställda invändningar mot patentansökningar blir föremål för prövning för att i vidast möjliga mån förebygga att oriktiga patent meddelas. Förslaget har i allmänhet godtagits i remissvaren men ett par remissinstanser, förvaltningsdomstolskommittén och besvärssakkunniga, har anmält vissa betänkligheter och har ansett att rätten att pröva återkallad invändning i allt fall bör underkastas viss begränsning. Även jag finner det betänkligt att i den utsträckning som följer av kommittéernas förslag inskränka parternas möjligheter att träffa uppgörelse i överklagade patent-

ärenden. Om t. ex. invändningen grundats på att invändaren påstått bättre rätt till patentet, synes invändaren böra själv få disponera över sin talan; återkallas den, bör prövningen alltså ej äga rum. För vissa fall synes dock en regel av det slag kommittéerna förordat vara motiverad. Om invändningen grundas t. ex. på förekomsten av ett objektivi patentbarhetshinder, överväger det allmännas intresse av att oriktiga patent utrensas och prövning bör då få ske även om invändningen återkallas. Att i lagtext närmare ange de fall då invändning skall prövas, oaktat den återkallats, synes knappast vara möjligt. I anslutning till vad de båda nämnda remissinstanserna föreslagit torde det vara tillräckligt att ange att prövning skall ske, när särskilda skäl föreligger.

I redaktionellt avseende förordar jag, i anslutning till förslag vid de nordiska departementsöverläggningarna, en viss omgruppering av de av kommittéerna föreslagna bestämmelserna. I första stycket synes böra behandlas talerätten rörande slutliga beslut. Härmed avses beslut genom vilka patentmyndigheten skiljer sig från patentärendet, d. v. s. beslut om avskrivning, avslag och bifall. I andra stycket bör ges regler om talerätt rörande beslut om återupptagning och överföring. I tredje stycket bör stadgas om talerätt rörande beslut enligt 22 § femte stycket.

Av de föreslagna reglerna i 24 och 25 §§ torde följa att annat beslut i ärende angående ansökan om patent än de i 24 § behandlade ej får överklagas. Ett av kommittéerna föreslaget uttryckligt stadgande härom torde kunna utgå som överflödigt.

25 §.

I paragrafen, som motsvarar 25 § i kommittéernas förslag, har upptagits föreskrifter om sättet för överklagande av beslut enligt 24 § m. m.

Gällande rätt. Enligt det vid 24 § berörda stadgandet i 8 § första stycket patentförordningen skall talan i där avsedda fall föras genom besvär hos patentmyndighetens besvärsavdelning. Besvär föres inom två månader från beslutets dag. Vid besvären skall sökanden foga viss avgift (besvärsavgift), vid äventyr, om avgiften inte erlagts före nämnda tids utgång, att besvären inte upptages till prövning.

Om talan mot besvärsavdelningens beslut stadgas i 8 § fjärde stycket patentförordningen. Enligt detta stadgande äger endast sökanden överklaga sådant beslut. Klagan skall vid talans förlust fullföljas genom besvär hos Kungl. Maj:t inom två månader från beslutets dag. Besvär inges, såsom närmare anförts vid 72 § i departementsförslaget, i handelsdepartementet och prövas i regeringsrätten.

Kommittéerna. I paragrafens första stycke har kommittéerna, i anslutning till gällande rätt, upptagit stadgande att talan mot beslut av patentmyndigheten i ärende rörande ansökan om patent föres hos patentmyndighetens besvärsavdelning genom besvär inom två månader från beslutets dag samt

bestämmelse att den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid äventyr att besvären eljest inte upptages till prövning.

Enligt andra stycket skall talan mot beslut av besväravdelningen föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den nuvarande begränsningen att talan endast må föras av sökanden har inte bibehållits. Förslaget innebär alltså den nyheten att även invändare får överklaga till Kungl. Maj:t (regeringsrätten).

Enligt den finska texten fullföljes talan i sista instans hos högsta förvaltningsdomstolen. Motsvarighet till denna instans finns ej i Danmark och Norge. Enligt de danska och norska texterna kan emellertid den som fått avslag på patentansökan i andra instans påkalla domstols prövning av saken.

Remissyttrandena. Förslaget att införa rätt för invändare att föra talan hos regeringsrätten tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Förvaltningsdomstolskommittén diskuterar förslaget ingående samt anför.

Förslaget om invändares rätt att föra talan hos regeringsrätten är ej helt utan olägenheter. Främst må härutinnan framhållas att möjlighet skapas för en invändare att väsentligt fördröja det slutliga avgörandet av ett patentärende utan att detta för invändarens del är förknippat med några kostnader eller risker. Eftersom den vars invändning slutligt ogillats har möjlighet att efteråt instämma sin talan till allmän domstol, som då kan ogiltighetsförklara patentet, ökar den föreslagna ordningen också området för fall, då administrativ domstol och allmän domstol företar ungefär samma prövning och konfliktsituationer följaktligen kan uppstå.

Förvaltningsdomstolskommittén har emellertid funnit övervägande skäl tala för förslaget att även invändare skall få rätt att föra talan hos regeringsrätten. Kommittén tillägger härvid det förhållandet avgörande vikt, att det administrativa förfarandet i patentärenden är förhållandevis enkelt och billigt, medan rättegångar vid allmän domstol angående patents ogiltighetsförklaring i allmänhet är mycket kostnadskrävande. Mot denna bakgrund synes det kommittén vara av intresse både för uppfinnarna och näringslivet och för staten, att processer vid allmän domstol i patentärenden i största möjliga utsträckning onödiggöras. Detta intresse synes bäst bli tillgodosett, därest i enlighet med förslaget även beslut om bifall till patentansökan får dragas under regeringsrättens prövning. Härigenom skapas starkast möjliga garantier för att de administrativa beslut som fattas står i full överensstämmelse med gällande lag och minskas i motsvarande mån behovet av efterföljande processer vid allmän domstol. De reella fördelarna härav synes väga tyngre än det motstående intresset att i största möjliga utsträckning förebygga möjligheten till konflikt mellan allmän domstols och administrativ domstols avgörande. Den ytterligare garanti för lagligheten av meddelade patent, som invändares rätt att föra talan hos regeringsrätten innefattar, synes kommittén också utgöra tillräcklig grund för att invändare tilläggas besvärsrätt, fastän vederbörande icke har ställningen

av part i egentlig mening. Understrykas må att annan person än den som har verkligt intresse i saken sällan torde komma att underkasta sig besväret att granska patentansökningar, framställa invändningar och fullfölja invändning genom besvär hos patentmyndighetens besväravdelning och regeringsrätten.

För att icke den sammanlagda behandlingstiden för patentansökningar, som möter invändningar, skall alltför mycket utsträckas är det önskvärt att den nya målgruppen i regeringsrätten kan bli föremål för en ganska snabb handläggning, särskilt i sådana fall där invändaren saknar grund för sin talan. Den arbetsbalans, som regeringsrätten för närvarande har, bör icke hindra att vid den revision av patentlagstiftningen som nu göres regeringsrättens arbetsuppgifter i fråga om patentärenden utvidgas på sätt varom här är fråga. Man torde ej behöva befara, att det skall röra sig om någon betydande ökning av antalet fullföljda mål (under de tre sista åren har de inkomna, ej återkallade patentbesvärsmålen av materiell karaktär hos regeringsrätten f. ö. utgjort blott resp. 27, 16 och 14), och dessutom räknar kommittén med att snart lägga fram förslag som skall medföra en minskning av regeringsrättens arbetsbörda och öka möjligheterna för den högsta förvaltningsdomstolen att utan dröjsmål handlägga hithörande viktiga mål. I detta förslag kommer att ingå regler om fullföljdstillstånd som förutsättning för klagan till högsta instans.

I enlighet med det anförda tillstyrker förvaltningsdomstolskommittén det i betänkandet framlagda förslaget.

I avstyrkande riktning uttalar sig *Sveriges advokatsamfund och patentverket*.

Advokatsamfundet framhåller att en besvärsrätt för invändare till regeringsrätten över beslut, varigenom patent meddelats, utan tvivel i många fall skulle komma att begagnas av invändare för att utan större kostnad väsentligt fördröja ett lagakraftgående beslut om patents meddelande. Detta skulle medföra att patentsökanden under den tid ansökningen komme att ligga under regeringsrättens prövning vore förhindrad att vidtaga några åtgärder för beivrande av invändares och andras kanske uppenbara patentintrång. Patentsökanden skulle visserligen ha möjlighet att när patent blivit slutgiltigt beviljat begära skadestånd för det tidigare skedda intrånget, men det är ingalunda säkert, att vad han sålunda skulle utfå tillnärmelsevis skulle motsvara den skada han lidit genom att han inte tidigare kunnat ingripa mot intrånget. Den som begått intrånget kan bli insolvent. Ingen åtgärd skulle kunna vidtagas mot någon, som indirekt medverkat till patentintrånget, även om denne handlat uppsåtligen. *Advokatsamfundet* framhåller även, att man ingalunda kan räkna med att förfarandet hos regeringsrätten skulle komma att ske så snabbt, att det dröjsmål, besvärsförfarandet hos regeringsrätten skulle medföra, skulle kunna anses vara ringa samt anför härom.

Besvärstiden, som ju kommer att gälla i alla fall, där invändare funnits, skall vara två månader. Anföres besvär kommer det givetvis att äga rum en skriftväxling, som lätt kan bli omfattande och tidsödande. Det är

sannolikt, att regeringsrätten även i de fall, där det är en invändare, som föranlett en patentansökans prövning av regeringsrätten, normalt kommer att tillämpa det förfarande, som nu tillämpas, när en patentansökande besvärar sig över ett av patentverket meddelat avslagsbeslut. nämligen att man inhämtar yttrande från patentverket. Det är under nu angivna förhållanden sannolikt, att besvärsförfarandet inför regeringsrätten i många, kanske de flesta fallen kommer att omfatta en tid av mera än ett år. Den av vissa remissinstanser uttalade förhoppningen, att man skulle kunna åstadkomma en snabbare besvärsprocess genom bl. a. en summarisk behandling av illa motiverade invändningar ter sig orealistisk, särskilt när man betänker hur många illa motiverade invändningar, som städse under årtal förhålar avgörandena i patentverket.

Enligt advokatsamfundet är den föreslagna anordningen otillfredsställande även med tanke på nordiska patentansökningar. Här om anföres.

Man finner, att enligt de danska och norska lagförslagen finns det för en invändare, som är missnöjd med ett beslut om ett patents meddelande, endast en besvärsinstans att vända sig till, nämligen i Danmark det s. k. Patentankenævnet och i Norge andra avdelningen av Styret for det Industrielle Rettsvern. (Beslut av nämnda besvärsinstanser, varigenom en patentansökan avslås, kan däremot av sökanden hänskjutas till domstols prövning). De båda besvärsinstanserna måste närmast anses motsvara den svenska patentmyndighetens besvärsavdelning. Endast det finska lagförslaget innefattar en instansordning, som motsvarar den föreslagna svenska. Särskilt med tanke på de nordiska patentansökningarna är det beklagligt, att man icke lyckats uppnå större enighet beträffande det administrativa förfarandet för patentansökningars behandling. Därest lagförslagen accepteras, kommer situationen att bli den att en patentsökande måste räkna med att det kommer att dröja väsentligt längre tid att få beviljat ett nordiskt patent, om ansökan härom inges i Sverige eller Finland än om den inges i Danmark eller Norge. Det är icke osannolikt, att denna omständighet kommer att föranleda, att många av de ansökningar, som normalt skulle ha ingivits i Sverige eller Finland, i stället kommer att inges i Danmark eller Norge. En sådan konsekvens kan med hänsyn till den svenska patentmyndighetens stora arbetsbalans måhända tills vidare te sig gynnsam, men det kan dock icke anses vara en tillfredsställande tanke, att man skulle åstadkomma en minskning av balansen genom att patentsökandena skulle på angivet sätt lockas att inge sina ansökningar om nordiska patent i annat land än det, som ur normala synpunkter varit det för dem naturliga.

Advokatsamfundet framhåller vidare att det inte skulle kunna anses vara någon större olägenhet för en invändare, om man liksom för närvarande skulle vara betagen möjligheten att anföra besvär hos regeringsrätten över ett patents beviljande. Den invändare, som verkligen anser sig ha bärande skäl att motsätta sig ett patents beviljande, har ju möjlighet att omedelbart efter det att patentet beviljats med åberopande av dessa skäl hos domstol anhängiggöra talan om patentets ogiltighetsförklaring. Vinner han bifall till sin talan, får han ju ersättning för sina rättegångskostnader.

Avslutningsvis uttalar advokatsamfundet att förhoppningen, att man genom fler regeringsrättsbeslut i ansökningsärenden skulle få fram en fastare

praxis, troligen är illusorisk. Långt större förhoppningar anser samfundet kunna ställas till att patentverkets besväravdelning, som torde komma att hålla kontakt med motsvarande instanser i de andra nordiska länderna, kan komma att få fram en fast praxis. Avsikten är ju också, att man skall arbeta för en gemensam nordisk besvärsinstans.

Patentverket anser att sökande och invändare visserligen bör ha samma fullföljdsrätt men menar att detta bör åstadkommas inte genom att invändaren erhåller vidgad besvärsrätt utan i stället genom att sökandens rätt att fullfölja talan hos regeringsrätten avskäres. Verket framhåller att tvistefrågan i det stora flertalet patentärenden är av utpräglad teknisk karaktär och i sådana frågor kan det inte sägas att regeringsrätten har bättre förutsättningar än ämbetsverkets besväravdelning att komma till ett riktigt resultat. Något principiellt betänkligt i att göra besväravdelningen till sista instans i den administrativa prövningen synes ej förefinnas. Patentverket erinrar om att 1963 års namnlag gjorde besväravdelningen till sista instans i de ofta juridiskt besvärliga namnärendena, ehuru dessa mycket väl skulle lämpat sig för prövning i regeringsrätten. För närvarande är den genomsnittliga förlängningen av handläggningstiden för de ärenden som fullföljs till regeringsrätten omkring två år. Dessutom innebär det en betydande belastning för patentavdelningen att tillhandahålla föredragande i regeringsrättsärendena och för besväravdelningen att avge utlåtanden till regeringsrätten i dessa ärenden. Den föreslagna rätten för invändare att fullfölja talan i regeringsrätten skulle medföra en ökning, kanske en fördubbling av nu angivna belastning. Patentverket anser att en gemensam nordisk besvärsinstans i framtiden bör ha sista ordet i den administrativa prövningen av patentärenden. När denna ordning har genomförts, måste regeringsrättens befattning med patentansökningar sannolikt upphöra. Mot denna bakgrund skulle det te sig som föga väl överlagt att nu — för en som det får antas kort interimperiod — i stället öka fullföljdsrätten till regeringsrätten.

Patentverket påpekar vidare att det av betänkandet inte framgår i vad mån man tänkt sig att bestämmelserna om handläggningen, t. ex. om avskrivning och återupplivning, skall tillämpas även under behandlingen av ärendena i besväravdelningen.

Departementschefen. De av kommittéerna i första stycket föreslagna reglerna rörande överklagande av patentmyndighetens beslut enligt 24 §, som överensstämmer med gällande rätt, har lämnats utan erinringar vid remissbehandlingen och torde böra upptas i lagen; det synes dock lämpligt att beteckna besväravdelningen som patent- och registreringsverkets besväravdelning. Jag finner ej skäl att, såsom yrkats i några remissvar, införa en regel om rätt att erlägga besväravgift under viss frist från förfallodagen.

Det av kommittéerna i andra stycket föreslagna stadgandet om överklagande av besvärssavdelningens beslut till regeringsrätten innebär den nyheten att även invändare tillerkännes rätt till sådan fullföljd. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser, bl. a. förvaltningsdomstolskommittén. Ett par instanser, patentverket och advokatsamfundet, har dock avstyrkt det. I de tillstyrkande yttrandena har bl. a. anförts, att det administrativa förfarandet i patentärenden är förhållandevis enkelt och billigt, medan rättegångar vid allmän domstol angående patents ogiltigförklaring i allmänhet är mycket kostnadskrävande och att det med hänsyn härtill synes vara av intresse både för uppfinnarna och näringslivet och för staten, att processer vid allmän domstol i patentärenden i största möjliga utsträckning onödiggöres. Detta intresse synes bäst bli tillgodosett, därest i enlighet med förslaget även beslut om bifall till patentansökan får dragas under regeringsrättens prövning. Av de avstyrkande instanserna har advokatsamfundet bl. a. gjort gällande att en besvärsrätt för invändare kommer att fördröja patentärendena och därmed möjligheterna att ingripa mot patentintrång. Det har även åberopats att motsvarighet till den föreslagna ordningen visserligen finns i det finska förslaget men ej i de danska och norska förslagen, varvid gjorts gällande att förhållandet i fråga om nordiska patentansökningar kan medföra att många av de ansökningar, som normalt skulle ha ingetts i Sverige eller Finland, i stället kommer att inges i Danmark eller Norge. Patentverket går ett steg längre och anser att sökande och invändare visserligen bör ha samma fullföljdsrätt men att detta bör åstadkommas inte genom att invändaren erhåller vidgad besvärsrätt utan i stället genom att sökandens rätt att fullfölja talan hos regeringsrätten avskäres. Verket framhåller bl. a. att tvistefrågan i det stora flertalet patentärenden är av utpräglat teknisk karaktär och att det i sådana frågor inte kan sägas att regeringsrätten har bättre förutsättningar än ämbetsverkets besvärssavdelning att komma till ett riktigt resultat. Regeringsrättens befattning med patentärenden medför redan nu i skilda avseenden en betydande arbetsbelastning för patentverket och den föreslagna rätten för invändare att fullfölja talan i regeringsrätten skulle medföra en ökning, kanske en fördubbling av belastningen.

För egen del vill jag erinra om att sakkunniga för utredning av frågan om upprättande av en gemensam nordisk besvärnsinstans i patentärenden har tillkallats. Enligt min mening vore det olämpligt att ändra den nuvarande instansordningen innan resultatet av denna utredning föreligger. Regeringsrätten bör alltså tillsvidare behållas som högsta instans. Av samma skäl bör reglerna om talerätt nu ej heller ändras.

I övrigt synes det inte påkallat att närmare reglera förfarandet hos besvärssavdelningen eller Kungl. Maj:t. I allmänhet torde bestämmelserna i 2 kap. kunna erhålla analogisk tillämpning. I frågor som ej regleras genom dessa bestämmelser, t. ex. frågor rörande återförvisning, torde dessa in-

stanser böra äga frihet att fatta avgöranden med ledning av allmän förvaltningsprocessuell praxis.

26 §.

Paragrafen, som motsvarar 26 § i kommittéernas förslag, ger regler om kungörande av patent m. m.

Gällande rätt. I 7 § sjätte stycket patentförordningen stadgas att om hinder mot bifall till patentansökning ej möter, patent skall meddelas under förbehåll av den i 18 § angivna rätten att föra talan om patentets ogiltighet. När lagakraftätagande beslut härom föreligger, skall genom patentmyndighetens försorg patentbrev utfärdas. Patentmyndigheten skall vidare göra anteckning rörande patentet i ett för sådant ändamål upprättat register och införa kungörelse därom i allmänna tidningarna ävensom — såsom anförts vid 21 § i departementsförslaget — på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar. Har patentansökan, som kungjorts enligt 7 § första stycket, blivit slutligt behandlad genom beslut, som vunnit laga kraft, utan att patent meddelats, skall enligt sjunde stycket kungörelse härom genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna.

Kommittéerna. Enligt 26 § första stycket första och andra punkterna i kommittéernas förslag skall, om ansökan om patent bifalles, beslutet härom, sedan det vunnit laga kraft, kungöras samt patentbrev utfärdas. Beskrivning och patentkrav som ändrats skall i tryckta exemplar föreligga i slutligt skick. Förslaget överensstämmer med gällande rätt utom så till vida att beskrivning och patentkrav, som enligt förslaget (21 §) skall tryckas redan vid utläggningen, skall tryckas på nytt vid patentets meddelande endast om de blivit föremål för ändring sedan den första tryckningen. Ett omtryck i andra fall har ansetts medföra så små fördelar att de inte uppväger tryckningskostnaderna. I tredje punkten har upptagits stadgande att uppfinnaren äger påfordra att han nämnes såsom uppfinnare i patentet. Stadgandet återgår på en bestämmelse i artikel 4 ter i Pariskonventionen.

I andra stycket har upptagits stadgande att om ansökan, som är allmänt tillgänglig, blir slutligt avskriven eller avslagen, kungörelse därom skall utfärdas. Kommittéerna framhåller att enligt gällande rätt kungörelse i här avsedda fall endast skall ske om ansökningen utlagts. Det har emellertid ansetts lämpligt att kungörelse äger rum i samtliga fall då ansökningen blivit offentlig enligt 22 §.

Departementschefen. Finner patentmyndigheten hinder inte möta mot ansökningen, skall denna bifallas. Beslutet får emellertid fulla rättsverkningar först sedan det vunnit laga kraft. Förslaget använder terminologien att

patentet då är meddelat. Tidpunkten för meddelandet är även av betydelse för beräkning av vissa frister. Det torde vara lämpligt att i lagtexten uttryckligen ange den innebörd, som termen meddelat patent sålunda skall äga. Stadgande härom torde böra upptagas som första punkt i förevarande paragraf.

De av kommittéerna föreslagna bestämmelserna om vissa åtgärder i samband med att patent meddelas föranleder väsentligen ingen erinran från min sida och torde böra upptagas som följande punkter i paragrafen. Den av kommittéerna föreslagna andra punkten (tredje punkten i departementsförslaget) torde dock böra förtydligas, så att det framgår att omtryckning av beskrivning och patentkrav behöver ske endast om de ändrats efter utläggningen. Vidare bör, på motsvarande sätt som i 21 § tredje stycket, stadgas att patenthavaren och uppfinnaren skall anges i de tryckta exemplaren. Den av kommittéerna föreslagna bestämmelsen om angivande av uppfinnare i patentet synes då kunna utgå.

Den i andra stycket föreslagna bestämmelsen om kungörande av beslut om avskrivning eller avslag i fall, då ansökningen blivit allmänt tillgänglig, har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde med en redaktionell jämkning böra godtagas.

27 §.

Paragrafen motsvarar 27 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. I paragrafen har kommittéerna upptagit stadgande att hos patentmyndigheten föres patentregister, i vilket skall antecknas uppgifter om meddelade patent och rättigheter till dessa i den omfattning som följer av patentlagen eller föreskrivs med stöd därav.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéernas förslag att i en särskild paragraf upptaga föreskrift om det för patentväsendet grundläggande patentregistret. Det synes dock vara tillräckligt att i lagtexten ange att meddelat patent skall antecknas i detta register och att registret föres av patentmyndigheten. Att övergång av patent och licensupplåtelse skall antecknas i registret framgår av 44 §. Enligt 74 § skall de ytterligare bestämmelser som erfordras rörande patentregistret och dess förande utfärdas av Kungl. Maj:t.

3 KAP.

Nordisk patentansökan

28 §.

Paragrafen motsvarar 28 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna har i första punkten upptagit stadgande att Kungl. Maj:t skall äga träffa överenskommelse med Danmark, Finland och Norge om att patent på en uppfinning i den ordning varom stadgas i 3 kap., kan erhållas förutom för Sverige jämväl antingen för nyssnämnda länder eller för Danmark och Norge efter ansökan om alla patenten (nordisk patentansökan) i ett av de av ansökan omfattade länderna. Enligt andra punkten skall under tid, när sådan överenskommelse är i kraft, bestämmelserna i 29—35 §§ gälla.

Departementschefen. Som jag anført i den inledande framställningen har vid de nordiska departementsöverläggningarna förordats den modifikation i kommittéernas förslag att nordisk patentansökning skall kunna omfatta antingen de fyra nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige eller blott tre av dessa länder. Finland skall alltså — i motsats till vad kommittéerna föreslog — kunna medtagas i ansökning avseende endast tre länder. Den av kommittéerna föreslagna fullmaktsbestämmelsen bör ändras i enlighet härmed.

Enligt andra punkten skall följande paragrafer i kapitlet gälla under tid, när överenskommelse om nordisk patentansökan är i kraft. I vilken utsträckning de skall upphävas när en sådan överenskommelse eventuellt upphör synes emellertid böra bero på senare överväganden. För närvarande synes tillfyllest att stadga att bestämmelserna skall gälla för det fall, att överenskommelse om nordiska patentansökningar ingås.

29 §.

Paragrafen motsvarar 29 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. I första stycket har kommittéerna upptagit stadgande att nordisk patentansökan som gjorts här i riket behandlas och avgöres, med de avvikelser som följer av 3 kap. eller föreskrivits med stöd av patentlagen, enligt de bestämmelser som gäller för annan härstädes gjord patentansökan. Patent, som meddelats på grund av sådan ansökning, äger här i riket samma giltighet som annat härstädes meddelat patent. I andra stycket stadgas att om på grund av nordisk patentansökan i Danmark, Finland eller Norge patent meddelas för Sverige, patentet gäller här i riket som om det sökts

och meddelats härstädes. Har patent meddelats i Finland och föreligger beskrivning och patentkrav på såväl svenska som finska språket utan att den svenska språktexten enligt finsk lag äger företräde, omfattar patentskyddet här i riket inte annat än vad som framgår av båda texterna.

Remissyttrandena. Särregeln i andra stycket för nordiska patent meddelade i Finland har väckt invändningar hos *Svenska uppfinnareföreningen* och *Svenska uppfinnarkontoret*, vilka anser att det skulle vara en fördel om patentskyddet i Sverige förklarades omfatta vad som framgår av den svenska texten av beskrivning och patentkrav.

Departementschefen. De i paragrafen föreslagna grundläggande reglerna rörande nordiska patentansökningar har inte föranlett erinringar och torde med vissa redaktionella jämkningar böra upptagas i lagen. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har förordats, att stadgandet därjämte kompletteras med en inledande bestämmelse att nordisk patentansökan här i riket skall avse patent, förutom för Sverige, jämväl antingen för Danmark, Finland och Norge eller för två av dessa länder. Jag biträder detta förslag. Med anledning av vad som anförts i remissyttrandena rörande i Finland meddelade patent vill jag framhålla, att den av kommittéerna föreslagna regeln innebär mindre risker för allmänheten än den som förordats i yttrandena. I praktiken kan den intresserade regelmässigt utgå från den svenska texten. Den som enligt denna kan anses begå patentintrång kan emellertid undgå intrångspåföljder genom att hänvisa till den finska texten, för den händelse ifrågakvarande skydd inte är omfattat av patentet i dess finsspråkiga lydelse.

30 §.

Paragrafen motsvarar 30 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna har i första stycket upptagit stadgande, att vid prövningen av nordisk patentansökan, som gjorts här i riket, bestämmelsen i 2 § andra stycket sista punkten äger motsvarande tillämpning i fråga om patentansökan i annat av den nordiska ansökningen omfattat land. Enligt andra stycket skall vid prövning av patentansökan som omfattar enbart Sverige bestämmelsen i 2 § andra stycket sista punkten äga motsvarande tillämpning i fråga om nordisk patentansökan i Danmark, Finland och Norge. I motiven framhålles, att regeln i 2 § andra stycket om att innehållet i en tidigare här i riket ingiven patentansökan anses som känt, därest denna ansökan blir allmänt tillgänglig i enlighet med vad i 22 § stadgas, genom förevarande paragraf göres tillämplig på förhållandet mellan ansökningar gjorda i olika nordiska länder. Hänsyn till en äldre ansökan i annat nordiskt land måste således i vissa fall tagas vid prövningen av en yngre ansökan

även om den äldre ansökningen ej var offentlig, då den senare ansökningen gjordes.

Kommittéerna framhåller, att prövningen av en i visst nordiskt land ingiven ansökan enligt förslaget åligger primärlandets patentmyndighet. Möjlighet finns dock till viss kompletterande granskning under utläggningstiden hos sekundärländernas patentmyndigheter. Det har ansetts böra överlämnas åt de nordiska patentmyndigheterna att överenskomma om omfattningen av och praxis i fråga om en sådan granskning, varvid med ledning av vunna erfarenheter ändringar kan vidtagas utan större omgång.

En ledamot av den norska kommittén hävdar i särskilt yttrande, att det är nödvändigt med en kompletterande granskning i sekundärländerna.

Remissyttrandena. *Patentverket* tar upp frågan huruvida någon kompletterande granskning under utläggningstiden bör äga rum hos sekundärländernas patentmyndigheter men avstyrker bestämt att så sker. Härmed skulle nämligen den arbetsbesparing som systemet med nordiska patent syftar till att åstadkomma i väsentlig mån tillspillologivas. *Patentverket* anser, att det i stället får ankomma på tidigare sökande i sekundärland att själva bevaka sin rätt och vid behov göra denna gällande genom invändning.

Svenska patentombudsföreningen instämmer däremot med den av en ledamot av den norska kommittén gjorda reservationen, vari framhäves nödvändigheten av en kompletterande granskning av förevarande slag.

Departementschefen. Det av kommittéerna föreslagna stadgandet har i sak godtagits av remissinstanserna. En viss jämkning är nödvändig med hänsyn till att enligt departementsförslaget Finland skall kunna medtas i ansökan avseende endast tre av länderna. Även vissa redaktionella ändringar bör vidtas.

I den av kommittéerna och ett par av remissinstanserna diskuterade frågan huruvida någon kompletterande granskning bör äga rum i sekundärländerna, vill jag ansluta mig till den av kommittéernas majoritet uttalade uppfattningen att det bör överlämnas åt de nordiska patentmyndigheterna att överenskomma om omfattningen av och praxis i fråga om en sådan granskning, varvid med ledning av vunna erfarenheter ändringar kan vidtagas utan större omgång. Självfallet är det dock ett önskemål att granskningen i sekundärländerna begränsas så långt som möjligt.

31—33 §§.

Paragraferna motsvarar 31 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 31 § upptagit bestämmelser rörande utläggning av nordisk patentansökan m. m. Enligt första stycket skall nordisk patentansökning samtidigt utläggas i alla av ansökningen omfattade

länder. Enligt andra stycket skall kungörelser rörande ansökningen utfärdas i sagda länder. Enligt tredje stycket skall de tryckta exemplar av beskrivning jämte patentkrav, som avses i 21 § tredje stycket, finnas att tillgå i alla länderna. Av de tryckta exemplaren skall framgå vilka länder ansökningen omfattar. Enligt fjärde stycket må i fall, då nordisk patentansökan även avser Finland, patentansökningen inte godkännas för utläggning om inte beskrivning och patentkrav föreligger jämväl på finska språket. Enligt femte stycket må i fall då handling rörande nordisk patentansökan, som gjorts i Danmark, Finland eller Norge, inte är tillgänglig för envar i det land, där ansökningen prövas, handlingen ej heller utlämnas här i riket.

Remissyttrandena. *Handelskammaren i Gefle* anser att i de fall, där finsk text verkligen är behövlig, översättningen till finska bör kunna utföras i efterhand. Kammaren anser en sådan regel lämpligare än ett stadgande om obligatorisk översättning till finska i alla ansökningar, i vilka Finland på något sätt är berört. Ett obligatoriskt översättningskrav medför även ett betydande merarbete och kostnadsökning.

Departementschefen. De föreslagna bestämmelserna har ej föranlett principiella erinringar i remissvaren. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har man enats om att bestämmelsernas räckvidd bör begränsas att avse endast sådana åtgärder som skall vidtagas i det land där lagen gäller, i fråga om den svenska patentlagen alltså Sverige. Vad som i samband med nordisk patentansökan skall göras i annat land får regleras av lagstiftningen där. För sammanhangets skull har det dock ansetts att man på några punkter bör omnämna åtgärder även i annat land. Med nu angivna princip blir bestämmelserna i redaktionellt avseende något mer omfattande än i förslaget och de delegerade har förordat att de uppdelas på tre paragrafer. Jag biträder de delegerades förslag.

Det i ett remissyttrande framförda önskemålet om viss begränsning av skyldigheten att i fråga om nordisk patentansökan som avser även Finland tillhandahålla beskrivning och patentkrav på finska är av praktiska skäl inte möjligt att tillgodose.

34 §.

Paragrafen motsvarar 32 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 32 § upptagit bestämmelser om invändning mot nordisk patentansökning. Enligt första stycket skall i fall, då invändning mot här i riket gjord nordisk patentansökan inom föreskriven tid inkommit till patentmyndigheten i annat av ansökningen omfattat land, invändningen anses inkommen i rätt tid. I andra stycket stadgas

att i fall, då invändning mot nordisk patentansökan, som behandlas i Danmark, Finland eller Norge, inkommer till svenska patentmyndigheten, patentmyndigheten skall ofördröjligen med angivande av dagen då handlingen inkom översända denna till den patentmyndighet, där ansökningen prövas.

Departementschefen. De föreslagna bestämmelserna har ej föranlett erinringar i remissvaren och torde böra godtagas med vissa redaktionella jämkningar.

35—36 §§.

Paragraferna motsvarar 33 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Enligt det av kommittéerna föreslagna systemet skall nordisk patentansökan kunna fullföljas såsom särskild patentansökan i varje land, som den nordiska patentansökningen omfattat. Ett allmänt stadgande härom har upptagits i 33 § första stycket, varvid tillika angivits att fullföljden sker enligt vad därom stadgas i vederbörande lands lag.

Närmare bestämmelser om särskild fullföljd av nordisk patentansökan som gjorts här i riket har upptagits i andra och tredje styckena. Ändras sådan ansökan till patentansökan för Sverige eller återkallas den i vad gäller Sverige, skall sökanden, om han avser att fullfölja ansökningen i annat land, samtidigt med ändringen eller återkallelsen avge en förklaring härom. Ändring eller återkallelse som nu sagts skall jämte avgiven förklaring kungöras, om ansökningen är tillgänglig för envar. Har förklaring gjorts, skall uppgift härom även intagas i kungörelse enligt 21 § första stycket.

I fråga om särskild fullföljd av nordisk patentansökan som gjorts i annat land ges närmare föreskrifter i fjärde stycket. Ändras sådan ansökan till ansökan för det landet eller återkallas den i vad gäller sagda land och har sökanden samtidigt med ändringen eller återkallelsen förklarat, att han ämnar fullfölja ansökningen som patentansökan för Sverige, skall ansökningens prövning fortsättas här i riket, såframt sökanden härstädes gör anmälan härom inom två månader från ändringen eller återkallelsen. Sådan ansökan skall behandlas och prövas som om den gjorts här i riket såsom patentansökan för Sverige. Sökanden skall dock, även om han erlagt ansökningsavgift i det land där ansökningen gjordes, här i riket erlägga fastställd ansökningsavgift. Är ansökningen tillgänglig för envar, skall anmälningen kungöras.

Departementschefen. De av kommittéerna föreslagna reglerna har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen. En viss jämkning av bestämmelserna är erforderlig med hänsyn dels till att enligt departementsförslaget Finland skall kunna medtagas i ansökan avseende endast tre länder och

dels till att departementsförslaget, såsom anförts vid 31—33 §§, har ansetts böra begränsas till att avse endast sådana åtgärder som skall vidtagas i det land där lagen gäller, i fråga om den svenska patentlagen alltså Sverige. Bestämmelserna har ansetts böra uppdelas på två paragrafer.

37 §.

Paragrafen motsvarar 35 § i kommittéernas förslag.

Departementschefen. I 35 § har kommittéerna upptagit stadgande, att när nordisk patentansökan, som gjorts här i riket, bifalles, av patentbrevet skall framgå för vilka länder patent meddelats. Jag tillstyrker detta förslag, som inte mött erinringar vid remissbehandlingen.

38 §.

Paragrafen motsvarar 34 § i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller, att nordisk patentansökan kan göras i vilket av de av ansökningen omfattade länderna som helst. Det är emellertid ett önskemål, att ansökningarna fördelas på de olika patentverken i ungefär samma proportion som det nuvarande antalet ansökningar hos verken. Detta skulle betyda, att av totala antalet patentansökningar i de nordiska länderna danska patentmyndigheten skulle få omkring 20 %, finska myndigheten 10 %, norska myndigheten 20 % och svenska myndigheten 50 %. Tendenser till snedbelastning bör i tid mötas med råd och rekommendationer till den patentsökande allmänheten. Kommittéerna pekar också på möjligheten att meddela förordnande att granskningsarbete skall äga rum vid patentmyndighet i annat land (se 74 § tredje stycket i departementsförslaget). Skulle man emellertid inte på dessa vägar kunna hindra snedbelastning, måste möjlighet finnas att vidtaga andra åtgärder. En lämplig utväg har synts vara att införa möjlighet att nordiska patentansökningar som inkommer i ett land överlämnas till patentmyndigheten i annat av ansökningen omfattat land. Enligt kommittéernas mening bör ett dylikt överlämnande ske enligt närmare bestämmelser i särskilda avtal mellan länderna.

I förslaget till den svenska lagtexten har det av kommittéerna i ämnet föreslagna stadgandet, som upptagits i 34 §, fått utformningen, att Kungl. Maj:t äger förordna, att nordiska patentansökningar som göres här i riket skall, i den omfattning och under de förutsättningar som anges i förordnandet, överlämnas till patentmyndigheten i annat av ansökningen omfattat land. Ansökan för vilken sådant förordnande gäller skall så snart ske kan, med angivande av tidpunkten för ansökningen, av patentmyndigheten överlämnas till patentmyndigheten i land som framgår av förordnandet. Förordnande som nu sagts må inte avse ansökan av den som är bosatt här i riket. Överlämnas till den svenska patentmyndigheten från patentmyndigheten i

Danmark, Finland eller Norge därstädes gjord nordisk patentansökan, skall ansökningen behandlas och avgöras här i riket som om den gjorts härstädes. Beträffande stadgandet framhåller kommittéerna, att begränsningen till nordiska patentansökningar som »göres» här i riket innebär att överlämnande kan komma i fråga endast beträffande ansökningar, som göres efter det att förordnande har meddelats. Föreskriften att förordnande inte må avse ansökan av den som är bosatt i riket motiveras av att en överflyttning i sådana fall skulle innebära en onödig komplicering med hänsyn till reglerna för ombuds ställande och det språk, på vilket beskrivning och patentkrav skall vara avfattade.

Kommittéerna framhåller, att den kommission som skall tillsättas enligt artikel 4 i konventionsförslaget bör fungera som samordnande organ då det gäller att kontrollera uppkomsten av snedbelastning och rekommendera åtgärder däremot.

Remissyttrandena. Förslaget att vid snedbelastning möjliggöra överflyttning av ansökningar från ett lands patentverk till patentmyndigheten i nägot av de andra nordiska länderna tillstyrkes av *patentverket*. Ehuru onekligen vissa olägenheter kan bli förbundna med en sådan överflyttning, är riskerna för snedbelastning enligt verkets mening så allvarliga, att bestämmelserna är alldeles nödvändiga. Verket hyser dock vissa farhågor för att bestämmelserna inte kan bli helt effektiva. Självfallet måste de handhas med varsamhet och största smidighet städse eftersträvas vid alla omdispositioner som kan bli erforderliga.

Skånes handelskammare ifrågasätter, om bestämmelsen att överlämnande inte må avse ansökan av någon som är bosatt i riket kan anses förenlig med Pariskonventionens grundsats om likabehandling av inhemska och utländska patentsökande.

Förslaget avstyrks av *Svenska patentombudsföreningen*, som finner synnerligen allvarliga betänkligheter däremot. Även *telestyrelsen* anser förslaget olämpligt och framhåller att en tvångsdirigering av patentansökningar är en åtgärd, som inte bör tillgripas vid fredligt samarbete nationer emellan.

Departementschefen. Enligt det föreslagna systemet med nordiska patentansökningar äger sökande frihet att ge in ansökan i vilket därav omfattat land som helst. Som kommittéerna framhållit medför detta en viss risk för en snedbelastning av de nordiska patentverken. Enligt kommittéerna bör därför införas en ordning enligt vilken länderna kan avtala om att ansökningar som inkommer i ett land överlämnas till patentmyndigheten i annat av ansökningen omfattat land. Förslaget har i allmänhet godtagits i remissvaren och även jag vill för min del tillstyrka det med vissa redaktionella jämkningar. De betänkligheter mot systemet som framkommit i vissa remissvar finner jag ej grundade.

I avtal som ingås med stöd av stadgandet bör självfallet anges i vilken utsträckning överlämnande skall ske. Denna fråga får avgöras med hänsyn till omständigheterna vid den tid då avtalet ingås, varvid bl. a. får beaktas proportionen mellan antalet ansökningar hos de olika patentverken och den utveckling som ägt rum i internationellt avseende.

4 KAP.

Patents omfattning och giltighetstid

39 §.

Paragrafen, som motsvarar 10 § första stycket tredje och fjärde punkterna i kommittéernas förslag, innehåller bestämmelser om patentkravens betydelse för bestämmande av patentskyddets omfattning. Bestämmelserna saknar motsvarighet i patentförordningen.

Kommittéerna. Enligt 10 § första stycket andra punkten kommittéernas förslag skall ansökan om patent innehålla så tydlig beskrivning av uppfinningen att en fackman med ledning därav kan utöva denna samt bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav). I tredje och fjärde punkterna har kommittéerna upptagit stadgande att patentskyddets omfattning bestämmas av patentkraven och att för förståelse av patentkraven ledning må hämtas från beskrivningen. I motiven framhålls att patentkraven spelar en central roll för patentets tolkning. Vid nordiska patenträttsförhandlingar 1938—1941 hade man också varit enig om att låta detta komma till uttryck direkt i lagtexten i form av en bestämmelse att vid bedömning av patentskyddets omfång patentanspråken i första hand skulle vara avgörande. Förslaget utgjorde förebild för en bestämmelse i ämnet i den finska patentlagen. Däremot hade förslaget inte genomförts vid 1944 års revision av den svenska patentförordningen, väsentligen under hänvisning till att regeln inte gav några verkliga hållpunkter för den förevarande tolkningsfrågan. Kommittéerna hade inte heller i sitt preliminära förslag ansett att man i själva lagen borde ha någon bestämmelse om patentkravens betydelse. En sådan bestämmelse hade emellertid förordats i flera yttranden över det preliminära betänkandet. Bl. a. med hänsyn härtill och till att en bestämmelse av förevarande slag upptagits både i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet har kommittéerna slutligen stannat för att föreslå att en uttrycklig regel om patentkravens betydelse upptages i lagtexten. Regeln har därvid ansetts böra grundas i uppfattningen att det är patentkravens uppgift att skapa klarhet om vad som begäres skyddat genom patentet och att det då inte bör komma i fråga att låta skyddet omfatta något som

över huvud taget inte kan återfinnas i dessa krav. Det är alltså patentkraven som är föremål för tolkningen. Beskrivningen med eventuella ritningar är, liksom övriga dokument i saken, endast hjälpmedel för denna tolkning.

Rörande innebörden av det föreslagna stadgandet anför kommittéerna vidare.

Man har selysagt ikke villet antyde at patentkravet skal gjøres til gjenstand for noen form av bokstavtolkning. Hvor streng tolkningen i det enkelte tilfelle bør være, må overlates til praksis å avgjøre. En omstendighet som bør has for øye ved tolkningen, er den rettsusikkerhet de uklare patentkrav forårsaker, og som tilsier at man bør søke oppmuntret bestrebelsene for oppnåelse av klarest mulige patentkrav. Det bør således påses at patenthaveren ikke høster fordel av uklarheten gjennom et utvidet patentvern. Dokumentene i søknadssaken vil i denne forbindelse kunne være av betydning. Disse kommer etter forslaget til å bli offentlig tilgjengelig i alle de nordiske land. Har søkeren i skrift til patentmyndigheten eller ved muntlig forhandling overfor denne, f. eks. i hensikt å fremholde ulikheter i forhold til anførte nyhetshinder, selv tolket uttrykk som er anvendt i kravene, på en restriktiv måte, er det rimelig at denne restriktive tolkning også legges til grunn i en senere rettergang.

Remissyttrandena. De av kommittéerna föreslagna bestämmelserna rörande patentkravens betydelse och tolkning har i remissvaren i allmänhet lämnats utan erinran. *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* hälsar med tillfredsställelse att det i lagtexten direkt utsäges, att patentskyddets omfattning bestämmas av patentkraven.

Rörande tolkningen av patentkraven finner nämnda remissinstanser i likhet med kommittéerna det angeläget, att en viss restriktivitet tillämpas, så att skyddet inte kommer att omfatta sådant som ej kan härledas ur patentkraven. Av vikt är även att oklarheter i patentkraven inte tolkas till patenthavarens förmån. Enligt Industriförbundet är det sålunda ej önskvärt att domstolarna — såsom nu stundom synes förekomma — efter patentets beviljande utvidgar dess skyddsområde. Förbundet vill emellertid framhålla, att vid tolkning av patentkraven ledning bör kunna hämtas ur beskrivning och ritningar. Har vidare sökanden i skriftväxling med patentverket själv angivit en restriktiv tolkning av patentkraven bör, såsom kommittéerna anført, jämväl dessa uppgifter tjäna som ledning vid tolkningen. Även *Svenska industriens patentingenjörers förening* betonar att oklarheter i patentkraven inte bör lända annan än patenthavaren till förfång. Föreningen framhåller att sökanden måste anses ha avstått från krav på skydd för sådant, som inte är angivet i patentkraven, och att tredje man måste kunna lita på att han får fritt tillämpa det, som ej angivits i patentkraven. Lagen synes i detta avseende böra följa tillitsgrundsatsen. Om sökanden till äventyrs skulle finnas ha av misstag avstått från att kräva skydd i så vid utsträckning, som han skulle ha varit berättigad till, bör han enligt föreningen ensam bära konsekvenserna härav. Ett misstag av detta slag synes för övrigt

inte vara allvarligare för sökanden än om han t. ex. på grund av felbedömning av lönsamheten avstått från att söka patent över huvud taget eller underlåtit att upprätthålla ett beviljat patent. Föreningen framhåller vidare, att det inte bör vara tillåtet att taga bort s. k. »överbestämningar» ur patentkraven eller att ersätta bestämmningarna med sådana, som har en vidare innebörd än de i kraven angivna. Om huvudpatentkravet befinnes ogiltigt vid en ogiltighetstalan, bör vidare ett nytt huvudkrav få formuleras endast genom att ett eller flera underkrav kombineras med det tidigare huvudkravet.

Mot bestämmelsen i sista punkten av första stycket anmärker *Stockholms rådhusrätt* att av denna inte framgår att en förutsättning för dess tillämpning är att det patentkrav, varom fråga är, inte är entydigt. Regeln bör därför formuleras på sådant sätt, att man inte felaktigt kan få den uppfattningen, att man även vid fullt klara patentkrav har rätt att begagna innehållet i beskrivningen för tolkning av patentkraven. I samma riktning uttalar sig *Svenska industriens patentingenjörers förening*. För att bringa regeln mera i överensstämmelse med Europarådets lagkonvention och EEC-utkastet föreslår *Svenska patentombudsföreningen* att ordet »förståelse» ändras till »tolkning av omfattningen». Liknande önskemål framförs av *telestyrelsen* och *Svenska uppfinnareföreningen*. Telestyrelsen föreslår att det jämväl utsäges att ledning för tolkning av patentkraven må hämtas, förutom från beskrivningen, även från ansökningen tillhörande ritningar.

Departementschefen. Då det gäller att bestämma omfattningen av ett meddelat patent, spelar de av sökanden framställda patentkraven en central roll. Hur pass betydelsefull denna är torde tidigare ha varit föremål för delade meningar. Vid 1944 års revision av patentförordningen ansågs något stadgande i ämnet ej böra upptagas i lagen. Numera synes emellertid den uppfattningen vara allmän att patentkravens roll är avgörande, så att patentskyddets omfattning helt bestämmes av patentkraven. I enlighet med kommittéernas av remissinstanserna i allmänhet godtagna förslag anser jag att en dylik regel nu bör upptagas i lagen. Bestämmelser av samma slag har influtit i Europarådets lagkonvention och i EEC-utkastet.

Kommittéerna har föreslagit att den nämnda huvudregeln kompletteras med stadgande att för förståelse av patentkraven ledning må hämtas från beskrivningen. Förslaget har i allmänhet lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. I ett remissyttrande har framförts uppfattningen att beskrivningen skulle få åberopas endast där patentkraven inte är otvetydiga. En dylik regel synes mig dock alltför restriktiv; hur sträng tolkningen här bör vara bör, såsom kommittéerna anfört, bestämmas av praxis. Som flera remissinstanser påpekat bör dock härvid iakttagas att patenthavaren inte får begagna sig av oklarheter i patentkraven för att därigenom utvidga patentskyddet. I den mån beskrivning och ritningar tillgripes för tolkningen, bör därför detta ske endast för att åstadkomma erforderlig precisering av de i

patentkraven använda uttryckssätten. Vad nu sagts torde följa av kommittéernas förslag. Jag tillstyrker därför detta, som motsvaras av liknande bestämmelser i de nyssnämnda internationella instrumenten. Jag erinrar om att ordet beskrivning, som jag anført vid 10 §, även omfattar ritningar där sådana förekommer.

Vid de nordiska departementsöverläggningarna har föreslagits att stadgandet utbrytes ur 10 § och erhåller sin placering i ett särskilt kapitel närmast efter 3 kap. Jag biträder detta förslag, som markerar att patentkraven behåller sin betydelse under hela patenttiden.

40 §.

Paragrafen, som motsvarar 7 § i kommittéernas förslag, innehåller bestämmelser om patenttiden.

Gällande rätt. Enligt 10 § första stycket patentförordningen skall patent, som ej är tilläggspatent, meddelas för en tid av sjutton år, räknat från den dag, då ansökningen inkom. Samma patenttid gäller i övriga nordiska länder.

Kommittéerna. I sitt preliminära betänkande föreslog kommittéerna att den gällande 17-årstiden skulle bibehållas, varvid dock påpekades att vissa skäl talade för en förlängning. I sitt slutliga betänkande framhåller kommittéerna att man i en rad yttranden över betänkandet förordat en förlängning till 20 år. En annan ny omständighet är att denna tid föreslagits i EEC-utkastet. Kommittéerna har därför slutligen stannat för att föreslå att patenttiden bestämmas till 20 år; stadgandet har fått utformningen att patent meddelas för tiden till dess 20 år förflutit från den dag patentansökningen gjordes.

Remissyttrandena. Förslaget att förlänga skyddstiden från 17 till 20 år tillstyrkes av det övervägande antalet remissinstanser. *Kooperativa förbundet* och *näringsfrihetsrådet* godtager dock förslaget endast under förutsättning att den slutgiltiga EEC-konventionen kommer att innehålla motsvarande regel; för näringsfrihetsrådets del är det även en förutsättning att den föreslagna skärpningen av kravet på uppfinningshöjd kommer till stånd.

Även *kommerskollegium*, *Skånes* och *Stockholms handelskammare*, *handelskammaren i Göteborg*, *Smålands* och *Blekinge handelskammare*, *Östergötlands* och *Södermanlands handelskammare* samt *läkemedelsindustriförbundet* anser att ändringen bör genomföras först vid den tidpunkt då en gemensam lagstiftning för EEC-länderna innefattande en patenttid av 20 år träder i kraft.

I avstyrkande riktning uttalar sig de *nordiska industriförbunden* och för-

svarets civilförvaltning. Sistnämnda ämbetsverk finner att den allt snabbare utvecklingen på ett flertal tekniska områden talar för en förkortning eller i vart fall emot en förlängning av patenttiden. Även om stundom lång tid kan åtgå innan en uppfinning införlivats med en färdigutvecklad produkt som ger intäkter, något som skulle motivera en lång patenttid, visar av kommittéerna anförd statistik enligt ämbetsverkets mening att en förhållandevis liten del av patenten i Norden upprätthålles under 17 år, även om tendensen synes gå i riktning mot en ökning av sådana patent. I detta sammanhang finner ämbetsverket det vara av betydelse att genom det tidigare offentliggörandet av patentansökningar, som anges i 22 § av förslaget, den genomsnittliga tiden för patentskyddets civilrättsliga verkan med avseende på intrång i realiteten utökas med sannolikt omkring 2 till 3 år. Detta beror på att den tidpunkt, då patenthandlingarna blir tillgängliga för envar, blir bestämmande för inträdet av vissa påföljder av patentintrång. Då offentliggörandet enligt förslaget skall inträffa 18 månader och ibland tidigare efter ansökningsdagen, medan det hittills skett först i genomsnitt 4 år efter ansökningsdagen, är det lätt att inse den angivna vinsten i tid för patentskyddets verkan. Ämbetsverket betonar vidare att en lång patenttid är till stort ohägn för näringslivet om för patent kräves endast låg uppfinningshöjd. Någon garanti för att en skärpt praxis i detta avseende skall komma till stånd torde dock ej kunna påräknas förrän en gemensam besvärinstans inrättats. Ämbetsverket förordar därför att frågan om utökning av den 17-åriga patenttiden får vila ännu en tid i avvaktan på utvecklingen i det övriga Europa rörande patenttidens längd.

Departementschefen. Frågan om patenttidens längd är självfallet ett av de allra viktigaste spörsmålen man har att ta ställning till vid den revision av patentlagstiftningen som nu företages. Tiden är för närvarande i samtliga nordiska länder bestämd till 17 år från den dag då patentansökningen inkom. Kommittéerna har föreslagit att tiden ökas till 20 år, varvid kommittéerna bl. a. beaktat att denna tid förordats i många yttranden över kommittéernas preliminära betänkande och upptagits i EEC-utkastet. Även inom Europarådets patentkommitté har samtliga utomskandinaviska länder enats om en 20-årig patenttid. I de nordiska länderna hyser näringslivet emellertid för närvarande betänkligheter mot en sådan förlängning. De delegerade vid de nordiska departementsöverläggningarna har med hänsyn härtill förordat att frågan om en förlängning i allt fall inte tages upp förrän 20-årstiden faktiskt blivit genomförd i de viktigare industriländerna i Väst-europa och att man alltså tillsvidare behåller 17-årstiden. Jag biträder detta förslag.

I fråga om stadgandets avfattning föranleder paragrafens flyttning från 1 kap. till 4 kap. en mindre jämkning för att klargöra att 17-årstiden inte är absolut utan betingad av att patentet i vederbörlig ordning upprätthålles.

5 KAP.

Årsavgifter

41 §.

Paragrafen, som motsvarar 36 § i kommittéernas förslag, upptager grundläggande bestämmelser om skyldighet att erlägga årsavgift.

Gällande rätt. Enligt 11 § första stycket i patentförordningen skall för meddelat patent till patentmyndigheten för varje patentår från och med det femte erläggas vissa i stadgandet angivna årsavgifter. Från stadgandet har undantagits tilläggspatent, som alltså är helt fria från årsavgift.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 36 § första stycket upptagit stadgande att för patent, som inte är tilläggspatent, skall för varje år räknat från den dag patentansökningen gjordes (patentår) erläggas fastställd årsavgift. Kungl. Maj:t skall äga förordna att ett eller flera av de första patentåren skall vara avgiftsfria. I stället för den nuvarande obligatoriska regeln att de fyra första patentåren skall vara avgiftsfria har alltså lämnats åt Kungl. Maj:t att avgöra i vilken omfattning avgiftsbefrielse skall äga rum. Enligt andra stycket skall i fall, då tilläggspatent övergått till att bli självständigt patent enligt vad i 8 § tredje stycket (7 § tredje stycket i departementsförslaget) stadgas, från och med närmast följande patentår årsavgift erläggas med belopp, som skulle ha utgått för huvudpatentet därest det alltså varit gällande. Regeln saknar motsvarighet i gällande svensk rätt, som inte medger att tilläggspatent omvandlas till självständigt patent.

Remissyttrandena. De föreslagna bestämmelserna tillstyrkes eller lämnas i allmänhet utan erinran av remissinstanserna. *Patentverket* anser dock att goda skäl talar för att årsavgifter uttages även för tilläggspatent. Vidare anser *telestyrelsen* att åtminstone de tre eller fyra första patentåren borde vara avgiftsfria i alla de nordiska länderna, detta bl. a. med hänsyn till den långa behandlingstid för patentansökningar som för närvarande råder vid alla nordiska patentverk.

Patentverket påpekar att det kanske ej är alldeles klart vad som menas med bestämmelsen att patentår räknas från den dag patentansökningen gjordes. Enligt motiven avses därmed att patentårets första dag motsvarar ansökningsdagen. Verket anser emellertid detta inte vara riktigt, ty enligt lagen om beräkning av lagstadgad tid är den dag som svarar mot ansökningsdagen tvärtom slutdag för föregående patentår.

Departementschefen. De av kommittéerna föreslagna reglerna rörande skyldighet att erlägga årsavgift synes ej ge anledning till erinran. Jag delar kommittéernas uppfattning att tilläggspatent alltjämt bör vara avgiftsfria. Det torde också vara en fördel att det lämnats åt Kungl. Maj:t att avgöra huruvida och i vilken omfattning de första patentåren skall vara avgiftsfria. Det torde få förutses att avgiftsbefrielsen i förhållande till vad som nu gäller kommer att inskränkas. Detta synes motiverat med hänsyn till att den nya lagen utvidgar skyddet under ansökningstiden och står också i överensstämmelse med internationella tendenser.

Såsom patentverket framhållit innebär bestämmelsen att patentår räknas från den dag patentansökningen gjordes, att patentåret börjar den dag som motsvarar dagen efter ansökningsdagen och slutar den dag som motsvarar ansökningsdagen.

42 §.

Paragrafen, som motsvarar 37 § i kommittéernas förslag, ger närmare bestämmelser om årsavgifts erläggande.

Gällande rätt. Enligt 11 § andra stycket skall avgift för varje patentår erläggas före det årets början; dock må avgift för patentår, som börjat innan patent meddelats genom lagakraftätagande beslut, erläggas före ingången av det patentår, som börjar näst därefter.

I tredje stycket stadgas om möjlighet att vinna anstånd med skyldighet att erlägga årsavgift. Innehaves patent av uppfinnaren och gör denne, innan skyldighet att erlägga någon årsavgift inträtt, framställning om uppskov med sådan avgift, må patentmyndigheten, om det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlägga avgiften, medge uppskov därmed högst intill ingången av det patentår, som börjar näst efter två år från det patent blivit genom lagakraftätagande beslut meddelat. Avslås framställningen, äger patenthavaren erlägga förfallen avgift, utan förhöjning, inom två veckor från det han har underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs (jfr härom vid 15 § i departementsförslaget). Talan mot beslutet må ej föras.

Fjärde stycket behandlar rätten att under vissa villkor betala årsavgift efter förfallodagen. Årsavgift må, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna efter utgången av den tid, inom vilken avgiften enligt andra stycket eller tredje stycket första punkten skall gäldas, och, förhöjd med ytterligare en femtedel, inom därpå följande tid av tre månader.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 37 § första stycket upptagit stadgande att årsavgift skall erläggas senast första dagen av det patentår den avser. Årsavgift för patentår, som börjat innan patentet meddelats eller

inom två månader därefter, förfaller dock först den dag, då två månader förflutit efter patentets meddelande. Årsavgift må inte erläggas före patentets meddelande och ej heller mer än sex månader före patentårets början. I fråga om årsavgifter för patentår som börjat före patentets meddelande innebär regeln i andra punkten, liksom motsvarande bestämmelse i 11 § andra stycket andra punkten patentförordningen, att avgifterna förfaller först efter patents meddelande; i motsats till den nuvarande bestämmelsen, som anger att avgifterna skall betalas före ingången av nästa patentår, uppställer förslaget emellertid en absolut frist av två månader från patentets meddelande. Regeln i tredje punkten är ny och motiveras av att förskottsinbetalningar i vidare omfattning än där sägs kan medföra komplikationer, om årsavgifterna senare höjes eller patentet upphör att gälla sedan avgifterna för flera patentår erlagts i förskott.

I andra stycket har upptagits stadgande att i fall, då patentet innehaves av uppfinnaren och det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlägga årsavgift, patentmyndigheten må, därest han gör framställning därom senast den dag då årsavgift första gången förfaller, medge honom anstånd med årsavgifts erläggande under högst tre år från patentets meddelande; avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två veckor därefter anses erlagd i rätt tid. Stadgandet motsvarar 11 § tredje stycket patentförordningen; dock har beräkningen av respittiden förenklats. Frågan om rätt till talan mot beslut om avslag på ansökan om anstånd behandlas i 63 § kommittéernas förslag (72 § departementsförslaget).

Enligt 37 § tredje stycket i kommittéernas förslag må årsavgift, med den förhöjning som må vara fastställd, erläggas inom sex månader efter patentårets ingång eller i fråga om patentår, som börjat innan patentet meddelats, efter sistnämnda tidpunkt. Årsavgift med vars erläggande anstånd enligt andra stycket medgivits må med angivna förhöjning erläggas inom sex månader efter den tidpunkt till vilken anstånd erhållits. Reglerna motsvarar i stort sett 11 § fjärde stycket patentförordningen. Respittiden på sex månader är obligatoriskt minimum enligt Pariskonventionen efter en vid 1958 års Lissabonkonferens vidtagen ändring i artikel 5 bis. Beloppet av den här avsedda förhöjningen skall enligt förslaget fastställas i administrativ väg. I fråga om utgångspunkten för beräkning av respittiden innebär förslaget en viss förenkling.

Remissyttrandena. Remissvaren innehåller vissa erinringar mot de föreslagna bestämmelserna.

Sälunda anser *Svenska patentombudsföreningen* att den i första stycket andra punkten angivna respiten på två månader mellan ett patents beviljande och förfallodagen för de ackumulerade årsavgifterna är alldeles för kort och bör vara minst fyra månader med hänsyn till uppdragsgivare bosatta på avlägsen ort. Respittiden är för närvarande väsentligt längre.

Bestämmelsen i första stycket tredje punkten att årsavgiften inte får erläggas mera än sex månader före patentårets början synes *Sveriges akademikers centralorganisation* vara helt grundad på fiskala skäl. Ur allmänhetens synpunkt är bestämmelsen opraktisk och bör därför utgå. Liknande synpunkter framförs av *Landsorganisationen, Svenska uppfinnarkontoret* och *Sveriges civilingenjörsförbund*.

Tjänstemännens centralorganisation, Statsverkens ingenjörsförbund, Svenska industritjänstemannaförbundet och *Svenska teknologföreningen* finner att övervägande skäl talar för att tillåta en obegränsad möjlighet att inbetala avgifter i förskott, eftersom en ändring av avgiftens storlek torde kunna regleras i efterhand med avgiftsinbetalaren utan alltför stort besvär.

Svenska teknologföreningen, Svenska uppfinnarkontoret, Sveriges akademikers centralorganisation och *Sveriges civilingenjörsförbund* föreslår dessutom att avgiften för patent i andra nordiska länder genom ett clearingförfarande bör kunna erläggas till patentverket i det egna landet.

Patentverket avstyrker de föreslagna bestämmelserna i andra stycket och tredje stycket andra punkten om anstånd med erläggande av årsavgift och hänvisar här till vad ämbetsverket anfört vid 20 § angående befrielse från tryckningsavgift.

Departementschefen. Mot de av kommittéerna i första stycket och tredje stycket första punkten föreslagna bestämmelserna med närmare regler om årsavgifts erläggande har vid remissbehandlingen framförts önskemål om en liberalisering i vissa avseenden. Från ett håll har yrkats att fristen för betalning av årsavgifter som ackumulerats vid patentets meddelande skall göras längre än de två månader från nämnda tidpunkt som kommittéerna föreslagit, varvid åberopats att man bör ta hänsyn till avlägset boende rättsägare. Enligt min mening bör det dock med nutida kommunikationsmöjligheter vara helt tillräckligt med en frist på två månader. Åtskilliga remissinstanser har framfört önskemål att årsavgift skall få erläggas längre tid än sex månader före patentårets början; flera remissinstanser har t. o. m. förordat en obegränsad möjlighet att inbetala avgifter i förskott. Jag kan emellertid ej tillstyrka en sådan ordning, eftersom den medför betydande komplikationer i administrativt avseende. Ej heller torde det, såsom yrkats i några remissvar, för närvarande av praktiska skäl vara lämpligt att anordna clearingförfarande rörande avgifterna mellan de nordiska patentverken. Jag tillstyrker därför de av kommittéerna föreslagna bestämmelserna.

De av kommittéerna i andra stycket och tredje stycket andra punkten föreslagna reglerna rörande möjligheten att få anstånd med årsavgifts erläggande har avstyrkts av patentverket. Av skäl som jag anfört vid 20 § andra stycket rörande anstånd med erläggande av tryckningsavgift vill jag

emellertid biträda kommittéernas förslag. Motsvarande jämkningar som i nämnda stadgande bör dock företagas.

Av 26 § framgår att frister som räknas från patentets meddelande börjar löpa först från det beslutet om patentets beviljande vunnit laga kraft.

6 KAP.

Överlåtelse, licens m. m.

43 §.

Paragrafen, som motsvarar 38 § i kommittéernas förslag, upptager en ny bestämmelse som reglerar rätten att vidareöverlåta licens till patenterad uppfinning.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att av de nordiska patentlagarna endast den finska innehåller direkta regler rörande överlåtelse av rätt att mot ersättning utnyttja uppfinning (licens). Kommittéerna har inte heller funnit lämpligt att i den nya lagstiftningen upptaga en reglering av licensavtalet. Endast i ett avseende, nämligen rörande rätt för licenshavare att överlåta rätten vidare, har ett stadgande ansetts påkallat. Då licensävtal i allmänhet förutsätter ett visst förtroendeförhållande parterna emellan och eventuellt möjlighet för patenthavaren att kontrollera att licensen utnyttjas på överenskommet sätt, har det synts kommittéerna ändamålsenligt att föreskriva att licens inte får överlåtas vidare, om inte avtal har träffats där- om.

Departementschefen. Jag biträder kommittéernas av remissinstanserna utan erinran lämnade uppfattning att i patentlagen inte bör införas någon allmän reglering av licensavtalet. Förhållandena torde här vara så skiftande att förutsättningar saknas för genomförande av en mera enhetlig ordning.

Det av kommittéerna föreslagna särskilda stadgandet med dispositivt förbud mot vidareöverlåtelser av licens har godtagits vid remissbehandlingen. Jag tillstyrker att stadgandet, som har motsvarighet inom varumärkes- och upphovsrätten, upptages i lagen.

44 §.

Paragrafen, som motsvarar 39 § i kommittéernas förslag, behandlar verkan av anteckning i patentregistret rörande övergång av patent eller överlåtelse av licens.

Gällande rätt. Enligt 12 § patentförordningen skall i fall, då patent övergår på annan, med anmälan härom den handling, varigenom sådan övergång visas, företes hos patentmyndigheten. Intill dess sådant skett, betraktas i patentavseende den såsom patenthavare, vilken senast finnes i denna egenskap antecknad hos patentmyndigheten.

Kommittéerna. Kommittéerna har i första och andra styckena av förevarande paragraf upptagit stadganden att i fall, då patent har övergått på annan eller licens upplåtits, anteckning därom på begäran skall göras i patentregistret samt att i mål och ärenden angående patent den skall anses som patenthavare, vilken senast blivit införd i patentregistret i sådan egenskap. I motiven framhålles bl. a. att kommittéerna varit eniga om att registeranteckning bör tilläggas den verkan, att mål rörande patent alltid kan anhängiggöras mot den som enligt registret är patenthavare och att meddelanden från patentmyndigheten kan sändas till denne. En sådan passiv saklegitimation är nödvändig av hänsyn till tredje man, som måste kunna lita på att han, då han väcker talan mot den som är införd i patentregistret som patenthavare, inte möts med invändning att patentet har övergått till annan. En motsvarande aktiv saklegitimation har man däremot inte ansett böra fastslås. Om registrerad patenthavare väcker talan om patentintrång oaktat patentet övergått på annan, måste svaranden kunna göra invändning att motparten inte är rätt kârlande, oavsett att den nya patenthavaren ej är registrerad.

I de danska och norska förslagen har motsvarande bestämmelse fått utformningen att käromål som rör patent alltid kan väckas mot den som är antecknad som innehavare i registret och att meddelanden från patentmyndigheten kan sändas till denne.

I tredje stycket har kommittéerna upptagit stadgande att i fall, då någon till patentregistret anmält att patent överlåtits eller licens upplåtits till honom, överlåtelse av patent eller upplåtelse av licens, som inte anmälts eller som senare anmälts till registret, inte gäller mot honom, därest han vid sin anmälning var i god tro. Angående skälen till denna bestämmelse hänvisas till betänkandet s. 289—291. Bestämmelser av motsvarande slag finns i de finska och norska texterna men ej i den danska.

Remissyttrandena. Stadgandena har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Försvarets civilförvaltning avstyrkte dock förslaget i vad det avser registrering av licens. Civilförvaltningen åberopar att betänkligheter häremot framfördes redan i patentlagstiftningskommitténs betänkande år 1919 och att dessa betänkligheter kvarstår. Syftet med en registrering av patentlicenser skulle närmast vara att skapa möjligheter till kontroll i vad mån licens tidigare upplåtits och att skapa förutsättningar för bedö-

mande av värdet av en ifrågasatt licens. Härvid uppställer sig frågan om det inom näringslivet yppats behov av sådana kontrollbestämmelser och om detta behov kan antas bli tillgodosett genom det föreslagna registrerings-systemet. Så långt civilförvaltningens erfarenhet sträcker sig skulle ämbetsverket vara benäget att besvara den första frågan nekande. Civilförvaltningen är därför mycket tveksam om skäl verkligen kan föreligga att belasta näringslivet och patentmyndigheterna med här ifrågasatt registreringsarbete. Civilförvaltningen framhåller vidare att en särskild komplikation uppstår med avseende på registrering av licenser beträffande arbetstagares uppfinningar, vartill arbetsgivaren förvärvat rätt enligt lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar, och anför härom.

Såvitt civilförvaltningen kunnat finna skulle registreringen enligt förslaget icke gälla sådana uppfinningar. I så fall blir registret icke fullständigt, varför man måste ställa sig än mer tvekande till frågan om registrering. Skulle man åsyfta att arbetsgivarlicenser omfattas av plikten eller rätten till registrering, skulle på patentverket läggas skyldigheten att pröva huruvida arbetsgivaren hade rätt att ensidigt förvärva den rätt han påstår sig ha. Detta lär patentmyndigheten ej kunna åtaga sig. Även om så skulle anses vara fallet uppstår den komplikationen att rätten till en arbetstagares uppfinning merendels förvärras redan innan patent söks. Det torde väl knappast vara möjligt att dessförinnan få denna rätt »förtursanmäld» hos patentverket. Sökes patentet genom arbetsgivaren, kan denne givetvis göra anmälan om sin rätt i samband med patentansökningens ingivande. Vidare skulle för att förenkla patentmyndighetens prövning kunna övervägas att medge arbetsgivare rätt att registrera licens utan att styrka sin materiella rätt. I så fall uppkommer emellertid frågan om arbetsgivaren icke i alla fall måste styrka sin ställning som arbetsgivare. Sökes emellertid patentet av annan än uppfinnaren eller arbetsgivaren torde stora svårigheter kunna yppa sig. Fördelen av att en presumtiv licenstagare i patentregistret kan få upplysning om redan registrerade licensavtal måste sålunda, även om möjligheter skulle kunna skapas för att göra registret fullständigt, vägas mot risken att en tidigare licenshavare, på grund av olika svårigheter att få sin rätt registrerad i tid, kan gå denna förlustig.

Civilförvaltningen anför slutligen, att det gjorts gällande att en licensregistrering skulle vara till fördel för näringslivet därigenom att tillgång till registret — om detta vore fullständigt — skulle göra det lättare att bedöma möjligheterna till upptagande av ny produktion eller ändring av en redan förefintlig sådan inom det tekniska området som uppfinningen tillhör. Så länge registreringen inte kan göras obligatorisk torde emellertid licenstagare i många fall underlåta registrering till och med medvetet därför att de ur olika synpunkter inte finner sådan registrering önskvärd. Ett ofullständigt register förlorar väsentligt i värde och motarbetar sitt syfte, då det rent av kan ge en falsk bild av rättsläget.

Beträffande förfarandet vid registrering av licens påpekar *Sveriges advokatsamfund* att eftersom patentregistret skall endast avse

meddelade patent, kan tydligen den, till vilken upplåtits licens att utnyttja uppfinning, som är föremål för en alltjämt under behandling varande ansökan, inte förrän patentet beviljats få till stånd någon anteckning i patentregistret om sin licens. Detta finner samfundet otillfredsställande. Det bör ordnas så att en licenstagare efter licensavtalets träffande skall kunna genast hemställa, att så snart patentet meddelas och uppgifter därom införes i patentregistret, samtidigt skall ske anteckning om licensen. Den skrivelse, vari dylik hemställan göres, bör förvaras bland ansökningshandlingarna och patentverket bör underrätta patentsökanden om att skrivelsen inkommit. Skulle man inte medge att licenstagaren fick anmäla sin licensrätt förrän efter det patentet meddelats och antecknats i patentregistret, skulle licenstagaren på grund av bestämmelsen i paragrafens tredje stycke kunna råka ut för att han inte skulle kunna göra sin licensrätt gällande mot den, som efter det att licensen upplåtits fått på sig överlåten hela rätten på grund av patentansökningen men därvid ej fått kännedom om den redan skedda licensupplåtelsen. Även *försvarets civilförvaltning och Kooperativa förbundet* framhåller att anmälan om licensupplåtelse bör kunna göras redan på patentansökningsstadiet.

Sveriges advokatsamfund föreslår att första stycket kompletteras med en bestämmelse av innehåll, att om licensrätt som antecknats i registret upphört att gälla, anteckning härom kan göras i registret på begäran av licensgivaren eller licenstagaren, i förstnämnda fallet dock först efter licenstagarens hörande. Samma önskemål framställs av *Kooperativa förbundet* och *Stockholms rådhusrätt*.

Vad angår regeln i andra stycket om antecknings saklegitimerande verkan framhåller *Sveriges advokatsamfund* att denna regel motsvarar bestämmelsen i 33 § andra stycket varumärkeslagen. Enligt uttalande av departementschefen i propositionen rörande varumärkeslagen innebär sistnämnda bestämmelse att i mål om intrång, som pågått såväl före som efter anteckning om överlåtelse, den som vid talans väckande är antecknad som märkeshavare äger föra talan för hela den tid, varunder han på grund av överlåtelsen ägt rätt till märket. Enligt uttalandet gäller vidare att för tiden dessförinnan överlåtaren anses saklegitimerad; han kan dock självfallet överlåta sitt anspråk på den som innehar registreringen. Förslagets mening är uppenbarligen att samma principer skall gälla för patent. Detta innebär att den som varit registrerad som patenthavare men överlåtit sin rätt till patentet utan att samtidigt överlåta den rätt till skadestånd, som må ha uppkommit under tiden före överlåtelsen, skall kunna föra talan beträffande sådant skadestånd, oaktat han inte längre är patenthavare. Det torde kunna ifrågasättas om dylik talerätt bör få föreligga om inte den registrerade patenthavaren givit sitt tillstånd till talans anhängiggörande. Man vet av erfarenhet, att en intrångstalan lätt drar med sig en talan om giltighet av det omstämda patentet. En skadeståndstalan, som an-

hängiggöres av en förutvarande patenthavare, kan sålunda medföra, att den senare patenthavaren invecklas i en rättegång om patentets giltighet och att han på grund därav kanske rentav förlorar sitt patent. Mot det nu sagda kan givetvis anföras, att den som är rädd för dessa konsekvenser kan vid sitt övertagande av patentet tillse att han antingen får till sig överlåten den rätt till ersättning, som må finnas på grund av tidigare begånget patentintrång, eller att den tidigare patenthavaren förbinder sig att inte utan den senare patenthavarens medgivande anhängiggöra skadeståndstalan. Advokatsamfundet har för sin del intet yrkande i nu angivna hänseende men skulle önska, att problemställningen blev fullständigt belyst i de slutliga motiven.

I redaktionellt hänseende ifrågasätter *Stockholms rådhusrätt* hurvida inte en avfattning av andra stycket i enlighet med de danska och norska förslagen är lämpligare än den svenska utformningen av stadgandet. Av motiven framgår att bestämmelsen i de olika ländernas förslag är avsedd att ha samma sakliga innehåll. Emellertid lämnar avfattningen av den svenska bestämmelsen utrymme för den felaktiga tolkningen, att bestämmelsen gäller även aktiv saklegitimation.

Den i tredje stycket intagna regeln om materiell rättsverkan av anmälan till patentregistret tillstyrks av *Kooperativa förbundet*.

Även *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* anser bestämmelsen vara ägnad att öka rättssäkerheten och tillstyrker därför i princip kommittéernas förslag. Dessa remissinstanser finner emellertid att omfattningen av de materiella rättsverkningarna av en anteckning i registret ej blivit tillräckligt belysta. Detta gäller särskilt förhållandet mellan å ena sidan överlåtelser och upplåtelser och å andra sidan andra rättigheter till patentet. Vid övervägande av ifrågavarande bestämmelse, som för svensk del utgör en principiell nyhet inom immaterialrätten, synes även förhållandena på andra områden av immaterialrätten ha bort beaktas. Frågan om godtroshörsförvärv av immateriella rättigheter bör därför enligt instanserna göras till föremål för särskilda överväganden.

Mera tveksam är *Skånes handelskammare*, som erinrar om att frågan om godtroshörsförvärv hittills inte reglerats inom någon del av immaterialrätten. I varumärkes- och firmautredningens år 1958 avgivna betänkande med förslag till varumärkeslag fanns intagen en bestämmelse, motsvarande den som nu föreslagits av patentkommittéerna. Vid departementsbehandlingen av förslaget till varumärkeslag uteslöts likväl ifrågavarande stadgande. I propositionen anfördes, att för varumärkesrättens del frågan om godtroshörsförvärv torde vara av ringa praktisk betydelse men att den däremot kunde vara av större vikt inom patenträtten. Med hänsyn härtill förklarade departementschefen sig finna det lämpligt, att frågan om införande av dylika bestämmelser i varumärkeslagen fick anstå till dess motsvarande spörsmål upptagits till övervägande vid den kommande revisionen av patenträtten.

Departementschefens uttalande lämnades av riksdagen utan erinran. Mot bakgrund av vad sålunda anförts finner handelskammaren det något överraskande att kommittéerna inte upptagit frågan om godtroshövärv inom patenträtten till en mera ingående prövning. Vidare bör beaktas att den danska kommittén, i vars hemland godtroshövärv i förevarande hänseende hittills inte erkänts, klart sagt ifrån att den inte kan ansluta sig till förslaget i denna del. Med hänsyn härtill och då en lösning av ifrågavarande spörsmål inom patenträtten kan antagas bli prejudicerande för såväl varumärkesrätten som mönsterrätten vill handelskammaren förorda att frågan om verkningarna av anteckning i patentregistret i förevarande hänseenden blir föremål för fortsatt utredning. Det kan i sammanhanget förtjäna erinras om att år 1959 tillsatts nordiska utredningar för att undersöka möjligheterna att uppnå nordisk rättslikhet angående godtroshövärv av lös egendom.

I avstyrkande riktning uttalar sig *Svea hovrätt* och *patentverket*. Hovrätten framhåller att godtroshövärv innebär en nyhet på immaterialrättens område och är främmande för svensk rätt även beträffande lösöre. Förhållandena kan inte jämföras med dem som gäller fast egendom. Fastighetsrätten vilar på särskilda förutsättningar och en fast tradition. Med regeln finns risk, att den som förvärvat patenträtt eller licens är okunnig om lagens reglering och därför lider rättsförlust. Hovrätten inser visserligen att regeln föreslås för att skapa säkerhet i omsättningen och den kan onekligen bidra till större klarhet och ordning i rättsförhållandena. Det är dock tveksamt om den inte blir vilseledande. Registreringen skyddar således endast mot rätt, som förvärvas genom avtal, alltså ej mot utmätning, tvångslicens och familjerättsliga fång. Den avsedda tryggheten är därför ej underbyggd i lagregeln. Hovrätten ifrågasätter om ej saken bör upptagas och lösas i samband med översynen av frågan om godtroshövärv av lös egendom i allmänhet.

Departementschefen. I första stycket av förevarande paragraf har kommittéerna föreslagit stadgande, att om patent övergått på annan eller licens upplåtits anteckning därom på begäran skall göras i patentregistret. Såvitt angår anteckning av patenthavare står förslaget i huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt. Däremot innebär det en nyhet att anteckning skall ske även beträffande licenstagare. Vissa betänkligheter mot förslaget i denna del har framställts av försvarets civilförvaltning, som anför att behov av en dylik utvidgning av stadgandet ej torde föreligga och att stadgandet härom, eftersom det i vart fall ej enligt förslaget skall vara obligatoriskt, ej garanterar att registret blir fullständigt och därigenom, i stället för att skapa klarhet, kan ge en falsk bild av rättsläget. Verket har även framhållit svårigheterna för patentverket att fastställa vem som är berättigad anhänga om anteckning i fall då patentet avser arbetstagares uppfinning. Enligt min me-

ning är det dock värdefullt att man öppnar möjlighet att i registret även anteckna licensupplåtelse. Licensstagare erhåller härigenom möjlighet att offentliggöra sitt förvärv av licensrätt och att därigenom vinna visst skydd för att hans rätt respekteras vid senare förfoganden över patentet. Bestämmelsen garanterar visserligen inte att samtliga licensupplåtelser blir antecknade men i praktiken torde man kunna räkna med att alla viktigare fall blir införda i registret. En förutsättning för att anteckning skall ske är självfallet att upplåtelse av licensen sker från den som är patenthavare. Som patenthavare bör härvid anses den som ursprungligen fått patentet beviljat åt sig eller, om patentet enligt anteckning i registret övergått på annan, den senast antecknade innehavaren. Någon svårighet att tillämpa denna princip även i fråga om arbetstagares uppfinningar torde inte föreligga. På grund av vad jag sålunda anfört vill jag tillstyrka bifall till kommittéernas förslag, som står i överensstämmelse med vad som för motsvarande fall gäller inom varumärkeslagstiftningen.

Några remissinstanser har föreslagit att anmälan om licensupplåtelse skall kunna göras redan på patentansökningsstadiet. En dylik regel skulle dock medföra praktiska komplikationer och bör enligt min mening inte införas.

Såsom en remissinstans anfört bör, på motsvarande sätt som i varumärkeslagen, i paragrafen upptagas stadgande att om det visas att i registret antecknad licens upphört att gälla, anteckningen om licensen skall avföras.

I andra stycket har kommittéerna upptagit stadgande, att i mål och ärenden angående patent den skall anses som patenthavare, vilken senast blivit införd i patentregistret i sådan egenskap. Även i denna del överensstämmer förslaget med varumärkeslagen och jag tillstyrker att stadgandet upptages i lagen.

Rörande stadgandets tillämpning vill jag, med anledning av ett remissutlåtande, framhålla att det endast hänför sig till frågan vem som skall anses som patenthavare vid den tidpunkt då spörsmålet blir aktuellt. I rättegång om patentintrång måste käranden självfallet styrka den materiella grunden för sin talan, t. ex. i mål om patentintrång, att intrånget pågick under tid då han faktiskt var patenthavare eller att han på grund av överlåtelse är innehavare av motsvarande rätt. Stadgandet utesluter inte att tidigare patenthavare för talan om intrång, som ägt rum under tid då han innehade patentet. Såsom advokatsamfundet framhållit får detta förhållande beaktas vid överlåtelse av patentet, varvid överlåtelsen självfallet kan förklaras avse även tidigare uppkomna skadeståndsanspråk. Av det sagda följer att stadgandet får sin egentliga betydelse då talan skall väckas mot patenthavare som svarande, t. ex. rörande ogiltighet av patent eller utverkande av tvångslicens. Sådan talan kan alltid riktas mot den som i registret är antecknad som patenthavare. Vad nu anförts torde framgå av stadgandet, och jag finner inte anledning föreslå en omformulering av kommittéernas för-

slag, vilket som jag förut anfört står i överensstämmelse med motsvarande bestämmelse i varumärkeslagen.

I tredje stycket har kommittéerna intagit en regel enligt vilken den som i god tro till registret anmält förvärv av patenträtt eller licens skall vara skyddad mot förvärv som ej anmälts eller anmälts senare. Frågan i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar godtrosvärv bör erkännas inom patenträtten är emellertid komplicerad och synes böra lösas i ett större sammanhang. I varje fall bör man avvakta resultatet av den pågående översynen av reglerna rörande godtrosvärv av lösöre. Jag vill därför förorda att det av kommittéerna föreslagna stadgandet får utgå.

45 §.

Paragrafen, som motsvarar 40 § i kommittéernas förslag, behandlar rätt att erhålla tvångslicens vid underlåtet utövande av patenterad uppfinning.

Gällande rätt. Enligt 15 § patentförordningen skall i fall då patenterad uppfinning, sedan tre år förflutit från det att patent beviljades, ej inom riket utövas i ett mot förhållandena därstädes väsentligen svarande omfång, den som vill erhålla tillstånd att utan hinder av patentet utöva uppfinningen äga att föra talan mot patenthavaren därom vid domstol. Visas ej giltig anledning till underlåtenheten att utöva uppfinningen, skall domstolen, efter ty skäligt prövas, föreskriva under vilka inskränkningar och villkor samt mot vilken ersättning uppfinningen må utövas av käranden. Enligt 25 § äger Kungl. Maj:t med avseende på uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgivande, meddela vissa förordnanden; enligt 2) må förordnande avse att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som där är bosatt eller äger ett verkligt och inte pro forma drivet industri- eller handelsetablisement, åtnjuter skydd för uppfinning såväl här i riket som i den främmande staten, uppfinningens utövning i den senare skall, såvitt angår påföljd för underlåtenhet att här utöva uppfinningen, så anses, som hade utövningen ägt rum här i riket. Dylikt förordnande har dock hittills inte meddelats.

Kommittéerna. I 40 § första stycket har kommittéerna upptagit stadgandet att i fall, då tre år förflutit sedan patent meddelades och tillika fyra år sedan patentansökningen gjordes och uppfinningen inte utövas inom riket i skäligt omfång, den som här i riket vill utöva denna skall äga erhålla tvångslicens därtill, såframt godtagbar anledning till underlåtenheten saknas. Bestämmelsen överensstämmer i stort sett med stadgandet i 15 § patentförordningen. Det nyinförda ytterligare villkoret att fyra år förflutit från dagen för patentansökan återgår på en vid 1958 års Lissabonkonferens nyinförd bestämmelse i artikel 5 A (4) Pariskonventionen. Med termen »utövas» avses enligt kommittéerna verksamhet för egentlig framställning, d. v. s.

framställning av patenterat alster eller användande av patenterat förfarande. Däremot avses ej import av patenterat alster. Verksamhet för import av sådana alster räcker alltså ej för att utesluta tvångslicens; jfr dock här andra stycket. Tvångslicensen kan endast avse utövning här i riket. I enlighet med vad nyss sagts om innebörden av termen »utövas» kan meddelad licens endast omfatta egentlig framställning; kommittéerna framhåller dock att även rätt att avsätta framställda alster självfallet omfattas. Däremot faller import inte inom licensen. De i 15 § andra punkten patentförordningen upptagna reglerna att tvångslicens meddelas av rätten och att rätten fastställer vederlag och övriga villkor för licensen har i kommittéernas förslag upptagits i 45 § (50 § i departementsförslaget).

I andra stycket har upptagits fullmakt för Kungl. Maj:t att under förutsättning av ömsesidighet förordna, att vid tillämpning av första stycket utövning i viss främmande stat skall jämföras med utövning här i riket. Stadgandet motsvarar den förut återgivna fullmaktsbestämmelsen i 25 § 2) patentförordningen. Det har dock inte ansetts nödvändigt att i lagtexten intaga andra villkor för förordnande som här avses än kravet på ömsesidighet. Genom överenskommelser enligt stadgandet kan uppnås att svenska industrier får möjlighet att exportera sina här framställda patenterade alster till annat land, där alstret är patenterat men ej föremål för tillverkning, utan hinder av att utövningstvång gäller i det andra landet. Stadgandet är även avsett att tillämpas i förhållandet mellan de nordiska länderna för att uppnå att utövning i ett nordiskt land skall vara tillräcklig för att hindra tvångslicens i något av de andra. Slutligen har stadgandet till syfte att hindra att förevarande tvångslicensbestämmelser kommer i konflikt med de förpliktelser de nordiska länderna kan påtaga sig i samband med de större marknadsbildningarna.

Remissyttrandena. Stadgandet kritiseras av *patentverket*, som anser den föreslagna regeln om utövningstvång olämpligt utformad i så måtto att det i princip skulle erfordras utövning inom riket. Enligt andra stycket skall man emellertid kunna träffa avtal med främmande länder om avsteg från detta krav. Patentverket anser det knappast försvarligt att man i lagen såsom huvudregel intar en bestämmelse som är principiellt oriktig, i huvudsakligt syfte att använda bestämmelsen som ett förhandlingsobjekt gentemot utlandet.

Sveriges industriförbund, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* finner kravet på utövning inom landet ej stå i överensstämmelse med utvecklingen mot en rationell produktionsfördelning men anser att kravet — med beaktande av svensk industris intresse av ömsesidighet — bör avskaffas genom mellanstatliga överenskommelser.

Departementschefen. De av kommittéerna i första stycket föreslagna bestämmelserna om rätt att erhålla tvångslicens i fall då tre år förflutit sedan patent meddelades och tillika fyra år sedan patentansökningen gjordes och uppfinningen inte utövas inom riket i skäligt omfång, överensstämmer i sak med gällande rätt; fyraårsfristen, som återgår på en vid 1958 års Lissabonkonferens i Pariskonventionen införd bestämmelse är dock ny. Även det i andra stycket föreslagna stadgandet om rätt för Kungl. Maj:t att på ömse-sidighetsbasis förordna att vid tillämpning av de nämnda bestämmelserna utövning i visst främmande land skall jämföras med utövning här i riket äger motsvarighet i gällande rätt. Ett par remissinstanser har ifrågasatt om huvudbestämmelserna i första stycket bör upptaga krav på att utövningen sker inom riket. Även om principiella invändningar kan riktas häremot, är dock detta villkor påkallat av praktiska skäl. Jag tillstyrker därför kommittéernas förslag.

46 §.

Paragrafen, som motsvarar 41 § i kommittéernas förslag, ger en för svensk rätts del ny bestämmelse om tvångslicens vid beroende patent.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att de finska och norska patentlagarna, i motsats till de svenska och danska, innehåller tvångslicensregler till förmån för patenthavare, som inte kan utnyttja sin uppfinning utan att därvid kränka ett patent som tillhör annan. Enligt kommittéernas mening bör regler av detta slag upptagas i den nya lagstiftningen. Stadgandet, som fått sin plats i första stycket av 41 §, har fått avfattningen att innehavare av patent på uppfinning, vars utnyttjande är beroende av annan tillhörigt patent, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den uppfinning som skyddas därav, därest detta finnes skäligt på grund av den förstnämnda uppfinningens betydelse eller eljest särskilda skäl är därtill. I motiven framhålls bl. a. att när det för utövning av en betydelsefull uppfinning, som utgör en förbättring eller en vidareutveckling av en annan uppfinning som är skyddad av patent, är nödvändigt att även utnyttja den andra uppfinningen, patenthavaren ej bör kunna hindra sådant utnyttjande. Man har särskilt uppmärksammat att regler av detta slag får väsentlig betydelse om man, såsom enligt kommittéernas förslag, upphäver det undantag från patenterbarhet som nu gäller för kemiska föreningar samt livsmedel och läkemedel.

Det har ansetts vara en förutsättning för tvångslicens i nu berörda fall att sökanden för egen del erhållit patent på sin uppfinning, så att det fastslagits att denna är självständig i förhållande till den uppfinning beträffande vilken licens sökes och så att man med säkerhet vet att sökanden har rätt till den beroende uppfinningen.

För tvångslicens kräves att det ingrepp tvångslicensen utgör kan motive-

ras av betydelsen hos sökandens uppfinning eller av annat särskilt skäl. I förstnämnda krav ligger enligt motiven att sökandens uppfinning skall vara av så väsentlig betydelse också i förhållande till den uppfinning varå licens sökes, att det kan anses rimligt och välgrundat att ensamrätten till denna begränsas. Som exempel på annat särskilt skäl som kan motivera tvångslicens nämnes att sökandens verksamhetsområde skiljer sig så mycket från patenthavarens, att en tvångslicens blott kommer att innefatta en ringa olägenhet för denne.

I paragrafens andra stycke har kommittéerna upptagit bestämmelse att innehavaren av patent, till vilket tvångslicens enligt första stycket åtnjutes, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den andra uppfinningen, såframt inte särskilda skäl är däremot. I motiven framhålles att rätten till tvångslicens sålunda normalt bör vara ömsesidig i förhållandet mellan parterna. Som exempel på särskilda skäl som talar mot ömsesidighet nämnes fall, där det är ett sådant missförhållande mellan betydelsen av de båda uppfinningarna eller mellan de verksamhetsområden där de utnyttjas, att en möjlighet för innehavaren av patentet till den första uppfinningen att utnyttja den beroende uppfinningen skulle verka orimlig.

Remissyttrandena. Förslaget att införa tvångslicens vid beroende patent lämnas i allmänhet utan erinran i remissvaren. Flera av de instanser som i princip godtager stadgandet uttalar sig emellertid för en restriktiv tillämpning därav.

Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen och Jernkontoret påpekar sålunda att bestämmelserna i förevarande paragraf och i 42—43 §§ i kommittéernas förslag (47—48 §§ i departementsförslaget) för svensk del innebär en väsentlig utvidgning av gällande tvångslicensbestämmelser samt förordar helt allmänt en restriktiv tillämpning av dessa paragrafer. Instanserna framhåller att det av flera skäl ofta för industrin ej är likvärdigt att få ersättning för utnyttjande av ett patent och att med ensamrätt kunna utnyttja en uppfinning för tillverkning. Med hänsyn härtill är det en betydande olägenhet att patentskyddet i vissa fall urholkas till en rätt till sådan ersättning. Vad särskilt angår patent som står i beroendeförhållande till varandra föreligger stundom en intressekonflikt, som kan motivera en tvångslicensbestämmelse för dessa fall. Instanserna finner det emellertid av vikt att tvångslicens att utnyttja en betydelsefull uppfinning ej bör kunna uppnås med stöd av mer eller mindre obetydliga förbättringsuppfinningar. Ett strängt krav på att beroendeuppfinningen skall vara av särskild betydelse måste därför upprätthållas. Att tvångslicenssökanden har ett förvärvsmässigt intresse av att kunna utnyttja beroendeuppfinningen synes i detta sammanhang ej tillräckligt. Ej heller synes det motiverat att för vissa kategorier av uppfinningar upprätthålla lägre krav än som tillämpas för andra. Den restriktivitet som bör iakttagas vid tillämpningen av föreva-

rande bestämmelse bör i lagtexten komma till uttryck genom att uttrycket »särskilda skäl» ändras till »synnerliga skäl».

Sistnämnda önskemål framförs även av *Läkemedelsindustriföreningen* och *Skånes handelskammare*.

Stockholms handelskammare och *handelskammaren i Gefle*, till vilka *handelskammaren i Göteborg* och *Smålands och Blekinge handelskammare* samt *Östergötlands* och *Södermanlands handelskammare* ansluter sig, hänför sig i detta sammanhang till kommittéernas uttalande i motiven vari som exempel på en situation, då särskilda skäl att bevilja tvångslicens kan föreligga, anförts att tvångslicenssökandens verksamhetsområde är så avlägset från patenthavarens att en tvångslicens skulle innebära blott ringa olägenhet för denne. Handelskamrarna understryker att en sådan regel ej bör tillämpas i andra fall än då de båda verksamhetsområdena är mycket klart åtskilda.

I fråga om paragrafens tillämpning på en särskild grupp produkter, nämligen kemiska föreningar, läkemedel och livsmedel, åberopar *Sveriges industriförbund* ett yttrande av *Sveriges kemiska industrikontor*. Kemikontoret kan ej biträda kommittéernas synpunkt att förutsättningarna för tvångslicens enligt paragrafen ofta skulle föreligga då uppfinningen avser sådana produkter. Denna synpunkt är visserligen såtillvida riktig, som antalet fall av tvångslicens vid »obegränsat» produktpatent kan komma att bli större därför att en kemisk förening i regel ej är rent ändamålsbestämd i samma mån som exempelvis en uppfinning på det mekaniska området. Om emellertid med det anförda uttryckssättet avses att paragrafen beträffande de uppräknade produkterna skall tillämpas under andra förutsättningar än som gäller för andra uppfinningsområden, måste organisationen bestämt motsätta sig denna tolkning. Det finns inga skäl att i detta avseende sätta dessa produkter i särställning. Rättssäkerheten kräver att förutsättningarna för tillämpningen av detta viktiga stadgande är desamma oavsett uppfinningskategori. För det fall att det »obegränsade» produktpatentet införes i enlighet med förslaget, vill kemikontoret framhålla att tvångslicens för ett beroende läkemedelspatent bör få meddelas blott om det tidigare patentet avsåg annat än läkemedel. Vidare bör i sådant fall endast ett beroendepatent och en tvångslicens meddelas för läkemedelsområdet. Skulle produktpatentskyddet begränsas till användningsområde, kommer den primära och den beroende uppfinningen att ligga inom samma verksamhetsområde. Kommittéerna har för detta fall själva varit inne på tanken att större krav skulle ställas på den beroende uppfinningens särskilda betydelse som villkor för tvångslicens. Det är kemikontoret angeläget att understryka denna synpunkt. Rimligen måste i dessa fall utrymmet för tvångslicens vara synnerligen begränsat. Liknande synpunkter framförs av *Läkemedelsindustriföreningen*, som vidare berör förhållandet mellan ett produktpatent och ett senare patent på en metod att framställa produkten.

I det fall tvångslicens erhålles, anser föreningen att restriktioner bör gälla i fråga om licenstagarens rätt att använda de framställda produkterna för samma ändamål som det primära patentet. Föreningen påpekar att det senare patentets innehavare utnyttjar de resultat i fråga om frånvaron av inte tolerabla biverkningar etc. som innehavaren av det tidigare patentet har uppnått. Vid gottgörelsens bestämmande måste därför hänsyn tagas också till de forskningsresultat som har uppnåtts utöver själva primäruppfinningen.

I avstyrkande riktning uttalar sig *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, till vilken *länsstyrelsen i Västernorrlands län* ansluter sig. Handelskammaren understryker vikten av att en tidigare patenthavares hela verksamhet inte får äventyras genom att dennes patent genom tvång överlåtes på en ny patenthavare eller att hans rätt delvis inskränkes. Handelskammaren anser därför, att innehavaren av ett beroendepatent — liksom hittills — bör vara hänvisad till en uppgörelse med den andre patenthavaren.

Några remissinstanser tar upp frågan om *licenstagares ställning*. *Sveriges advokatsamfund* förordar att den rätt till tvångslicens, som anges i paragrafens första stycke, skall tillkomma även den som endast har licensrätt till beroendepatent. Det är mycket vanligt, påpekar samfundet, att det inte är patenthavaren själv som exploaterar en patenterad uppfinning utan exploateringen sker genom en eller flera licenstagare. Då enligt 44 § andra stycket (49 § andra stycket i departementsförslaget) tvångslicens får övergå till annan endast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas, skulle tvångslicensrätten enligt första stycket i förevarande paragraf i en mängd fall bli illusorisk, om denna rätt endast skulle tillkomma innehavaren av det beroende patentet. Samma anmärkning göres av *Kooperativa förbundet*.

Enligt *Sveriges advokatsamfunds* mening bör vidare den rätt till tvångslicens, som anges i paragrafens andra stycke, utsträckas att gälla även för den till vilken, innan tvångslicens enligt första stycket meddelats och eventuellt innan talan om sådan tvångslicens anhängiggjorts, ensamlicens till det ifrågavarande patentet upplåtits. En tvångslicens enligt första stycket kan för dylik ensamlicenstagare innebära en betydelsefull inskränkning i hans i god tro förvärvade ensamrätt och denna inskränkning kan i själva verket medföra större olägenhet för honom än för patenthavaren. Det synes därför samfundet vara rimligt att en ensamlicenstagare beredes samma möjlighet som patenthavaren att erhålla tvångslicens enligt paragrafens andra stycke.

Även *Stockholms rådhusrätt* anser att den i paragrafen stadgade reciproka tvångslicensrätten bör utsträckas att gälla även för licenstagare, åtminstone innehavare av ensamlicens.

Departementschefen. Kommittéerna har i förevarande paragraf, i anslutning till bestämmelser i gällande finska och norska patentlagar, upptagit

stadgande om tvångslicens till förmån för patenthavare, som inte kan utnyttja sin patenterade uppfinning utan att därvid kränka ett patent som tillhör annan (s. k. beroende uppfinning). Stadgandet har fått avfattningen att innehavare av patent på uppfinning, vars utnyttjande är beroende av annan tillhörigt patent, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den uppfinning som skyddas därav, därest detta finnes skäligt på grund av den förstnämnda uppfinningens betydelse eller eljest särskilda skäl är därtill. I allmänhet har stadgandet tillstyrkts vid remissbehandlingen och även jag finner de skäl kommittéerna anfört till stöd för stadgandet vara övertygande. Jag förordar därför att det upptages i lagen.

I anslutning till kommittéernas motiv och vissa remissuttalanden vill jag understryka att stadgandet får användas endast när särskilda skäl föreligger. Bl. a. bör sålunda krävas att den beroende uppfinningen i sig själv representerar ett beaktansvärt tekniskt framsteg. Av betydelse är även om det råder konkurrensförhållande mellan den beroende uppfinningen och huvuduppfinningen. Om den beroende uppfinningen faller inom samma verksamhetsområde som huvuduppfinningen, bör på de flesta områden gälla att man kräver starkare skäl för tvångslicens. I någon mån synes man emellertid här även böra beakta uppfinningarnas allmänna art. Där det är fråga om uppfinningar av särskild betydelse för samhället, t. ex. avseende livs- och läkemedel, torde tvångslicens kunna beviljas i ett fall då exempelvis den patenterade uppfinningen avser en produkt och beroendeeuppfinningen en ny metod att framställa produkten, oavsett att uppfinningarna här faller inom samma område.

Några remissinstanser har ansett att den avsedda restriktiva tillämpningen bör ytterligare understrykas genom att kravet »särskilda skäl» utbytes mot »synnerliga skäl». Detta är emellertid enligt min mening knappast påkallat och jag förordar att kommittéernas uttryckssätt bibehålles.

I andra stycket har kommittéerna föreslagit stadgande att innehavaren av patent, till vilket tvångslicens enligt första stycket åtnjutes, äger erhålla tvångslicens att utnyttja den andra uppfinningen, såframt inte särskilda skäl är däremot. Stadgandet har inte mött erinringar i remissvaren och bör upptagas i lagen.

I några remissvar har förordats att även licenshavare i vissa fall borde äga rätt till tvångslicens i de fall som avses i paragrafen. En sådan utvidgning av tillämpningsområdet för stadgandet synes mig dock betänklig och jag kan inte biträda detta förslag.

47 §.

Paragrafen, som motsvarar 42 § i kommittéernas förslag, ger ett nytt stadgande om rätt att erhålla tvångslicens i fall där det kräves av hänsyn till allmänt intresse.

Kommittéerna. Kommittéerna har enats om att det är nödvändigt att för fall som inte täcks av bestämmelserna i 40 och 41 §§ (45 och 46 §§ i departementsförslaget) införa en rätt till tvångslicens för att tillgodose allmänna intressen. Enligt förevarande stadgande skall den som vill yrkesmässigt utnyttja patenterad uppfinning kunna erhålla sådan tvångslicens, varvid som förutsättning uppställts att det kräves av hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt.

Kommittéerna förutsätter att bestämmelsen kommer att användas med betydande varsamhet. Blott privata intressen kan inte i något fall åberopas. Ej heller kan t. ex. allmänhetens allmänna intresse av en naturlig konkurrens inom näringslivet komma i betraktande; endast allmänna intressen, som ej har samband med affärsmässiga synpunkter, avses. Som exempel nämnes statens säkerhet, befolkningens förseende med medicinalvaror och livsmedel, kraftförsörjningen, kommunikationsväsendet och liknande samhällsviktiga funktioner. Även andra nationella välfärdssynpunkter kan komma i betraktande, t. ex. beredskapssynpunkter. Ett allmänt intresse av synnerlig vikt kan också i vissa fall sägas föreligga, där det rör sig om att motverka allvarligt missbruk av den genom ett patent skapade monopolställningen. Ett högt pris på en patenterad vara kan i och för sig vara motiverat som ersättning för det betydelsefulla forskningsarbete, som ligger till grund för framställningen — varvid även får inräknas omkostnader som kan ha gjorts i samband med forskning som varit förgäves — och någon tvångslicens kan då ej komma i fråga. Men för det fallet, att behovet av den patenterade varan är stort och priset, med hänsyn tagen till alla omständigheter, är alldeles orimligt, bör tvångslicens kunna ges.

Kommittéerna framhåller vidare att förevarande bestämmelse torde kunna få praktisk användning särskilt inom de områden — uppfinningar rörande kemiska föreningar, läkemedel och livsmedel — där hittillsvarande undantag från patenterbarhet enligt förslaget upphäves. De hänsyn som legat till grund för dessa undantag representerar ett sådant allmänt intresse, att de torde kunna åberopas vid krav om tvångslicens, om förutsättningar härför eljest föreligger. I detta sammanhang har kommittéerna varit inne på tanken att i fråga om läkemedel lindra kraven på tvångslicens. Närmast skulle ifrågakomma att efter engelskt mönster medge att tvångslicens beviljas i alla fall utom där särskilda skäl talar däremot. Vissa sociala hänsyn kan tala för sådana bestämmelser. Detta skulle å andra sidan innebära att patent-skyddet på detta område bleve av annan natur än eljest. Patenthavaren skulle ej längre åtnjuta ensamrätt utan endast möjlighet att få vissa avgifter från dem som utnyttjar uppfinningen. En sådan rätt torde vara av väsentligt mindre värde för patenthavaren, eftersom det för hela hans verksamhet kan vara av utomordentlig betydelse att just han gentemot förbrukarna står som producent av — och garant för — det ifrågavarande läkemedlet; härigenom får hans verksamhet nämligen del av det goodwill-värde

som läkemedlet medför. Har patenthavarens produkter önskvärd kvalitet och framställs de i rimlig omfattning kan det, om hans leveransvillkor inte ger anledning till kritik, inte finnas något godtagbart skäl att beröva patenthavaren denna goodwill. Härtill kommer, att läkemedel inte intager en sådan särställning, att en tvångslicens av förevarande typ kan begränsas till detta område. Det kunde göras gällande att den borde användas även inom andra områden, t. ex. beträffande livsmedel. Med hänsyn till det anförda har kommittéerna inte ansett det riktigt att föreslå särskilda bestämmelser om tvångslicens till utnyttjande av uppfinningar rörande läkemedel.

Kommittéerna framhåller att de föreslagna bestämmelserna inte har karaktär av expropriationsföreskrifter utan utgör en allmän begränsning i patenträtten. Rörande de av kommittéerna föreslagna expropriationsföreskrifterna hänvisas till 75 § i departementsförslaget.

Remissyttrandena. I fråga om förslaget att införa tvångslicens av hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt har olika meningar kommit till synes hos å ena sidan de pris- och monopolkontrollerande myndigheterna, vilka tillstyrker förslaget och delvis anser att bestämmelserna bör skärpas eller i varje fall tillämpas i större omfattning än kommittéerna förordat, och å andra sidan näringslivets organisationer, vilka ställer sig kritiska och understryker att bestämmelserna i allt fall måste användas med stor varsamhet.

Vad först angår de nämnda myndigheterna uttalar sig *statens pris- och kartellnämnd* närmast för en utvidgning av möjligheterna till tvångslicens. I sitt utlåtande berör nämnden inledningsvis patent- och kartellagstiftningarnas inbördes förhållande och anför härom.

Kartellagstiftningen riktar sig icke mot den monopolism, som patentskyddet i sig självt innebär, utan gränsdragningsproblemen gäller vilken omfattning en patenthavares monopolställning skall ges och när man skall anse att missbruk av monopolställningen föreligger. Drages gränsen för snävt kring patentet kan patentskyddet bli för svagt och uppfinnarverksamheten och den tekniska utvecklingen icke få det stöd, som patentinstitutet åsyftar och det allmännas intresse kräver. Ges å andra sidan den på patenträtten grundade monopolismen alltför fritt spelrum kan konkurrensen på marknaden hämmas på ett sätt som måste inge betänkligheter ur det allmännas och konsumenternas synpunkt. Svårigheterna i samband med gränsdragningen mellan de båda lagstiftningarna är dock ej sådana att man ej anser sig kunna utpeka klara fall av missbruk av patenthavares monopolställning.

Nämnden framhåller härefter att man för att komma till rätta med patentmissbruk i olika länder förlärit på olika sätt och anför.

Ett flertal stater har liksom England i patentlagstiftningen intagit bestämmelser om konkurrensbegränsande avtal i samband med patent och om missbruk av patent i dessa sammanhang (*Abuse of Monopoly*). I andra länder — främst Förenta staterna — har missbruken i fråga angripits via anti-

trustlagstiftningen respektive domstolspraxis i anslutning till denna lagstiftning. Österrike torde intaga en särställning i förevarande hänseende i det man där stiftat en särskild lag, som reglerar konkurrensbegränsningar i samband med patent.

Beträffande Sverige kan sägas att hithörande frågor hittills icke rönt större uppmärksamhet och att lagstiftaren endast ägnat dem ett mera perifert intresse. Kartellagstiftningen innehåller på detta avsnitt endast ett allmänt uttalande i förarbetena till 1953 års konkurrensbegränsningslag av innebörd att om en patenträtt utnyttjas för att framtvunga annan konkurrensbegränsning bör frågan kunna upptagas till behandling enligt konkurrensbegränsningslagen. Några rättsfall på området från näringsfrihetsrådet föreligger ännu icke. Den nuvarande svenska patentlagstiftningen innehåller — bortsett från ett expropriationsstadgande — knappast några bestämmelser ägnade att stöda kartellmyndigheternas verksamhet. I vissa fall kan stadgandena i 3 kap. avtalslagen användas mot missbruk från patenthavares sida.

Mot bakgrund av det anförda finner nämnden det angeläget att tvångslicensreglerna i en ny lagstiftning får en sådan utformning att de blir av positivt värde, när det gäller att komma till rätta med skadlig konkurrensbegränsning i samband med patentmonopolismen. Behovet av bestämmelser i detta syfte torde ha stått klart för kommittéerna, men nämnden ifrågasätter om förslaget är tillräckligt ur kartellagstiftningens synpunkt, i varje fall om det ges den snäva tolkning som framgår av motiven.

Kommerskollegium, näringsfrihetsrådet och ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor har inte någon erinran mot de föreslagna bestämmelsernas avfattning. Rörande tillämpningen framhåller *kommerskollegium* att patentlagstiftningen i och för sig är ägnad att leda till konkurrensbegränsningar inom samhället, konsumenterna till nackdel, och att det därför är angeläget att patentskyddet inte göres mera vidsträckt än som är nödvändigt för att det med skyddet avsedda syftet inte skall äventyras eller för att Sverige skall kunna delta i ett mera allmänt internationellt patentarbete. Kollegium förutsätter att bestämmelserna om tvångslicens skall kunna tillämpas också i sådana fall där det enligt grunderna för 1953 års konkurrensbegränsningslag framstår som önskvärt att dylik licens bör meddelas. *Näringsfrihetsrådet* instämmer i kommittéernas uttalande att stadgandets tvångslicensbestämmelse måste användas med betydande varsamhet. Rådet utgår emellertid från att ett sådant allmänt intresse som avses i bestämmelsen måste anses föreligga, om en konkurrensbegränsning som möjliggjorts genom ett patent fastslagits ha skadlig verkan och denna inte kunnat undanröjas inom ramen för konkurrensbegränsningslagstiftningen. I ett sådant fall bör alltså såsom ett yttersta medel tvångslicens kunna meddelas enligt förevarande lagrum, förutsatt att en sådan licens kan bidra till att upphäva den skadliga verkan. *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor* framhåller såsom mycket önskvärt, att förhållandet mellan konkurrensbegränsningslagstiftningen och patenträtten ytterligare penetreras för

tillkomsten av en ny patentlag samt att motiven till förevarande paragraf blir så utförliga och väl övervägda att de kan tjäna till bästa tänkbara ledning för bedömande av uppkommande konfliktsituationer. Ett försök att därvid i möjligaste mån bl. a. skapa överensstämmelse mellan konkurrensbegränsningslagens skadlighetskriterier samt förutsättningar för meddelande av tvångslicens skulle enligt ämbetets mening vara värdefullt.

Vad angår näringslivets organisationer åberopar *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* ett av de *nordiska industriförbunden* gemensamt avgivet uttalande vari i första hand förordas att stadgandet utgår. Som skäl härför anföres att främjandet av en effektiv industriell forskning förutsätter så goda garantier som möjligt för att forskningskostnaderna skall kunna återvinnas, varvid den ensamrätt som patentskyddet erbjuder är av avgörande betydelse. Det är av vikt att ett industriföretag på sedvanliga företagsekonomiska grunder skall kunna beräkna de ekonomiska risker som är förknippade med all investering i forskning. I denna kalkyl ingår en bedömning av ensamrättens omfång och bestånd såsom ett mycket väsentligt moment. En tvångslicens enligt bestämmelsens förutsättningar kan emellertid på ett ur företagets synpunkt helt irrationellt sätt förrycka grunden för denna kalkyl. Betydelsen av uttrycket »allmänt intresse av synnerlig vikt» är i hög grad obestämd och uppenbarligen beroende av ändamålsenlighetshänsyn, vilket klart understryker svårigheten att på förhand bedöma stadgandets konsekvenser. Kommittéerna har enligt industriförbundens mening ej heller påvisat att något behov av stadgandet föreligger. Om stadgandet skulle bibehållas, bör enligt industriförbundens mening dess karaktär av undantagsbestämmelse framhållas i själva lagtexten och det bör tillämpas med sträng restriktivitet. Härom anföres.

Organisationerna vill rikta en bestämd gensaga mot att kommittéerna synes avse, att stadgandet skall kunna användas för att motverka missbruk av en genom ett patent skapad monopolställning och detta gäller i synnerhet påståendet, att under vissa omständigheter prissättningen på den patentkyddade produkten skall kunna föranleda att stadgandet tillämpas. Organisationerna är övertygade om att en sammanblandning av målsättningarna för patentlagstiftningen och lagstiftningen för motverkande av skadliga konkurrensbegränsningar leder till ohållbara konsekvenser. Patentlagstiftningens tekniskt och företagsekonomiskt betingade uppgifter bör icke tillåtas bli påverkade av de helt andra uppgifter, vilkas förverkligande konkurrensbegränsningslagstiftningen är avsedd att tjäna och för vilka särskilda myndigheter med för dem utbildad speciell praxis förefinnes i samtliga ifrågakommande länder. Vad särskilt angår läkemedel må vidare framhållas att myndigheterna i samtliga nordiska länder även detta stadgande förutan har möjlighet att påverka priserna på dessa produkter.

Kommittéerna har understrukit att stadgandet skall tillämpas med »betydlig varsomhed». Det synes dock organisationerna vara av vikt, att stadgandets karaktär av undantagsbestämmelse ges ett tydligare uttryck i själva lagtexten genom ett framhållande av att det skall tillämpas endast under

extraordinära förhållanden. Ett missförhållande, som icke uppstått ur en oförutsebar situation utan beror på en utveckling som pågått en längre tid, bör avhjälpas med ordinära medel och icke genom tillämpning av den föreslagna tvångslicensbestämmelsen.

Av det sagda följer att den omständigheten, att ett företag uppger sig arbeta utan vinstsyfte eller eljest vara av s. k. allmännyttig karaktär, icke i och för sig utgör någon kvalifikation för erhållande av tvångslicens enligt förevarande paragraf.

Nu nämnda remissinstanser åberopar jämväl ett av *Sveriges kemiska industrikontor* avgivet yttrande, vari även understrykes att paragrafen bör användas med betydande varsamhet. Kemikontoret framhåller särskilt att det förhållandet att en tvångslicenssökande arbetar »utan vinstintresse» eller företräder »allmänna intressen» — respektive gör gällande att så förhåller sig — under inga omständigheter får anses utgöra en tillräcklig förutsättning för tillämpning av paragrafen. Den sökandes egna förhållanden får i detta sammanhang ej tillmätas betydelse, som också kommittéerna framhåller. Avgörande skall endast vara omständigheter, som avser den ifrågavarande patenterade produkten i relation till synpunkter, motsvarande dem som anföres i betänkandet, alltså statens säkerhet, beredskapssynpunkter etc.

För en restriktiv tillämpning av stadgandet uttalar sig vidare *Läkemedelsindustriföreningen*, som med tillfredsställelse konstaterar att kommittéerna understrukit att bestämmelsen måste tillämpas med största varsamhet och att meddelande av tvångslicens förutsätter hänsyn till »allmänt intresse av synnerlig vikt». Enligt föreningen torde nämnda uttryck vara att förstå så, att det allmänna intressets tillgodoseende inte kan ske på annat sätt än genom tvångslicensen. Föreningen framhåller med skärpa att det under inga förhållanden får förekomma att en viss företagsform — även om den är helt eller delvis statligt reglerad eller intager attityden att densamma är att betrakta såsom en social institution utan egentliga vinstintressen — får bli gynnad på andra företagsformers bekostnad genom tilldelande av tvångslicenser. I anslutning härtill erinrar föreningen om att kommittéerna intagit den bestämda ståndpunkten, att patentlagstiftningen inte får utformas med sikte på att näringspolitiskt gynna landets egen industri. Denna ståndpunkt understryker att man då ej heller får utnyttja patentväsendet till att gynna viss företagsform eller viss kategori företagare. Avslutningsvis framhåller föreningen att den omständigheten att ett företag är statligt ej heller bör utgöra ett skäl för tillämpning av paragrafen till förmån för företaget i fråga. *RUFI, representantföreningen för utländska farmaceutiska industrier* ansluter sig till sistnämnda synpunkt och föreslår vidare att stadgandet inskränkes till vissa, i lagtexten uttryckligen angivna undantagsfall, såsom större epidemier och avspärrning på grund av krig.

Några remssinstanser tar särskilt upp frågan om prissättningens betydelse för stadgandets tillämplighet. *Statens pris- och kartellnämnd* anser att kommittéernas tolkning här är för snäv. Hur restriktivt kommitterade önskar stadgandet tolkat framstår särskilt tydligt, fortsätter nämnden, då man berör det viktiga fallet att patentmonopolismen leder till alltför hög prissättning. Kommitterade anser härvidlag att »en helt urimelig pris» bör ha uttagits för att tvångslicens skall kunna medges. Med en sådan tolkning kommer stadgandet i detta sammanhang att förlora all praktisk betydelse och endast kunna tillämpas i sällsyntaste undantagsfall. Enligt nämndens mening borde det vara tillräckligt att kräva att ett pris uttagits, som med hänsyn till kostnaderna och övriga omständigheter är uppenbart för högt (jfr konkurrensbegränsningslagen 21 §). Även med en sådan modifiering av kraven torde det bli ganska svårt att ingripa mot för hög prissättning vid försäljning av patenterade varor. *Sveriges kemiska industrikontor* invänder däremot med skärpa mot att paragrafen skulle tillämpas som prisregulator. Det framhålles särskilt att dess användning för detta ändamål — i motsats till vad kommittéerna synes mena — i vart fall måste vara begränsad till områden, vilka inte är underkastade särskild prisövervakning. Härigenom uteslutes dess tillämpning på exempelvis läkemedelsektorn, inom vilken medicinalstyrelsen gör en särskild granskning av priserna. Det får under inga omständigheter förekomma, att priser som av en statlig myndighet prövats vara skäliga av en domstol befinnes helt orimliga vid ifrågasatt tillämpning av paragrafen. Även *de nordiska industriförbunden* tar avstånd från kommittéernas uppfattning att under vissa omständigheter prissättningen skall kunna föranleda att stadgandet tillämpas.

Vad särskilt angår stadgandets tillämpning på patent avseende kemiska föreningar samt livs- och läkemedel framhåller *statens pris- och kartellnämnd*, att om undantagsbestämmelserna beträffande patenterbarheten inom dessa områden slopas och om de nya reglerna utformas så att en reell utvidgning av patenteringsmöjligheterna blir följd, det är av särskild vikt att tvångslicensbestämmelserna får en sådan utformning att de erbjuder ett verkligt skydd mot missbruk och inte endast drabbar ytterlighetsfall av ringa praktisk betydelse. *Sveriges kemiska industrikontor* motsätter sig å andra sidan bestämt att kommittéernas motiveringar till 1 § och förevarande paragraf tas till intäkt för en liberal tillämpning av sistnämnda paragraf på uppfinningar inom här avsedda tre kategorier. Kemi-kontoret utgår från att när det beträffande läkemedel anföres, att patent-havaren ej skall berövas sin ensamrätt när hans produkt har önskvärd kvalitet och framställs i rimlig omfattning samt hans leveransvillkor ej ger anledning till kritik, detta inte skall förstås så, att betingelserna för tvångslicens skall anses föreligga så snart någon av nämnda förutsättningar anses brista. Då kommittéernas uttalande på denna punkt kan ge upphov till missförstånd, måste emellertid kontoret kräva ett förtydligande. Vad

beträffar den påstådda särskilda praktiska betydelsen av paragrafen inom de områden, som kemikontoret företräder, understryker kontoret vidare, att kommittéerna i motiven till 1 § med rätta framhållit, att gällande undantag för kemiska produkter, läkemedel och livsmedel i praktiken ej kunnat upprätthållas. Förhållandena inom dessa områden skulle sålunda ej te sig väsentligt annorlunda efter införandet av ett produktpatentskydd. Något behov av en särskild möjlighet till tvångslicenser i det allmännas intresse har för närvarande veterligen ej påvisats. Det synes ej rimligt att göra gällande, att någon större praktisk ändring ej kommer att inträda och samtidigt föreslå av de praktiska ändringarna motiverade långtgående tvångslicensbestämmelser. Särskilt betänkligt är att en tvångslicens under de allmänna förutsättningar som stadgas i 42 § kan komma att helt förtrycka den kalkyl som ligger bakom ett uppfinnings-, utvecklings- och marknadsföringsarbete. Även *de nordiska industriförbunden* inskräpper vikten av att läkemedelsbranschen inte underkastas någon särbehandling vid tillämpningen av stadgandet. Den stränga restriktiviteten som organisationerna påyrkar bör alltså gälla generellt.

Departementschefen. Den med patentet förenade ensamrätten ger patenthavaren en monopolställning med hänsyn till utnyttjande av den patenterade uppfinningen. Han äger sålunda i princip ensam bestämma t. ex. om priset på patenterade produkter, formerna för deras avsättning, i vilken utsträckning de får framställas av andra o. s. v. På grund av monopolställningen kan han principiellt helt kontrollera i vilken omfattning och på vilka villkor produkterna föres ut på marknaden. I vissa lägen kan allmänna hänsyn påkalla en inskränkning av denna rätt. I gällande patentförordning tillgodoses detta behov endast genom vissa expropriationsbestämmelser av begränsad räckvidd. Enligt kommittéernas mening bör det införas möjlighet att meddela tvångslicens i här avsedda fall. Det av kommittéerna härom föreslagna stadgandet föreskriver att där hänsyn till allmänt intresse av synnerlig vikt så kräver, den som vill yrkesmässigt utnyttja uppfinning, varå annan har patent, äger erhålla tvångslicens därtill. I motiven har kommittéerna utvecklat vissa principer för hur stadgandet enligt deras mening bör tillämpas.

Vid remissbehandlingen har olika meningar kommit till synes hos å ena sidan särskilt de pris- och monopolkontrollerande myndigheterna, vilka tillstyrker förslaget och delvis anser att bestämmelserna bör skärpas eller i varje fall tillämpas i större omfattning än kommittéerna förordat, och å andra sidan näringslivets organisationer, vilka ställer sig mera kritiska och understryker att bestämmelserna i allt fall måste användas med stor varsamhet.

Frågan huruvida tvångslicensbestämmelser av förevarande slag bör införas är av stor principiell räckvidd. Själva syftet med patentlagstiftningen

är att ge uppfinnarna och förelagen en tidsbegränsad ensamrätt att utnyttja de patenterade uppfinningarna, varigenom man dels vill stimulera den för den tekniska utvecklingen nödvändiga uppfinnarverksamheten och dels uppnå att uppfinningarna offentliggörs så att de efter patenttidens utgång kommer att stå till näringslivets fria förfogande. Tvångslicensbestämmelser av den generella karaktär som här diskuteras strider i viss mån mot de principer som sålunda ligger till grund för patentlagstiftningen. Det är emellertid tydligt att patenträttigheter i det enskilda fallet kan utnyttjas på ett sätt som kommer i strid mot fundamentala samhällsintressen och att det i ett sådant läge måste finnas möjlighet för det allmänna att ingripa. I vissa fall kan härvid rättelse åstadkommas genom tillämpning av lagstämmer som mera allmänt är riktade mot osunda företeelser inom näringslivet, såsom bestämmelser rörande prisövervakning, förhindrande av konkurrensbegränsning o. d. Patenträttens särskilda natur gör emellertid att uppkomna konflikter i vissa fall kan bemästras endast genom att man direkt begränsar den med patentet förenade ensamrätten. Jag delar därför kommittéernas mening att möjlighet härtill bör införas och att detta lämpligen sker i form av tvångslicensbestämmelser av den art kommittéerna föreslagit.

Av vad jag anfört om grunden för stadgandet följer att, såsom kommittéerna understrukit, detta måste tillämpas med betydande varsamhet. Till en början bör fordras att den patenterade uppfinningen angår ett viktigt samhällsintresse; jag hänvisar här till de av kommittéerna givna exemplen, att uppfinningen angår statens säkerhet, befolkningens förseende med medicinalvaror och livsmedel, kraftförsörjningen, kommunikationsväsendet, beredskapssynpunkter och liknande samhällsviktiga funktioner. I fråga om uppfinningar av annat slag synes tvångslicens över huvud taget inte böra komma i fråga. För tvångslicens bör vidare fordras att de villkor under vilka den patenterade uppfinningen tillhandahålles marknaden uppenbarligen strider mot vad som ur allmän synpunkt är godtagbart. Det bör emellertid härvid tillika krävas att föreliggande missförhållanden inte lämpligen låter sig rätta genom sådana åtgärder av mera allmän art som jag förut berört. Har t. ex. patenthavaren i licensavtal uppställt villkor som är oförenliga med lagstiftningen mot konkurrensbegränsning, bör det övervägas huruvida denna lagstiftning i första hand kan tillämpas för att undanröja villkoret. Endast då åtgärder av detta slag befinnes otillräckliga bör tvångslicens kunna tillgripas. I det sagda ligger att tvångslicenssökandens egna förhållanden inte kan beaktas. Att statliga företag eller annan speciell företagsform principiellt ej bör tillerkännas någon särställning är sålunda klart. Självfallet kan dock inom specialiserade branscher ett visst företag framstå som bärare av det allmänna intresse som är i fråga och därvid, praktiskt sett, äga åberopa detta även för egen del.

Den av några remissinstanser särskilt diskuterade frågan om prissätt-

ningens betydelse är delvis besvarad genom det anförda. I de fall då tvångslicensfrågan är beroende av det pris patenthavaren uttager, bör som villkor för tvångslicens uppställas att priset med hänsyn till kostnaderna och övriga omständigheter är uppenbart för högt; som kommittéerna anförts bör emellertid härvid tagas hänsyn till kostnader för bakomliggande forskningsarbete och även kostnader för arbete som därvid varit förgäves.

48 §.

Paragrafen, som motsvarar 43 § i kommittéernas förslag, innehåller bestämmelser om tvångslicens på grund av tidigare utnyttjande av den patenterade uppfinningen.

Gällande rätt. I 21 § 2 mom. patentförordningen stadgas, att i fall då någon börjat utnyttja uppfinning inom riket eller vidtagit särskilda åtgärder därför utan att äga vetskap om att patent därå blivit meddelat eller sökt och han ej heller skäligen kunnat förskaffa sig sådan kännedom, han må på därom framställt yrkande, om synnerliga skäl är därtill, berättigas att under skyddstiden eller viss del därav mot skälig ersättning utnyttja uppfinningen i den omfattning som domstolen bestämmer. Stadgandet infördes vid 1944 års revision av förordningen.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 43 § första punkten upptagit stadgandet att den som, när handlingarna i ärende rörande ansökan om patent blev tillgängliga för envar, härstädes yrkesmässigt utnyttjade den patentsökta uppfinningen äger, om ansökningen leder till patent, erhålla tvångslicens till utnyttjandet, såframt synnerliga skäl är därtill samt han saknat kännedom om ansökningen och ej heller skäligen kunnat skaffa sig sådan kännedom. Enligt andra punkten skall rätt till tvångslicens som nu sagts under motsvarande förutsättningar tillkomma även den som vidtagit väsentliga åtgärder för yrkesmässigt utnyttjande av uppfinningen här i riket. Kommittéerna framhåller att hänsyn till ett stadgande i artikel 4 B Pariskonventionen, som föreskriver att utövning under prioritetstid inte får leda till uppkomsten av någon rätt för tredje man, medför att nu förevarande regler i förslaget måste avfattas och tolkas restriktivt. I förhållande till stadgandet i 21 § 2 mom. patentförordningen har möjligheterna till tvångslicens begränsats genom att endast utnyttjande som påbörjats före den tidpunkt då ansökningshandlingarna blev tillgängliga för envar kan grunda licens. Liksom i nämnda stadgande fordras att sökanden varit i kvalificerat god tro. Kommittéerna anför bl. a., att om patenthavaren i annons eller på annat sätt angivit att uppfinningen patentsökts, den som söker tvångslicens haft möjlighet att enligt 56 § skaffa sig kunskap om ansökningen; har han försummat detta kan han ej anses ha varit i den kvalificerade goda tro som förevarande paragraf förutsätter.

Liksom det förut berörda stadgandet i patentförordningen kräver kommittéernas förslag vidare att tvångslicenssökanden kan åberopa synnerliga skäl. Som exempel anföres att han nedlagt så stort kapital, t. ex. i maskinpark och liknande, att det inte blott kunde vara hårt för honom själv om han skulle upphöra med sin verksamhet men att också nationalekonomiskt betydelsefulla värden skulle gå till spillo.

I fråga om licensens innehåll anmärker kommittéerna att licensen aldrig bör ges ett vidare omfång än för användarrätten enligt 4 §. I allmänhet torde i själva verket det intresse att undgå värdeförstörelse som ligger bakom tvångslicensen kunna tillgodoses genom en väsentligt mera inskränkt rätt.

Remissyttrandena. *Sveriges advokatsamfund* framhåller att det i motiven anmärkta förhållandet, att tvångslicens enligt föreliggande paragraf ej bör ha vidare omfattning än för användarrätten, bör komma till uttryck i lagtexten.

Advokatsamfundet framhåller vidare att orden »om ansökningen leder till patent» synes ange att talan om tvångslicens enligt denna paragraf inte skulle kunna anhängiggöras, förrän patent meddelats på den uppfinning tvångslicensen skall avse. En sådan regel skulle göra värdet av bestämmelsen i hög grad illusoriskt. Ett fortsatt utnyttjande av uppfinningen skulle — förutsatt att patentet senare beviljas — innebära patentintrång ända till dess tvångslicensen beviljats av domstol. Under den tid, som skulle komma att förflyta från det patentet meddelades till dess tvångslicens beviljades, skulle det till och med kunna vara fråga om uppsåtligt intrång, för vilket straffansvar skulle kunna utdömas. Enligt samfundets mening bör det finnas möjlighet för den, som får insikt om att han utnyttjar respektive vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja en uppfinning, vara honom ovetande annan tidigare sökt patent, att redan under ansökningstiden anhängiggöra talan om tvångslicens med avseende på det patent som senare må komma att beviljas på grund av ansökningen. I dom som eventuellt kunde komma att meddelas innan patent beviljades fick givetvis vid fastställandet av villkoren för tvångslicensen hänsyn tagas till den möjligheten att patent inte komme att beviljas. Samfundet påpekar även att formuleringen av 21 § 2 mom. i nu gällande patentförordning inte utesluter möjligheten att talan enligt sagda lagrum anhängiggöres före patentets beviljande samt att gällande rätt inte torde utesluta möjligheten av retroaktiv verkan av domstolens beslut om tvångslicens. Den föreslagna bestämmelsen i 43 § synes däremot utgöra hinder för sådan retroaktiv verkan. Liknande synpunkter anföres av *Stockholms rådhusrätt*.

Departementschefen. Det i förevarande paragraf upptagna stadgandet om tvångslicens på grund av tidigare i god tro påbörjat utnyttjande av den patenterade uppfinningen överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. Me-

dan det för närvarande inte krävs att utnyttjandet har påbörjats före viss tidpunkt, fordras emellertid enligt förslaget att utnyttjandet har påbörjats redan före den tidpunkt när ansökningshandlingarna blev offentliga. Det föreslagna stadgandet har inte föranlett principiella erinringar vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen.

Enligt stadgandet skall tvångslicens kunna meddelas »till utnyttjandet». Stadgandet innebär att licensen inte får gå utöver det utnyttjande som redan ägt rum. Stadgandet får här anses äga samma innebörd som bestämmelserna i 4 § rörande den s. k. för användarrätten. Domstolens allmänna befogenhet enligt 50 § att bestämma licensens omfattning måste alltså utövas inom denna ram.

Med anledning av vad ett par remissinstanser anfört vill jag framhålla att talan om tvångslicens bör kunna anhängiggöras redan innan patent meddelas men att talan inte kan avgöras förrän så skett. Bifalles talan, torde licens som meddelas kunna avse även utnyttjande som redan ägt rum. Härigenom undvikas att, på sätt remissinstanserna befarat, detta utnyttjande skulle kunna medföra intrångspåföljd.

49 §.

Paragrafen, som motsvarar 44 § i kommittéernas förslag, innehåller vissa allmänna villkor för erhållande och utnyttjande av tvångslicens. Bestämmelserna saknar motsvarighet i patentförordningen.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 44 § första stycket upptagit stadgande att tvångslicens inte må meddelas annan än den som kan antagas äga förutsättningar att utnyttja uppfinningen på godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen. I motiven framhålles att sökanden alltså bör vara i stånd att, antingen själv eller genom de i hans företag anställda, utöva uppfinningen. Här ligger dock inte, att han inte skulle vara berättigad att för utövandet i viss omfattning utnyttja andra företag, men utövandet måste ske i eller för hans egen verksamhet. Kommittéerna framhåller vidare att det för patenthavaren kan vara av stor betydelse att tvångslicenshavarens produktion uppfyller erforderliga krav i fråga om kvalitet. Föres undermåliga varor ut på marknaden, kan detta skada uppfinningens anseende hos allmänheten. Även patenthavarens intresse i denna del kan tillgodoses med stöd av stadgandet.

I andra stycket föreskrives att tvångslicens ej utgör hinder för patenthavaren att själv utnyttja uppfinningen eller att upplåta licens samt att tvångslicens må övergå till annan allenast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas. Bestämmelserna återgår delvis på vissa vid 1958 års Lissabonkonferens i artikel 5 A (4) Pariskonventionen nyinförda bestämmelser.

Departementschefen. Jag tillstyrker de av kommittéerna föreslagna bestämmelserna, som ej föranlett erinringar vid remissbehandlingen.

50 §.

Paragrafen, som motsvarar 45 § i kommittéernas förslag, ger vissa bestämmelser om sättet för meddelande av tvångslicens och om upphävande av tvångslicens.

Gällande rätt. Enligt den vid 45 § departementsförslaget berörda regeln i 15 § andra punkten patentförordningen skall tvångslicens som där avses meddelas av domstol. Domstolen skall därvid, efter ty skäligt prövas, föreskriva under vilka inskränkningar och villkor samt mot vilken ersättning uppfinningen må utövas av käranden.

Kommittéerna. I 45 § har kommittéerna upptagit bestämmelser att tvångslicens meddelas av rätten, att rätten bestämmer i vilken omfattning uppfinningen må utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen ävensom att, där väsentligt ändrade förhållanden så påkallar, på talan av endera parten licensen må upphävas, nya villkor fastställas eller fastställda villkor ändras. Förslaget innebär att de nu gällande reglerna i 15 § patentförordningen om domstols funktioner rörande tvångslicens som där avses utvidgas till att gälla även de nya former för tvångslicens som behandlas i förslaget.

I fråga om vederlaget framhåller kommittéerna att detta kan fastställas till ett belopp en gång för alla eller till en löpande licensavgift. Denna kan fastställas i förhållande till produktionen av den patenterade varan eller i övrigt på det sätt och i de terminer, som i det enskilda fallet må finnas rimligt och naturligt. Som villkor för tvångslicensens utövande kan ifrågakomma ställande av säkerhet för betalning av vederlaget eller andra särskilda förpliktelser för tvångslicenshavaren, t. ex. särskild märkning av den framställda varan.

Beträffande möjligheten att upphäva tvångslicens framhålles att denna bl. a. kan utnyttjas om tvångslicensen övergått på annan med stöd av sista punkten av 44 § (49 § i departementsförslaget) och denne inte uppfyller villkoren i nämnda paragraf.

Remissyttrandena. *Statens pris- och kartellnämnd* anför att den bedömning av priser på patenterade produkter som kan bli aktuell vid prövning av tvångslicens enligt 42 § (47 § i departementsförslaget) bör förläggas till ett organ med tillgång till särskild sakkunskap på området och inte till allmän domstol.

Sveriges advokatsamfund önskar att motiven kompletteras i fråga om

exemplifieringen av de villkor för utövandet av tvångslicens, som domstolen kan bestämma. Bland dessa exempel borde särskilt nämnas regler för patenthavarens kontroll av licenstagarens redovisningar i sådana fall, där vederlaget skall utgå i form av royalty. Det är för båda parter viktigt, att kontrollfrågan är reglerad i den dom, genom vilken tvångslicensen meddelas. Ett annat villkor, som kan tänkas förekomma och bör nämnas i motiven, är att tvångslicenshavaren inte skall äga utan patenthavarens medgivande anhängiggöra talan om intrång i det patent tvångslicensen avser.

Enligt *Stockholms rådhusrätts* mening bör i paragrafen införas en bestämmelse om att på begäran skall göras anteckning i patentregistret om beslut som avses i paragrafen.

Departementschefen. Kommittéernas förslag att tvångslicens skall meddelas av rätten, som därvid skall bestämma i vilken omfattning uppfinning må utnyttjas samt fastställa vederlaget och övriga villkor för licensen har i princip lämnats utan invändningar vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några erinringar.

En remissinstans har framfört önskemål om att prisfrågor som är aktuella vid meddelande av tvångslicens enligt 47 § skulle föreläggas organ med tillgång till särskild sakkunskap. Med anledning härav vill jag framhålla att domstolen i frågor av denna art och överhuvud i frågor som kräver särskild sakkunskap bör, i den omfattning som finnes lämpligt, infordra utlåtanden från sakkunniga. Jag finner det sålunda utan uttryckligt stadgande självklart att domstol i mål om tvångslicens inhämtar yttrande från sakkunnig myndighet på näringslagstiftningens område, om pris- eller monopollagstiftningen kan få betydelse för utgången.

I fråga om de villkor för licens som domstolen kan bestämma hänvisar jag som exempel till vad kommittéerna och en remissinstans anfört därom.

I paragrafens andra punkt har kommittéerna föreslagit ett nytt stadgande om befogenhet för rätten att när väsentligt ändrade förhållanden påkallar det upphäva meddelad tvångslicens, fastställa nya villkor eller ändra fastställda villkor. Detta stadgande har likaledes lämnats utan invändningar vid remissbehandlingen och torde, med viss redaktionell jämkning, böra upptagas i lagen.

I detta sammanhang vill jag framhålla att förslaget inte innehåller något stadgande om befogenhet för rätten att jämka avtalsvillkor då det gäller frivilliga licensupplåtelser. I flera nya lagar på förmögenhetsrättens område har upptagits s. k. generalklausuler, som innebär att domstol kan jämka avtalsvillkor, om tillämpning därav skulle uppenbarligen vara stridande mot god sed eller eljest otillbörlig. Av särskilt intresse är att så skett i 1949 års lag om rätten till arbetstagares uppfinningar och i upphovsrättslagen. Att införa ett stadgande i denna riktning i förslaget till patentlag har emellertid ansetts mindre lämpligt, eftersom detta förslag — med undantag för regeln

i 43 § — över huvud taget inte går in på avtalsförhållanden. Domstols rätt att jämka otillbörliga avtalsvillkor torde emellertid anses vara uttryck för en allmän rättsgrundsats och enligt min mening bör frånvaron av en uttrycklig bestämmelse i ämnet i patentlagen inte utgöra hinder för domstolarna att tillämpa denna grundsats även inom patenträttens område.

Frågan i vilken omfattning domar rörande tvångslicens bör antecknas i patentregistret torde få behandlas i tillämpningsföreskrifterna.

7 KAP.

Patents upphörande m. m.

51 §.

Paragrafen, som motsvarar 46 § kommittéernas förslag, behandlar påföljd av försummelse att erlägga årsavgift.

Gällande rätt. Såsom berörts vid 41 och 42 §§ i departementsförslaget stadgas i 11 § första—fjärde styckena patentförordningen om årsavgifter. Enligt femte stycket är patent förfallet, om inbetalning av årsavgift, med förhöjning som stadgas i fjärde stycket, inte fullgörs inom den där föreskrivna respittiden av sex månader från förfallodagen. Stadgandet avgör inte från vilken tidpunkt patentets bortfall räknas. I praxis anses bortfallet ske vid respittidens utgång.

Kommittéerna. I 46 § första stycket har kommittéerna upptagit stadgande att i fall då årsavgift inte erlägges enligt vad i 36 och 37 §§ i kommittéernas förslag (41 och 42 §§ i departementsförslaget) stadgas, patentet är förfallet från och med ingången av det patentår, för vilket avgiften inte erlagts. Stadgandet innebär i förhållande till gällande svensk rätt ändring, såvitt angår den tidpunkt från vilken bortfallet räknas; den nya regeln har hämtats från den danska patentlagen.

I andra stycket har upptagits regler om s. k. återupprättande av förfallet patent. Patent, som förfallit enligt första stycket, må av patentmyndigheten återupprättas, därest patenthavaren har godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet. Ansökan om återupprättande skall göras skriftligen hos patentmyndigheten utan dröjsmål och senast sex månader från den dag då avgiften senast skolat erläggas. Inom samma tid skall erläggas årsavgift med den förhöjning, som må vara fastställd, samt fastställd återupprättningsavgift. Behörigen gjord ansökan skall kungöras. Regler av detta slag saknas i den svenska patentförordningen men gäller i dansk, finsk och norsk rätt; att regler om återupprättande skall kunna ges förutsätts även i artikel

5 bis Pariskonventionen. I motiven anför kommittéerna bl. a. att de nu föreslagna reglerna betingas av att försummelse att erlægga årsavgift kan ha berott på omständigheter, som inte kan tillräknas patenthavaren. Det har visserligen påpekats att möjligheten till återupprättande av patent, som redan förfallit, kan vara till besvär för näringslivet, som inte med säkerhet kan veta huruvida ett bortfall kommer att bestå eller ej. Med beaktande av att ansökningar om återupprättande i Danmark, Finland och Norge förekommit i rätt ringa antal (5—12 ansökningar per år) har kommittéerna emellertid funnit billighetsskäl tala för att institutet införlivas med förslaget. En förutsättning för att förfallet patent skall kunna återupprättas har dock ansetts böra vara, att patenthavaren har godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet att i tid erlægga årsavgiften. Han kan t. ex. åberopa att någon, t. ex. patentombud, åtagit sig att för hans räkning inbetala årsavgift och att omständigheterna därvid varit sådana att han haft anledning förlita sig på att åtagandet skulle fullgöras.

I motiven framhåller kommittéerna att patentets bortfall inte kan konstateras förrän den i 37 § (42 § i departementsförslaget) föreskrivna betalningsfristen utgått. Efter fristens utgång kan intrångstalan rörande tid då patentet på grund av bortfallet ej var gällande ej bifallas. Har talan vid fristens utgång redan bifallits och vunnit laga kraft, står domen emellertid fast såvitt angår utdömt skadestånd; däremot är säkerhetsåtgärder enligt 53 § (59 § i departementsförslaget) inte längre exigibla.

Enligt 46 § tredje stycket i kommittéernas förslag skall den, som efter det patent förfallit men innan ansökan om återupprättande kungjorts börjat här i riket yrkesmässigt utnyttja uppfinningen eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, i fall då patentet återupprättas äga rätt som sägs i 4 §. I motiven anföres att tredje man, som litat på att förfallet patent ej längre utgör hinder att utnyttja den förut patenterade uppfinningen, skulle lida oberättigad förlust om patenthavaren efter att ha fått patentet återupprättat skulle kunna förbjuda honom att fortsätta med utnyttjandet.

Remissyttrandena. Stadgandet i första stycket att patentet förfaller, om årsavgift inte rätteligen erlägges, avstyrkes av *Kooperativa förbundet*.

Sveriges advokatsamfund ifrågasätter, om man inte i lagen borde införa en uttrycklig bestämmelse av den innebörden, att under sådan period, då det på grund av underlåten årsavgiftsbetalning ännu är ovisst, om patentet förfallit eller inte, patenthavaren inte får anhängiggöra ansvars- eller skadeståndstalan på grund av sådant utnyttjande av uppfinningen, som ägt rum under sagda period. En dylik regel skulle vara i överensstämmelse med regeln i den nuvarande patentförordningen 20 § tredje stycket, enligt vilken talan på grund av intrång före patentets beviljande ej får väckas förrän patent meddelats genom lagakraftätagande beslut. Samfundet anser att det inte är tilltalande att det skulle kunna uppkomma fall, där en person skulle

kunna drabbas av straffansvar och skadeståndsskyldighet för intrång, som han begått under en tidsperiod, under vilken enligt vad det senare klarlägges patentet skall anses ha varit förfallet i enlighet med regeln i första stycket av förevarande paragraf.

Stockholms rådhusrätt instämmer i kommittéernas uttalande att laga-kraftäggande dom i mål om talan angående intrång på grund av handling, begången under den tid patentet senare konstateras ej ha varit gällande, måste stå fast såvitt gäller utdömt skadestånd. Rådhusrätten anser emellertid att kommittéernas uttalande, att dom avseende åtgärder enligt 53 § (59 § i departementsförslaget) efter patentets förfallande inte längre är exigibel, inte torde vara riktigt för svensk rätts vidkommande.

Regeln i andra stycket om återupprättande av förfallet patent avstyrkes av *Sveriges advokatsamfund* och *Kooperativa förbundet*. Advokatsamfundet framhåller att det i rättslivet inom olika områden finns bestämmelser om att innehavaren av viss rätt måste, för att rättigheten skall vara bevarad, inom viss tid vidtaga viss bestämd åtgärd, eventuellt också betala vissa avgifter. Det är mycket vanligt att man för dylik åtgärd och för dylik betalning anlitar ombud av något slag. Såsom ett närliggande exempel kan nämnas förnyelse av varumärke, vid vilken viss avgift skall betalas. Ett annat exempel är försvarsavgifter, som måste betalas till förhindrande av att rätt till gruva förverkas. Samfundet har svårt att förstå, att det i fråga om patent skulle finnas mera vägande billighetsskäl än när det gäller andra rättigheter för att man skulle medge ett återupprättande av rättigheten, när det visas att försummelsen att vidtaga den ifrågavarande åtgärden beror på omständighet, som inte kan tillräknas rättighetens innehavare. Så mycket mindre anledning finns det att i nu angivet hänseende sätta patenthavare i särskilt gynnad ställning som de föreslagna reglerna i 37 § tredje stycket (42 tredje stycket i departementsförslaget) om förlängning av betalningsfristerna får anses tämligen generösa. Enligt samfundets mening kan man begära, att en patenthavare, som inte själv vill vidtaga den enkla åtgärden att betala en förfallande årsavgift utan härför anlitar annan person, ger denne uppdraget i så god tid, att patenthavaren åtminstone före den förlängda betalningsfristens utgång kan kontrollera att uppdraget fullgjorts. Gör han inte detta och har han valt ett ombud, som inte förmår ersätta honom den skada han lider genom försummelsen, bör han stå sitt eget kast. Samfundet framhåller vidare att ett avgörande skäl för samfundet att motsätta sig regeln om återupprättande av förfallna patent är den rättsosäkerhet, som en dylik regel ovillkorligen måste skapa, samt anför härom.

Det måste för allmänheten te sig egendomligt för att icke säga orimligt, att sedan patentverket jämlikt förslagets 50 § kungjort, att ett patent förfallit, skulle man likväl behöva under viss tid framåt räkna med att patentet kan återupprättas. För att vara riktigt säker på att ett förfallet patent definitivt är borta, skulle man behöva vänta tills sex månader förflutit från den dag patenthavaren senast skolat erlägga sin avgift, i vissa fall till och

med ännu längre, nämligen där patenthavaren inom sexmånadersperioden ingiver ansökan om patentets återupprättande men denna ansökan icke hinner slutbehandlas i patentverket före sexmånadersperiodens utgång.

Regeln i 46 § tredje stycket om föranvändarrätt är icke någon garanti för att ett tillstånd av rättsosäkerhet icke kommer att föreligga intill dess det definitivt fastslagits, att något återupprättande av patentet icke kommer att ske. Den som sedan kungörelse skett, att visst patent förfallit, vill börja utnyttja den uppfinning patentet omfattat och härför börjar vidtaga åtgärder, riskerar att innan dessa åtgärder fått sådan omfattning, att de blir att anse som »väsentliga», det kungöres att ansökan om patentets återupprättande ingivits. Detta betyder, att såväl de redan vidtagna, såsom icke väsentliga ansedda åtgärderna, som de fortsatta åtgärder vederbörande i god tro vidtagit efter det kungörelsen skett men innan han fått kännedom om densamma, blir till ingen nytta, detta även om de fortsatta åtgärderna i och för sig varit väsentliga. Om den som vill utnyttja uppfinningen handlar så snabbt, att utnyttjandet hunnit börja eller väsentliga åtgärder hunnit vidtagas, när kungörelsen införes, är han givetvis bättre ställd, i det att han får fortsätta utnyttjandet. Att märka är dock, att hans rätt att utnyttja uppfinningen begränsas av bestämmelsen i 4 §, att utnyttjandet får fortsättas endast »med bibehållande av dess allmänna art».

Mot den föreslagna regeln anför samfundet vidare dels att kommittéernas redogörelse för dansk, finsk och norsk praxis visar att det sällan förekommer behov av återupprättande och dels att innebörden av att patentet återupprättas är oklar. I sistnämnda avseende anföres.

Man frågar sig vad det egentligen skulle innebära, att patentet återupprättades. Skulle det innebära, att patentet med det undantag, som kan utläsas ur 46 § tredje stycket, skulle återfå sin fulla rättskraft även för den tid, som skulle förflyta mellan den dag patentet förfallit till dagen för beslutet om återupprättande? Denna fråga kan ha betydelse exempelvis för sådana icke ovanliga fall, där en licenstagare förbundit sig att betala royalty för tillverkning och/eller försäljning av patentskyddade produkter under patentets giltighetstid.

I 46 § andra stycket anges, att »behörigen gjord ansökan» om återupprättande skall kungöras, och i 50 § anges, att kungörelse också skall utfärdas, när ansökan om återupprättande av patent »avgjorts». Man frågar sig, huruvida meningen med den första kungörelsen är att bereda allmänheten tillfälle att taga del av ansökningen och att yttra sig om densamma (i vilket fall det väl borde anges viss tid, inom vilken yttrande skall ingivas). Om så icke är fallet, frågar man sig, varför man skall ha två olika kungörelser. Bör icke patentverket samtidigt med sin prövning huruvida ansökningen är »behörigen gjord» kunna avgöra, huruvida ansökningen på grund av den ingivna utredningen bör bifallas eller icke?

Avslutningsvis framhåller advokatsamfundet att det av betänkandet inte framgår, huruvida den omständigheten, att patentverkets beslut om återupprättande senare befinnes vara oriktigt, antingen därför att det inneburit en felaktig bedömning från patentverkets sida eller därför att det grundats på oriktiga uppgifter från patenthavaren, skulle kunna medföra patentets

ogiltigförklaring. Detta borde rimligen vara fallet, anser samfundet, men bestämmelserna i 47 § i kommittéförslaget (52 § i departementsförslaget) synes inte medge denna möjlighet till ogiltighetsförklaring, inte ens om patenthavaren förfarit bedrägligt vid sin ansökan om patentets återupprättande.

Svenska teknologföreningen hävdar att orden »godtagbar ursäkt» i andra stycket första meningen av paragrafen bör ändras till »synnerliga skäl». Hänsyn till rättssäkerheten kräver nämligen att extraordinära förhållanden föreligger för att undantag från huvudregeln skall medges.

Departementschefen. Kommittéernas förslag att patent skall förfalla om arsavgift inte erlägges står i principiell överensstämmelse med gällande rätt. En ändring är att patentets bortfall inte såsom för närvarande sker i praxis skall räknas från utgången av den för betalningen särskilt medgivna fristen — se härom vid 42 § — utan från och med ingången av det patentår, för vilket avgiften inte erlagts. Förslaget har i allmänhet inte väckt erinringar vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några invändningar.

Det nya sättet för beräkning av tidpunkten för patentets bortfall medför att man i fall av utebliven betalning först vid betalningsfristens utgång kan konstatera om patentet under fristen var gällande eller ej. Mål om inträng på grund av handling begången under denna tid, bör emellertid ej avgöras förrän fristen utgått och visshet vunnits huruvida patentet bortfallit eller ej; där så erfordras, bör målet förklaras vilande i avbidan härpå. Uttryckligt stadgande om rätt för domstolen att förklara målet vilande synes inte behöva upptagas.

I andra stycket har kommittéerna, efter mönster i dansk, finsk och norsk lagstiftning, upptagit nya regler rörande s. k. återupprättande av förfallet patent; patent, som förfallit enligt första stycket, må av patentmyndigheten återupprättas, därest patenthavaren har godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet. Förslaget har mött principiella erinringar hos Sveriges advokatsamfund och Kooperativa förbundet. Det framhålles, att det ej finns anledning antaga att en ordning av detta slag, som eljest saknar motsvarighet, skulle behövas just inom patenträtten och att systemet leder till rättsosäkerhet. För egen del vill jag inte frångå dessa anmärkningar visst fog. Som jag förut antytt finns systemet emellertid redan i Danmark, Finland och Norge, och i dessa länder har man velat behålla det. Med hänsyn härtill och då man i de nämnda länderna inte haft ogynnsamma erfarenheter av systemet, som för övrigt i praktiken endast tillämpas i sällsynta undantagsfall, har jag inte velat motsätta mig att det upptages även i den svenska lagen. Jag finner ej heller anledning att frångå kommittéernas förslag att villkoret för återupprättande skall vara att patenthavaren har godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

De av kommittéerna i övrigt rörande återupprättande föreslagna reglerna i andra stycket torde böra godtagas.

Med anledning av advokatsamfundets yttrande vill jag framhålla att beslut om återupprättande innebär att patentet i andra sammanhang än som beröres i tredje stycket får anses ha behållit sin giltighet under hela den förflutna tiden och sålunda även under den period då dess bestånd tidigare var ovisst. Avtalade royaltavgifter skall alltså betalas även för denna period.

Patentmyndighetens beslut rörande ansökan om återupprättande kan i vanlig ordning överklagas enligt 72 §. Bifalles sådan ansökan, kan inte vid domstol föras talan om att patentet skulle vara ogiltigt på den grund att den administrativa prövningen förmenas ha varit oriktig.

I tredje stycket har kommittéerna föreslagit stadgande att den som efter det patent förfallit men innan ansökan om återupprättande kungjorts börjat här i riket yrkesmässigt utnyttja uppfinningen eller vidtagit väsentliga åtgärder därför äger, om patentet återupprättas, rätt som sägs i 4 §. Stadgandet har ej föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen.

52 §.

Paragrafen motsvarar 47 § i kommittéernas förslag. Den behandlar ogiltigförklaring av patent.

Gällande rätt. Enligt 18 § patentförordningen må i fall, då patent blivit meddelat i strid mot föreskrifterna i 1, 2 och 3 §§, envar, som anser sin rätt vara genom patentet förnärmad, så ock allmän åklagare, när det allmännas fördel påkallar det, vid domstol föra talan om patentets ogillande.

Kommittéerna. I 47 § första stycket har kommittéerna upptagit stadgande, att om patent meddelats i strid mot 1 eller 2 §, rätten skall på därom förd talan förklara patentet ogiltigt; dock må patent ej förklaras ogiltigt på den grund att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel däri. Kommittéerna framhåller bl. a. att ogiltighetsgrunderna, liksom för närvarande, bör begränsas till bristande uppfyllelse av de väsentliga patenterbarhetsvillkoren och att någon tidsgräns för väckande av ogiltighetstalan som huvudregel inte bör gälla. I motiven tar kommittéerna vidare upp vissa tolkningsspörsmål och bl. a. frågan om ogiltighetsförklaring i fall då patent beviljats på grund av patentkrav, som efter ändring kommit att sakna motsvarighet i ansökningshandlingarna, utan att löpdagsförskjutning skett. Enligt kommittéernas mening kan ogiltighetsförklaring erhållas på grund av patenterbarheshinder, som uppkommit mellan ansökningsdagen och dagen för ändring av patentkravet.

Kommittéerna framhåller, att stadgandet, liksom 18 § patentförordningen, innebär att patent även kan förklaras delvis ogiltigt. Så kan bl. a. ske

där patentet avser flera uppfinningar men patenthavaren inte har rätten till dem alla. Patent kan även i andra fall omfatta flera patentkrav, av vilka något eller några påstås vara ogiltiga. Domen kan då gå ut på att ifrågavarande patentkrav underkännes. Om det endast är vissa delar av kraven som befinnes vara ogiltiga, kan skyddets omfattning inte bestämmas utan att man i domen omformulerar kraven. Enligt kommittéernas mening bör en sådan omformulering vara tillåten, men de omformulerade kraven måste ligga inom ramen för de tidigare. I de omformulerade kraven får alltså inte intagas något från beskrivningen som ej stått i de tidigare kraven.

Stadgandet i andra punkten, att patent ej må förklaras ogiltigt på den grund att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel, är nytt. I motiven anföres att det med bestämmelsen avsedda fallet, att annan visar sig på grund av medupphovsskap vara jämte patenthavaren berättigad till patentet, inte kan lösas genom att patentet skulle förklaras delvis ogiltigt. Att förklara det helt ogiltigt vore enligt kommittéernas mening att gå för långt; medupphovsmannens rätt bör ej vara så vidsträckt. Kommittéerna har därför stannat för att någon ogiltighetsförklaring inte skall kunna utverkas på nu förevarande grund. Medupphovsnare får i stället anlita utvägen att enligt 48 § (53 § i departementsförslaget) utverka delvis överföring av patentet på sig.

I 47 § andra stycket har upptagits huvudregler om talerätt. Talan skall, med det undantag som stadgas i tredje stycket, kunna föras av envar, så ock då det allmännas fördel påkallar det, av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. I fråga om enskilds talerätt har kommittéerna inte ansett sig böra bibehålla den nuvarande begränsningen att talan endast får föras av den som anser sin rätt vara förnärmad genom patentet. Kommittéerna framhåller att patentet riktar sig mot alla och envar och det är en naturlig följd härav att man inte begränsar talerätten. Vad angår det allmännas talerätt, har kommittéerna ansett att det bör överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma vilken myndighet som skall utöva den.

I tredje stycket ges särskilda regler om talerätt i fall då talan grundas på att patent meddelats annan än den enligt 1 § till patentet berättigade. Till en början stadgas att sådan talan må föras allenast av den som påstår sig berättigad till patentet. Till grund för denna begränsning anföres dels att det är andra än parterna ovidkommande om ett i övrigt giltigt patent innehas av den ene eller den andre, och dels att en rätt för utomstående att i dessa fall få patentet ogiltigförklarat kunde medföra att den berättigade utestängs från att få patentet överfört på sig enligt 48 § (53 § i departementsförslaget). I stadgandet ges vidare vissa frister för talans väckande. Talan skall väckas inom ett år efter erhållen kännedom om de omständigheter, på vilka talan grundas; dock må talan alltid väckas inom ett år efter patentets meddelande. Var patenthavaren i god tro, må i intet fall talan väckas senare än tre år efter patentets meddelande. De två första fristerna motiveras av att talan

på ett senare stadium kan få orimliga och nationalekonomiskt olyckliga konsekvenser genom att dröjsmålet ökar förlusterna och möjliga biverkningar, t. ex. uppsägning av personal, som engagerats för utnyttjande av patentet. Den absoluta fristen för fall då patenthavare är i god tro motiveras bl. a. av hänsyn till patenthavaren och omsättningens intresse; här må i övrigt hänvisas till betänkandet s. 316—317.

Remissyttrandena. Stadgandet har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran i remissvaren. Vissa påpekanden göres dock.

Vad angår första stycket tar *Försvarets civilförvaltning* upp kommittéernas uttalande att, då patent beviljats på grund av patentkrav, som efter ändring kommit att sakna motsvarighet i ansökningshandlingarna, utan att förskjutning av ansökningsdag skett, ogiltigförklaring kan erhållas på grund av patenterbarhetskinder som uppkommit mellan ansökningsdagen och dagen för ändring av patentkravet. Civilförvaltningen anser det vara av stor vikt att denna tolkning får ett otvetydigt stöd i lagtexten. Denna torde därför bära kompletteras med en ny bestämmelse av innehåll att patent, om det meddelats i strid mot 13 § och uppfinningen, sådan den framstår efter ändring av ursprungshandlingarna, är närliggande i förhållande till vad som blivit känt innan ändringen gjordes eller enligt 14 § skall anses gjord, på därom förd talan av rätten skall förklaras ogiltigt med avseende på vad som tillkommit genom ändringen. Liknande önskemål framställs av *Svenska industriens patentingenjörers förening*, *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Jernkontoret* och *Skånes handelskammare*. Även en ledamot i *Stockholms rådhusrätt* anser i särskilt yttrande att saken bör anges i lagtexten.

Patentverket opponerar sig mot kommittéernas uttalande att domstol i en process skall kunna fastställa patentkrav av omformulerad lydelse. Verket kan inte finna annat än att ett fastställande av nya patentkrav från domstolens sida måste medföra sådana praktiska och administrativa problem att något sådant måste vara uteslutet. Finner domstolen ett enskilt patentkrav vara behäftat med så allvarliga brister att det inte med en rimlig tolkning kan tillåtas bestå, bör det enligt patentverkets bestämda uppfattning förklaras ogiltigt i sin helhet. Partiell ogiltighet av patent bör alltså under inga förhållanden få medföra att enskilda patentkrav befinnes delvis giltiga och delvis ogiltiga. En ledamot i *Stockholms rådhusrätt* hemställer att spörsmålet regleras i lagtexten.

Beträffande bestämmelsen i andra stycket anser *Svea hovrätt* att rätten att föra talan om ogiltigförklaring inte bör såsom där föreslås tillerkännas »envar» utan begränsas i enlighet med vad som stadgas i nuvarande patentförordning och enligt svensk rätt i allmänhet gäller för behörighet att föra talan vid domstol. Nu avsedd talerätt bör således tillkomma endast den vars rätt förnärmats genom patentet. Regeln kan avfattas med använ-

dande av det numera brukliga uttrycket »förfång». Skulle uttrycket »envar» bibehållas i lagtexten, kan det ifrågasättas om bestämmelsen i samma stycke om talerätt för myndighet har någon självständig betydelse och bör bibehållas.

I fråga om tredje stycket anför *en ledamot i Stockholms rådhusrätt* att, om preskriptionstid som där stadgas är avsedd att börja löpa då beslutet om meddelande av patent vunnit laga kraft, detta bör utsägas i lagtexten.

Departementschefen. I första stycket av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit stadgande, att om patent meddelats i strid mot 1 eller 2 §, rätten skall på därom förd talan förklara patentet ogiltigt; dock må patent ej förklaras ogiltigt på den grund att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel däri. Stadgandet, vars första punkt motsvarar gällande rätt och vars andra punkt överensstämmer med vad som för närvarande torde få anses gälla utan uttryckligt stadgande, har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen och jag tillstyrker att det upptages i lagen.

Jag biträder kommittéernas i motiven gjorda uttalande att då patentet beviljats på grund av patentkrav, som efter ändring kommit att sakna motsvarighet i ansökningshandlingarna, utan att löpdagsförskjutning skett, patentet bör kunna förklaras ogiltigt på grund av patenterbarhetshinder som uppkommit mellan ansökningsdagen och dagen för ändring av patentkravet. Enligt min mening kan det knappast uppkomma någon tvekan om att stadgandet skall tolkas på detta sätt.

Ett uttalande av kommittéerna, att domstol vid ogiltigförklaring bör kunna fastställa patentkrav av omformulerad lydelse, har föranlett erinringar från patentverket, som ansett att ett fastställande av nya patentkrav måste medföra sådana praktiska och administrativa problem att en möjlighet i detta avseende måste anses utesluten. Även jag finner det tvivelaktigt huruvida det kan vara lämpligt att omformuleringar av detta slag göres, åtminstone om man frånser helt enkla fall. Ett närmare ståndpunktstagande till dessa frågor torde emellertid få lämnas åt praxis.

I andra stycket har kommittéerna upptagit huvudbestämmelser om talerätt. Talan skall, med det undantag som stadgas i tredje stycket, kunna föras av envar, så ock då det allmännas fördel påkallar det, av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. I fråga om enskilds talerätt innebär förslaget den ändringen att den nuvarande begränsningen att talerätt endast tillkommer enskild, som anser sin rätt vara förnärmad genom patentet, fått utgå. För denna ståndpunkt talar att begränsningen i praktiken är av mycket liten betydelse, eftersom det knappast finns något hinder att vem som helst påstår sig förnärmad av ett patent. Av principiella skäl synes en begränsning av detta slag emellertid, såsom yrkats i ett remissuttalande, böra kvarstå. Den svenska texten kommer härvid att överensstämma med den finska men

skilja sig från den danska och den norska. Av skäl som nyss anförts blir emellertid den praktiska skillnaden obetydlig. Vad angår det allmännas talerätt biträder jag kommittéernas förslag att denna, som för närvarande utövas av allmän åklagare, skall utövas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

I tredje stycket har kommittéerna upptagit särskilda regler rörande talerätt i fall då talan grundas på att patent meddelats annan än den som är berättigad till patentet enligt 1 §. Sådan talan skall bara få föras av den som påstår sig berättigad till patentet. Talan skall väckas inom ett år efter erhållen kännedom om de omständigheter, på vilka talan grundas; dock må talan alltid väckas inom ett år efter patentets meddelande. Var patenthavaren i god tro, må i intet fall talan väckas senare än tre år efter patentets meddelande.

Reglerna har inte föranlett saklig erinran vid remissbehandlingen och torde väsentligen böra godtagas. Huvudregeln rörande tiden för talans väckande synes emellertid böra ändras. När i kommittéernas förslag stadgas att den här förordade ettårsfristen skall räknas från det käranden erhöi kännedom om de omständigheter, på vilka talan grundas, åsyftas sådana omständigheter som käranden åberopar som grund för att han är berättigad till patentet. Talan grundas emellertid jämväl på det förhållandet att patent meddelats, och det synes skäligt att fristen räknas från den tidpunkt då käranden fick kännedom om patentmeddelandet, i fall detta leder till längre frist. Tiden bör därför räknas från det käranden fick kännedom om patentets meddelande och de övriga omständigheter, på vilka talan grundas. I övrigt tillstyrker jag kommittéernas förslag.

Av 26 § framgår att patentet anses meddelat den dag patentansökningen bifallits och beslutet vunnit laga kraft.

53 §.

Paragrafen, som motsvarar 48 § i kommittéernas förslag, upptager en ny bestämmelse om överföring av patent.

Kommittéerna. Kommittéerna erinrar om att i fall, då patent meddelats annan än den enligt 1 § berättigade, den sistnämndes intresse i gällande svensk rätt endast är tillgodosett genom möjligheten att föra ogiltighetstalan. Denna möjlighet är emellertid ej tillfyllest. Det offentliggörande av uppfinningen som patentet medfört utgör hinder för den berättigade att själv få patent på grund av ansökan som han inger efter offentliggörandet. För att den berättigade skall kunna få ekonomiskt utbyte av uppfinningen bör han därför, såsom enligt finsk och norsk rätt, erhålla en rätt att få patent överfört på sig. En bestämmelse härom har upptagits i 48 § första stycket. Enligt denna skall i fall då patent meddelats annan än den enligt 1 § till

patentet berättigade, rätten på talan av den berättigade överföra patentet på honom. De frister som enligt 47 § tredje stycket (52 § tredje stycket i departementsförslaget) gäller i fråga om väckande av ogiltighetstalan har ansetts böra äga motsvarande tillämpning beträffande talan om överföring; bestämmelse härom har upptagits i 48 § andra stycket.

I fortsättningen framhåller kommittéerna att särskilda regler fordras till skydd för godtroende patenthavare. Denne åtnjuter visst skydd mot att talan väckes mot honom på grund av den särskilda fristen för godtrosfall i sista punkten av 47 § tredje stycket. Skydd fordras emellertid också i det fall att talan väckts och bifallits. Om den som frånhänts patentet börjat i god tro här i riket yrkesmässigt utnyttja uppfinningen eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, bör han enligt kommittéernas mening mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt äga fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Under samma förutsättningar bör innehavare av licens som var antecknad i patentregistret äga sådan rätt. Bestämmelser av detta innehåll har upptagits i tredje stycket av förevarande paragraf. Kommittéerna framhåller att villkoret att uppfinningen yrkesmässigt utnyttjats här i riket eller att väsentliga åtgärder vidtagits därför är detsamma som gäller för föranvändarrätt enligt 4 §. Utnyttjanderättens omfång är också begränsat på samma sätt som i 4 §.

I motiven anför kommittéerna vidare, att överföring får den verkan att den på vilken patentet överförts framdeles kan hävda de till patentet knutna rättigheterna. Vilken verkan överföringen får för den tid som redan gått beror av omständigheterna. Någon generell regel härom går inte att uppställa.

Remissyttrandena. Stadgandet har i remissvaren inte föranlett annat yttrande än att *Sveriges advokatsamfund* funnit det erforderligt med en reglering av frågan om överförings verkan på saklegitimationen vid en talan, som avser intrång under tiden innan beslutet om överföring vunnit laga kraft men som anhängiggöres efter denna tidpunkt eller som anhängiggjorts tidigare men som inte hunnit slutligen avgöras, när överföringsbeslutet vinner laga kraft. Utan fasta regler i detta hänseende måste stor osäkerhet komma att uppstå, så snart bestämmelsen i förevarande paragraf skall tillämpas. Att överförings verkan skulle, såsom kommittéerna synes förmena, kunna bero på omständigheterna i de enskilda fallen, kan samfundet inte anse vara riktigt. Enligt samfundets uppfattning bör det inte kunna ifrågakomma, att den som får ett patent överfört på sig skulle kunna med stöd av patentet gentemot tredje man göra gällande några anspråk avseende tiden innan beslutet om patentets överföring vunnit laga kraft. Detta bör gälla inte bara talan på grund av tidigare patent-

intrång utan också anspråk mot sådan tredje man, som enligt tidigare avtal med förutvarande patenthavare utnyttjat uppfinningen. Den som fått patentet överfört på sig bör inte ha någon rätt att inträda i den förutvarande patenthavarens ställe såsom part i ett av denne med tredje man träffat licensavtal. Å andra sidan bör enligt samfundet gälla, att den som fränkänts ett patent inte bör vara berättigad att efter det att beslutet om patentets överföring vunnit laga kraft föra någon talan om påföljd på grund av intrång som skett före sagda tidpunkt. Detsamma bör gälla beträffande den som innehaft licensrätt på grund av avtal med den som fränkänts patentet. Om vid den tidpunkt, då beslutet om patentets överföring vinner laga kraft, en rättegång om patentintrång pågår, måste den förutvarande patenthavarens respektive dennes licenstagares talan ogillas. Någon rätt för den nye patenthavaren att inträda såsom part i rättegången bör inte medges. Följden av en reglering i enlighet med vad nu sagts kommer visserligen att bli den, att den som begått intrång i ett patent innan beslutet om dess överföring vunnit laga kraft kan komma att slippa påföljder härför, men ett sådant resultat finner samfundet knappast stötande, eftersom resultatet skulle ha blivit detsamma, om patentet jämlikt 47 § (52 § i departementsförslaget) förklarats ogiltigt därför att det meddelats annan än den enligt 1 § berättigade.

Departementschefen. Om patent meddelats annan än den som materiellt är berättigad till patentet, har den berättigade enligt gällande rätt endast möjlighet att få patentet ogiltigförklarat. Genom det av kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf föreslagna stadgandet, som har förebild i gällande finsk och norsk rätt, erbjudes han den alternativa möjligheten att få patentet överfört på sig. Genom en dylik överföring får han tillfälle att i fortsättningen själv utnyttja patentet. Jag tillstyrker detta stadgande, som inte föranlett principiella erinringar vid remissbehandlingen.

I andra stycket har kommittéerna upptagit vissa bestämmelser till skydd för tidigare patenthavare och licenstagare, som var i god tro. Även dessa bestämmelser har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och synes böra upptagas i lagen.

Ett spörsmål som inte löses i det föreslagna stadgandet är vem som efter överföring äger göra gällande de till patentet knutna anspråk som uppkommit före överföringen. Enligt kommittéernas mening får denna fråga avgöras med hänsyn till omständigheterna. Sveriges advokatsamfund, som ingående diskuterat frågan, anser däremot att man generellt bör kunna fastslå att den som fått patentet överfört på sig ej kan göra gällande anspråk för tiden dessförinnan men att å andra sidan ej heller den förutvarande patenthavaren eller dennes licenstagare äger göra gällande några anspråk. Närmast till hands synes också ligga att i princip anse äldre avtal rörande patentet som helt ogiltiga; i själva verket bygger bestämmelserna i andra

stycket på denna uppfattning. Sedan patent överförts, synes dessa avtal alltså, som advokatsamfundet uttalat, inte kunna läggas till grund för anspråk från någondera sidan. Frågan huruvida och i vilken omfattning förhållandet kan ge upphov till skadeståndsanspråk eller krav på återbäring av erlagda prestationer torde få lösas enligt allmänna grundsatser om verkan av avtals ogiltighet.

54 §.

Paragrafen, som motsvarar 49 § i kommittéernas förslag, behandlar patents upphörande på grund av att patenthavaren avstår från patentet.

Gällande rätt. I 24 § patentförordningen stadgas bl. a. att i fall, då patenthavaren hos patentmyndigheten anmält sig vilja avstå från patentet, patentmyndigheten skall avföra detsamma ur patentregistret.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 49 § första stycket, i anslutning till gällande rätt, upptagit bestämmelse att i fall, då patenthavaren skriftligen hos patentmyndigheten avstår från patentet, myndigheten skall förklara patentet upphört. Kravet på skriftlighet har uppställts med hänsyn till de viktiga konsekvenser avståendet har för patenthavaren.

Kommittéerna framhåller att förklaring om avstående kan göras endast av den i patentregistret införde patenthavaren. Visar det sig efter patents upphörande att annan var materiellt berättigad, har denne inte möjlighet att få patentet återupprättat utan blir hänvisad till att söka skadestånd hos den registrerade patenthavaren.

Kommittéerna har övervägt huruvida det borde krävas att i registret antecknad licenshavare ger sitt samtycke till avstående men inte funnit tillräckliga skäl föreligga för ett dylikt krav. Strider patenthavarens avstående mot hans förpliktelser mot licenshavaren, kan hans åtgärd emellertid, framhålls det, medföra skadeståndsskyldighet.

Enligt kommittéernas mening bör patenthavare kunna återkalla ett avstående från patent intill dess patentmyndigheten utfärdat kungörelse om att patentet förklarats upphört.

I andra stycket har kommittéerna upptagit stadgande att i fall då patent är utmätt eller tvist om överföring av patent är anhängig, patentet inte må förklaras upphört så länge utmätningen består eller tvisten inte blivit slutligt avgjord.

Remissyttrandena. I särskilt yttrande ställer *en ledamot i Stockholms rådhusrätt* frågan om den som påstår sig vara den materiellt berättigade med framgång hos patentverket kan väcka i n v ä n d n i n g mot att den formellt legitimerade förklarar sig avstå från patentet. Om så inte skulle vara

fallet, kan detta leda till allvarlig rättsförlust för en materiellt berättigad. I yttrandet ifrågasättes ytterligare, om det är riktigt att återkallelse av ett avstående från patent med verkan skall kunna ske efter patentmyndighetens beslut om patentets upphörande men innan beslutet blivit kungjort.

Patentverket har inte någon erinran mot kommittéernas uttalande rörande verkan av ett avstående, som göres utan samtycke av den som fått *l i c e n s* till patentet, men erinrar om att motsvarande situation för varumärkesrättsens del föranlett en särskild föreskrift i 18 § andra stycket tillämpningskungörelsen (SFS 1960: 648), enligt vilken licenstagaren skall erhålla meddelande om varumärkeshavarens åtgärd och beredas skäligt rådrum för att tillvarataga sina intressen i ärendet.

Departementschefen. I anslutning till gällande rätt har kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf upptagit stadgande att i fall då patenthavaren skriftligen hos patentmyndigheten avstår från patentet, myndigheten skall förklara patentet upphört. Stadgandet, som ansluter sig till gällande rätt, har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen.

Kommittéerna har framhållit att förklaring om avstående kan göras endast av den i patentregistret antecknade patenthavaren och att den som senare visar sig vara materiellt berättigad ej har möjlighet att få patentet återupprättat. I den i ett remissyttrande diskuterade situationen, att den som anser sig materiellt berättigad gör invändning mot avståndet redan innan patentmyndigheten förklarat patentet upphört, torde myndigheten få förfara efter omständigheterna. Visas t. ex. att talan väckts rörande rätten till patentet, skall ärendet rörande upphörandet förklaras vilande. I andra fall torde inte kunna undgås att patentmyndigheten förklarar patentet upphört. Den materiellt berättigade blir i sådant fall hänvisad att söka skadestånd av den antecknade patenthavaren.

Såsom kommittéerna anfört synes det knappast föreligga tillräckliga skäl föreskriva att licenstagare skall ge sitt samtycke till avstående. Såsom skett inom varumärkeslagstiftningen bör emellertid i tillämpningsföreskrifterna stadgas att licenstagare skall underrättas i ärendet.

Det av kommittéerna i andra stycket föreslagna stadgandet om förbud mot att förklara patent upphört så länge utmätning av patentet består eller tvist om överföring av patentet är anhängig har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen.

55 §.

Paragrafen, som motsvarar 50 § i kommittéernas förslag, innehåller bestämmelser om kungörande av vissa beslut rörande patent.

Gällande rätt. I 24 § patentförordningen stadgas att då patent upphört att gälla, vare sig på grund av föreskrift i patentförordningen eller därigenom att patenthavaren hos patentmyndigheten anmält sig vilja avstå från patentet, patentmyndigheten skall införa kungörelse därom i allmänna tidningarna.

Kommittéerna. I anslutning till gällande rätt har kommittéerna i 50 § upptagit stadgande att när patent förfallit, förklarats ogiltigt, överförs eller förklarats upphört, patentmyndigheten skall utfärda kungörelse därom. Enligt stadgandet skall kungörelse även utfärdas, när ansökan om återupprättande av patent avgjorts.

Det är avsett att i tillämpningsföreskrifterna ange på vad sätt kungörande skall äga rum. Kommittéerna har utgått från att kungörandet under alla förhållanden skall göras i patentmyndigheternas officiella periodiska tidskrift, för Sveriges del Svensk tidskrift för industriellt rättsskydd.

Remissyttrandena. Stadgandet har vid remissbehandlingen inte föranlett annat yttrande än att *Sveriges advokatsamfund* ställt frågan om man, när ansökning om återupprättande av patent avslagits av patentmyndigheten, skall kungöra detta så snart beslutet föreligger eller om man skall avvakta att beslutet vunnit laga kraft.

Departementschefen. Utredningens förslag om i vilka fall kungöranden rörande patent skall ske synes ej ge anledning till erinran. Kungörande bör i princip ej ske förrän den åtgärd varom fråga är står fast. När patent förklarats ogiltigt eller blivit överfört, eller när ansökan om återupprättande blivit avgjord, bör kungörande därför äga rum först då det föreligger dom eller beslut som vunnit laga kraft. När patentmyndigheten konstaterar att patent förfallit eller upphört, synes emellertid praktiska skäl tala för att kungörelse utfärdas omedelbart. Det är visserligen tänkbart att patentmyndigheten misstagit sig och att sökanden anför besvär, men detta är en i praktiken så sällsynt komplikation att man ej torde behöva taga hänsyn därtill vid bestämmande av ordningen för kungörande. Stadgandet torde böra jämkas i enlighet med vad som nu anförts.

8 KAP.

Uppgiftsskyldighet rörande patent

56 §.

Paragrafen, som motsvarar 56 § i kommittéernas förslag, innehåller bestämmelser om skyldighet att i vissa fall lämna uppgift om patents nummer m. m.

Gällande rätt. I patentförordningen regleras hithörande frågor av bestämmelser i 22 §. Enligt första stycket är den, som genom meddelande på vara, anslag eller skylt eller annorledes, utan att patentets eller ansökningens nummer angivits, uppger att patentskydd, varom i 19 eller 20 § patentförordningen sägs, här i riket åtnjutes med avseende på alster eller förfarande, skyldig att lämna den som därav kan ha olägenhet uppgift om numret. Innehåller meddelandet ej bestämd uppgift, att patentskydd åtnjutes, men kan av meddelandet framkallas den uppfattningen, att så är förhållandet, är den som lämnat sådant meddelande skyldig att till den som därav kan ha olägenhet uppge, huruvida och i så fall på vad grund han anser sig åtnjuta patentskydd enligt 19 eller 20 §.

Kommittéerna. Kommittéerna anser att även den nya lagen bör innehålla regler svarande mot föreskrifterna i 22 § patentförordningen. En uppgiftsskyldighet för patenthavare av förevarande slag är nödvändig för att ge utomstående möjlighet att hos patentmyndigheten kontrollera räckvidden av gjorda patentansökningar och meddelade patent i fall, då ansökning eller patent åberopas på ett ofullständigt sätt och därigenom få tillfälle till säkrare underlag för planeringen av den egna verksamheten med hänsyn till ansökningen eller patentet. Kommittéerna framhåller emellertid att kontroll hos patentmyndigheten då det gäller ansökningar kan ske endast om ansökningshandlingarna hunnit bli offentliga. För fall då ansökningshandlingarna inte är offentliga, bör föreskrifterna kompletteras med ett stadgande som ålägger patentsökande att låta den utomstående taga del av handlingarna. Kommittéerna har upptagit ett sådant stadgande i 56 § första stycket; föreskrifter svarande mot de nu gällande har förts till andra och tredje styckena.

Stadgandet i första stycket har fått utformningen att, när patentsökande, innan ansökningshandlingarna blivit tillgängliga för envar, åberopar ansökningen gentemot annan, han är skyldig att på begäran låta denne taga del av handlingarna i ärendet. Kommittéerna framhåller att skyldigheten att tillhandahålla handlingarna begränsats till att gälla fall då patentsökanden

åberopat ansökningen gentemot annan, d. v. s. fall då sökanden gjort gällande rätt på grund av ansökningen gentemot en eller flera bestämda personer. Det är också endast dessa personer som kan begära att få taga del av handlingarna.

Andra och tredje styckena stadgar att den som eljest, vare sig genom direkt hänvändelse till annan eller i annons eller genom påskrift på vara eller dess förpackning eller annorledes, utan uppgift om patentets eller ansökningens nummer anger att patent meddelats eller sökts i visst avseende, är skyldig att ge den som begär det uppgift om numret. Innehåller meddelande inte bestämd uppgift att patent meddelats eller sökts men är det ägnat att framkalla uppfattningen att så är fallet, är den som lämnat meddelandet skyldig att på begäran av envar uppge, huruvida patent meddelats eller sökts. Nytt i förhållande till gällande rätt är att uppgiftsskyldigheten, som i gällande rätt är begränsad att gälla mot personer som kan ha olägenhet av det ofullständiga meddelandet, utvidgats att gälla mot envar.

Departementschefen. De föreslagna bestämmelserna, som sakligt i stort sett överensstämmer med gällande rätt, har inte föranlett erinran vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen. Vissa redaktionella jämkningar bör dock vidtagas. Ordet »eljest» i andra stycket synes kunna föranleda missförståndet att uppgiftsskyldighet som där avses ej skulle föreligga innan ansökningshandlingarna blivit offentliga och torde därför böra utgå. Även orden »i visst avseende» synes böra utgå. Det synes sålunda ej böra krävas att uppgiften om att patent sökts eller meddelats är mera preciserad: avbildas t. ex. i en annons viss vara eller anordning, bör även ett allmänt uttalande i annonsen att patent sökts eller meddelats kunna medföra uppgiftsskyldighet. Slutligen bör till stadgandet överföras den enligt kommittéernas förslag i 57 § upptagna bestämmelsen att uppgiftsskyldigheten skall fullgöras utan dröjsmål.

9 KAP.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m.

57 §.

Paragrafen, som motsvarar 51 § i kommittéernas förslag, behandlar ansvar för patentintrång.

Gällande rätt. Enligt 19 § 4 mom. patentförordningen straffas den, som uppsåtligen begår patentintrång, med dagsböter eller, där omständigheterna är synnerligen försvårande, fängelse. Talan i anledning av patentintrång må, enligt 1 mom. i samma paragraf, ej väckas av annan än patenthavaren.

Kommittéerna. Kommittéerna har i 51 § första stycket upptagit stadgande att om någon gör intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och det sker uppsåtligt, han skall straffas med dagsböter eller med fängelse i högst sex månader. Kommittéerna har övervägt om inte, såsom i vissa utländska patentlagar, straffpåföljd för patentintrång skulle kunna övskaffas. Vid uppsåtlig gärning är dock enligt kommittéernas mening sådan påföljd påkallad av hänsyn till allmänprevention och moralbildning. Vid oaktsamhet bör, såsom för närvarande, straffpåföljd ej ifrågakomma.

Kommittéerna franhåller att allmänna stadganden om medverkan till brott är tillämpliga också i fråga om patentintrång. Då dessa stadganden innebär att medverkande bär självständigt ansvar, kan uppsåtlig medverkan föranleda straff även om den omedelbare gärningsmannen går fri från straff därför att han förfarit endast oaktsamt eller var i god tro. Med hänsyn härtill är det enligt kommittéernas mening inte behövligt att, såsom stundom sker i utländsk lagstiftning och såsom föreslås i EEC-utkastet, upptaga särskilda straffstadganden om medelbart patentintrång.

Enligt paragrafens andra stycke må brott som avses i första stycket ej åtalas av annan än målsäganden. Den svenska texten överensstämmer här med den danska; i de finska och norska texterna föreslås brottet utgöra angivelsebrott. Förslagen motsvarar i princip gällande rätt i de olika länderna. Den svenska kommittén anför att brott mot upphovsrätts- och varumärkeslagarna i form av angivelsebrott ligger under allmänt åtal och har övervägt huruvida samma reglering borde införas i patentlagen. Kommittén har emellertid ansett att läget beträffande patentintrång är ett annat än i fråga om intrång i upphovsrätten eller varumärkesrätten. Utredningen i frågor om patentintrång lämpar sig enligt kommitténs mening mindre väl för handläggning av allmän åklagare. Bl. a. anföres att patenthavaren i allmänhet är ett företag, som ofta är bättre rustat än åklagaren att åstadkomma en utredning och som ofta är ekonomiskt så starkt att det är mindre tilltalande att det skall på det allmännas bekostnad kunna angripa mindre näringsidkare. En utredning genom åklagarens försorg synes kunna vara till förfång för näringslivet, med hänsyn till de särskilda tvångsmedel som står till förfogande i brottmål även på utredningsstadiet. Att märka är även att målsägandens åtalsrätt, om patentintrång göres till angivelsebrott, blir subsidiär, så att han kan väcka åtal endast om han angivit brottet och åklagaren därefter beslutat att inte åtala. Önskar han yrka straffansvar, måste han alltså avvakta åklagarens utredning.

Enligt kommittéförslaget skall var och en som materiellt är målsägande kunna väcka talan. I jämförelse med gällande rätt, som endast tillerkänner talerätt åt patenthavaren, innebär förslaget den utvidgningen att även licenstagare får talerätt. Den svenska texten överensstämmer här med de övriga förslagen.

Remissyttrandena. Stadgandet i första stycket om straff för patentintrång tillstyrkes eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Sveriges advokatsamfund tar upp frågan om medverkan till patentintrång och beklagar att kommittéerna avvisat tanken att man skulle anse medelbart intrång såsom en särskild form av uppfinningens utnyttjande, varigenom självständigt ansvar skulle kunna utkrävas för det medelbara intrånget, således oberoende av ansvar för det direkta patentintrånget. Samfundet anser att det finns åtskilliga praktiskt viktiga fall, där patenthavaren skulle önska att han i och för beivrande av intrång hade möjlighet att — även utan bevisning om uppsåt — vända sig mot den som indirekt medverkat till intrånget i stället för mot den som gjort sig skyldig till det direkta intrånget. Som exempel nämnes det fallet, att det finns ett patent-skyddat förfarande, som går ut på att bekämpa ogräs eller skadliga insekter genom besprutning med speciella kemikalier. I dylikt fall vill patenthavaren naturligtvis hellre vända sig mot den som försäljer dessa kemikalier och därigenom möjliggör patentintrången än mot de kanske tusentals jordbrukare som använder kemikalierna. Under hänvisning härtill föreslår samfundet att i den nya patentlagen skall intagas en regel, motsvarande artikel 66 i den schweiziska patentlagen, där det anges att den som anstiftat, medverkat till, befrämjat eller underlättat ett rättsstridigt utnyttjande av uppfinningen, skall vara civil- och straffrättsligt ansvarig, varvid det civilrättsliga ansvaret kan göras gällande även när den medverkande bara har handlat av oaktsamhet (däremot ej när han handlat i god tro).

Stadgandet i andra stycket, varigenom patentintrång förklarats vara målsägandebrott, föranleder viss tvekan hos *statsåklagaren i Stockholm*. Statsåklagaren framhåller att förslaget här innebär en särreglering på immaterialrättens område — i upphovsrätts- och varumärkeslagarna är straffbestämmelserna utformade som angivelsebrott — och onekligen i princip innebär en påtaglig försvagning av rättsskyddet vid patentintrång. Å andra sidan finner statsåklagaren många skäl tala för kommittéernas ståndpunkt. Mål angående patentintrång har sålunda en påtaglig privaträttslig karaktär, vilket gör att det kan anses mindre påkallat att ådöma straff i fall där förlikning skett. Därest patentintrång låg under allmänt åtal (angivelsebrott), skulle möjligheterna att återkalla ansvarstalan sedan åtal väckts i regel inte föreligga i de lägen, då parterna sedermera förlikts och målsäganden i anledning därav återtagit sin åtalsangivelse, vilket i sin tur skulle kunna försvåra förlikningsuppgörelser. Patentmålen privata rättsliga karaktär gör även att målsäganden många gånger torde ha större möjligheter i processuellt avseende att föra talan än allmän åklagare. Reglerna om målsägandens subsidiära åtalsrätt vid angivelsebrott skulle medföra att målsäganden — oaktat att han är beredd och även finner det önskvärt att själv föra processen — måste avvakta åklagarens utredning och avskrivningsbeslut, innan möjlighet därtill skulle föreligga, vilket många

gångar skulle betyda en avsevärd tidsutdräkt för målsäganden. Statsåklagaren beaktar också att det många gånger skulle kunna te sig stötande om statsverket åsamkades kostnader för offentlig försvarare i patentmål, där ansvarstalan visserligen föres av allmän åklagare men där det reella intresset rör rätten till skadestånd. Avslutningsvis betonar statsåklagaren att en inte alltför restriktiv tillämpning av möjligheten till fri rättshjälp synes vara ägnad att i någon mån uppväga nackdelarna av stadgandet.

Den föreslagna regeln avstyrkes av *riksåklagarämbetet*, som hemställer att patentintrång förklaras utgöra angivelsebrott. Ämbetet, som inte finner de i betänkandet anförda skälen för en från upphovsrätts- och varumärkeslagarna avvikande regel beträffande patenträtt vara övertygande, anser det svårt att påvisa någon avgörande olikhet mellan intrång i patent och intrång i upphovsrätt. Båda står förmögenhetsbrotten nära. Ämbetet hänvisar till straffrättskommitténs uttalande (SOU 1940: 20 s. 37), att det torde strida mot nutida åskådning, att staten beträffande något förmögenhetsbrott, av hur ringa beskaffenhet det vara må, skulle helt fränsäga sig möjligheten att utkräva straffansvar och överlämna det till målsäganden ensam. Att, som i betänkandet uttalas, åklagares medverkan skulle fördröja åtalet, har ämbetet svårt att föreställa sig. Förundersökningen kan ju bedrivas i nära samarbete mellan åklagaren och målsäganden. Även *Landsorganisationen i Sverige*, *Statsverkens ingenjörsförbund*, *Svenska uppfinnar-kontoret* och *Sveriges civilingenjörsförbund* anser att patentintrång bör, i form av angivelsebrott, ligga under allmänt åtal. Som skäl anföres bl. a. de mycket betungande kostnaderna för en patentintrångsprocess.

Försvarets civilförvaltning finner anledning saknas att, som kommittéerna föreslagit, utvidga kretsen av dem som skall äga rätt att föra talan om patentintrång att även omfatta licenstagare. Enligt civilförvaltningens mening bör denna rätt vara förbehållen patenthavaren, som genom anställande av intrångstalan också skyddar sina inkomster av upplåtna licenser. Värdet av dessa är beroende av att patentet kan skyddas, men det är ingalunda självklart att en licenstagare, även om han ur viss synpunkt lidit skada av intrånget, har lika stort intresse som patenthavaren av att patentets okränkbarhet försvaras. För patenthavaren kan det därför många gånger vara mer än tveksamt om han kan vara betjänt av att låta patentet försvaras av licenstagare. Skall så ske torde det få avgöras från fall till fall och bli beroende av överenskommelse i det särskilda fallet mellan patenthavare och licenstagare. Därest patentet inte kan försvaras på tillfredsställande sätt, riskerar patenthavaren bl. a. att gå förlustig sina i licensavtalen betingade ersättningar. I vilket fall som helst synes frågan om konsekvenserna för licenstagarna av en intrångstalans ogillande helt och hållet böra vara en intern affär mellan patenthavaren och dennes licenstagare. Civilförvaltningen har sig inte bekant att nuvarande ordning, enligt vilken endast patenthavaren är befogad föra intrångstalan, medfört några olägenhe-

ter som kan motivera ett frångående av denna till förmån för den ordning som kommittéerna föreslagit. Sistnämnda ordning synes vara betydligt mera komplicerad än den som civilförvaltningen har förordat. Civilförvaltningen avstyrker därför att annan än patenthavaren skall äga föra talan om ersättning för patentintrång.

Departementschefen. Det av kommittéerna i första stycket upptagna stadgandet om straff för patentintrång, enligt vilket för ansvar kräves uppsåt, överensstämmer i princip med gällande rätt; straffskalan har dock jämkats till vad som gäller enligt upphovsrätts- och varumärkeslagarna. Stadgandet har ej mött erinringar vid remissbehandlingen och torde, med viss redaktionell jämkning, böra upptagas i lagen.

Såsom kommittéerna framhållit medför allmänna regler om medverkan till brott att uppsåtlig medverkan till patentintrång kan föranleda straff även om den omedelbare gärningsmannen går fri, därför att han har förfarit endast oaktsamt eller var i god tro. Jag anser att anledning saknas att, såsom en remissinstans har yrkat, uppställa särskilda regler om medverkan till patentintrång.

I andra stycket föreslås stadgande rörande talerätt i fråga om patentintrång. För närvarande gäller att talan ej må väckas av annan än patenthavaren. Den svenska kommittén har övervägt huruvida patentintrång, liksom brott mot upphovsrätts- och varumärkeslagarna, i form av angivelsebrott borde läggas under allmänt åtal men har stannat för att talan alltjämt bär kunna väckas endast av enskild part; kommittén har dock ansett att talerätt borde tillkomma inte bara patenthavare utan envar målsägande. I enlighet härmed föreskrives i stadgandet att patentintrång ej må åtalas av annan än målsäganden.

Förslaget att patentintrång sálunda alltjämt skall vara undandraget allmänt åtal har väckt delade meningar hos remissinstanserna; från flera håll, bl. a. av riksåklagarämbetet, har förordats att man här i stället följer regleringen i upphovsrätts- och varumärkeslagarna och gör brottet till angivelsebrott. Vilken lösning man här bör välja är enligt min mening i hög grad tveksamt. För kommittéförslaget kan främst anföras att patentintrång ofta är av säregen och komplicerad beskaffenhet och lämpar sig mindre väl för handläggning av allmän åklagare. Göres patentintrång till angivelsebrott, försvåras också en uppgörelse i godo mellan parterna. För att göra patentintrång till angivelsebrott talar emellertid principiella synpunkter. Patentintrång står, liksom intrång i varumärkesrätt, nära de egentliga förmögenhetsbrotten och bör åtnjuta det förhöjda skydd som ett läggande under allmänt åtal medför. Det är även stötande att i fråga om ett så pass allvarligt brott som patentintrång helt och hållet överlämna frågan om utkrävande av ansvar åt målsäganden. Från praktisk synpunkt märkes att straffansvar i regel torde aktualiseras endast i grövre och mera uppenbara fall. De mest

komplicerade målen torde i allmänhet handläggas som civila patentprocesser mellan större företag, där frågan om ansvar över huvud aldrig blir aktuell. För egen del finner jag därför övervägande skäl tala för att patentintrång i form av angivelsebrott lägges under allmänt åtal, men att samtidigt den begränsningen göres att allmänt åtal endast får ske om detta av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt. En motsvarande begränsning torde även böra införas i 37 § varumärkeslagen. Däremot finner jag ej anledning föreslå någon ändring i upphovsrättslagens åtalsregler.

Som jag förut nämnt innebär kommittéförslaget att talerätt, som för närvarande tillkommer endast patenthavaren, skall kunna utövas även av annan målsägande. Utvidgningen har betydelse dels för rätten att föra ansvarstalan — enligt departementsförslaget blir här i första hand fråga om rätten att ange patentintrång till åtal — och rätten att föra skadeståndstalan. I praktiken innebär förslaget att även licenstagare tillerkännes befogenhet i dessa hänseenden. Vid remissbehandlingen har förslaget kritiserats i ett yttrande, vari bl. a. framhålles att licenstagares intresse att i fall då invändning framföres om patentets ogiltighet försvara patentet många gånger är mindre än patenthavarens. Att så kan vara fallet synes emellertid inte vara något skäl emot förslaget. Detta öppnar endast möjlighet för dem som lidit skada genom patentintrång att samtliga föra talan därom. Självfallet finns inte något hinder att de avtalar om ett gemensamt uppträdande och fördelar kostnaderna sinsemellan allt efter graden av det intresse de har i saken. Jag tillstyrker därför kommittéförslaget.

58 §.

Paragrafen, som motsvarar 52 § i kommittéernas förslag, behandlar skadeståndsskyldighet vid patentintrång.

Gällande rätt. I patentförordningen regleras hithörande frågor i 19 § 2 mom. Enligt första stycket skall den, som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång, vara skyldig att utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen så ock ersättning för den ytterligare skada intrånget må ha medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas. I andra stycket stadgas att om någon eljest begår patentintrång och härav uppkommit vinst för honom, han må, om och i den mån det med avseende på omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, förpliktas att intill vinstens belopp utge ersättning efter vad i första stycket sägs. Enligt tredje stycket skall talan om ersättning väckas inom tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige samt senast inom fem år från det intrånget ägde rum. Försummas det, är rätten till ersättning förlorad. Av betydelse för skadeståndstalan är en presumptionsregel i 19 § 1 mom. andra stycket att där fråga är

om intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, sådant ämne skall, utom såvitt angår straffansvar, anses ha framställts medelst det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas.

Kommittéerna. Enligt kommittéernas mening bör nu gällande materiella regler om skadeståndsskyldighet vid patentintrång bibehållas. I enlighet härmed har i första stycket av paragrafen upptagits stadganden att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång är skyldig utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget må ha medfört samt att, om endast ringa oaktsamhet föreligger, ersättningen må därefter jämkas. I andra stycket stadgas att om någon begår patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet och han därav haft vinning, han är, om och i den mån det finnes skäligt, skyldig att intill vinstens belopp utge ersättning enligt första stycket.

Vad särskilt angår regeln i första stycket att skadestånd vid uppsåtligt eller oaktsamt intrång skall motsvara ersättning för utnyttjandet av uppfinningen framhåller kommittéerna att erfarenheterna av motsvarande regel i gällande rätt är gynnsamma; tvister om vad som utgör licensavgift torde endast sällan ha förekommit inför domstolarna. Regeln är en minimiregel för skadeståndets beräkning. I den mån målsäganden kan påvisa ytterligare skada, t. ex. i form av förlorad kapitalkostnad för produktionsmedel, som på grund av intrånget inte kunnat utnyttjas, skall också denna gäldas. Om målsäganden utnyttjar patentet endast genom licensgivning, torde krav på ytterligare ersättning endast sällan uppkomma. Vad som utgör skälig licensavgift får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet, däribland förefintliga möjligheter att utan patentintrång framställa likvärdiga produkter, uppfinningens betydelse ur kostnadsbesparande synpunkt o. s. v.

I fråga om regeln i andra stycket anför kommittéerna att det enligt deras mening alltså bör finnas möjlighet till ersättning vid intrång i god tro och att den nuvarande regeln därvid ansetts utgöra den lämpligaste lösningen av frågan hur ersättningsskyldigheten bör regleras. Regeln begränsar skadeståndsskyldigheten till den vinst som intrånget medfört och den skall tillämpas endast i den mån det finnes skäligt. En mer vidsträckt skadeståndsskyldighet vid god tro har ansetts medföra praktiska svårigheter i tillämpningen och i vissa fall kunna medföra oförtjänta förmåner för rättsinnehavaren. Den har också synts betänklig med hänsyn till rättssäkerheten. I samband med 1944 års revision av patentlagen anfördes mot en sådan reglering bl. a. att intrånget kunde ha pågått under flera år och att den uppkomna vinsten åtminstone till större delen kunde ha förbrukats. Enligt kommittéernas mening bör för tillämpning av regeln krävas att särskilda förutsättningar föreligger, såsom att utnyttjandet skett i mer betydande omfattning eller att det med hänsyn till intrångsgörarens tillgångar inte blir oskäligt

betungande för honom att utge ersättning. Ersättning bör i förevarande fall inte utges av allmännyttiga institutioner, sjukhus, försvarsinrättningar o. d., som inte drives i vinstsyfte.

I fråga om den tid inom vilken talan om skadestånd skall väckas har kommittéerna stannat i olika meningar. De danska och norska kommittéerna anser att allmänna regler skall tillämpas och att några specialregler ej bör uppställas. De finska och svenska kommittéerna anser däremot att särskilda regler bör gälla. Enligt dessa kommittéers mening är det lämpligt att, såsom i den svenska patentförordningen, uppställa en absolut preskriptionstid av fem år från intrånget. Utgångspunkten bör därvid vara tidpunkten för skadans faktiska uppkomst. Det måste emellertid beaktas att intrånget mestadels inte är inskränkt till en enstaka handling utan är av fortgående karaktär. I sådana fall bör preskriptionstiden inte räknas från det skadegörande beteendets upphörande utan successivt från varje tidpunkt under vilken intrånget fortgår. Med hänsyn härtill föreslås i tredje stycket stadgande att talan om ersättning för patentintrång endast må avse skada under de senaste fem åren innan talan väcktes och att för skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, rätten till ersättning är förlorad.

De finska och svenska kommittéerna har övervägt huruvida man vid sidan av den angivna absoluta preskriptionstiden av fem år bör, såsom enligt gällande finsk och svensk lag, uppställa en relativ preskriptionstid av tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget. Regeln är motiverad av det allmänna intresset att patenthavare, som anser viss verksamhet utgöra patentintrång, inom rimlig tid bringar saken under rättslig prövning. Kommittéerna anser emellertid att den absoluta preskriptionstiden på fem år är så pass kort att detta intresse ändå kan anses tillgodosett.

Kommittéerna har inte i sitt förslag upptagit motsvarighet till den i 19 § 1 mom. andra stycket patentförordningen upptagna presumtionsregeln, enligt vilken — utom såvitt angår straffansvar — vid intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, sådant ämne anses ha framställts genom det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas. Kommittéerna framhåller att regeln torde ha sin största praktiska betydelse i samband med förfaranden för framställning av ämnen som enligt nuvarande lagstiftning är undantagna från patenterbarhet, d. v. s. huvudsakligen kemiska föreningar samt livs- och läkemedel. När dessa undantag bortfallit i förslaget, kan självständigt skydd erhållas på produkten som sådan och en presumtionsregel blir då obehövlig i fall då produkten är patenterad. Visserligen kan tänkas att produkten är ny men ändå inte patenterbar. I dessa fall torde emellertid domstol med tillämpning av den fria bevisprövningen komma till samma resultat som med presumtionsregeln. Kommittéerna har därför ansett denna kunna utgå.

Kommittéerna har i motiven till 3 § behandlat frågan huruvida särskilda skadeståndsregler fordras i fråga om medverkan i patentintrång. Enligt

kommittéernas mening är förevarande paragraf inte direkt tillämplig i dessa fall. Om medverkan är straffbar — rörande denna fråga hänvisas till vad som anföres under 57 § i departementsförslaget — utgår emellertid skadestånd enligt allmänna regler om skadestånd i brottmål. Vid ej straffbar medverkan synes dessa regler inte kunna tillämpas. Emellertid torde, särskilt med hänsyn till den generella bestämningen av patenträttens innehåll i 3 §, allmänna regler om skadestånd för oaktsamt handlande kunna få visst utrymme. Några särskilda regler härutöver anser kommittéerna ej vara påkallade.

Remissyttrandena. Stadgandet har i allmänhet godtagits i remissvaren, som endast innehåller erinringar i ett par avseenden.

Svenska patentombudsföreningen anser att i motiven bör understrykas, att skadeståndsberäkningen enligt den nya lagen bör vara generösare och baseras på vidare beräkningsgrunder än hittills. Hänsyn bör bl. a. tagas till en patenterad detaljs värde för ökande av konkurrenskraften hos en större enhet och till vinster ernådda genom den patenterade anordningens användning i ett senare produktionsled.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, till vilken *länsstyrelsen i Västernorrlands län* ansluter sig, saknar den nuvarande presumptionsregeln till kärandens förmån vid intrång i vissa metodpatent. Handelskammaren erinrar om att kommittéerna ansett att regeln har sin största betydelse i samband med förfarande för framställning av ämnen, vilka enligt nuvarande lagstiftning är undantagna från patenterbarhet, d. v. s. kemiska föreningar samt livs- och läkemedel. När dessa undantag bortfallit i förslaget och självständigt skydd kan erhållas för produkten, har regeln enligt kommittéerna blivit inaktuell. Då emellertid undantagen för livs- och läkemedel fortfarande kvarstår i övergångsbestämmelserna, synes det handelskammaren vara välmotiverat att behålla presumptionsregeln. Det kan ju nämligen dröja, innan övriga industriländer har slopat dessa undantag. Även *patentverket* anser att presumptionsregeln bör bibehållas.

Här må även erinras om det vid 57 § berörda förslaget av *Sveriges advokatsamfund* om särskilda skadestandsregler vid medverkan i patentintrång.

Departementschefen. I denna paragraf har kommittéerna upptagit stadganden om skadeståndsskyldighet vid patentintrång, vilka nära ansluter till gällande regler i ämnet. Enligt första stycket skall sålunda den som uppsåtligt eller av oaktsamhet begår patentintrång vara skyldig att utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget må ha medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, skall ersättningen kunna jämkas därefter. I andra stycket stadgas

att om någon begår patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet och han därav haft vinning, han är, om och i den mån det finnes skäligt, skyldig att intill vinstens belopp utge ersättning enligt första stycket.

De föreslagna reglerna har inte väckt principiella erinringar vid remissbehandlingen.

Vad angår mitt eget ståndpunktstagande vill även jag ansluta mig till kommittéernas förslag såvitt angår ersättningsskyldighet vid intrång som sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. I fråga om ersättningsskyldighet vid intrång i god tro bör enligt min mening övervägas om det finns anledning att behålla den nuvarande anknytningen av skadeståndsskyldigheten till den vinst som uppkommit för intrångsgöraren. Den nuvarande regeln komplicerar i hög grad utredningen i hithörande mål men kan det oaktat inte sägas utgöra någon garanti för ett skäligt resultat vid bestämmande av skadeståndet; detta kommer ändå att i dessa fall ytterst bestämmas efter en allmän skälighetsprövning, varvid man tar hänsyn till samtliga omständigheter. I upphovsrättslagen har en liknande vinstregel, som fanns i äldre författar- och konstnärsrättslig lagstiftning, upphävts och ersatts med en enkel skadeståndsbestämmelse av innebörd att vid intrång i god tro skall utges ersättning som utgör skäligt vederlag för det olovliga utnyttjandet. Enligt min mening är tiden inne att införa en liknande regel på patentområdet. Med hänsyn till de särskilda förhållandena på detta område bör dock regeln utformas så att ersättningen för utnyttjande utgör maximum för skadeståndet; det bör finnas möjlighet att inom denna ram jämka skadeståndet. Med ersättning för utnyttjandet avses, såsom framgår av första stycket, skälig licensavgift o. d. Enligt min mening finns inte anledning att man vid intrång i god tro skulle i något fall kunna ålägga skyldighet att utge ersättning för sådan ytterligare skada, som kan bli ersättningsgill enligt första stycket.

I fråga om beräkningen av skadeståndsbelopp vill jag, med anledning av ett remissyttrande, understryka att man till fullo måste beakta vad intrånget betytt för målsäganden. Erinras må att domstolen, där full bevisning om skadan inte alls eller allenast med svårighet kan föras, har att med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskatta skadan till skäligt belopp.

I tredje stycket har kommittéerna föreslagit vissa preskriptionsbestämmelser rörande talan om skadestånd. Jag tillstyrker bestämmelserna, som inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen.

Liksom kommittéerna anser jag den nuvarande presumptionsregeln till kärandens förmån vid förfarandepatent vara mindre väl förenlig med nutida straff- och processrättsliga grundsatser och i princip böra utgå.

De föreslagna skadeståndsreglerna gäller vid alla slags patentintrång. De synes även böra vara tillämpliga vid medverkan i patentintrång. Enligt min mening har den föreslagna lagtexten också denna innebörd och uttryckligt stadgande härom synes inte vara erforderligt. Att, såsom advokat-

samfundet yrkat, uppställa särskilda skadestandsregler för nu avsedda fall anser jag inte lämpligt.

59 §.

I denna paragraf, som motsvarar 53 § i kommittéernas förslag, har upptagits bestämmelser om särskilda åtgärder till förebyggande av fortsatt intrång.

Gällande rätt. I patentförordningen behandlas hithörande frågor i 19 § 3 mom. Enligt första stycket är den, som begått patentintrång pliktig att, mot lösen, till patenthavaren avstå alster, med avseende på vilka sådant intrång föreligger, såvitt ej annat föranledes av vad i 21 § stadgas. I andra stycket stadgas, att om patenthavaren yrkar det, domstolen också må förordna att med apparater, redskap och andra anordningar, vilka är användbara uteslutande för ändamål som innebär patentintrång, skall så förfaras, att dylikt missbruk därav ej kan äga rum. Enligt tredje stycket gäller bestämmelserna i första och andra styckena endast föremål, vilka finns i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar.

Av betydelse i detta sammanhang är även den i 19 § 3 mom. första stycket nämnda 21 §. Enligt 1 mom. i denna paragraf må, i fall då patenthavaren ej vill lösa alster, som avses i nämnda stycke, den som begått intrånget på därom framställt yrkande berättigas att mot skälig ersättning förfoga över sådant alster under patentets skyddstid eller viss del därav. I 2 mom. stadgas om rätt för den som i god tro börjat utnyttja patenterad uppfinning att i vissa fall erhålla tvångslicens till fortsatt utnyttjande; härom hänvisas till 48 § i departementsförslaget.

Kommittéerna. Kommittéerna har ansett att motsvarighet till nu gällande bestämmelser om säkerhetsåtgärder bör upptagas i den nya lagstiftningen men att tillämpningsområdet för dem bör utvidgas och samtidigt större utrymme lämnas för skälighetssynpunkter. Säkerhetsåtgärder bör kunna vidtagas inte endast vid straffbart patentintrång, utan även där intrång skett oaktsamt eller i god tro. Då omständigheterna i det särskilda fallet kan vara högst olika, bör det läggas i domstolens hand att efter vad som finnes skäligt avgöra dels om några skyddsåtgärder alls är påkallade och dels också vad åtgärderna skall gå ut på. Åtgärder bör kunna riktas både mot alster, som omfattas av patentskyddet och som olovligen framställts, och mot apparater, redskap m. m. som, utan att själva vara föremål för patentskyddet, använts vid olovlig tillverkning eller annat patentskyddat förfarande. Skyddsåtgärder kan t. ex. gå ut på att egendom skall på visst sätt ändras eller sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras. I fråga om patentskyddat alster bör därjämte kunna ifrågakomma att egendomen mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget. Sådant utlämnande bör däremot ej kunna äga rum beträffande anordningar som, utan att själva vara föremål för patentskyddet, använts för olovlig tillverkning. Det

föreligger en risk för att de i så fall skulle komma till obehörig användning. Beaktas bör också att anordningarna kan vara av särskild konstruktion, som kanske t. o. m. är i sin tur patentskyddad, så att målsäganden inte äger begagna anordningarna.

På grundval av dessa överväganden har kommittéerna i paragrafens första punkt upptagit stadgande att på yrkande av den som lidit patentintrång rätten äger, efter vad som finnes skäligt, till förebyggande av fortsatt intrång förordna att föremål, som obehörigen framställts eller vars användande skulle innebära patentintrång, skall på visst sätt ändras eller sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras eller, i fråga om patentskyddat alster, mot lösen utlämnas till den som har lidit intrånget.

I fråga om åtgärder som riktas mot anordningar som använts vid patentintrång har kommittéerna inte bibehållit det nuvarande villkoret att de skall vara användbara uteslutande för ändamål, som innebär patentintrång. Åtgärder bör kunna tillgripas, framhålls det, även om det ej kan anses uteslutet att en anordning kan användas för annat ändamål. I vissa fall kanske endast en smärre ändring i t. ex. en större verktygsmaskin kan vara tillräcklig för att utesluta möjligheten till patentintrång och ett sådant ingripande bör då inte kunna hindras därav, att det finns en mer eller mindre avlägsen möjlighet att legitimt utnyttja maskinen också i dess ursprungliga skick.

Kommittéerna har ej heller upptagit motsvarighet till den nuvarande regeln att åtgärder kan avse endast egendom, som finns i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar. Åtgärder bör enligt kommittéernas mening kunna ifrågakomma när egendomen förvärvats av annan, i den mån patentintrång på grund av hans innehav kan befaras. Åtgärder torde dock enligt allmänna rättsregler inte kunna vidtagas mot förvärvare i god tro, om denne inte i sin tur utnyttjat föremålen på sätt som innebär patentintrång. Uttrycklig bestämmelse härom har ej ansetts behöva uppställas.

Kommittéerna har övervägt huruvida, i överensstämmelse med 41 § andra stycket varumärkeslagen, i stadgandet bör införas bestämmelse att egendom av här förevarande art skall kunna tagas i beslag. En dylik regel har emellertid ej ansetts lämplig. För genomförande av beslagsåtgärd torde nämligen bl. a. erfordras medverkan av åklagare, men patentintrång skall enligt kommittéernas förslag ej ligga under allmänt åtal.

I andra punkten av paragrafen har, i viss anslutning till 21 § 1 mom. patentförordningen, upptagits stadgande att där särskilda skäl är därtill rätten må förordna, att viss person må mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt förfoga över patentskyddat alster som avses i första punkten under återstoden av patenttiden eller del därav. Nytt i jämförelse med patentförordningen är bl. a. att det skall fordras särskilda skäl för stadgandets tillämpning. Tillstånd skall vidare kunna ges även åt annan än den som begått intrånget. Också detta stadgande skall kunna tillämpas oberoende av de subjektiva omständigheterna hos den som begått intrånget.

Remissyttrandena. *Stockholms rådhusrätt* tar upp frågan om skydd för godtroende besittare. Efter att ha erinrat om att säkerhetsåtgärd enligt gällande patentförordning kan vidtagas endast med avseende på föremål, vilka finns i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar, påpekar rådhusrätten att i lagförslaget härutinnan föreligger en ändring, varigenom man i princip synes nå överensstämmelse med vad som stadgas i varumärkes- och upphovsrättslagarna. Det må emellertid ifrågasättas, fortsätter rådhusrätten, om inte det undantag från möjligheten att erhålla säkerhetsåtgärd, som betingas av att föremålet befinner sig i godtroende förvärvares hand, borde, på samma sätt som i 55 § andra stycket upphovsrättslagen, särskilt anges i lagtexten. Visserligen torde detta undantag gälla utan särskilt stadgande därom, men eftersom en bestämmelse i angivet hänseende upptagits i upphovsrättslagen, anser rådhusrätten att till undvikande av felaktiga slutsatser ett motsvarande stadgande bör intagas i patentlagen.

Enligt *Stockholms rådhusrätts* uppfattning saknas anledning att inte i patentlagen införa en beslagsregel i enlighet med vad som stadgats i 59 § tredje stycket upphovsrättslagen och 41 § andra stycket varumärkeslagen. I betänkandet har mot införande i patentlagen av en dylik regel angivits det skälet, att för genomförande av beslagsåtgärd torde erfordras bl. a. medverkan av åklagaren. Rådhusrätten anser detta uttalande felaktigt. Även *mönsterskyddsutredningen* ifrågasätter huruvida inte en beslagsregel bör införas. Kommittéernas motivering häremot synes för svenskt vidkommande inte vara hållbar. Även om det praktiska behovet av en beslagsregel ej kan anses vara nämnvärt starkt, torde dock situationer kunna uppkomma, då det skulle vara ändamålsenligt »till förebyggande av fortsatt intrång» att kunna taga sådan egendom i beslag, som »obehörigen framställts eller vars användande skulle innebära patentintrång». En jämförelse med varumärkeslagen och upphovsrättslagen talar enligt utredningen i samma riktning. Den omständigheten att patentintrång ej må åtalas av annan än målsäganden synes inte ha någon betydelse i sammanhanget. Sedan åtal väckts, torde rätten självant kunna upptaga fråga om beslag och målsäganden torde efter åtalet kunna framställa yrkande därom.

Departementschefen. De av kommittéerna i paragrafens första punkt föreslagna bestämmelserna om befogenhet för rätten att, i syfte att förebygga fortsatt intrång, föreskriva att vissa åtgärder skall vidtagas med föremål, som obehörigen framställts eller vars användande skulle innebära patentintrång, innebär i förhållande till motsvarande regler i patentförordningen att tillämpningsområdet för åtgärder av detta slag vidgats och att större utrymme lämnats för skälighetssynpunkter. Bestämmelserna har godtagits vid remissbehandlingen och torde böra upptagas i lagen. I förtydligande syfte bör dock som objekt för åtgärder anges patentskyddat alster, som har till-

verkats utan patenthavarens lov, eller föremål, vars användande skulle innebära patentintrång. Såsom framhållits i ett remissyttrande, bör bestämmelserna därjämte kompletteras med uttryckligt stadgande till skydd för godtroende besittare. Nu berörda bestämmelser torde böra upptagas som första stycke i paragrafen.

Såsom framhålles i ett par remissyttranden bör i paragrafen, lämpligen som andra stycke, införas stadgande om möjlighet att lägga beslag på egendom som här avses.

I andra punkten av paragrafen har kommittéerna, i viss anslutning till gällande rätt, upptagit stadgande om befogenhet för rätten att, där särskilda skäl är därtill, förordna att viss person må mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt förfoga över patentskyddat alster som avses i första punkten under återstoden av patenttiden eller del därav. I jämförelse med gällande rätt är bl. a. nytt att det för stadgandets tillämpning skall förutsättas särskilda skäl. Stadgandet synes väsentligen ej föranleda erinringar. Stadgandet torde dock böra göras tillämpligt även på sådana föremål, som i första punkten nämnes vid sidan av alster. Även om det normala bör vara att förordnande endast meddelas beträffande alster, kan det inte uteslutas att det stundom skulle vara skäligt att låta förordnande avse jämväl dylika föremål. Vidare bör tillämpning av stadgandet göras beroende av att yrkande därom framställts. Därjämte bör vidtagas vissa redaktionella jämkningar. Bestämmelserna torde böra upptagas som tredje stycke i paragrafen.

60 §.

Paragrafen, som motsvarar 54 § i kommittéernas förslag, innehåller regler om skadeståndsskyldighet m. m. vid olovligt utnyttjande av patentsökt uppfinning före patentets meddelande.

Gällande rätt. Enligt 20 § patentförordningen skall reglerna om patentintrång i viss utsträckning äga tillämpning även före patentets meddelande. Enligt första stycket skall sålunda, sedan ansökan om patent och därtill hörande handlingar, efter det ansökningen kungjorts enligt 7 §, blivit hos patentmyndigheten tillgängliga för envar, vad i 19 § 1, 2, 3 och 5 mom. stadgas om patentintrång — d. v. s. alla sanktionsbestämmelser utom de som rör straff — äga motsvarande tillämpning, såvitt patent sedermera meddelas. I andra stycket stadgas att om den som sökt patent medgivit, att ansökningshandlingarna skall hållas tillgängliga hos patentmyndigheten för envar jämväl innan ansökningen kungjorts enligt 7 §, patentmyndigheten skall i allmänna tidningarna införa meddelande därom. Därefter skall vad i första stycket stadgas gälla mot den, som genom sökandens försorg erhållit del av ansökningen jämte beskrivning och erforderliga ritningar samt underrättats om nämnda medgivande. Ersättning med anledning av utnyttjande innan ansökningen kungjorts enligt 7 § skall dock ej utgå i vidare mån än som följer

av 19 § 2 mom. andra stycket. Enligt tredje stycket må talan i fall, som avses i paragrafen, ej väckas förrän patent meddelats genom lagakraftgående beslut. Trots att tid, som i 19 § 2 mom. tredje stycket stadgas, har gått till ända, är rätt till ersättning bevarad, om talan anhängiggöres inom ett år från det beslutet vann laga kraft.

Rörande de i andra och tredje styckena angivna bestämmelserna i 19 § 2 mom. patentförordningen hänvisas till 58 § i departementsförslaget.

Kommittéerna. Enligt kommittéernas mening bör man i den nya lagstiftningen i princip behålla de nuvarande reglerna om visst intrångsskydd även före patentets meddelande. Liksom för närvarande bör skyddet därvid i princip begränsas, så att det blott gäller efter det att ansökningshandlingarna blivit offentliga och även så att det ej omfattar straffsanktionerna; det bör vara tillräckligt att målsägande får rätt till skadestånd och möjlighet att utverka säkerhetsåtgärder. I fråga om tiden efter det att utläggning kungjorts kan de nuvarande reglerna enligt kommittéernas mening bibehållas i sak oförändrade. Har handlingarna på sökandens begäran offentliggjorts före utläggningen, bör för tiden fram till kungörandet, liksom för närvarande, gälla att skadeståndets belopp bestämmas med tillämpning av de regler som gäller vid intrång i god tro. Däremot har kommittéerna ansett att det nuvarande särskilda villkoret för skadestånd i detta fall, att motparten erhållit del av ansökningshandlingarna m. m. ej bör behållas. Enligt kommittéernas mening bör nämligen ersättning kunna utgå även för tid, under vilken sökanden ännu inte har uppmärksammat att intrång pågått.

På grundval av dessa överväganden har kommittéerna i paragrafens första stycke upptagit stadgande att om någon yrkesmässigt utnyttjar patentsökt uppfinning efter det ansökningshandlingarna blivit tillgängliga för envar, vad om patentintrång stadgas skall, därest ansöknigen leder till patent på uppfinningen, äga motsvarande tillämpning; dock må ej till straff dömas och må ersättning för skada på grund av intrång innan patentansökningens utläggning kungjorts enligt 21 § bestämmas endast enligt 52 § andra stycket (58 § andra stycket i departementsförslaget).

Rörande stadgandet i andra punkten om att skadeståndsskyldighet vid intrång före utläggningen skall bestämmas med tillämpning av de regler som gäller vid intrång i god tro — d. v. s. så att skadestånd begränsas till den vinst som intrånget medfört och att inom denna gräns jämkning kan ske — anför kommittéerna ytterligare att stadgandet i ett remissvar över kommittéernas preliminära betänkande kritiserats såsom innebärande ett alltför svagt skydd. Med anledning härav uttalar kommittéerna att den angivna möjligheten till jämkning normalt ej bör användas där intrånget skett av uppsåt eller oaktsamhet.

Kommittéerna har inte ansett det erforderligt att bibehålla de nuvarande särskilda bestämmelserna i 20 § tredje stycket första punkten patentförord-

ningen om att talan ej må väckas förrän patent meddelats genom lagakraft-ägande beslut. Som förutsättning för skadeståndsskyldighet har nämligen i det av kommittéerna föreslagna stadgandet angivits, att ansökningen leder till patent.

I andra stycket har kommittéerna upptagit motsvarighet till den gällande särskilda preskriptionsfristen i 20 § tredje stycket andra punkten patentförrordningen. Stadgandet har fått utformningen att utan hinder av vad i 52 § tredje stycket (58 § tredje stycket i departementsförslaget) sägs talan må väckas inom ett år efter det patentet meddelades.

Remissyttrandena. Stadgandet har allmänt godtagits vid remissbehandlingen.

Stockholms rådhusrätt föreslår att, i likhet med vad som skett i de danska och norska förslagen, i lagtexten anges att fråga är om ett utnyttjande av uppfinningen som är olovligt. Genom ändring i sådan riktning vinner man även den fördelen, att påföljd för patentintrång inte inträder i fall då efter begäran om tvångslicens enligt 43 § (48 § i departementsförslaget) det befinnes, att förutsättningar för meddelande av sådan licens föreligger.

Sveriges advokatsamfund tar upp frågan om behovet av särregler för det fall att avskriven ansökan återupptages. Då avskrivning kan komma att äga rum efter det handlingarna rörande ansökningen enligt 22 § gjorts tillgängliga för envar och till och med efter att ansökningens utläggning kungjorts, uppstår frågan, vilken betydelse den omständigheten att en ansökan under viss tid varit avskriven kan få för ett eventuellt skadeståndsanspråk enligt förevarande paragraf. Enligt samfundets mening vore det inte rimligt, att någon påföljd skulle kunna inträda för utnyttjande av en patentsökt uppfinning under den tidrymd som förflyter mellan ansökningens avskrivning — varom ju enligt 26 § kungörelse skall utfärdas — och dess återupptagning. Till undvikande av ett dylikt orimligt resultat synes det emellertid önskvärt, att i förevarande paragraf göres ett undantag för det nu angivna fallet. I själva verket anser samfundet att det finns skäl att överväga, om man inte borde gå ett steg längre och införa en regel motsvarande den föreslagna regeln i 46 § tredje stycket (51 § tredje stycket i departementsförslaget). En sådan regel skulle innebära, att tredje man, som efter det att en patentansökan avskrivits men innan den återupplivats börjat här i riket yrkesmässigt utnyttja uppfinningen eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, skulle om ansökningen återupptogs äga föranvändarrätt enligt 4 §. En sådan tredje man skulle ju kunna lida en oberättigad förlust, om innehavaren av det patent som kunde komma att beviljas på en återupptagen patentansökan senare skulle, efter det att patentet beviljats, kunna förbjuda honom att fortsätta sin under ansökningens döda period i god tro påbörjade verksamhet.

Vad beträffar andra stycket finner en ledamot i *Stockholms rådhusrätt* den

däri nämnda fristen för talans väckande böra räknas från det beslutet om meddelande av patentet vunnit l a g a k r a f t. Detta bör anges i lagtexten.

Departementschefen. I förevarande paragraf har kommittéerna upptagit stadgande om visst skydd för patentsökt uppfinning redan före patentets meddelande. Enligt stadgandet, som sakligt nära överensstämmer med gällande rätt, skall, om någon yrkesmässigt utnyttjar sådan uppfinning efter det ansökningshandlingarna blivit tillgängliga för envar och ansökningen leder till patent på uppfinningen, vad om patentintrång stadgas äga motsvarande tillämpning. Liksom för närvarande skall straff ej kunna ådömas. Vidare skall, likaledes i principiell överensstämmelse med gällande rätt, ersättning för skada på grund av intrång före det patentansökningens utläggning kungjorts endast kunna bestämmas enligt de regler som gäller vid patentintrång i god tro som i departementsförslaget upptagits i 58 § andra stycket. Skyddet mot intrång före utläggningens kungörande har emellertid stärkts genom att förslaget inte bibehåller det nuvarande villkoret för skadestånd att motparten genom sökandes försorg erhållit del av ansökningshandlingarna m. m.

De föreslagna reglerna har i princip överlag godtagits vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några sakliga anmärkningar. I redaktionellt hänseende torde böra vidtagas en viss omformulering för att klargöra att skyddet avser endast vad som omfattas av det beviljade patentet, d. v. s. av de slutligen beviljade patentkraven. Däremot finner jag inte skäl att, såsom förordats i ett remissvar, uttryckligen ange att stadgandet endast är tillämpligt på olovliga utnyttjanden. Föreskriften att bestämmelserna om patentintrång skall äga motsvarande tillämpning innebär att endast sådana utnyttjanden omfattas som skulle ansetts som patentintrång därest patent varit meddelat. Andra utnyttjanden faller utanför. Hit hör icke blott utnyttjanden som sker med sökandens lov utan också utnyttjanden av det slag som avses t. ex. i 3 § tredje stycket samt 4 och 5 §§. Att i lagtexten hänvisa till vissa av nu avsedda fall men inte till alla skulle skapa oklarhet.

Stadgandet är tillämpligt även i fall då ansökningen viss tid varit avskriven, under förutsättning att ansökningen sedermera återupptages och leder till patent. En remissinstans har ansett det otillfredsställande att påföljden skall kunna inträda för utnyttjanden under tiden mellan avskrivningen och återupptagandet och hemställt om undantagsregler för detta fall. Enligt min mening är det dock rimligt att sökanden är skyddad mot obehöriga utnyttjanden så länge möjligheten till återupptagande finns kvar. Denna ordning gäller också för närvarande.

Den i andra stycket upptagna bestämmelsen om en särskild preskriptionsfrist på ett år från patentets meddelande i fråga om talan som avses i paragrafen överensstämmer med gällande rätt och har lämnats utan erinran i remissvaren. Den torde med viss redaktionell jämkning böra upptagas i lagen. Av 26 § följer att fristen skall räknas från det beslutet om patentets beviljande vann laga kraft.

61 §.

Paragrafen, som motsvarar 55 § i kommittéernas förslag, innehåller regler om befrielse från intrångspåföljd i fall då patent ogiltigförklaras.

Gällande rätt. I 19 § 5 mom. patentförordningen stadgas, att om det i mål angående patentintrång finnes, att patentet bör anses ogiltigt, påföljd för intrånget ej inträder.

Kommittéerna. Kommittéerna anför att om det genom lagakraftägan- de dom konstaterats att ett patent är ogiltigt det inte kan vara rimligt att patentet skall kunna grunda några intrångspåföljder, vare sig i fortsätt- ningen eller beträffande tidigare utnyttjande. Detta bör inte gälla enbart för den som själv erhållit dom på att patentet var ogiltigt, utan för alla som under tiden patentet upprätthållits utnyttjat uppfinningen. Om pa- tentet förklarats ogiltigt, bör alltså sedan domen därom vunnit laga kraft, påföljd för patentintrång ej kunna ådömas. Uttryckligt stadgande härom har upptagits i 55 § första stycket. Anmärkas må att en bestämmelse i äm- net upptagits även i den finska texten men ansetts överfödig i de danska och norska texterna.

Kommittéerna framhåller att det inte synes befogat att låta en ogiltig- förklaring medföra att redan tidigare rättskraftigt avdömda intrångsmål får återupptagas. Om ersättning redan erhållits, kan denna ha förbrukats. Även billighetshänsyn talar för denna ståndpunkt.

Kommittéerna uttalar vidare, att förslaget får anses stå i överensstäm- melse med en i artikel 1 i Europarådets lagkonvention angiven princip att ogiltigförklaring skall ha retroaktiv effekt. Vid konventionens tillkomst har uttalats att retroaktiviteten, såsom nyss anförts rörande rättskraftigt av- dömda intrångsmål, inte behöver vara absolut, och detta gäller också i andra avseenden, t. ex. rörande redan fullgjorda licensavtal. Nu berörda princip har även kommit till uttryck i EEC-utkastet.

I detta sammanhang framhåller kommittéerna vidare att det ligger i sa- kens natur att en liknande reglering gäller vid överföring. Den på vilken patent överförts kan inte ådömas påföljder för att han redan dessförinnan utnyttjat den patentskyddade uppfinningen. Uttryckligt stadgande därom har ej ansetts behöva uppställas.

I fortsättningen behandlar kommittéerna frågan huruvida svarande i intrångsmål, som vill bestrida patentets giltighet, bör äga rätt att få in- vändning om ogiltighet prövad i intrångsmålet och hur vidsträckt verkan rättens konstaterande av att ogiltighet föreligger bör äga. I denna del har de särskilda kommittéerna delvis skilda meningar och i det följande redo- göres till en början för den svenska kommitténs överväganden.

Den svenska kommittén framhåller att enligt patentförordningen sva- randen har rätt att i intrångsmålet framställa invändning om ogiltighet.

Godtlages invändningen, ogillas intrångstalan. Däremot inverkar domen inte på patentets giltighet mot andra än parterna och patentet kvarstår i patentregistret. Enligt kommitténs mening är detta inte en tillfredsställande ordning. Det är ett officialintresse att ett patent inte får kvarstå sedan domstol konstaterat att det inte bort beviljas och detta gäller vare sig detta konstaterande gjorts i mål som direkt rör giltighetsfrågan eller i intrångsmål. Den nuvarande ordningen bör därför enligt kommittéernas mening ej behållas.

Kommittén erinrar härefter att man i den svenska — liksom även i den finska — varumärkeslagen ansett motsvarande fråga böra lösas så, att svarande ej kan få invändning om att varumärkesregistrering är ogiltig prövad i intrångsmål men äger påfordra att intrångsmålet vilandeförklaras i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligen avgöres i särskild rättegång. Är talan härom inte väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

I det preliminära betänkandet hade kommittén, med vissa reservationer om regelns lämplighet, upptagit en reglering som överensstämde med vad som sålunda gäller enligt varumärkeslagen. I ett stort antal yttranden över betänkandet framfördes emellertid stark kritik mot den föreslagna regleringen. Härvid framhölls bl. a. vikten av att frågan om patentets skyddsomfång, vilken fråga som regel blir aktuell i både intrångs- och ogiltighetsmål, bedömes i samma rättegång. Vidare är det för alla parter en olägenhet att behöva avvakta en kanske i årtal pågående rättegång om ogiltigheten innan intrångsmålet kan avgöras. Svaranden i intrångsmålet kan också åsamkas ökade kostnader och besvär för att fria sig. Genom särskild rättegång om ogiltighet kan han, om målet förloras, få vidkännas kostnader för två särskilda rättegångar. Även om han frias i intrångsmålet skulle han, om han misslyckas med att vinna dom på ogiltighet, få vidkännas kostnaderna för det senare målet. Att åberopa patentets ogiltighet som grund för friande från intrångspåföljder skulle alltså innebära betydande risker.

Med anledning av denna kritik har kommittén upptagit frågan till förnyat övervägande. Kommittén har därvid stannat för att föreslå en mellanlösning. Enligt kommitténs mening bör alltså gälla, att rättens förklaring att patentet är ogiltigt får verkan mot envar. Men samtidigt bör det skapas möjlighet att handlägga intrångsfrågan och ogiltighetsfrågan i samma rättegång. Man får visserligen härigenom en reglering som avviker från varumärkeslagen, men enligt kommitténs mening är behovet av en gemensam handläggning av frågor av detta slag större i patentmål än i varumärkesmål. Enligt kommitténs nya förslag tillerkännes svaranden rätt att i intrångsmål framställa invändningen om patents ogiltighet, men endast under förutsättning att patenthavaren är part i målet. Bifalles invändningen, må påföljd för patentintrång ej ådömas, och rätten skall därjämte för-

klara patentet ogiltigt. Ett stadgande av denna innebörd har upptagits i paragrafens andra stycke.

Rättens förklaring att patentet är ogiltigt skall äga verkan mot envar. Kommitténs förslag innebär alltså att domen får samma verkan som om den meddelats i särskilt mål rörande ogiltighet endast av patentet.

Invändning om patentets ogiltighet får endast göras om patenthavaren är part i målet. Föres talan i intrångsmålet av licenstagare, måste således patenthavaren instämmas genom särskild stämning. Kommittén anför att den i förslaget nyinförda möjligheten för licenstagare att föra självständig talan mot intrångsgörare kan innebära vissa risker för patenthavaren och dessa risker skulle bli än mer påtagliga om denne därigenom även kunde riskera patentets bestånd.

För dansk del föreslås i princip samma ordning som i den svenska kommitténs slutliga förslag.

Den finska kommittén har upptagit en reglering som motsvarar den som enligt vad förut anförts gäller i de svenska och finska varumärkeslagarna, dock med den modifikation att svarande i intrångsmål inte äger ovillkorlig rätt att få intrångsmålet förklarat vilande i avbidan på att ogiltighetsmålet avgöres; det har överlämnats åt rätten att avgöra huruvida en dylik åtgärd är lämplig.

Den norska kommitténs förslag bygger på uppfattningen att i intrångsmål invändning om att patentet är ogiltigt endast kan göras om det föreligger dom på att så är förhållandet. Kommittén föreslår ett stadgande i denna riktning, som emellertid av processuella skäl begränsats till att gälla i tvistemål.

Remissyttrandena. De i kommittéförslaget upptagna bestämmelserna hälsas med tillfredsställelse eller lämnas utan erinran av det övervägande antalet remissinstanser.

Svenska teknologföreningen framhåller, att om käranden i intrångsmål inte är patenthavaren och ogiltighetstalan väckes, de båda målen ändå bör samordnas. Likaså bör föreskrivas att intrångsmålet må förklaras vilande i avvaktan på dom i mål om ogiltighet.

Vissa invändningar mot förslaget framställs av *Kooperativa förbundet* och *Svenska industriens patentingenjörers förening*, vilka anser att bestämmelsen i andra stycket att svaranden i intrångsmål skall kunna göra invändning om att patentet är ogiltigt endast om patenthavaren är part i målet är alltför begränsad. Dessa instanser föreslår att invändning om ogiltighet skall få upptagas till prövning även när *l i c e n s t a g a r e* är part i intrångsmål. Samma önskemål framföres av *Sveriges advokatsamfund*, som har svårt att förstå, att frågan inte skulle kunna lösas på samma sätt i det svenska förslaget som i det danska, enligt vilket svaranden i en intrångsrättegång alltid kan göra invändning om patentets ogiltighet. Samfundet anser att

patenthavarens berättigade intressen tillvaratagits med en reglering enligt det danska systemet. Man uppnår härigenom, att intrångsfrågan och giltighetsfrågan kommer att behandlas i samma rättegång, vilket är önskvärt. Den patenthavare, som vill förhindra, att han på angivet sätt blir indragen i en rättegång, som anhängiggöres av en licenstagare, har ju möjlighet att i sitt avtal med licenstagaren ställa såsom villkor, att licenstagaren inte utan patenthavarens tillstånd får anhängiggöra intrångstalan.

Den av kommittéerna föreslagna ordningen avstyrkes helt av *Stockholms rådhusrätt*, som förordar att man bibehåller nu gällande system, enligt vilket svarande i intrångsprocess alltid äger rätt att invändningsvis åberopa att patentet är ogiltigt och bifall till invändning får verkan endast mellan parterna. Att, såsom följer av kommittéförslaget, svarande i intrångsprocess skall kunna hänvisas att föra särskild talan om patentets ogiltighet är enligt rådhusrätten inte tillfredsställande vare sig intrångsprocessen behandlas som brottmål eller som tvistemål. För det fall att intrångsprocessen behandlas som brottmål anför rådhusrätten.

Enligt rådhusrättens uppfattning strider det mot gängse rättsuppfattning på straffrättens område att förmena en tilltalad person att till fredande från ansvar åberopa allt, som i sådant hänseende kan synas honom tjänligt. Det förhåller sig till och med så, att domstolen ex officio är skyldig tillvarata den tilltalades intresse härutinnan och att domstolen följaktligen — där anledning därtill finnes och då även utan att invändning framställles — har att ingå i prövning av allt som utgör förutsättning för den påtalade gärningens straffbarhet. Det måste i mål rörande ansvar för patentintrång te sig för domstolen högst otillfredsställande att nödgas anmoda den tilltalade att i särskild ordning väcka talan om patentets ogiltighet och därigenom ådraga sig eventuellt ökade kostnader för tillvaratagande av sin rätt. Än egendomligare skulle det te sig, om domstolen — därest den tilltalade av någon anledning, exempelvis bristande ekonomiska resurser, skulle finna sig icke vara i stånd att anställa dylik talan — skulle nödgas döma till ansvar för patentintrång, oaktat det enligt domstolens uppfattning kunde ifrågasättas eller till och med anses uppenbart, att patentet rätteligen icke skulle ha beviljats.

Bland de många olägenheter och icke tillfredsställande konsekvenser, som vidlåda en anordning med särskild ogiltighetsprocess, må vidare framhållas följande.

I ett brottmål, där giltigheten av ett patent kommer invändningsvis under prövning, på sätt nu gällande patentförordning medger, har målsäganden att styrka förutsättningar för gärningens straffbarhet och således i princip även att styrka, att patentet rätteligen beviljats. Därest den tilltalade hänvisas att i särskild rättegång föra talan om patentets ogiltighet, kommer i nämnda mål — som icke är ett brottmål utan skall handläggas som ett vanligt tvistemål av dispositiv karaktär — bevisbördan att åvila honom. Detta skulle innebära såväl ett försämrat processuellt läge för den i brottmålet tilltalade som med all sannolikhet ökning i rättegångs- och utredningskostnader. Huru kommittén tänkt sig att en domstol skall lösa det nyss antydda problemet rörande officialprövning i brottmål undandrager sig bedömande. Den föreslagna bestämmelsen i 55 § andra stycket första

punkten reglerar endast frågan, under vilka förutsättningar ogiltighetsinvändning må upptagas i intrångsmål. Däremot reglerar stadgandet icke, och ej heller behandla motiven frågan, huruvida i ett brottmål domstolen äger ex officio beakta ogiltigheten av patentet, något som rådhusrätten anser ställt utom allt tvivel. Redan de nu anförda synpunkterna visa, att den av kommittén tänkta anordningen av handläggningen av brottmål, vari licenstagare för talan om ansvar för patentintrång, icke endast strider mot gängse uppfattning på straffrättens område utan även är direkt olämplig ur praktisk synpunkt.

För det fall att intrångsprocessen behandlas som tvistemål kan man, anför rådhusrätten, naturligtvis inte beakta vad som för brottmålsens del anförts om officialprövning i giltighetsfrågan, liksom ej heller de synpunkter som anlagts på bevisbördeproblemet. Emellertid talar även för tvistemålsens del mycket starka skäl för att den nuvarande ordningen bibehålles. Till en början måste man hålla i minnet, att domstolens uppgift är att lösa den föreliggande tvisten mellan parterna och alls inte att — till äventyrs helt vid sidan av parternas önskemål — iakttaga något förment förhandenvarande allmänt intresse av att tidigare meddelade patent blir rättskraftigt prövade. Det kan uppenbarligen inte vara i parternas intresse att en intrångsprocess blir mera vidlyftig och kostnadskrävande än vad som oundgängligen måste vara fallet. Om svaranden i intrångsmålet inte har rätt att framställa invändning om patentets ogiltighet, när kärandetalan utföres av licenstagare, har svaranden all anledning räkna med ökade kostnader och ett vidlyftigare processuellt förfarande. För ett sådant fall skulle svaranden nämligen nödgas instämma patenthavaren — som eventuellt är utlänning och bosatt utomlands — med därav följande risk för ökade kostnader. Kostnadsökning, ofta av betydande storleksordning, kan tänkas föranledd bl. a. därav, att i ett särskilt mål angående ogiltigförklaring målet kan komma att röra giltigheten av patentet i dess helhet med sidoanspråk, underanspråk och eventuellt föreliggande anspråk på skydd, begränsat till särskilda utföringsformer. Ogiltighetsinvändningen i ett intrångsmål däremot kan förmodas ofta vara begränsad till utföringsformer i enlighet med intrångsföremålet; varken patenthavaren respektive licenstagaren eller svaranden torde, såsom förut påpekats, ha — i mål vari rättskraften drabbar endast parterna — något intresse av att processen blir vidlyftigare än som betingas av den föreliggande tvisten mellan parterna. Ofta är den egentliga tvistefrågan den, om intrångsföremålet faller under patentet eller inte. Invändningen om ogiltighet tillmätas måhända då av båda parterna endast sekundärt intresse och beaktas med tanke på gällande rättskraftsregler därför inte på samma sätt som i särskild ogiltighetsprocess.

I anslutning till de anförda synpunkterna på kostnadsproblemet framhåller rådhusrätten att den i kommittéförslaget förordade ordningen har otillfredsställande konsekvenser även i fråga om rättegångskostnaderna och anför härom.

Om, enligt nu gällande ordning, en svarande i intrångsmål bestrider talan dels på den grund, att påtalat intrångsföremål icke faller under patentet, och dels på den grund, att patentet icke borde ha beviljats, lär det vara domstolen obetaget att på förenämnda grund ogilla käromålet utan att ingå i någon prövning av invändningen om att patentet icke är hållbart. Svaranden skulle i angivet fall få full ersättning för sina rättegångskostnader, alltså även för sina kostnader till den del de gällt frågan om patentets giltighet. Detsamma torde gälla, då domstolen behandlar såväl »intrångsdelen» som »ogiltighetsdelen» och ogillar talan på den grund, att intrångsföremålet faller utanför patentet; även om domstolen finner patentet vara rätteligen beviljat, lär det käranden, som förlorat sin talan, ha att utge full kostnadsersättning till svaranden, när svarandens kostnader i intrångsdelen måste anses ha, bortsett från extrema fall, varit skäligen påkallade för tillvaratagande av hans rätt. Vid en anordning med särskild ogiltighetsprocess kommer man i motsvarande situation till annat resultat i kostnadsfrågan. Därest kommitténs förslag lagfästes, kan sålunda i nu avsett fall en svarande, som slutligen finnes icke ha begått patentintrång, bli skyldig att utge kostnadsersättning i ogiltighetsmålet i det fall, då licenstagaren väckt talan om patentintrång och svaranden därefter nödgats instämma patenthavaren med yrkande om patentets ogiltighetsförklaring, medan i det fall, då talan väckts av patenthavaren, svaranden, som då har rätt att göra invändning om patentets ogiltighet, helt undgår skyldighet att ersätta rättegångskostnader. Med hänsyn till det nu påpekade skulle en patenthavare eventuellt kunna ha intresse av att talan föres icke av honom själv utan av licenstagaren. Detta är icke tillfredsställande. Samtliga de nu anförda synpunkterna i fråga om tvistemål visa, enligt rådhusrättens förmenande, önskvärdheten av att en intrångssvarande även i dylika mål bör ha rätt att göra invändning om patentets ogiltighet, såväl då talan föres av patenthavaren som då licenstagare är kärande.

Rådhusrätten framhåller vidare att den, i motsats till kommittén, utgått från att det inte finnes något offentligt intresse av att i samband med behandlingen av intrångsmål patent vilka domstolen bedömt såsom ogiltiga, utrensas eller att det intresse som här må föreligga i vart fall är så svagt, att det inte förtjänar något beaktande. Enligt rådhusrättens mening blir emellertid inte ens det eventuella intresset av att ogiltiga patent utrensas alltid tillgodosett genom kommitténs förslag. Härom anføres.

De syften som varit bestämmande för kommittén kunna måhända, ytligt sett, förefalla vägande i det schematiskt enkla fallet, att det patent varom fråga är kommer under prövning i sin helhet. Om man i ett sådant fall av tvistemåls karaktär bortser från att man, ehuru målet är dispositivt, rör sig utanför parternas yrkanden och måhända även i strid mot deras önskemål, måste det medges, att det ur allmän synpunkt understundom kan te sig mera tilltalande, om patentet förklaras ogiltigt med verkan mot envar, än om patentet av domstolen anses ogiltigt endast såvitt gäller förhållandet mellan parterna. Förhållandena äro emellertid ytterst sällan så schematiska som nyss beskrivits. När i intrångsmål, avseende ett patent med flera patentanspråk, fråga om giltighet av patentet kommer under bedömande, förhåller det sig merendels så, att giltigheten av hela patentet icke blir aktuell. Intrång förmenas nämligen ofta ha skett endast i något eller några av patentets olika

anspråk, varför giltigheten av övriga patentanspråk saknar intresse för parterna i intrångsmålet. Då i samband med intrångsmål särskild talan anhängiggjorts med yrkande om ogiltigförklaring av ett patent, kunna motsvarande problem förekomma. Sålunda inträffar ofta, att patenthavaren gentemot ett påstående, att hans patent i sin helhet skall förklaras ogiltigt, gör den invändningen, att något eller några av patentanspråken äro värda självständigt skydd eller att i fråga om något anspråk begränsat skydd skall av domstolen förklaras föreligga. Käranden i ogiltighetsmålet, vilken samtidigt intager ställning av svarande i intrångsmålet, kan i ett dylikt läge beträffande patentanspråk, i fråga om vilka han icke påstås ha begått intrång, intaga den ståndpunkten, att han, utan att ingå på frågan om värdet av dessa anspråk, medger kärandens yrkande om självständigt eller begränsat skydd. Med beaktande av vad nu anförts skulle, enligt den av kommittén föreslagna ordningen, efter det att parterna på nyss angivet sätt disponerat över processmaterialet, såsom delvis giltigt patent komma att kvarstå ett av domstolen icke prövat patentföremål av till äventyrs väsentligt mindre värde än patentet i dess helhet. Det förmenta intresset av att utrensa svaga patent ur patentregistret skulle följaktligen i ett sådant fall icke ha blivit uppnått.

Vad angår stadgandet i sista punkten av andra stycket enligt vilket rätten, om invändning bifalles, skall förklara patentet ogiltigt gör rådhusrätten gällande att denna anordning inte stämmer med gängse uppfattning inom processrätten samt anför härom.

Såväl beträffande brottmål som i fråga om tvistemål, vare sig de senare äro att anse såsom dispositiva eller indispositiva, gäller enligt svensk processrätt den regeln, att en domstol icke har att döma över annat än som i behörig ordning yrkats i målet, se 17 kap. 3 § och 30 kap. 3 § rättegångsbalken. Den enda fråga, som domstolen i ett intrångsmål har att taga ståndpunkt till, bör följaktligen vara spörsmålet, huruvida påföljd för förment intrång skall äga rum; dom över patentets giltighet bör icke ges annat än då fråga därom blivit i vederbörlig ordning väckt av endera parten. Det kan enligt rådhusrättens mening med fog antagas vara alls icke ovanligt att parterna ej blott underlåter att föra talan i sist angivet hänseende utan till och med har det önskemålet, att patentets giltighet icke kommer under bedömande i vidare mån än som är erforderligt för avgörande av frågan, huruvida intrång begåtts. De skäl, som kan vara av betydelse för parterna i sådant hänseende, kan givetvis vara av olika slag och är helt ovidkommande för den pågående processen om intrångspåföljd. För parterna måste det te sig i hög grad stötande, om de vid hänvändelse till domstol har att räkna med jämväl annan påföljd än den de begärt, till äventyrs även en påföljd, som kan stå i strid med deras intressen.

Rådhusrätten uttalar i fortsättningen att även om patenthavaren och svaranden i ett intrångsmål inte i och för sig skulle ha något att erinra mot att domstolen skulle på föreslaget sätt förklara patentet ogiltigt med rättsverkan mot envar, konsekvenserna av den förordade ordningen är sådana, att bestämmelsen inte kan godtagas. Till närmare belysande härav anför rådhusrätten följande.

I det synnerligen ofta förekommande fallet, att svaranden i ett dispositivt intrångsmål bestrider talan dels på den grund, att påtalat intrångsföremål

icke faller under patentet, och dels på den grund, att patentet icke borde ha beviljats, måste det vara domstolen obetaget att på förstnämnda grund ogilla käromålet utan att ingå i prövning av invändningen om att patentet icke är hållbart; domstolen behöver enligt vedertagna processrättsliga regler icke göra någon prövning i vidare mån än som är erforderligt för att motivera domen. Det kan sålunda mycket väl hända, att domstolen finner utredningen i målet på ett för domstolen helt övertygande sätt klarlägga, att intrångsföremålet faller utom patentet och att redan på den grund käromålet är obefogat. I sådant fall skulle det i ett dispositivt mål ofta te sig för domstolen icke blott obehövt utan understundom även motbjudande att, fastän yrkande därom icke föreligger, pröva patentets giltighet. Om man nu antager, att såväl rådhusrätt som hovrätt ogillar talan uteslutande på den grund, att intrångsföremålet faller utanför patentet, men att högsta domstolen har annan uppfattning i intrångsdelen, nödgas högsta domstolen, utan tillgång till tekniskt sakkunniga ledamöter, såsom första instans ingå i prövning av invändningen om patentets giltighet. Det sagda har avseende å såväl nu gällande ordning som den av kommittén förordade ordningen och är naturligtvis icke fullt tillfredsställande. En dylik prövning väcker mindre betänkligheter, därest såsom enligt nu gällande ordning prövning sker såsom domskäl vid avgörande av yrkandet om påföljd för intrång; prövningen har då allenast verkan å det i processen föreliggande rättsförhållandet mellan parterna. Däremot bör man enligt rådhusrättens bestämda uppfattning under inga omständigheter godtaga den av kommittén föreslagna ordningen att domstolen utan yrkande förklarar ett patent ogiltigt med rättskraft mot envar; denna anordning skulle nämligen i det skisserade fallet bryta den i processrätten allmänt vedertagna instansordningsprincipen, enligt vilken det av partsyrkandet bestämda processföremålet skall bliva föremål för prövning i alla instanser.

Rådhusrätten framhåller slutligen beträffande utformningen av den föreslagna bestämmelsen om ogiltigförklaring att kommitténs mening synes vara, att domslutet, om invändningen bifalles, bör innehålla förklaring om att patentet är ogiltigt. Emellertid framgår inte, anför rådhusrätten, vare sig av bestämmelsens avfattning eller av motiven, hur kommittén tänkt sig utformningen av domslutet för det fall, att invändning om ogiltighet inte bifalles, och på vad sätt i sistnämnda fall kommittén tänkt sig domens rättskraft reglerad.

I redaktionellt hänseende påpekar *Sveriges advokatsamfund*, att det inte bara är »i mål om ansvar eller ersättning på grund av patentintrång», som frågan om patentets giltighet kan bli aktuell. Det är tänkbart, att frågan kan bli aktuell även i en rättegång, där yrkande enligt 53 § (59 § i departementsförslaget) framställles utan att det samtidigt föres någon ansvars- eller ersättningstalan. *Skånes handelskammare* anser att andra stycket andra punkten för tydlighetens skull bör kompletteras såtillvida att däri klart utsäges, att patentet skall kunna förklaras helt eller delvis ogiltigt.

Departementschefen. Det av kommittéerna i första stycket föreslagna stadgandet att i fall, då patent förklarats ogiltigt, påföljd för patentintrång ej

må ådömas sedan domen vunnit laga kraft har ej mött erinringar vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida någon saklig invändning. Ordet påföljd, som är avsett att täcka såväl straff som skadestånd och säkerhetsåtgärder, bör dock med hänsyn till den terminologi som används i brottsbalken ersättas med uttrycket straff, skadestånd eller särskild rättsverkan.

Stadgandet innebär att svarande i intrångsmål kan ernå befrielse från straff m. m. om han vunnit dom på patentets ogiltighet. I andra stycket behandlar kommittéerna frågan om möjligheten att i mål om patentintrång pröva patents giltighet i fall då frågan därom inte blivit avgjord i särskilt mål. Kommittéerna har här, bl. a. på grund av skiljaktigheter i ländernas processrättsliga system, stannat i delvis skilda meningar.

Den svenska kommittén framhåller för sin del att enligt gällande svensk rätt patents giltighet kan prövas i mål om patentintrång. Finnes därvid att patentet bör anses ogiltigt, ådömes ej straff eller skadestånd. Domen inverkar emellertid inte på patentets giltighet mot andra än parterna och patentet kvarstår i patentregistret. Enligt kommitténs mening är detta inte en tillfredsställande ordning. Kommittén anser att det är ett officialintresse att ett patent inte får kvarstå i registret, sedan domstol konstaterat att det inte bort beviljas. Enligt kommitténs mening bör därför införas ett system som tillgodoser detta intresse. I det preliminära betänkandet hade kommittén med vissa reservationer förordat en lösning överensstämmande med den som i motsvarande fall gäller i varumärkeslagstiftningen. Enligt denna kan invändning om varumärkesregistrerings ogiltighet inte upptagas till prövning i intrångsmål. Svarande i intrångsmål, som vill göra gällande att registrering är ogiltig, måste alltså föra särskild talan därom men han är berättigad att få intrångsmålet förklarat vilande i avbidan på att målet om ogiltigförklaring avgöres. I åtskilliga remissvar över preliminärbetänkandet avstyrktes emellertid att en sådan reglering infördes på patentområdet, varvid bl. a. framhölls att den medförde betydande risker för tidsutdräkt och ökade kostnader genom att den kommer att medföra att intrångsfrågan måste handläggas i två rättegångar. Kommittén har därför i det slutliga betänkandet förordat en annan lösning. Enligt denna tillerkännes svaranden rätt att i intrångsmål framställa invändning om patents ogiltighet, men endast under förutsättning att patenthavaren är part i målet. Bifalles invändningen, må straff m. m. för patentintrång ej ådömas, och rätten skall därjämte förklara patentet ogiltigt. Ett stadgande av denna innebörd har upptagits i paragrafens andra stycke.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag i allmänhet godtagits. Några instanser, bland dem Sveriges advokatsamfund, har ansett att invändning om ogiltighet bör få göras även när licenstagare är kârande. Kommitténs förslag avstyrktes emellertid helt av Stockholms rådhusrätt, som bl. a. åberopar att även den i kommittéförslaget upptagna ordningen medför

ökade kostnader och ett vidlyftigare förfarande än gällande rätt och därjämte vissa processrättsliga svårigheter; rådhusrätten förordar i stället att nu gällande ordning bibehållas.

Vad angår mitt eget ståndpunktstagande vill jag till en början framhålla att det självfallet från systematiska och praktiska synpunkter föreligger ett intresse att i straff- och processrättsligt avseende samordna patenträtten med den ämnet närliggande varumärkesrätten. Därest inte särskilda skäl talar däremot bör man därför enligt min mening lösa frågan om möjligheten att i intrångsprocess pröva frågan om giltigheten av det föreliggande patentet i enlighet med den reglering som för motsvarande fall gäller inom varumärkesrätten. I det preliminära kommittéförslaget hade också här förordats en lösning som överrensstämde med varumärkesrätten. Den kritik som riktats mot denna lösning kan knappast anses hållbar. Mot preliminärförslaget har till en början invänts att det i fall då intrångsmålet föres som brottmål vore ur allmänna straffrättsliga synpunkter stötande att hänvisa svarande, som vill göra invändning om att patentet är ogiltigt, att föra särskild talan därom. Intrång i ett i vederbörlig ordning meddelat patent bör emellertid i princip anses som en i sig straffbar handling, varvid den omständigheten att straff m. m. bortfaller om patentet ogiltigförklaras får ses som en av billighetsskäl grundad inskränkning i den nämnda principen. Med denna princip ligger det inte något stötande i att giltighetsfrågan ej kommer upp till bedömande i intrångsmålet. Det har vidare gjorts gällande, att preliminärförslaget skulle innebära att intrångs- och ogiltighetsfrågorna måste behandlas i skilda rättegångar, något som skulle göra förfarandet onödigt kostsamt och vidlyftigt. En uppdelning på skilda rättegångar blir emellertid i allmänhet nödvändig endast i de sällsynta fallen när intrångstalan föres som brottmål. I de normala fallen när intrångsmålet handlägges som tvistemål kan målen regelmässigt handläggas i en rättegång, och resultatet bör alltså i normalfallen i själva verket ur praktisk synpunkt bli detsamma som enligt gällande rätt.

Med hänsyn till det anförda vill jag förorda att man på patentområdet inför den i varumärkesrätten redan godtagna ordningen att fråga om patentets giltighet kan upptagas till prövning endast efter därom särskilt väckt talan. Denna princip får anses följa av paragrafens första stycke.

Liksom i varumärkeslagen bör vidare stadgas att rätten på yrkande av den mot vilken talan föres skall förklara intrångsmålet vilande i avbidan på att frågan om patentets giltighet slutligen avgöres och att om talan därom inte är väckt, rätten i samband med vilandeförklaringen skall förelägga svaranden viss tid inom vilken sådan talan skall väckas. Bestämmelser härom har upptagits i paragrafens andra stycke.

Den av mig nu föreslagna ordningen överensstämmer nära med den som föreslås av den finska kommittén. Enligt dess förslag har dock svarande som i intrångsmål framställer invändning att patent är ogiltigt inte ovillkor-

lig rätt att få målet vilandeförklarat utan det har överlämnats åt rätten att bedöma huruvida en sådan åtgärd är lämplig. Den föreslagna ordningen att invändning om patents ogiltighet endast kan upptagas till prövning efter därom särskilt väckt talan står även i överensstämmelse med vad som enligt det norska förslaget skall gälla i fall då intrångsmålet handlägges som tvistemål.

62 §.

Paragrafen, som motsvarar 57 § i kommittéernas förslag, upptager straffbestämmelser rörande den i 56 § stadgade uppgiftsskyldigheten rörande patent.

Gällande rätt. Vid 56 § har lämnats redogörelse för de i 22 § första stycket patentförordningen upptagna materiella bestämmelserna rörande den uppgiftsskyldighet som här avses. I sistnämnda paragrafs andra stycke stadgas om ansvar och ersättningsskyldighet för den som bryter mot bestämmelserna. Det föreskrives att om någon underlåter att, efter därom framställd fråga, utan dröjsmål lämna upplysning enligt vad i första stycket sägs eller om någon i anledning av sådan förfrågan eller eljest i meddelande till viss person, till men för denne, lämnar oriktig uppgift med avseende på patent-skydd, han skall dömas till dagsböter och vara skyldig att efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt ersätta skada, som därav kommer. Enligt tredje stycket må talan om ansvar som nu sagts väckas endast av den som begärt upplysningen eller mottagit meddelandet.

Kommittéerna. De av kommittéerna i första stycket i förevarande paragraf upptagna reglerna om ansvar och ersättningsskyldighet vid underlåtet fullgörande av den uppgiftsskyldighet som här avses överensstämmer nära med de nu gällande. I subjektivt hänseende har uppställts krav på uppsåt eller oaktsamhet som ej är ringa.

Brottet, som för närvarande är målsägandebrott, har ansetts böra göras till angivelsebrott. Stadgande därom har upptagits i andra stycket.

Remissyttrandena. Stadgandet har under remissbehandlingen inte föranlett annat yttrande än att *Sveriges advokatsamfund* beträffande andra stycket framhållit att målsäganden själv bör kunna väcka åtal utan att avvakta ett beslut av åklagaren. Härigenom kan han uppnå dels en snabbare behandling av saken och dels större möjlighet att efter det att åtal anhängiggjorts träffa uppgörelse med svaranden. Det har, fortsätter samfundet, i praktiken visat sig olägligt vid vissa angivelsebrott att, sedan åklagaren beslutat om åtal, målsäganden inte kan få målet nedlagt genom att återkalla sin angivelse, trots att målsäganden fått till stånd en acceptabel ekonomisk uppgörelse med svaranden.

Departementschefen. De av kommittéerna föreslagna bestämmelserna rörande straff vid underlåtenhet att fullgöra den uppgiftsskyldighet rörande patent som föreskrives i 56 § har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och föranleder från min sida endast den anmärkningen att stadgandet synes böra kompletteras med en regel att dagsböter även skall ådömas den som i fall som avses i 56 § lämnar felaktig upplysning, om för gärningen ej är stadgat straff i brottsbalken. Beträffande åtalsrätten vill jag förorda samma lösning som jag föreslagit vid 57 §.

I kommittéernas förslag har bibehållits uttryckligt stadgande om skadeståndsskyldighet vid brott som avses i paragrafen. Att sådan skyldighet föreligger följer emellertid av allmänna regler och jag anser att stadgandet kan utgå.

63—70 §§.

Departementschefen. I 63—70 §§, vilka motsvarar sista kapitlet i kommittéernas förslag, har upptagits bestämmelser om rättegång i patentmål. De av kommittéerna föreslagna lagtexterna skiljer sig här delvis väsentligen från varandra och varje text har därför i betänkandet motiverats av vederbörande nationella kommitté. I det följande redogöres endast för den svenska kommitténs motiv.

De processuella bestämmelserna i patentförordningen fick sin gällande utformning genom 1944 års revision. De principer för rättegången i patentmål som då fastslogs lämnas i stort sett orubbade i svenska kommitténs förslag och i departementsförslaget. I fråga om domstolarnas sammansättning i patentmål föreslås dock den avvikelsen från gällande ordning att i hovrätten skall liksom i rådhusrätten ingå även tekniskt sakkunniga ledamöter.

63 §.

Paragrafen, som motsvarar 65 § i kommittéförslaget, ger regler om fastställsetalan.

Gällande rätt. Enligt 19 § 6 mom. patentförordningen äger patenthavare, där ovisshet råder och den länder honom till förfång, föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patentet åtnjuter skydd gentemot annan. Den som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning äger, under enahanda villkor, föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder däremot föreligger på grund av visst patent.

Svenska kommittén. I första och andra styckena av paragrafen har kommittén upptagit bestämmelser om fastställsetalan, väsentligen motsvarande de nu gällande. Rätten att föra positiv fastställsetalan har dock utvidgats så att sådan talan även kan föras av licenstagare. Förslaget står här i överensstämmelse med varumärkeslagen.

I tredje stycket har kommittén behandlat frågan huruvida ogiltighetsinvändning skall få göras i mål om positiv fastställelse. Enligt kommitténs mening bör denna fråga lösas på samma sätt som beträffande intrångsmål (jämför vid 61 § andra stycket i departementsförslaget). I tredje stycket av förevarande paragraf har därför upptagits stadgande att i mål som avses i första stycket rätten må till prövning upptaga invändning om att patentet är ogiltigt endast om patenthavaren är part i målet. Bifalles sådan invändning, skall rätten förklara patentet ogiltigt.

Remissyttrandena. Den i första stycket införda utvidgningen av rätten att föra positiv fastställelse talan hälsas i remissvaren med tillfredsställelse eller lämnas utan erinran.

Bestämmelsen i andra stycket om negativ fastställelse talan anses av *Sveriges advokatsamfund* ha fått en alltför begränsad avfattning. Advokatsamfundet anför.

Andra stycket av § 19 mom. 6 i gällande patentförordning har fått en formulering, som icke torde motsvara lagstiftarens intentioner. Enligt ordalagen skulle nämligen bestämmelsen äga tillämpning endast beträffande »den, som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning», men av förarbetena till 1944 års lag om ändring av patentförordningen framgår, att ordet »uppfinning» kommit att innebära en icke avsedd begränsning. Bestämmelsen avser icke endast de fall, där käranden utnyttjar eller vill utnyttja den *patenterade* uppfinningen och vill ha fastslaget, att detta utnyttjande icke innebär intrång i patentet, så exempelvis när någon förmenar sig ha föranvändarrätt men denna rätt bestrides av patenthavaren eller när någon fått till sig upplåten viss licensrätt men oenighet råder om omfånget av denna rätt. Bestämmelsen är utan tvivel också avsedd att tillämpas, när någon som bedriver eller avser att bedriva viss verksamhet vill ha fastslaget, att denna verksamhet icke innebär patentintrång. En talan, som går ut på att fastställa detta, bör få föras oberoende av om den ifrågavarande verksamheten innebär eller icke innebär ett utnyttjande av någon annan uppfinning än den som skyddats genom patentet. Man kan ju vilja använda visst förfaringsätt eller tillverka, försälja, importera eller använda visst alster utan att därför vilja påstå, att detta förfaringsätt eller detta alster innefattar någon uppfinning.

Vad angår den i tredje stycket föreslagna möjligheten att i samband med positiv fastställelse talan framställa invändning om att patentet är ogiltigt framförs i stort sett samma synpunkter som beträffande 55 § (61 § i departementsförslaget). *Sveriges advokatsamfund* anser sålunda att nämnda möjlighet bör gälla också i de fall, där det är en licenstagare, som för fastställelse talan, varvid det givetvis måste ordnas så, att patenthavaren beredes tillfälle att deltaga i målet vid behandling av ogiltighetsfrågan. I själva verket är det när det gäller en licenstagares fastställelse talan lika angeläget som när det gäller en patenthavares fastställelse talan, att kärandens fastställelse talan och ogiltighetsfrågan bedömes i samma

rättegång. Såväl vid bedömningen av kändandens fastställsetalan som vid bedömningen av patentets giltighet kan omfattningen av patentets skyddsomfång vara av betydelse. Motsvarande önskemål framställs även av *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret*. Dessa instanser framhåller dessutom att den föreslagna regeln skulle möjliggöra för patenthavare att förhindra ogiltighetsinvändning i ett fastställelsemål genom att låta en licenstagare väcka talan. *Stockholms rådhusrätt* hänvisar i fråga om innehållet i tredje stycket till vad rådhusrätten anfört under 55 § i kommittéernas förslag.

Departementschefen. Den i kommittéförslaget upptagna regeln i paragrafens första stycke, att inte bara patenthavaren utan även licenstagare skall äga föra positiv fastställsetalan rörande patent, har lämnats utan erinran i remissvaren och torde böra godtagas.

Den i kommittéförslaget i andra stycket upptagna bestämmelsen om negativ fastställsetalan överensstämmer i sak med gällande rätt. En remissinstans har ansett att stadgandet är alltför begränsat genom att rätten att föra sådan talan förklarats tillkomma den som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning; det framhålles att rätt att föra talan ej bör vara beroende av att en uppfinning utnyttjas utan mera allmänt bör tillkomma den som bedriver eller avser att bedriva viss verksamhet och vill ha fastslaget att denna inte innebär patentintrång. Anmärkningen synes mig befogad och torde böra föranleda en omformulering av stadgandet.

Såsom förordats i kommittéförslaget och remissinstanserna i princip lämnat utan invändning bör frågan huruvida ogiltighetsinvändning skall få göras i mål om positiv fastställsetalan lösas på samma sätt som beträffande intrångsmål. Departementsförslagets ståndpunkt i sist avsedda fråga redovisas i 61 § andra stycket. I förevarande paragraf synes frågan enklast regleras genom en hänvisning till denna bestämmelse.

64 §.

Paragrafen motsvarar 69 § i kommittéförslaget.

Svenska kommittén. Kommittén anser det angeläget att patentregistret redovisar sådana rättsliga åtgärder som är ägnade att påverka patenthavares eller licenstagares rätt till patentet. Kommittén föreslår därför, att den som vill väcka talan om patents ogiltighet, överföring av patent eller meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till patentmyndigheten för anteckning i registret. Det bör enligt kommitténs mening även åligga den, som avser att väcka talan som nyss har sagts, att underrätta licenstagare som finns antecknad i registret. En sådan underrättelseskyldighet motiveras främst av det förhållandet, att det inte sällan är licenstagaren som har det största intresset av att patenthavares rätt till patentet hävdas. Vidare bör licens-

tagare som vill väcka talan om patentintrång eller positiv fastställsetalan åläggas att underrätta patenthavaren därom. Underrättelse i här nämnda fall bör sändas med posten, varvid underrättelseskyldighet bör anses fullgjord, där underrättelsen i betald rekommenderad försändelse sänts under den i patentregistret antecknade adressen. Bestämmelser av nu angivet innehåll har upptagits i paragrafens första och andra stycken.

Enligt kommitténs mening bör det vara en processförutsättning, att anmälnings- och underrättelseplikt enligt paragrafen fullgjorts. Visar inte käranden när talan väckes att skyldigheten iakttagits, bör han föreläggas att inom skälig tid visa att skyldigheten fullgjorts vid äventyr att hans talan eljest avvisas. Bestämmelser härom har upptagits i paragrafens tredje stycke.

Remissyttrandena. Stadgandet har vid remissbehandlingen inte föranlett annat yttrande än att *Svenska patentombudsföreningen* ansett det böra föreskrivas att underrättelse om väckt talan alltid skall lämnas även till det i patentregistret antecknade ombudet. Det föreligger enligt föreningen betydande sannolikhet för att patenthavarens adressuppgifter efter några år blivit föråldrade, varför en rekommenderad försändelse kanske returneras. Ombudet har dock praktiskt taget alltid möjlighet att förmedla underrättelse snabbt till sökanden och har ju antecknats i patentregistret för att tillvarata sökandens intressen.

Departementschefen. Den i kommittéförslaget upptagna föreskriften, att den som vill väcka talan om patents ogiltighet, överföring av patent eller meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till patentmyndigheten och underrätta varje i patentregistret antecknad licenstagare samt att licensstagare som vill väcka talan om intrång i patent eller om fastställelse skall underrätta patenthavaren, har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde i princip böra godtagas. Med anledning av ett remissyttrande vill jag framhålla att underrättelse till patenthavare självfallet kan ske genom att underrättelse tillställs patenthavarens i patentregistret antecknade ombud. Detta följer av att ombudets fullmakt enligt 71 § skall omfatta behörighet att mottaga delgivning av handlingar i mål och ärenden rörande patentet. Jag finner det knappast påkallat föreskriva att även ombudet skall underrättas i sådana fall då underrättelsen riktas direkt till patenthavaren. Här liksom eljest får det bli patenthavarens sak att hålla erforderlig kontakt med ombudet.

Det synes inte föreligga anledning att bibehålla kommittéförslagets regel att underrättelse skall ske genom posten; även annan form för underrättelse bör godtagas. Däremot bör, på sätt upptagits i kommittéförslaget, gälla att underrättelseskyldighet anses fullgjord, då underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den i patentregistret antecknade

adressen. Stadgandet härom är tillämpligt såväl då underrättelse sändes till licenstagare eller patenthavare som då den, på sätt nyss anförts, sändes till ombud.

Det i tredje stycket föreslagna stadgandet, enligt vilket det är en processförutsättning att anmälnings- och underrättelseplikt enligt paragrafen fullgjorts, har lämnats utan erinran i remissvaren och synes böra upptagas i lagen.

65 §.

Paragrafen, som motsvarar 64 § i kommittéförslaget, innehåller bestämmelse om forum i patentmål.

Gällande rätt. Enligt 23 § 1 mom. patentförordningen är Stockholms rådhusrätt domstol i fall, varom i 15—21 §§ förmåles, d. v. s. i mål om tvångslicens, för användarrätt, användning av patenterade uppfinningar på transportmedel i vissa fall, ersättning för expropriation av patent, patents ogiltighet och patentintrång.

Svenska kommittén. Enligt kommitténs mening bör Stockholms rådhusrätt alltjämt vara exklusivt forum för patentmål. Utöver de typer av mål som omfattas av gällande forumregel har i förslaget tillkommit mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning och om överföring av patent. Enligt kommitténs mening är även dessa nytillkomna mål ofta av den tekniska natur att de lämpligen bör upptagas av den för övriga patentmål gemensamma instansen. I enlighet härmed har Stockholms rådhusrätt i paragrafen förklarats vara rätt domstol i mål som gäller: 1. bättre rätt till patentsökt uppfinning; 2. patents ogiltighet eller överföring av patent; 3. meddelande av tvångslicens, ändring av därför fastställda villkor eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 48 § tredje stycket (53 § andra stycket i departementsförslaget); 4. ansvar eller ersättning på grund av patentintrång; 5. bestämmande av ersättning enligt 61 § (75 § i departementsförslaget) eller 6. fastställelse enligt 65 § (63 § i departementsförslaget).

Kommittén anför att det vid remissbehandlingen av kommittéernas preliminära förslag ifrågasatts huruvida inte i uppräknningen, liksom enligt gällande rätt, borde upptagas även mål om för användarrätt. Frågor om för användarrätt torde emellertid, anför kommittén, i första hand förekomma i mål om patentintrång som avses i punkt 4. Härutöver är tänkbart att dylika frågor göres till föremål för sådan fastställsetalan som avses i punkt 6. De av kommittén föreslagna forumbestämmelserna torde därför täcka även frågor om för användarrätt.

Remissyttrandena. Stadgandet godtages i allt väsentligt i remissvaren, som dock innehåller vissa förslag till komplettering.

Svea hovrätt ifrågasätter sålunda om inte bestämmelsen i p u n k t 1 om mål angående bättre rätt till patentsökt uppfinning för tydlighetens skull borde kompletteras med en hänvisning till 17 § i förslaget.

Beträffande p u n k t 4 uttalar *Sveriges advokatsamfund* det önskemålet att Stockholms rådhusrätt när det gäller talan på grund av patentintrång bör vara rätt domstol inte bara när talan avser »ansvar eller ersättning» utan även när den avser påföljd enligt 53 § (59 § i departementsförslaget). Vidare bör Stockholms rådhusrätt vara rätt domstol när det gäller talan om tillstånd enligt sista meningen i 53 § i kommitténs förslag. Även *Stockholms rådhusrätt* anser att stadgandet bör kompletteras med en hänvisning till mål som avses i nämnda paragraf.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéförslagets av remissinstanserna utan invändning lämnade ståndpunkt, att Stockholms rådhusrätt alltså skall vara exklusivt forum för patentmål. Även den föreslagna katalogen över de mål som bör hänföras hit synes väsentligen böra godtagas. Avfattningen av punkt 3 bör emellertid anpassas efter bestämmelserna i 50 §. I punkt 4, som i kommittéförslaget omfattar mål som gäller ansvar eller ersättning på grund av patentintrång, synes vidare helt kort kunna anges mål om patentintrång; härmed kommer även att omfattas det av ett par remissinstanser berörda fallet att talan avser säkerhetsåtgärd enligt 59 §. Det synes däremot knappast riktigt att, på sätt en annan remissinstans yrkat, i punkt 1, som avser mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning, göra hänvisning till 17 §; mål om bättre rätt kan nämligen anhängiggöras utan att det föreligger sådant föreläggande som beröres i 17 §.

66 §.

Paragrafen, som motsvarar 66 § i kommittéförslaget, reglerar rättens sammansättning vid handläggning av patentmål.

Gällande rätt. Enligt 23 § 1 mom. andra stycket patentförordningen skall, när rådhusrätten handlägger patentmål, i rätten sitta tre lagfarna ledamöter, av vilka en skall föra ordet, samt tre i tekniska förhållanden kunniga personer.

Svenska kommittén. Kommittén framhåller, att erfarenheterna av den nuvarande ordningen, som infördes genom 1944 års revision, är goda. De skäl, som anförts för tekniskt kunniga ledamöter i underinstansen — bl. a. att det oftast i patentmålen gäller att klarlägga invecklade och omtvistade tekniska förhållanden — har enligt kommitténs mening vunnit ytterligare i styrka genom den starka tekniska utvecklingen och den därav betingade komplicereringen av patentspörsmålen på åtskilliga områden. Enligt kommitténs förslag bör därför nuvarande sammansättning av rådhusrätten i

patentmål bibehållas. Liksom hittills bör en av de lagfarna ledamöterna vara rättens ordförande.

Kommittén anför vidare att nuvarande domförhållsregel av praktiska skäl bör kompletteras med stadgande för det fall att ledamot sedan huvudförhandling påbörjats får förfall. För att undvika att rätten skall behöva utsetta målet till ny huvudförhandling, bör stadgas att rätten i dylikt fall är domför med övriga fem ledamöter.

Bestämmelser i nu angivna hänseenden har upptagits i paragrafens första stycke.

Bestämmelserna får tillämpning vid huvudförhandling. Kommittén anför att man, i principiell överensstämmelse med föreskrifterna i 1 kap. 4 och 11 §§ rättegångsbalken, inte bör ställa samma anspråk på rättens sammansättning vid måls avgörande utan huvudförhandling eller vid handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn på stället. Vid sådan handläggning synes i många fall vara tillfyllest om rätten består av en ledamot. Denna bör i sådant fall vara lagfaren. I vissa fall kan frågans beskaffenhet motivera att rätten består av såväl en lagfaren som en tekniskt sakkunnig ledamot, varvid den lagfarna ledamoten bör vara rättens ordförande. Bestämmelser i enlighet med det nu anförda har upptagits i paragrafens andra stycke.

Remissyttrandena. Svenska patentombudsföreningen sammanställer betänkandets framhållande av att de tekniskt sakkunniga ledamöterna skall ha synnerligen framstående sakkunskap med ett uttalande av kommittéerna under 2 § att rättens tekniska ledamöter vid den i patentmål mycket ofta uppkommande frågan om uppfinningshöjd ofta gör en strängare bedömning än patentverket, som vid bedömningen utgår från genomsnittsfackmannens kunnande. Den standard på uppfinningshöjden som patentverkets besvärsavdelning anlägger överensstämmer enligt föreningens uppfattning väl med internationell praxis och bör därför upprätthållas i fortsättningen. Föreningen framhåller att besvärsavdelningens bedömning av uppfinningshöjden därför bör tillmätas största vikt även i patentmål och avvikelse inte ske utan vägande, utförlig motivering. Enär det enligt föreningens uppfattning ur rättssäkerhetssynpunkt är ytterst viktigt, att domstolarna inte använder andra bedömningsgrunder än patentverket, anser föreningen att de tekniska ledamöterna bör vara patenttekniskt sakkunniga.

Departementschefen. Kommittéförslagets regler rörande rättens sammansättning vid handläggning av patentmål, som överensstämmer med gällande rätt men kompletterats i vissa hänseenden, har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde böra godtagas.

Som framhållits i ett remissvar bör de tekniskt sakkunniga ledamöter som utses ha erfarenhet av patentfrågor.

67 §.

I paragrafen, som motsvarar 67 § i kommittéförslaget, ges en ny regel om hovrätts sammansättning i patentmål.

Svenska kommittén. Vid den på sin tid företagna remissbehandlingen av patentutredningens förslag framhölls från flera håll, bl. a. av Svea och Göta hovrätter, behovet av teknisk sakkunskap i överrätterna och förslag framställdes om att tekniskt sakkunniga ledamöter skulle ingå även i dessa domstolar vid handläggning av patentmål. Dessa förslag avstyrktes emellertid av processlagberedningen, och i prop. 1944: 176 uttalade föredragande departementschefen att tillräckliga skäl för en sådan anordning inte torde föreligga.

Ehuru behovet av teknisk sakkunskap i överrätterna i viss mån kan tillgodoses genom att anlita sådan sakkunskap utanför domstolen, har kommittén funnit tiden mogen att åter ta upp frågan huruvida inte överrätterna bör i patentmål äga tillgång till teknisk expertis. Enligt kommitténs mening talar numera i första hand de goda erfarenheterna av sakkunnigrepresentation i underrätten för att man även bör förse hovrätten med tekniskt sakkunniga ledamöter i patentmål. Den tekniska sidan av patentmålen är ofta så dominerande att sakprövningen mycket beror av rent teknisk bedömning. För domstolen är det i sådana mål av stort värde att den tekniska sakkunskapen finns företrädd bland ledamöterna. Den kan då tillgodogöras på ett mera omedelbart sätt, t. ex. vid överläggningen till dom. Kommittén är visserligen medveten om att förslag om ökade anspråk på teknisk sakkunskap i domstolarna kan väcka vissa betänkligheter på grund av den rådande bristen på tekniker. Enligt kommitténs mening bör dock inte några större svårigheter behöva möta, när det gäller att rekrytera sakkunniga även i hovrätten. De nackdelar som möjligen kan sägas vara förbundna med ett ökat ianspråktagande av tekniker för dömande verksamhet uppväges mer än väl av de vinster för rättsskipningen i patentmål, som enligt kommitténs uppfattning följer av förstärkning av hovrätten med teknisk sakkunskap. Kommittén föreslår därför att hovrätten i patentmål, i vars avgörande i rådhusrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, skall vara domför med fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. För att förebygga att hovrätten vid handläggningen av större mål eller vid måls utsättande till fortsatt huvudförhandling på grund av förfall för någon ledamot förlorar sin domförhet, bör ett högsta antal av fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter medges.

Bestämmelser av nu angivet innehåll har upptagits i paragrafen.

Remissyttrandena. Förslaget att tillgodose behovet av teknisk sakkunskap i överrätterna genom stadgande att hovrätten i patent-

mål skall bestå av jämväl tekniskt sakkunniga ledamöter tillstyrkes allmänt i remissvaren eller lämnas utan erinran.

Svea hovrätt finner sålunda att förslaget innefattar ett lämpligt sätt att bereda överrätten behövlig sakkunskap. Brist på teknisk sakkunskap i patentmål har varit kännbar i hovrätten. Hovrätten vill med hänsyn härtill och på grund av sina gynnsamma erfarenheter av de tekniska ledamöterna i vattenöverdomstolen tillstyrka förslaget i denna del. Även *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* uttrycker tillfredsställelse över förslaget.

Riksåklagarämbetet anser det obestridligt att den föreslagna ordningen i de regelmässigt synnerligen tekniskt betonade patentmålen skulle medföra åtskilliga fördelar. Ehuru ämbetet finner principiella skäl kunna införas mot speciell sammansättning av överrätt i vissa grupper av mål, vill ämbetet därför inte motsätta sig förslaget i denna del.

Stockholms rådhusrätt ifrågasätter huruvida tekniskt sakkunniga ledamöter måste deltaga i hovrättens avgöranden även i frågor, som inte kräver teknisk sakkunskap, exempelvis avskrivande av mål i anledning av gjord återkallelse.

I detta sammanhang tar *Stockholms rådhusrätt* upp frågan, om inte någon förenkling av processen i patentmål skulle kunna ernås genom ändring med avseende på instansordningen. Det är ett sedan länge känt faktum, framhåller rådhusrätten, att vägen till slutlig dom i en patentsak här i landet är synnerligen lång samt förenad med betydande kostnader. Såväl ur allmän synpunkt som med tanke på enskild parts intresse är naturligtvis en sådan sakernas ordning allt annat än tillfredsställande. Låt vara att patentsakerna i vårt land kan vinna ett mycket allsidigt och sakkunnigt bedömande, så måste dock rättsskyddet — särskilt med tanke på att det här gäller något så tidsbegränsat som ett patent — anses ha i hög grad mist sin funktion på grund av olägenheter i form av tidsutdräkt och kostnader. Rådhusrätten vill därför såsom en möjlig utväg att komma till rätta med de angivna missförhållandena föreslå införandet av tvåinstanssystem i patentmål. Därvid bör patentmålen från rådhusrätten fullföljas till högsta domstolen, och denna anordning gör det erforderligt med tekniskt sakkunniga ledamöter jämväl i sistnämnda domstol.

Departementschefen. Redan vid 1944 års revision diskuterades huruvida man som ett komplement till den då genomförda anordningen med tekniskt sakkunniga ledamöter i underrätten borde föreskriva att sådana sakkunniga skulle ingå jämväl i hovrätten. Tillräckliga skäl härför ansågs dock inte föreligga. I kommittéförslaget har frågan upptagits till förnyat övervägande och tiden har nu ansetts mogen för denna reform. I enlighet härmed föreslås att hovrätten i mål, i vars avgörande i rådhusrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, skall vara domför med fyra lagfarna och två

tekniskt sakkunniga ledamöter. Förslaget har allmänt hälsats med tillfredsställelse eller godtagits vid remissbehandlingen och även jag vill tillstyrka förslaget. Jag tillstyrker även den föreslagna och av remissinstanserna utan erinran lämnade supplerande regeln att i rätten ej må sitta flera än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter.

En remissinstans har ifrågasatt huruvida tekniskt sakkunniga ledamöter måste deltaga även i avskrivningsbeslut och andra beslut som inte kräver teknisk sakkunskap. Principiellt borde detta inte vara nödvändigt, men att göra uttryckligt undantag för hithörande fall synes mig knappast påkallat.

Jag är inte beredd att nu taga upp den vid remissbehandlingen väckta vittsyftande frågan huruvida i patentmål bör införas ett tvåinstanssystem. Frågan berör grunderna för vårt rättegångssystem och bör prövas i ett större sammanhang.

68 §.

I paragrafen, som motsvarar 68 § i kommittéförslaget, föreskrives på vad sätt tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätt och hovrätt skall utses.

Gällande rätt. Om utseende av tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten stadgas för närvarande i 23 § 1 mom. tredje och fjärde styckena patentförordningen. Kungl. Maj:t förordnar för tre år i sänder minst femton personer att tjänstgöra såsom tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten, bland vilka rättens ordförande för varje särskilt mål, med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, utser dem som skall inträda i rätten. Uppkommer under nämnda tid behov av tillgång till flera tekniskt sakkunniga personer, förordnar Kungl. Maj:t, på framställning av rättens ordförande, därom för återstående del av samma tid. Avgången tekniskt sakkunnig ledamot är pliktig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål, i vars handläggning han förut deltagit. I femte stycket föreskrives att de tekniskt sakkunniga ledamöterna skall åtnjuta ersättning av statsmedel enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Svenska kommittén. Kommittén anser att de tekniskt sakkunniga ledamöterna alltjämt bör utses av Kungl. Maj:t för tre år i sänder och att även i övrigt bör gälla samma föreskrifter i fråga om tillsättande av sakkunniga som för närvarande. Antalet sakkunniga bör dock, med hänsyn till att enligt förslaget sakkunniga skall deltaga i hovrätt, ökas till tjugofem. Bestämmelser i nu nämnda avseende har upptagits i paragrafen.

Kommittén anför att de sakkunniga bör erhålla ersättning av statsmedel. Erforderliga bestämmelser härom torde få utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Stadgande därom har inte ansetts behöva upptagas i lagtexten.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéförslaget, som lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Möjlighet bör emellertid finnas för Kungl. Maj:t att delegera rätten att utse de tekniskt sakkunniga ledamöterna.

69 §.

I paragrafen, som motsvarar 70 § i kommittéförslaget, behandlas rättens skyldighet att inhämta yttrande från patent- och registreringsverkets besvärsavdelning. Paragrafen saknar motsvarighet i patentförordningen.

Svenska kommittén. Kommittén har övervägt huruvida det bör åläggas domstol att i patentmål inhämta yttrande från patentmyndigheten. En särställning intager härvid, framhålles det, mål om ogiltigförklaring av beviljat patent. Domstolens avgörande kan här komma att direkt beröra ett av patentmyndigheten fattat beslut. Enligt kommitténs mening är av stor vikt att domstolen i sitt avgörande av mål som här avses äger god kännedom om den granskning i patentfrågan som kan ha förekommit tidigare hos patentmyndigheten liksom om där rådande praxis. Särskild betydelse får detta när domstolens avgörande kan komma att avvika från beslut av patentmyndigheten. Även i andra fall synes det kommittén värdefullt att patentmyndighetens synpunkter inhämtas innan patentmål avgöres. Mål om ansvar eller ersättning på grund av patentintrång är oftast till sin tekniska beskaffenhet av den art att de nära angår den praxis patentmyndigheten tillämpar vid beviljande av patent. Prövningen av sådana mål innefattar regelmässigt tolkning av patentkravens innebörd och omfång. Yttrande bör i samtliga fall i överensstämmelse med rådande praxis avges av patentmyndighetens besvärsavdelning.

På grund av det anförda har kommittén i paragrafen upptagit stadgande att i mål, där patents giltighet är under prövning, rätten skall inhämta yttrande från patentmyndighetens besvärsavdelning, om inte detta finnes utan ändamål, samt att i övriga mål enligt 64 § (65 § i departementsförslaget) yttrande bör inhämtas om anledning förekommer därtill.

I motiven anföres ytterligare bl. a. att om målet handläggs i flera instanser det i allmänhet är tillfyllest att yttrande inhämtas i första instans. Hovrätten torde endast i undantagsfall ha anledning att höra patentmyndigheten, nämligen om av någon anledning yttrande inte förut inhämtats eller redan avgivet yttrande finnes vara i behov av komplettering. Vidare framhålles att domstolen i handläggningen av patentmål har att följa dispositionsprincipen och följaktligen inte äger ge dom över annat yrkande än som framställts av part i vederbörlig ordning. Detta förhållande bör självfallet beaktas av besvärsavdelningen vid avgivande av yttrande i patentmål. Det bör därför vara naturligt att avdelningen i allmänhet begränsar sitt yttrande till vad som är föremål för parternas yrkanden. Besvärsavdelningens ställning som sakkunniginstans i rättegången innebär dock att av-

delningen utan hänsyn till parternas ståndpunkter i rättegången fritt har att pröva tolkningen av patentet. Förhållandena kan vidare vara sådana att den hos patentverket förvarade akten i patentärendet innehåller material som, ehuru det ligger vid sidan om parternas yrkanden och därför inte utan vidare kan upptagas av domstolen, likväl är av sådan betydelse för bedömningen av det omtvistade patentet att det ur allmän synpunkt får anses angeläget att det blir uppmärksammat. Enligt kommitténs mening bör i sådana fall hinder inte föreligga för besvärsavdelningen att i sitt yttrande till domstolen rikta uppmärksamheten på sådant material.

Remissyttrandena. Förslaget om åläggande för domstol att i vissa patentmål inhämta yttrande från patentmyndighetens besvärsavdelning har i remissvaren blivit föremål för åtskilliga erinringar.

Av de instanser som yttrat sig i denna fråga har endast *patentverket* och *Svenska patentombudsföreningen* lämnat förslaget utan erinran. Sistnämnda förening anser dock att yttrande i regel inte bör inhämtas i första instans. Rådhusrätten måste ju i så fall normalt inhämta detta yttrande före huvudförhandlingen i patentmålet, alltså innan för bedömningen ofta avgörande förhör med vittnen och sakkunniga utförts, och besvärsavdelningen måste då yttra sig på ofullständiga grunder. Det är däremot föreningens åsikt, att hovrätten, om inte särskilda skäl är däremot, skall inhämta yttrande från besvärsavdelningen och, om domen går emot yttrandet, väl motivera avvikelser därifrån.

Sveriges advokatsamfund anser att bestämmelsens räckvidd bör i hög grad begränsas. Samfundet framhåller att om remiss till patentverket skall ske under målets handläggning i rådhusrätten, remissen i regel måste äga rum före huvudförhandlingen. Vid målets avgörande har rätten endast att taga hänsyn till vad som förekommit under huvudförhandlingen. Man har därför att räkna med att det material som förebragts under förberedelsen inte är komplett och vidare att en del av detta material kanske inte kommer att ligga till grund för rättens bedömande därigenom att det inte åberopas vid huvudförhandlingen. Vid huvudförhandlingen kan förekomma bevisning, som inte kunnat förutses under förberedelsen. Ett utlåtande från patentverket, som har avseende på hur målet enligt patentverkets mening bör bedömas och som grundar sig på det under förberedelsen förebragta materialet, skulle alltså kunna tänkas vara till mera skada än nytta för sakens rättvisa avgörande. Med hänsyn härtill föreslår samfundet att bestämmelserna rörande remiss till patentverket utformas så, att rätten har att i alla mål bedöma om den anser sådant remissförfarande vara påkallat samt vidare att s. k. »blanka remisser» blir förbjudna. Genom det vid förberedelsen förebragta materialet får domstolen kännedom om vilka tekniska problem som kan komma under dess bedömande. Om domstolen finner att den för deras lösande har behov av patentverkets uttalande, bör domstolen

kunna remittera målet för yttrande, varvid skall anges de frågor som rätten önskar besvarade. Samfundet föreslår att stadgandet erhåller avfattningen att i mål enligt 64 § (65 § i departementsförslaget) rätten bör inhämta yttrande från patentmyndighetens besvärsavdelning, där anledning förekommer därtill, och att vid yttrandets inhämtande rätten skall noga ange de frågor som yttrandet skall avse. Samfundet påpekar vidare att remitterandet av patentmål till patentverket avsevärt fördröjer målens avgörande. En förutsättning för remissförfarandet måste alltså vara att man kan räkna med att detta inte kan föranleda längre tidsutdräkt än ett par tre månader. Om vad samfundet föreslagit beträffande själva remissen iakttages och om patentverket tillförsäkras erforderliga personalresurser, bör parternas intresse av att målet inte avsevärt förhalas genom remissförfarandet kunna tillgodoses.

I avstyrkande riktning uttalar sig *Sveriges industriförbund*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Jernkontoret* samt *handelskammaren i Gefle*. Enligt de tre förstnämnda instansernas mening bör bestämmelsen i vart fall ej ges annat innehåll än att yttrande kan inhämtas, när anledning föreligger därtill. *Svenska industriens patentingenjörers förening* påpekar att patentprocesser redan nu drar så långt ut på tiden, att allvarliga ansträngningar bör göras för att förkorta processtiden. Inhämtande av besvärsavdelningens yttrande synes därför föreningen böra ske endast i undantagsfall under handläggningen i rådhusrätten.

Svea hovrätt anför principiella invändningar mot att över huvud upptaga bestämmelser i ämnet i förslaget. I mål rörande patents giltighet kan det förvisso i allmänhet vara av stor vikt för domstolen att den genom att inhämta yttrande från patentmyndigheten får kännedom om vad som förekommit vid granskningen hos denna myndighet och om myndighetens praxis. Enligt hovrättens mening bör domstolen emellertid vid avgörande av huruvida yttrande skall inhämtas från patentmyndigheten inte vara bunden av andra regler än dem som enligt 40 kap. rättegångsbalken gäller för inhämtande av sakkunnigyttande i allmänhet. Hovrätten anser således att domstol fritt bör få pröva om nu avsett yttrande är erforderligt, varvid parterna har möjlighet att uttala sig i denna fråga och därjämte rimligt beaktande kan ges åt processekonomiska synpunkter.

Stockholms rådhusrätt avstyrker bestämt ett stadgande av den föreslagna innebörden och framhåller, att det med största förtroende bör kunna överlämnas till domstolarna att utan lagbestämmelser själva avgöra, om och i vilken omfattning sakkunnigutlåtande bör infordras i patentmål. Rådhusrätten anför.

Då systemet med tekniskt sakkunniga ledamöter i domstol i patentmål infördes, måste det ha föresvävat lagstiftaren, att man därigenom skulle kunna undvika en del synnerligen tidskrävande sakkunnigutredning. Rådhusrätten har, då det gäller tekniska spørsmål, praktiskt taget aldrig bru-

kat infordra sakkunnigutlåtande från patentverket eller från annat håll, och rådhusrätten anser, att denna praxis är sakligt och processekonomiskt riktig. Annorlunda förhåller det sig om rätten — vilket dock sällan visat sig vara fallet — önskar i något visst spörsmål inhämta utlåtande från patentverket rörande patentverksbehandlingen eller dylikt. En regel av det innehåll som föreslås i 70 § skulle — om den efterlevdes i den utsträckning som kommittén synes förutsätta — leda till än större tidsutdräkt än hittills i patentmål och följaktligen redan av den anledningen vara till nackdel för parterna. Det väsentliga är emellertid, att en regel med angivet innehåll såsom framgår av det förut anförda icke är sakligt motiverad. Bestämmelsens kategoriska avfattning är, sakligt sett, ägnad att förvåna. Det kan icke vara motiverat att införa en bestämmelse om nära nog obligatorisk skyldighet att inhämta yttrande från patentmyndigheten, när rådhusrätten med samlad erfarenhet sedan lång tid tillbaka har den uppfattningen att sådant yttrande endast i undantagsfall är erforderligt. Några som helst bärande skäl för ändring av hittills tillämpad praxis ha icke anförts. Rådhusrättens uppfattning i denna fråga delas av Sveriges advokatsamfund, som har att företräda partsintressena i det förevarande lagstiftningsärendet. Det må i anslutning härtill nämnas, att rådhusrätten i pågående patentmål regelmässigt brukar med parterna dryfta frågan om eventuell remiss till patentverket och att det därvid icke sällan förekommer, att parterna uttrycka direkt önskemål om att yttrande icke skall inhämtas.

Beträffande den i betänkandet behandlade frågan i vad mån besvärsavdelningen vid avgivande av utlåtande till domstol måste begränsa sig till vad som är föremål för parternas yrkanden delar *patentverket* svenska kommitténs mening att besvärsavdelningens utlåtande inte kan vara strängt begränsat till dessa yrkanden. I varje fall torde, när målet föres som brottmål, d. v. s. då straffyrkanden förekommer, dispositionsprincipen inte gälla utan i stället officialprincipen, och i sådant fall äger besvärsavdelningen självfallet utan varje begränsning uttala sig om allt som enligt avdelningens mening kan tjäna till upplysning i saken.

Sveriges advokatsamfund anser däremot att besvärsavdelningens yttrande skall inskränkas till de av rätten framställda spörsmålen. Om patentverket för det rätta besvarandet av dessa spörsmål önskar återopa material, som inte förebragts i rättegången, bör detta såsom kommittén anført vara tillåtet. Däremot skall besvärsavdelningen inte gå utöver den ram som rätten uppställt vid remissen.

Stockholms rådhusrätt gör invändningar mot själva frågeställningen; i många hänseenden finner rådhusrätten kommittéernas uttalanden på förevarande punkt svårförståeliga och inte alltid möjliga att inpassa i det processrättsliga systemet. Rådhusrätten anför.

Den inom processrätten såsom uttryck för en dispositionsprincip betecknade gruppen av regler för handläggning av dispositiva tvistemål innebär icke endast, såsom motiven synes antaga, att en domstol icke har rätt att ge dom över annat än yrkande, som framställts av part i vederbörlig ordning. Principen innebär därjämte bl. a., att — såsom angivits i 17 kap. 3 § rättegångsbalken — dom icke må grundas å omständighet, som icke av part

åberopats till grund för hans talan. För att exemplifiera det anförda med anknytning till patentmålen må framhållas, att en part, som i patentmål påstår ogiltighet av ett patent, av domstolen alltid anmodas att noggrant ange de omständigheter, på vilka påståendet om ogiltighet grundas. Parten har således, då fråga gäller ogiltighet på grund av nyhetshinder, att ange exempelvis de patentskrifter, som förmenas vara nyhetshindrande, och att i fråga om varje sådan patentskrift ange delar av patentskriften eller de ritningar till densamma, som åberopas. Detsamma gäller givetvis annat nyhetshindrande material. Med avseende å vad som under patentverksbehandlingen förekommit i ett patentärende anmodas på samma sätt parterna inför domstolen att noga ange, vilka delar av exempelvis skriftväxlingen inför patentmyndigheten som åberopas, ävensom att ange vad som i varje särskilt fall avses med sådant åberopande. Endast det av parterna sålunda angivna materialet är processmaterial. Patentskrifter som parterna icke åberopat, respektive ej åberopade delar av patentskrifter är, liksom icke åberopad skriftväxling i patentverket, något som helt faller utanför målet, och dylikt material får icke införas i rättegången. Den nu angivna ordningen i dispositiva mål är betingad därav, att parterna disponerar över processföremålet. Lika litet som domstolen kan hindra en part att i dispositivt tvistemål göra exempelvis ett medgivande som domstolen finner mindre välbetänkt, lika litet kan domstolen på något sätt inverka på det material som parterna åberopar i rättegången. Därest av domstolen förordnad sakkunnig vid avgivande av utlåtande i målet skulle däri införa material, som icke är processmaterial i enlighet med det förut angivna, är detta utlåtande icke ägnat att begagnas i målet.

Departementschefen. Kommittéernas förslag att rätten i mål, där patentets giltighet är under prövning, skall inhämta yttrande från patentmyndighetens besvärsavdelning, om detta inte synes utan ändamål, har vid remissbehandlingen utsatts för åtskilliga erinringar. Svea hovrätt och Stockholms rådhusrätt avstyrker att någon bestämmelse i ämnet över huvud upptages i patentlagen. Även jag anser det tveksamt om det med hänsyn till det allmänna stadgandet om sakkunnig i 40 kap. 1 § rättegångsbalken — som självfallet är tillämpligt även i patentmål — är påkallat att upptaga specialföreskrifter i patentlagen. Nämnda stadgande ger bl. a. rätten möjlighet att inhämta yttrande från myndighet, om det finnes nödigt för prövning av fråga vars bedömande kräver särskild fackkunskap. I varje fall bör enligt min mening en obligatorisk föreskrift i ämnet inte uppställas. Ett stadgande om att rätten i mål som här avses skall inhämta yttrande från besvärsavdelningen om det finnes erforderligt synes dock vara på sin plats. Det utsäger egentligen inte mer än det anförda stadgandet i rättegångsbalken men är av värde som en påminnelse om möjligheten för domstolen att anlita besvärsavdelningens sakkunskap.

I några remissvar har ingående diskuterats huruvida besvärsavdelningen i silt yttrande skall begränsa sig till vad som är föremål för parternas yrkanden. En dylik begränsning kan emellertid enligt min mening inte generellt uppställas. Däremot kan, såsom Stockholms rådhusrätt påpekar, det

processrättsliga läget i det enskilda fallet vara sådant att vissa uttalanden i utlåtandet visar sig sakna relevans för domstolens avgörande.

Det av mig föreslagna stadgandet synes böra göras tillämpligt även på andra patentmål än mål om patents giltighet. Det av kommittén i andra punkten av paragrafen föreslagna stadgandet kan med hänsyn härtill utgå.

70 §.

Departementschefen. I paragrafen, som motsvarar 71 § i kommittéförslaget, har upptagits ett mot en bestämmelse i 23 § 2 mom. patentförordningen svarande stadgande, att avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 65 § skall sändas till patentmyndigheten.

10 KAP.

Särskilda bestämmelser

71 §.

Paragrafen, som motsvarar 58 § i kommittéernas förslag, behandlar skyldighet för patenthavare med hemvist i utlandet att ställa ombud.

Gällande rätt. Bestämmelser i detta ämne finns för närvarande i 13 § patentförordningen. Flyttar patenthavare utrikes eller övergår patent på person som ej är bosatt inom riket, är patenthavaren pliktig att till patentmyndigheten insända fullmakt för sådant ombud som sägs i 4 § 1 mom., d. v. s. ett inom riket bosatt ombud med behörighet att svara för patenthavaren i allt vad patentet angår. Flyttar patenthavares ombud ur riket eller upphör eljest dess befattning, skall patenthavaren inge fullmakt för nytt ombud. Iakttages inte vad sålunda är föreskrivet, må domaren på anmälan i förekommande fall utse ombud för patenthavaren.

Kommittéerna. Enligt kommittéernas mening bör även i den nya lagen upptagas regler om skyldighet för patenthavare med hemvist utomlands att ställa ombud. Kommittéerna anser emellertid att kravet på ombudets behörighet bör inskränkas. Enligt kommittéernas mening begränsar sig behovet av ombud till fall då någon vill föra talan mot patenthavaren vid domstol; det är då av praktiska skäl erforderligt att det inom riket finns någon som är behörig att mottaga delgivning av stämning och andra meddelanden från domstolen, så att talan kan anhängiggöras. Det har anförts att allmänheten därutöver skulle ha behov av att ombudet äger behörighet att dryfta spörsmål rörande intrång, licensgivning o. d. Enligt kommittéernas mening har man emellertid ingen garanti för att patenthavaren ger

sina ombud ett så vidsträckt uppdrag och det förefaller inte som om de ombud som utsetts enligt gällande regler skulle användas för detta ändamål. Kommittéerna anser därför att man bör begränsa den behörighet som krävs till att avse delgivning rörande patentet. I enlighet härmed föreslås i 58 § första stycket stadgande, att patenthavare som saknar hemvist här i riket skall ha ett härstädes bosatt, i patentregistret antecknat ombud som äger för honom med laga verkan mottaga delgivning rörande patentet.

Rörande påföljden i fall då patenthavaren ej ställer ombud framhåller kommittéerna, att regeln i gällande lag — att ombud utses av rätten — är otillfredsställande med hänsyn till att ett på detta sätt utsett ombud på grund av bristande kontakt med patenthavaren kan komma att sakna erforderliga instruktioner för uppdragets utförande. Systemet ger ej heller någon garanti för att patenthavaren får kännedom om rättegången. Det har också visat sig svårt att finna personer som vill åtaga sig uppdraget. Enligt kommittéernas mening är det, med hänsyn till den begränsning av kravet på ombudets behörighet som föreslås, en lämpligare lösning att i fall då ombud ej ställes ge möjlighet att företaga delgivning i annan ordning. Stadgande härom har upptagits i paragrafens andra stycke. Enligt detta må i fall, då patenthavaren ej har ombud som sägs i första stycket, delgivning med honom ske genom att den handling som skall delges sändes till honom med posten under hans i patentregistret antecknade adress. Finnes fullständig adress ej antecknad i registret, må delgivning ske genom att handlingen anslås i patentmyndighetens lokal. Om delgivningen skall kungörelse införas i allmänna tidningarna. Delgivningen anses ha skett när vad nu sagts blivit fullgjort. Kommittéerna tillägger att de föreslagna reglerna delvis avviker från vad som eljest stadgas rörande delgivning i rättegång men att avvikelserna får anses motiverade av de särskilda förhållandena på området.

Den danska texten avviker såtillvida att möjligheten att delge genom posten endast avser meddelanden från patentmyndigheten.

Kommittéerna har slutligen behandlat frågan huruvida specialregler borde gälla mellan de nordiska länderna, så att sökande från annat nordiskt land skulle kunna fritagas från ombudsplikt och ombud med hemvist i annat nordiskt land skulle kunna jämsställas med ombud i det egna landet. Kommittéerna finner skäl tala för en sådan ordning men anser att det bör överlämnas åt de administrativa myndigheterna att besluta därom. För att möjliggöra detta har i paragrafens tredje stycke upptagits fullmakt för Kungl. Maj:t att under förutsättning av ömsesidighet förordna, att vad i första och andra styckena av paragrafen stadgas inte skall äga tillämpning i fråga om den som har hemvist i viss främmande stat eller har ett där bosatt, i patentregistret här i riket antecknat ombud med behörighet som sägs i första stycket. Fastän stadgandet sålunda främst tar sikte på nordiska förhållanden har det inte ansetts nödvändigt att begränsa det till dessa.

Remissyttrandena. *Stockholms rådhusrätt* kritiserar den av kommittéerna föreslagna inskränkningen i ombudets behörighet till att avse endast mottagande av delgivning rörande patentet. Tillräckliga skäl härtill har ej anförts. Rådhusrätten finner det nu rådande systemet vara att föredraga ur praktisk synpunkt samt anmärker, att motsvarande bestämmelse i 31 § varumärkeslagen förutsätter en avsevärt större kompetens än som här föreslås för patentombudet.

Beträffande delgivningsreglerna i andra stycket finner *Stockholms rådhusrätt* det ej fullt klart, om avsikten är att dessa regler skall gälla även för delgivning i rättegång. Skulle mot förmodan så vara fallet, påpekar rådhusrätten, att reglerna avviker högst väsentligt från vad som stadgas i 33 kap. rättegångsbalken och anser att det måste starkt ifrågasättas, om man utan vidare bör på förslaget sätt ändra gällande bestämmelser i ämnet. Därest sådana ändringar åsyftas, måste detta under alla förhållanden klart framgå av lagrummets avfattning. Därjämte bör anmärkning härom intagas i nyssnämnda kapitel av rättegångsbalken. För den händelse stadgandet inte är avsett att gälla delgivning i rättegång, bör detta till undvikande av missförstånd anges i lagtexten.

Vad angår stadgandets tredje stycke framhåller *Svenska uppfinnarkonforet* önskvärdheten av att där avsedda internationella överenskomelser, i första hand mellan de nordiska länderna, träffas i så god tid, att de kan träda i kraft samtidigt med den nya patentlagen.

Departementschefen. Kommittéernas förslag att det alltjämt skall föreligga skyldighet för patenthavare med hemvist utomlands att ställa ett här bosatt ombud har godtagits vid remissbehandlingen och föranleder ej heller några principiella erinringar från min sida. Rörande kravet på ombudets behörighet har kommittéerna föreslagit att detta inskränkes till att avse behörighet att mottaga delgivning rörande patentet. Anmärkning häremot har framförts i ett remissvar men jag finner för min del de skäl som anförts för begränsningen övertygande. Jag tillstyrker alltså i princip kommittéförslaget. Med hänsyn till vad som sägs i 12 kap. 14 § rättegångsbalken rörande fullmakt i allmänhet kan dock kravet på ombudets behörighet inte gälla delgivning av stämning i brottmål eller föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol.

En praktiskt viktig fråga är hur plikten att ställa ombud skall sanktioneras. Enligt gällande rätt skall ombud utses av rätten, om patenthavaren underlåtit att göra detta. Denna lösning har emellertid ansetts otillfredsställande och kommittéerna föreslår i stället att delgivning med patenthavare som ej utsett ombud skall kunna ske i viss förenklad ordning. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och även jag vill för min del tillstyrka det. Med anledning av ett remissyttrande vill jag framhålla att det förenklade delgivningsförfarandet är avsett att användas

även i rättegång. De föreslagna reglerna avviker visserligen delvis väsentligt från de allmänna delgivningsreglerna i 33 kap. rättegångsbalken. Enligt min mening bör det dock inte föranleda betänkligheter att inom ett så speciellt område som patenträtten införa en avvikande reglering, som är starkt påkallad av praktiska skäl. Bl. a. kan det vara synnerligen olyckligt för näringslivet om ett patent, som tillhör utlänning och anses böra ogiltigförklaras, kommer att stå kvar i patentregistret på grund av att patenthavaren inte kan nås med delgivning i vanlig ordning.

Den föreslagna fullmakten för Kungl. Maj:t att under förutsättning av ömsesidighet förordna att ombudsreglerna ej skall äga tillämpning i fråga om den som har hemvist i viss främmande stat eller har ett ombud, som är bosatt där och har antecknats i patentregistret här i riket, har ej föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde med viss redaktionell jämkning böra upptagas i lagen.

Något omnämnande i rättegångsbalken av det nu föreslagna stadgandet fordras inte med hänsyn till den allmänna hänvisningen i 33 kap. 27 § nämnda balk till särskilt föreskrivna delgivningsregler.

72 §.

Paragrafen, som motsvarar 63 § i kommittéernas förslag, ger regler om talan mot beslut av patentmyndigheten rörande beviljade patent.

Gällande rätt. Såsom anförts vid 24 § innehåller patentförordningen i 8 § regler om besvär över beslut rörande patentansökning. Talan mot beslut rörande beviljade patent regleras ej i patentförordningen. Sådana beslut kan emellertid överklagas enligt den generella bestämmelsen i 29 § allmänna verksstadgan den 7 januari 1955 (nr 3) att den som inte åtnöjes med myndighets beslut äger, där ej annorlunda är föreskrivet, söka ändring hos Kungl. Maj:t (regeringsrätten) genom besvär. I patentärenden skall klaganden inkomma med besvären till handelsdepartementet; besvären skall enligt lagen den 4 juni 1954 (nr 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut inges inom tre veckor från det klaganden fick del av beslutet.

Kommittéerna. Kommittéerna erinrar om att rätten att överklaga patentmyndighetens beslut i ärenden rörande ansökan om patent enligt förslaget regleras i 24 §; enligt 25 § föres talan därvid hos patentmyndighetens besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Enligt kommittéernas mening bör den nuvarande möjligheten att överklaga även beslut rörande beviljade patent bibehållas; den bör emellertid uttryckligen inskränkas till slutliga beslut. I fråga om ordningen för klagans förande anser kommittéerna att även dessa beslut bör överklagas till besvärsavdelningen. Denna har bl. a. tillfälle att ge mer utförliga motiveringar till sina beslut

än regeringsrätten och har därför bättre förutsättningar att utbilda en fast praxis på området. Behovet av en vägledande praxis blir särskilt framträdande i och med genomförandet av den nya lagen, som innefattar flera nyheter beträffande patentverkets befattning med beviljade patent, t. ex. möjligheten att återupprätta patent. I fråga om tiden för överklagande bör även här gälla att talan skall föras inom två månader från beslutets dag.

Enligt kommittéernas mening bör talerätt endast tillkomma sökande som fått avslag på sin ansökan om den åtgärd varom fråga är. Vad särskilt angår spörsmålet huruvida beslut om återupprättande av patent bör få överklagas av annan än sökanden, anföres att enda villkoret för återupprättande är att sökanden (patenthavaren) haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet att erlægga årsavgift i rätt tid. Därest sökanden enligt patentmyndighetens bedömning kan påvisa godtagbar ursäkt, skall myndigheten bevilja ansökningen oberoende av om annan kan ha intresse av uppfinningens fria utnyttjande eller om någons rätt därav beröres. Någon klagorätt för annan bör därför inte medges.

Enligt kommittéernas mening föreligger emellertid ett särskilt förhållande beträffande beslut om registrering av överlåtelse eller licens. Även här gäller visserligen att det normalt endast är sökanden själv som har intresse av att registrering sker. Det kan emellertid föreligga konkurrens mellan olika förvärvare eller mellan olika licenstagare, och konkurrerande förvärvare eller licenstagare bör då ha klagorätt. I vissa fall kan dessutom även patenthavaren själv böra få överklaga en oriktig registrering.

Enligt andra stycket i paragrafen må över besvärsavdelningens beslut talan föras genom besvär hos Kungl. Maj:t inom två månader från beslutets dag. Bestämmelsen motsvarar 25 § andra stycket.

Remissyttrandena. *Förvaltningsdomstolskommittén* tillstyrker förslaget att rätten att anföra besvär i patentärenden skall fullständigt regleras i patentlagen och att patentmyndighetens besvärsavdelning skall vara mellaninstans även i besvärsärenden avseende redan beviljade patent. I anledning av kommittéernas uttalande rörande behovet av mera utförliga motiveringar i patentmål vill förvaltningsdomstolskommittén understryka, att det bör ankomma även på regeringsrätten att i domskälen lämna klarläggande besked i hithörande mål av mera principiellt intresse. Helt visst är det, såsom i betänkandet framhålles, värdefullt att patentverkets besvärsavdelning lämnar utförliga motiveringar, men självfallet gäller det samma i än högre grad om de domar som den högsta förvaltningsdomstolen har att meddela i de mål varom här är fråga. Härutinnan torde förutsättningarna bli bättre, om åtgärder för begränsning av måltillströmningen till regeringsrätten blir genomförda.

Sveriges advokatsamfund tar upp frågan om talerätten och ifrågasätter starkt riktigheten av kommittéernas uppfattning, att tredje man

inte skulle få anföra besvär över ett beslut, varigenom patentmyndigheten bifallit en ansökan om återupprättande av ett patent. Om det skall vara någon mening med bestämmelsen i 46 § (51 § departementsförslaget) att »behörigen gjord ansökan» om återupprättande skall kungöras, måste tredje man beredas tillfälle att innan beslut i ärendet fattas hos patentmyndigheten bestrida bifall till ansökningen under angivande av skälen för bestridandet, exempelvis att de omständigheter som av patenthavaren åberopats som »godtagbar ursäkt» inte motsvaras av de verkliga förhållandena. Om ansökningen om återupprättande trots dylikt bestridande skulle bifallas, bör tredje man vara berättigad att överklaga beslutet och att därvid åberopa bevisning till stöd för bestridandet.

Departementschefen. Enligt kommittéernas förslag skall rätten att anföra besvär i patentärenden fullständigt regleras i den nya lagen, så att däri ges föreskrifter inte bara, såsom i patentförordningen, om rätten att överklaga beslut i ärenden rörande ansökan om patent utan också om rätten att överklaga beslut i ärenden rörande beviljade patent, t. ex. registreringsbeslut och beslut om återupprättande av förfallet patent. Föreskrifter i det förra hänseendet har upptagits i 24 och 25 §§. Regler i det senare hänseendet föreslås i förevarande paragraf. I princip överensstämmer dessa regler med föreskrifterna i 25 §. Talan skall föras genom besvär hos patentmyndighetens besväravdelning och över besväravdelningens beslut skall talan föras hos Kungl. Maj:t (regeringsrätten). Besvärstiderna är desamma som i 25 §. Förslaget har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några principiella anmärkningar. Vissa redaktionella jämkningar torde dock böra göras. Vidare bör, liksom i 25 §, upptagas föreskrift om besväravgift.

Vad angår frågan om talerätt har kommittéerna uttalat att sådan som regel endast skulle tillkomma sökande som fått avslag på sin ansökan om den åtgärd varom fråga är. Kommittéerna gör dock undantag för vissa registreringsbeslut. Enligt min mening kan det emellertid knappast uppställas någon principiell regel av det slag kommittéerna anfört. Vad angår det av kommittéerna särskilt diskuterade fallet att beslut meddelats om återupprättande av patent torde sålunda, som en remissinstans anfört, väl kunna tänkas att annan än sökande i vissa fall äger överklaga beslutet. Enligt min mening bör det lämnas åt praxis att avgöra frågor om talerätt med hänsyn till beslutets natur och omständigheterna i det enskilda fallet.

Från vissa synpunkter skulle det varit lämpligare att i förevarande 72 § sammanföra de regler, som nu uppdelats på 25 och 72 §§. I det norska förslaget har emellertid, av hänsyn till vissa principer i norsk förvaltningsrätt, inte ansetts böra upptagas någon motsvarighet till 72 §. Då intresset av en så långt som möjligt överensstämmande paragrafnumrering i de nordiska lagarna endast kan tillgodoses om man här använder den dispo-

sition som föreslagits av kommittéerna, har jag ansett mig böra godtaga detta förslag.

73 §.

Paragrafen, som motsvarar 59 § i kommittéernas förslag, innehåller fullmakt för Kungl. Maj:t att fastställa avgifter enligt patentlagen.

Gällande rätt. De avgifter som utgår enligt patentförordningen är till sina belopp fastställda i förordningen. Ansökningsavgift enligt 4 § 3 mom. är 200 kronor. Återupplivningsavgift enligt 5 § andra stycket är 75 kronor eller, där ansökningen tidigare återupplivats, 150 kronor. Utfärdningsavgift enligt 7 § tredje stycket är 100 kronor; tilläggsavgiften vid betalning två månader efter förfallodagen är 25 kronor. Besväravgift enligt 8 § första stycket är 150 kronor. Årsavgift enligt 11 § första stycket utgår med 100 kronor från och med femte patentåret och höjes därefter med 50 kronor om året till och med fjortonde patentåret, varefter den årliga höjningen blir 100 kronor.

Kommittéerna. Enligt kommittéernas förslag skall avgifterna enligt patentlagen, såsom för närvarande sker i Danmark och Finland, fastställas i administrativ ordning. Fullmakt för Kungl. Maj:t i sådant hänseende har upptagits i paragrafen.

Kommittéernas förslag till nya avgifter är upptaget i 41—43 §§ i utkastet till tillämpningsföreskrifter. Ansökningsavgiften föreslås alltså vara 200 kronor. Även återupplivningsavgiften föreslås bli oförändrad med 75 kronor, eller, där ansökningen tidigare återupplivats, 150 kronor. Besväravgiften höjes till 200 kronor. Tryckningsavgiften föreslås höjd till 150 kronor i grundavgift jämte en tilläggsavgift på 100 kronor för varje påbörjad grupp om fem sidor varmed beskrivningen jämte patentkrav överskjuter fem sidor samt 50 kronor för varje ritningssida utöver tre sidor. Årsavgift skall erläggas med 50 kronor under tredje och fjärde patentåret och höjes därefter med 50 kronor om året till och med trettonde patentåret, varefter den årliga höjningen blir 100 kronor. Årsavgift, som enligt 37 § tredje stycket patentlagen (42 § tredje stycket i departementsförslaget) erlägges senare än första dagen av patentåret, skall utgå med 20 procents förhöjning. Den nyinförda avgiften för återupprättande av patent som förfallit på grund av underlåtet erläggande av årsavgift föreslås utgå med 200 kronor jämte 20 procents förhöjning av förfallen årsavgift. För ansökan om anteckning i patentregistret av ny innehavare eller av licens skall utgå avgift med 25 kronor.

Departementschefen. Kommittéernas förslag att avgifterna enligt patentlagen skall fastställas i administrativ ordning har ej föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde böra godtagas. Avgifterna torde liksom hittills böra bestämmas på grundval av en kostnadstäckningsprincip.

74 §.

Paragrafen, som motsvarar 60 § i kommittéernas förslag, innehåller fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen m. m.

Kommittéerna. I första stycket första punkten av förevarande paragraf har kommittéerna upptagit stadgande att de ytterligare bestämmelser som erfordras rörande ansökan om patent, kungörelser i patentärende, tryckning av ansökningshandlingarna, patentregistret och dess förande samt patentmyndigheten utfärdas av Kungl. Maj:t. Det är avsett att Kungl. Maj:t härvid skall i viss utsträckning äga delegera rätten att utfärda föreskrifter till patentverket.

I detta sammanhang har kommittéerna behandlat frågan om allmänhetens rätt att taga del av patentmyndighetens diariér. Kommittéerna framhåller att den sekretess som på sätt utvecklats vid 22 § gäller för handlingar i patentärende också avser patentmyndighetens diarieanteckningar över inkomna ansökningar. Dessa anteckningar anger vanligen tidpunkten för ansökningens inlämnande, sökandens och uppfinnarens namn, uppfinningens benämning, begärd prioritet samt de olika åtgärder som vidtagits i ärendet. Dessa anteckningar avslöjar i och för sig inte ansökningens innehåll, bortsett från den antydning härom som uppfinningens benämning utgör. De kan det oaktat vara av betydande värde för tredje man. Det är inte ovanligt att den som ämnar upptaga tillverkning eller försäljning av en viss produkt finner att den avsedda tillverkningsmetoden eller produkten redan beskrivits i t. ex. fackpressen eller fått upplysning att den är patentsökt eller patentskyddad utomlands. Han kan då ha intresse att undersöka om motsvarande ansökan inlämnats i något av de nordiska länderna. En anvisning härom kan han tydligen erhålla genom de i diariet förekommande anteckningarna. Med hänsyn härtill och då något legitimt behov av ett sekretesskydd i förevarande avseende inte torde föreligga för sökandena, har kommittéerna i första stycket andra punkten av paragrafen intagit stadgande att diariér hos patentmyndigheten skall vara tillgängliga för envar i den utsträckning Kungl. Maj:t bestämmer.

I paragrafens andra stycke har kommittéerna upptagit fullmakt för Kungl. Maj:t att förordna, att handlingar i ärenden angående ansökan om patent må utlämnas till myndighet i annat land ävensom att granskningsarbete med patentansökningar hos patentmyndigheten, efter patentmyndighetens framställning, må äga rum vid patentmyndighet i annat land eller vid internationell institution. I motiven framhålls, att för det samarbete mellan de nordiska patentmyndigheterna, som kan bli nödvändigt i samband med nordiska patentansökningar, patentmyndigheten i ett nordiskt land bör, oavsett eljest gällande sekretesskydd, kunna lämna upplysningar och utlämna handlingar i ett anhängigt ärende till patentmyndighet i annat nordiskt land. Vid behandlingen av nordisk patentansökan ingiven

i ett av länderna kan t. ex. upplysning ha vunnits, att en äldre ansökning på samma uppfinning ingetts i något av de andra länder som ansökningen omfattar. Den förstnämnda myndigheten bör då sättas i stånd att granska handlingarna i det hos den andra patentmyndigheten anhängiga ärendet. Om kollisionsgranskning skall utföras även i sekundärländerna, bör primärlandets patentmyndighet kunna få del av innehållet i kolliderande ansökningar i sekundärländerna. Härtill kommer det i den inledande överikten nämnda samarbetet rörande förprövning, som bl. a. innefattar vissa planer på utbyte av granskningsresultat mellan förprövande patentverk. Samarbetet kan — eventuellt på grundval av bilaterala överenskommelser — tänkas komma att omfatta även vissa utomeuropeiska patentverk, särskilt det amerikanska. Under alla förhållanden bör utbyte av granskningsresultat kunna äga rum mellan de nordiska patentverken. Ett samarbete kan fullt tillgodogöras endast om den i det främmande patentverket gjorda granskningen får helt ersätta sådan nyhetsundersökning som eljest skulle göras här. Härför erfordras föreskrift att här anhängig patentansökan får nyhetsgranskas i annat lands patentverk. Motsvarande gäller där ansökningen nyhetsgranskats vid internationell institution, t. ex. det s. k. Haag-institutet.

Tredje stycket i kommittéernas förslag innehåller fullmakt för Kungl. Maj:t att förordna om skyldighet för sökande att inom viss tid från ingivande av patentansökan avseende uppfinning, varpå han tidigare ingett ansökan om patent i annat land, för patentmyndigheten redovisa resultat av granskning varav han erhållit del genom myndighet som mottagit den tidigare ansökningen, vid äventyr att den här gjorda ansökningen avskrivs. Kommittéerna anför att det även utan ett i organiserad form bedrivet samarbete mellan olika länder i fråga om nyhetsgranskningen finns vissa möjligheter att utnyttja den granskning som verkställts i utländska patentverk. I vissa länder föreskrives också skyldighet för sökande som inlämnat ansökan på samma uppfinning i annat land att inge det där erhållna granskningsresultatet. Av särskilt intresse är att även EEC-förslaget ger det tillämnade »europeiska patentverket» befogenhet att av innehavare av s. k. provisoriska patent inhämta uppgifter om granskningen i länder där nationell patentansökan på samma uppfinning gjorts, vid äventyr att det provisoriska europeiska patentet upphäves. Enligt kommittéernas mening bör möjlighet skapas att i administrativ ordning genomföra skyldighet för sökande att redovisa vad som delgivits honom rörande granskning av uppfinningen vid annan patentmyndighet.

Remissyttrandena. Beträffande bestämmelsen i andra stycket om utlämnande av handling till myndighet i annat land framhåller *handelskammaren i Gefle* att det vid sådant överlämnande bör tillses att handlingar, som är hemliga här i riket, inte genom överlämnande

det blir offentliga i det främmande landet. Liknande synpunkter anföres av *Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Smålands och Blekinge handelskammare* samt *Östergötlands och Södermanlands handelskammare*.

Stadgandet i tredje stycket om att sökanden kan föreläggas att för patentmyndigheten redovisa resultat av granskning i annat land anser *handelskammaren i Gefle* vara en lämplig reform, som avsevärt kan nedbringa arbetet i patentverken.

Departementschefen. De föreslagna bestämmelserna med fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om tillämpning av lagen i vissa avseenden, bl. a. rörande offentlighet av patentmyndighetens diarium, utlämnande av handlingar till annat land, nyhetsgranskning hos myndighet i annat land eller hos internationell institution samt infordrande av granskningsresultat från annat land har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen och torde med vissa redaktionella jämkningar böra upptagas i lagen. Möjlighet bör emellertid finnas för Kungl. Maj:t att delegera rätten att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Såsom framhållits i flera remissyttranden bör patentmyndigheten, då den med stöd av bemyndigande som kan komma att ges enligt paragrafens andra stycke överlämnar handlingar till myndighet i annat land, tillse att garantier skapas för att handlingar som är hemliga hos oss inte genom överlämnandet blir offentliga i det andra landet.

75 §.

Paragrafen, som motsvarar 61 § i kommittéernas förslag, innehåller regler om expropriation av uppfinning.

Gällande rätt. Bestämmelser i ämnet finns för närvarande i 17 § patentförordningen. Här föreskrives, att om Kungl. Maj:t prövar nödigt att patenterad uppfinning skall upplåtas till allmänhetens fria begagnande eller utövas för statens räkning, patentet ej skall utgöra hinder däremot; dock skall patenthavaren vara berättigad till full ersättning. Kan ej överenskomelse träffas om ersättningens belopp, skall detta bestämmas av domstol.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att möjligheterna till tvångslicens väsentligt utvidgats enligt förslaget och också omfattar tillgodo-seendet av allmänt intresse av synnerlig vikt (se 47 § i departementsförslaget). Under normala förhållanden synes något behov inte föreligga att därutöver föreskriva om ytterligare möjligheter att genombryta patenthavarens ensamrätt. Enligt kommittéernas mening kan emellertid de föreslagna tvångslicensbestämmelserna visa sig otillräckliga under extraordina-
nära förhållanden, särskilt vid krig eller krigsfara. I sådana lägen bör sta-

ten för att tillgodose viktiga allmänna intressen ha möjlighet att genom ett snabbare förfarande föreskriva om förfogande över rätt till uppfinning.

Rörande utformningen av ett stadgande i ämnet anför kommittéerna att det bör skapas möjlighet att förordna om avstående av rätt till uppfinning inte bara, som enligt nuvarande bestämmelser, till staten utan även till annan, t. ex. ett lämpligt industriföretag. Expropriation till förmån för enskilt företag kan nämligen i vissa fall innebära ett smidigare förfarande och t. ex. underlätta uppgörelse i ersättningsfrågan. Till skillnad från nuvarande bestämmelser bör man vidare möjliggöra inte bara licens utan ett överförande av hela rätten, så att uppfinningen även i fortsättningen kan utnyttjas under patentskydd. I allmänhet torde expropriationsbehovet visserligen kunna tillgodoses genom licens men i vissa fall kan det te sig nödvändigt att exproprieras all rätt till uppfinningen. Detta kan gälla i situationer, där en exploatering i tillräcklig skala under produktionsmässigt gynnsamma förutsättningar endast kan ske om exploateringen sker med ensamrätt till uppfinningen. Expropriering av hela rätten till en uppfinning torde även ibland vara naturlig om uppfinningen ännu inte blivit patenterad eller ens patentsökt. Enligt kommittéernas mening bör vidare, såsom framgår av det nyss sagda, expropriationsmöjligheten inte såsom nu vara begränsad till patenterade uppfinningar. I ett skärpt läge kan det finnas anledning för staten att disponera över en uppfinning som ännu är föremål för patentansökan eller som kommit till ett statligt organs kännedom utan att uppfinningen patentsökts. Det anförs ytterligare att såväl patenthavarens som eventuell licenshavares rätt bör kunna exproprieras. Även den rätt till uppfinning, som grundar sig på meddelad tvångslicens, bör kunna exproprieras.

Kommittéerna anser att det liksom för närvarande bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om expropriation av rätt till uppfinning.

När det gäller förutsättningarna för tillämpningen av en expropriationsregel av nu antytt innehåll har kommittéerna stannat för att begränsa användningen av regeln till fall, då riket befinner sig i krig eller krigsfara. Man har övervägt att — efter mönster från bl. a. allmänna förfogandelagen — utforma regeln så att befogenheten att exproprieras i krigsfallet tillkommer Kungl. Maj:t utan särskilt förordnande, men i övrigt först efter förordnande, som inom viss tid skall underställas och gillas av riksdagen. Med hänsyn till den nämnda begränsningen av förutsättningarna för regelns tillämpning har emellertid kommittén ansett sig kunna föreslå den förenklade utformningen, att befogenheterna i såväl krigs- som krigsfarefallen tillkommer Kungl. Maj:t utan att särskilt förordnande skall behöva ges och underställas riksdagen. Det får nämligen anses som praktiskt taget utesluttet, att Kungl. Maj:t under hänvisning till att krigsfara föreligger skulle utnyttja expropriationsregeln utan att samtidigt samma grund åberopas

för tillämpning av mera central beredskapslagstiftning och därmed kommer att underställas riksdagens bedömande.

Enligt kommittéernas mening är det inte uteslutet att ett expropriationsinstitut som det nu beskrivna kan behövas även i andra beredskapssituationer än vid krig eller krigsfara. Såsom exempel nämnes allvarliga avspärrningslägen med försörjningsproblem, som kräver vittomfattande statliga insatser. Det finns emellertid enligt kommittéernas mening inte tillräckliga skäl att i patentlagen införa fullmactsregler för andra fall än krig och krigsfara. I övriga beredskapslägen torde behovet av åtgärder inte vara mera brådskande än att erforderliga befogenheter kan meddelas i den ordning som förutsättes för civillagstiftning.

Slutligen anför kommittéerna att ersättning för expropriation bör bestämmas av domstol efter skälighetsprövning, om inte frivillig överenskommelse kan uppnås.

I enlighet med det anförda har kommittéerna i första stycket av förevarande paragraf upptagit stadgande att om riket befinner sig i krig eller krigsfara Kungl. Maj:t äger, om det ur allmänna synpunkter finnes nödigt, förordna att rätt till viss uppfinning skall avstås till staten eller till annan som Kungl. Maj:t bestämmer. För rätt till uppfinning som sålunda tages i anspråk skall utges skälighets ersättning, vilken bestämmas av rätten, om inte överenskommelse träffas med den ersättningsberättigade.

I andra stycket har kommittéerna upptagit stadgande att i fall, då rätt till uppfinning till följd av förordnande enligt första stycket tagits i anspråk av annan än staten och denne inte fullgör honom åliggande ersättningskyldighet, staten är pliktig att på ansökan av den ersättningsberättigade genast gälda ersättningen.

Departementschefen. I förevarande paragraf har kommittéerna upptagit regler om expropriation av uppfinning. Med hänsyn till de föreslagna nya bestämmelserna rörande tvångslicens för tillgodoseende av allmänt intresse av synnerlig vikt har expropriationsreglerna ansetts kunna begränsas till att gälla vid krig eller krigsfara. I sakligt avseende har reglerna något utvidgats. Expropriation skall kunna ske ej blott till förmån för staten utan även till förmån för annan, t. ex. lämpligt industriföretag. Expropriation skall kunna avse ej blott patenterad utan även ej patenterad uppfinning och i förra fallet ej blott licens utan hela patentet. Nytt är även ett stadgande att staten skall stå ansvar för att expropriationsersättningen erlägges. Jag tillstyrker de föreslagna reglerna som inte har föranlett erinringar vid remissbehandlingen.

76 §.

Departementschefen. I förevarande paragraf, som överensstämmer med 62 § i kommittéernas förslag, har upptagits hänvisning att beträffande upp-

finningar av betydelse för rikets försvar är särskilt stadgat. Lagstiftningen om försvarsuppfinningar är av så speciell natur att den inte ansetts böra inarbetas i patentlagen. För närvarande gäller på området lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret. Den nya patentlagstiftningen föranleder vissa följdändringar i denna lag. Jag hänvisar här till det särskilda därom upprättade förslaget.

I kraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 1

Kommittéerna. Kommittéerna anför att den nya lagen ersätter patentförordningen, vilken alltså med den nya lagens ikraftträdande bör upphöra att gälla. Bestämmelse därom har upptagits i första stycket av förevarande punkt.

I första stycket har kommittéerna vidare upptagit stadgande att om uppfinning avser livs- eller läkemedel må, intill dess Kungl. Maj:t förordnar annat, patent inte meddelas på själva alstret utan endast på särskilt förfarande för dess framställning. I motiven erinrar kommittéerna om att det förbud mot patentering av livs- och läkemedel som för närvarande gäller enligt förslaget i princip skall upphävas. Förslaget ligger här i linje med en allmän tendens i nyare patentlagstiftning. I många remissyttranden över kommittéernas preliminära förslag hade emellertid framhållits att förbudet borde bibehållas under en övergångstid, till dess motsvarande ändring allmänt genomförts i andra industriländer. Kommittéerna biträder denna mening. Även i Europarådets lagkonvention förutses att medlemsstaterna skall kunna under en till tio år bestämd övergångstid upprätthålla förbud mot patentering av livs- och läkemedel. Enligt kommittéernas mening bör tidpunkten för förbudets slutliga bortfall bestämmas i administrativ ordning.

Vad närmare angår frågan vid vilken tidpunkt förbudet bör upphävas anför kommittéerna att så bör ske om EEC-utkastet, som inte innehåller ett motsvarande förbud, genomföres och något nordiskt land vill ansluta sig till den nya konventionen, eller, utan att ansluta sig till denna, inträda i den gemensamma marknaden. Under alla omständigheter bör förbudet upphävas, när den förut nämnda tioårsfristen i Europarådets lagkonvention utgår.

Kommittéerna framhäver slutligen att förbudet bör upphävas samtidigt i samtliga nordiska länder.

I motiven berör kommittéerna den för tillämpningen praktiskt viktiga frågan vad som skall förstås med läkemedel. Kommittéerna framhåller att till grund för förbudet mot patentering av läkemedel torde ha legat främst sociala och etiska hänsyn, nämligen att medel till botande, lindring eller förebyggande av sjukdomar skall kunna ställas till sjukvårdens förfogande

utan hinder av patent. Detta syfte torde alltså få anses vägledande vid tolkningen. Härav synes följa att med läkemedel bör inom patenträtten förstås inte endast medel med direkt botande verkan, utan också andra medel som framställs i sjukdomsbekämpande syfte i vidare bemärkelse. Som läkemedel får även sådant betraktas som visserligen inte angriper sjukdomen men närmast avser att upphäva eller lindra sjukdomssymptom, t. ex. smärtstillande medel, eller vissa medel som understöder eller möjliggör sjukdomsbehandling, t. ex. narkotika, anestetika, antiseptika. Till läkemedel hör utom det verksamma ämnet som sådant även beredningar av ämnet, t. ex. i form av piller eller tabletter.

Som läkemedel bör däremot inte anses medel med ett mer allmänt hygieniskt syfte, inte särskilt avsedda för sjukliga tillstånd, t. ex. tvål, tandpasta, desinfektionsmedel eller med konfektyrer jämförbara tabletter o. d. Ämnen för kosmetiskt bruk — hårmedel, hudkräm etc. — bör anses som läkemedel endast om den medicinska verkan är påtaglig eller utgör huvudsyftet med uppfinningen. Som läkemedel bör ej heller, i enlighet med nuvarande praxis, anses medel för diagnostiskt bruk, om en fysiologisk inverkan på organismen inte avses, t. ex. röntgenkontrastmedel, eller sådana hjälpmedel som brukar betecknas som tekniska artiklar, t. ex. förbandsmateriel, sytråd för sår eller operationsdukar, även om sådana artiklar skulle vara medicinskt preparerade.

Enligt kommittéernas mening bör även läkemedel för djur omfattas av undantaget. Detta bör dock endast gälla medel, avsedda för sådan vård av djur som bedrives ur liknande synpunkter som humanvården. Undantaget bör främst omfatta preparat, som i första hand är avsedda för djur men som, eventuellt med annan dosering e. d., kan anpassas också för behandling av sjukdom hos människan. Som stående utanför undantaget nämnes ämnen med snarast produktionstekniskt ändamål, t. ex. avsedda enbart att förbättra köttkvaliteten eller öka mjölkproduktionen hos nötboskap eller att vid hönsavel öka äggläggningskapaciteten. Eftersom fodermedel inte är undantagna från patentering, bör patent även kunna meddelas på fodermedel som erhållit viss medicinsk tillsats t. ex. för att i produktionssyfte förbättra djurens kondition eller för att i fråga om viltvård möjliggöra att en viss viltstam bibehålles.

I andra stycket har kommittéerna upptagit stadgande att före lagens ikraftträdande bestämmelser må meddelas av Kungl. Maj:t enligt vad i den nya lagen är stadgat för vissa fall.

Remissyttrandena. Såsom anförts vid 1 § biträder åtskilliga remissinstanser uttryckligen kommittéernas mening att undantaget för livs- och läkemedel inte bör upphävas förrän motsvarande ändring allmänt har genomförts i andra industriländer.

Svenska patentombudsföreningen, Svenska teknologföreningen och RUFI,

Representantföreningen för utländska farmaceutiska industrier, anser det däremot önskvärt att undantagen för livs- och läkemedel snarast slopas.

Läkemedelsindustriföreningen framhåller att den definition på läkemedel som har angetts i läkemedelsförordningen den 14 december 1962 (nr 701) inte utan vidare bör tillämpas inom patentområdet. I denna förordning förstås å ena sidan med läkemedel bara bruksfärdig vara. I patenthänseende måste man i första hand beakta de verksamma substanserna. Å andra sidan hänför förordningen till läkemedel även medel för påvisande av sjukdom (diagnostika) men sådana medel bör, liksom för närvarande, i patenthänseende anses falla utanför begreppet läkemedel. *RUF* anser däremot att definitionen i läkemedelsförordningen bör tillämpas även på patentområdet.

Läkemedelsindustriföreningen framhåller vidare att det stundom kan vara ovisst vad som skall gälla vid övergångstidens utgång. Föreningen anför som exempel att produktskydd vinnes för en substans, för vilken som användningsområde angivits användning både som läkemedel och som något annat. Under övergångstiden skyddar patentet uppenbarligen inte mot produktens användning som läkemedel men fråga uppstår om sådant skydd inträder vid övergångstidens utgång. Det ligger enligt föreningen närmast till hands att situationen vid patentets beviljande blir avgörande för produktskyddets omfattning under hela patenttiden, men saken är inte alldeles självklar. Föreningen finner det därför önskvärt med ett klarläggande.

Departementschefen. Den nya patentlagen torde böra träda i kraft den 1 oktober 1966. Samma ikraftträdandedag torde komma att föreslås i motsvarande propositioner i Danmark, Finland och Norge. Med den nya lagens ikraftträdande bör patentförordningen upphöra att gälla.

Med avseende på reglerna i 3 kap. om nordisk patentansökan innebär ikraftträdandet att Kungl. Maj:t erhåller fullmakt att ingå sådan överenskommelse i ämnet som avses i 28 §. Det är avsett att mellan de nordiska regeringarna sådan överenskommelse skall ingås och träda i kraft samtidigt med att patentlagarna träder i kraft. Överenskommelsen torde böra utformas i enlighet med kommittéernas därom uppgjorda utkast, vilket refererats i den inledningsvis lämnade allmänna redogörelsen för kommittébetänkandet.

I överensstämmelse med kommittéernas förslag bör, som jag anfört vid 1 §, under en övergångstid gälla att om uppfinning avser livs- eller läkemedel, patent inte kan meddelas på själva alstret utan endast på särskilt förfarande för dess framställning. Jag tillstyrker även kommittéernas förslag att tidpunkten för förbudets bortfall skall bestämmas av Kungl. Maj:t.

Förbudet torde i princip inte böra upphävas förrän motsvarande förbud upphävts i flertalet viktiga industriländer. Har så skett i EEC-länderna,

bör man överväga att upphäva förbudet också i de nordiska länderna. Såsom kommittéerna påpekat måste förbudet emellertid under alla omständigheter upphävas när den i Europarådets lagkonvention bestämda tioårsfristen för bibehållande av bestämmelser av hithörande slag utgår. Ett upphävande av förbudet måste tydligen ske i nordiskt samråd.

En för tillämpningen av övergångsbestämmelserna praktiskt viktig fråga är vad som skall förstås med läkemedel. Såsom en remissinstans påpekat kan man inom patentområdet inte utan vidare tillämpa den definition av detta begrepp som användes i läkemedelsförordningen utan frågan får bedömas även från patenträttsliga synpunkter. Jag kan i detta hänseende i allt väsentligt biträda vad kommittéerna anfört.

Under övergångstiden kan patent inom förevarande område endast meddelas på förfarande för framställning av livs- eller läkemedel. En remissinstans har ställt frågan huruvida skyddsomfånget för ett sålunda meddelat patent vid övergångstidens slut kan utvidgas till att avse själva det ifrågavarande ämnet, om täckning därför i och för sig skulle finnas i ansökningshandlingarna. Enligt min mening är detta inte möjligt. Skyddsomfånget bestämmes av patentkraven, sådana de godkänts vid patentets beviljande, och kan inte påverkas av en sådan omständighet som att patenteringsmöjligheterna sedermera utvidgas.

Punkt 2

Kommittéerna. Kommittéerna har här upptagit bestämmelse att den nya lagen skall i den mån ej annat följer av vad i de följande övergångsbestämmelserna stadgas äga tillämpning jämväl på patent som meddelats före den nya lagens ikraftträdande och alltså gällande eller som meddelas på grund av ansökan som ingivits dessförinnan. I motiven framhålls att det är en allmän princip inom immaterialrätten att ny lag blir tillämplig också på rättigheter som uppkommit dessförinnan. Av allmänna rättsprinciper följer emellertid att de ändrade villkor för uppfinnings patenterbarhet som uppställs i förslaget inte kan medföra upphävande av patenträtt som redan lagligen förvärvats. För speciella fall, då en tillämpning av huvudregeln skulle kunna leda till obilliga resultat, bör enligt kommittéerna uppställas särskilda regler. Sådana har upptagits i punkterna 3—10.

I förevarande punkt har vidare upptagits bestämmelse att vad i den nya lagen stadgas inte skall inverka på för användarrätt som uppkommit före lagens ikraftträdande. I motiven anföres att den nya lagens bestämmelser rörande för användarrätt i någon mån är mer restriktiva än nu gällande föreskrifter. För användarrätt som uppkommit före den nya lagens ikraftträdande och erhållit det innehåll som följer av äldre lag bör därför inte påverkas av den nya lagens bestämmelser. Stadgandet hindrar inte att för användarrätt kan anses uppkommen i fall där så kunnat ske enligt den nya lagen men inte enligt den äldre, så t. ex. när utnyttjandet gäller import.

Departementschefen. Såsom kommittéerna föreslagit och remissinstanserna lämnat utan erinran bör den nya lagen i princip göras tillämplig även på patent som meddelats före den nya lagens ikraftträdande eller som meddelas på grund av ansökan som ingivits dessförinnan. Det av kommittéerna föreslagna villkoret i fråga om tillämplighet på äldre patent att patentet alltjämt gäller bör utgå med hänsyn till att patenttiden i departementsförslaget bestämts att vara densamma som för närvarande.

Det av kommittéerna föreslagna särskilda stadgandet rörande föranvändarrätt har inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen och torde med en redaktionell jämkning böra upptagas i lagen.

Punkt 3

Stadgandet motsvarar punkt 3 andra stycket i kommittéernas förslag.

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att villkoren för uppfinningspatenterbarhet i lagförslaget skärpts i fråga om vad som utgör nyhetshinder. Att åberopa dessa skärpta villkor som grund för ogiltigförklaring av äldre patent skulle vara obilligt mot rättsinnehavaren och bör inte tillåtas. Vad angår rätten att väcka talan om ogiltigförklaring har denna i förslaget begränsats för ett särskilt fall, nämligen då patent meddelats oberättigad. Talerätt tillkommer då endast den som påstår sig berättigad till patentet (jfr 52 § tredje stycket i departementsförslaget). Denna begränsning bör ej gälla i fråga om äldre patent. På grund av det anförda har i andra stycket av förevarande punkt upptagits stadgande att fråga om ogiltigförklaring av patent som meddelats enligt patentförordningen och om rätt att väcka talan om sådan ogiltigförklaring skall bedömas enligt nämnda förordning.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéernas förslag, som inte har föranlett erinringar vid remissbehandlingen.

Punkterna 4 och 5

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att patentsökande enligt lagförslaget — under förutsättning att tillräckligt underlag härför finnes i ansökningshandlingarna — kan ändra patentkraven så att de kommer att omfatta sådant som tidigare inte var patenterbart (jfr 13 §). Före ansökans godkännande för utläggning kan en sådan omarbetning av patentkraven göras även om denna skulle innebära en utvidgning av det begärda skyddet. Ansökningar som är anhängiga då den nya lagen träder i kraft kan därför ändras så att de kommer att omfatta förut inte patenterbara produkter. Man bör emellertid undvika att en sådan utvidgning av skyddet går ut över tredje man, som under tiden fram till ikraftträdandet utnyttjade de

då inte patenterbara produkterna eller vidtagit väsentliga åtgärder därför. Enligt kommittéernas mening bör därför sådan utnyttjare tillerkännas en rätt av samma slag som föranvändarrätt enligt 4 §. Stadgandet härom, som upptagits i punkt 4 i övergångsbestämmelserna, har fått utformningen att i fall, då någon vid ikraftträdandet av bestämmelserna i den nya lagen här i riket yrkesmässigt utnyttjat uppfinning, vara patent inte kunnat meddelas enligt patentförordningen, eller vidtagit väsentliga åtgärder härför, han äger utan hinder av att patent sedermera meddelas på uppfinningen rätt som i 4 § sägs att utnyttja uppfinningen, oaktat han påbörjat utnyttjandet eller vidtagit åtgärder härför efter det ansökningen gjordes.

Kommittéerna erinrar vidare om att den nya lagens strängare nyhetsregler kan vad beträffar redan ingivna ansökningar medföra obilliga resultat för uppfinnare vilka tidigare offentliggjort sina uppfinningar på ett sätt som med då gällande lagstiftning inte var nyhetsskadlig. Uppfinnare kan t. ex. ha visat uppfinningen på utställning som enligt gällande rätt, men inte enligt lagförslaget, är kvalificerad ur skyddssynpunkt eller ha beskrivit uppfinningen i ett föredrag. I sådana fall — då alltså vederbörande förlitat sig på gällande patentlagstiftning — anser kommittéerna att sökanden alltjämt bör kunna erhålla ett giltigt patent. Som förutsättning bör dock gälla att sökanden inger sin ansökan inom viss tid efter lagens ikraftträdande; enligt kommittéernas mening är sex månader en lämplig tidrymd. För att möjliggöra detta har i punkt 5 i övergångsbestämmelserna upptagits stadgande att om uppfinning före den nya lagens ikraftträdande blivit allmänt tillgänglig till följd av åtgärd som vidtagits av sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt, 3 § patentförordningen skall, om patentansökningen ingivits inom sex månader efter lagens ikraftträdande, äga tillämpning vid bedömningen av huruvida därigenom hinder föreligger mot meddelande av patent och huruvida patent skall förklaras ogiltigt.

Departementschefen. Kommittéernas förslag har inte föranlett erinringar i remissvaren och torde med vissa redaktionella jämkningar böra upptagas i lagen.

Punkt 6

Kommittéerna. Kommittéerna framhåller att den utvidgning av nyhetshindren som lagförslaget innebär principiellt borde medföra att äldre patentansökningar, som är anhängiga vid ikraftträdandet och redan undergått förprovning, görs till föremål för ny provning. Kommittéerna anser emellertid inte att en sådan förnyad provning i allmänhet skall vara nödvändig. Utvidgningen av nyhetshindren avser i stort sett sådant som kan förväntas komma under förprovning genom invändning. Kommittéerna har vidare beaktat att lagförslaget föreskriver en delvis annan procedur än tidigare i fråga om ordningen för utläggning av ansökan. Av anförda skäl

föreslår kommittéerna stadgande att patentansökan, som vid den nya lagens ikraftträdande är anhängig hos patentmyndigheten, skall behandlas och avgöras enligt patentförordningen, om patentmyndigheten före ikraftträdandet givit sökanden underrättelse som sägs i 7 § första stycket nämnda förordning.

Remissyttrandena. *Patentverket* framhåller att enligt stadgandet ansökningar som slutgranskats enligt gamla lagen skall utläggas enligt hittillsvarande förfarande, under det att ansökningar som godkänts för utläggning efter den nya lagens ikraftträdande skall följa det nya systemet med utläggningsskrift etc. Om hittillsvarande regler om frister och anstånd fortfarande tillämpas, får man härigenom, påpekar ämbetsverket, en övergångstid av inemot ett år, under vilken ansökningar samtidigt utlägges enligt båda systemen. Verket ifrågasätter, om man inte skulle få en arbetsbesparing för verket och samtidigt vinna större klarhet och enkelhet om man i stället föreskrev att all utläggning som ägde rum t. ex. inom sex månader efter ikraftträdandet skulle ske enligt gamla lagen och all utläggning därefter enligt nya, oavsett när ansökningen slutgranskats eller godkänts för utläggning. Sistnämnda tidpunkt skulle ha betydelse endast för frågan om vilken avgift sökanden hade att erlägga.

Svenska patentombudsföreningen framhåller att i fråga om patentansökningar av en och samma sökande föreskriften i 2 § andra stycket ej bör tillämpas på ansökningar, som inlämnats före den nya lagens ikraftträdande.

Departementschefen. I princip skall den nya lagen tillämpas även vid behandling av ansökningar som inkommit till patentverket före ikraftträdandet. Kommittéerna föreslår emellertid att ansökningar som hunnit utläggas enligt patentförordningen också fortsättningsvis skall behandlas enligt denna. Patentverket har alternativt föreslagit att all utläggning som äger rum inom viss tid efter ikraftträdandet skall ske enligt patentförordningen och all utläggning därefter enligt den nya lagen. Patentverkets förslag leder emellertid till att äldre lag i vissa fall blir tillämplig på ansökningar som gjorts efter den nya lagens ikraftträdande, vilket jag finner mindre lämpligt. Jag tillstyrker därför kommitténs förslag.

Som jag anfört vid 2 § innehåller förslaget nya regler rörande kollision med anspråk på grund av ansökan rörande samma eller liknande uppfinning. Dessa regler skall tillämpas även där den äldre och yngre ansökningen inges av samma sökande, om inte den yngre ansökningen avser tilläggspatent enligt 7 §. Jag anser ej anledning föreligga att, som en remissinstans yrkat, uppställa särskilda regler för det fall att sökanden ingivit den äldre ansökningen före och den yngre ansökningen efter ikraftträdandet.

Punkt 7

Kommittéerna. Kommittéerna anför att reglerna i 22 § om obligatoriskt offentliggörande av patentansökan kan medföra att vissa ansökningar skulle bli offentliga i och med den nya lagens ikraftträdande. Detta skulle kunna medföra ogynnsamma verkningar för sökande som räknat med viss ytterligare sekretesstid för uppfinningens vidare utveckling. För att förebygga detta föreslås stadgande att ansökan om patent, som ingivits före den nya lagens ikraftträdande, må oavsett bestämmelsen i 22 § inte hållas tillgänglig för envar förrän sex månader efter ikraftträdandet, därest ansökningen inte dessförinnan utlägges eller sökanden begär att ansökningen skall hållas tillgänglig.

Remissyttrandena. *Patentverket* framhåller att bestämmelsen kommer att leda till att ett mycket stort antal ansökningar, uppskattningsvis 30 000—40 000, kommer att vid sexmånadersfristens utgång på en gång stå i tur att kungöras. Av praktiska skäl måste kungörandet beträffande dessa ansökningar göras mycket summariskt.

Departementschefen. Jag tillstyrker det av kommittéerna föreslagna stadgandet, som inte föranlett erinringar vid remissbehandlingen. Något hinder att kungörandet av de ansökningar som vid sexmånadersfristens utgång på en gång skall offentliggöras sker i summarisk ordning synes inte föreligga. Närmare föreskrifter härom torde få utfärdas i administrativ väg.

Punkt 8

Kommittéerna. Kommittéerna anför att bestämmelserna i 46 § (51 § i departementsförslaget) rörande årsavgift skiljer sig från nuvarande regler i åtskilliga hänseenden. Bl. a. för att vinna erforderlig övergångstid bör patentförordningens bestämmelser om årsavgifter fortfarande tillämpas under de första sex månaderna sedan den nya lagen trätt i kraft. Ett stadgande, som ger uttryck åt denna princip, har upptagits i förevarande punkt.

Remissyttrandena. *Patentverket* har mindre goda erfarenheter av så lång övergångstid vid ikraftträdande av nya avgiftsbestämmelser som sex månader. När årsavgifterna senast ändrades begränsades övergångstiden till två månader. Ämbetsverket är dock berett att acceptera den långa övergångstiden såvitt gäller patent som meddelats före den nya lagens ikraftträdande. För patent som meddelas därefter torde de av kommittéerna anförda argumenten för avvikelse från huvudregeln i punkt 2 ej äga samma tyngd. Att i vissa fall tillämpa den gamla förordningens avgifts- och förfalloregler på patent som meddelas sedan den nya lagen trätt i kraft kan i stället te sig onaturligt och vara ägnat att skapa förvirring. Ämbetsverket ifrågasätter

därför om inte de nya avgiftsbestämmelserna bör tillämpas på alla patent som meddelas efter lagens ikraftträdande, alltså fr. o. m. ett visst patentnummer. En sådan reglering torde ur administrativ synpunkt snarast bli mindre komplicerad än den av kommittéerna föreslagna.

Departementschefen. Som kommittéerna anfört erfordras viss övergångstid för införandet av den nya lagens ändrade bestämmelser rörande årsavgifter. Äldre regler härom bör därför tillämpas under viss tid efter den nya lagens ikraftträdande. Det kan diskuteras huruvida de äldre reglerna, såsom kommittéerna föreslagit, under övergångstiden skall tillämpas beträffande samtliga patent, oavsett när de meddelats, eller, såsom patentverket förordar, endast beträffande patent som har meddelats före den nya lagens ikraftträdande. För egen del finner jag övervägande skäl tala för kommittéernas förslag och jag tillstyrker därför detta.

Punkt 9

Kommittéerna. I lagförslaget har reglerna rörande tilläggspatent ändrats beträffande såväl förutsättningarna för meddelande av tilläggspatent som villkoren för upprätthållande av sådant patent. Redan beviljade tilläggspatent bör emellertid enligt kommittéernas mening få bestå på de villkor under vilka de meddelats. I förevarande punkt har därför föreskrivits att vad i patentförordningen är särskilt stadgat om tilläggspatent skall, i stället för 8 § andra stycket andra punkten och tredje stycket samt 36 § andra stycket i den nya lagen (7 § andra stycket andra punkten och tredje stycket samt 41 § andra stycket i departementsförslaget), äga tillämpning på tilläggspatent som meddelats före den nya lagens ikraftträdande.

Departementschefen. Jag tillstyrker kommittéernas förslag, som inte har föranlett erinringar vid remissbehandlingen.

Punkt 10

Svenska kommittén. Kommittén anför att bestämmelserna i 55 § andra stycket (61 § andra stycket i departementsförslaget) och 65 § tredje stycket (63 § tredje stycket i departementsförslaget) om ogiltighetsinvändning i patentmål bör tillämpas endast i mål som anhängiggjorts efter den nya lagens ikraftträdande. Likaså bör föreskrifterna i 67 § om hovrätts domförhet och 70 § (69 § i departementsförslaget) om inhämtande av yttrande från patentmyndigheten gälla enbart sådana mål. Stadgande härom har upptagits i förevarande punkt.

Departementschefen. Jag tillstyrker förslaget att bestämmelserna om ogiltighetsinvändning i patentmål endast skall kunna tillämpas i mål som anhängiggjorts efter den nya lagens ikraftträdande. Däremot kan jag inte

biträda förslaget att föreskriften om inhämtande av yttrande från patentverket skall gälla enbart i sådana mål. Det synes lämpligare att denna bestämmelse, i enlighet med huvudregeln i punkt 2, får tillämpning beträffande samtliga mål. Vad slutligen angår föreskriften om hovrätts domförelhet synes denna inte böra tillämpas i fråga om patentmål, som avgjorts av rådhusrätten före den nya lagens ikraftträdande.

Förslaget till lag om ändring i lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret

Svenska kommittén. Kommittén framhåller att vissa ändringar bör genomföras i försvarsuppfinningslagen för att uppnå en tillfredsställande samordning mellan denna och den nya patentlag som föreslås. Enligt kommitténs mening är emellertid försvarsuppfinningslagen helt allmänt i behov av en mer genomgripande översyn. Samordningen med den nya patentlagen bör enligt kommitténs mening utföras inom ramen för en sådan allmän översyn. Kommittén, vars uppdrag inte omfattat att gå in på denna fråga, förordar att en dylik översyn genomföres i samband med att frågan om en förlängning av lagens giltighetstid — lagen gäller till utgången av år 1965 — upptages till prövning.

Kommittén tillägger att om en översyn av försvarsuppfinningslagen ej kommer till stånd, man i allt fall bör ändra de hänvisningar, som denna i 5, 8, 9 och 10 §§ gör till vissa stadganden i patentförordningen, till att avse motsvarande stadganden i den nya patentlagen.

Departementschefen. Försvarsuppfinningslagen har begränsad giltighet och gäller endast till utgången av år 1965. Avsikten är emellertid att längre fram ta upp frågan om en allmän översyn av lagen och i samband därmed frågan om den nuvarande lagen bör göras permanent. I avvidan härpå har Kungl. Maj:t genom beslut förut denna dag beslutat remiss till lagrådet av förslag till lag om förlängning av försvarsuppfinningslagen till utgången av år 1968.

Som kommittén framhållit bör frågan om en fullständig samordning mellan försvarsuppfinningslagen och den nya patentlag som nu föreslås upptagas i samband med den översyn av försvarsuppfinningslagen som sålunda planeras. Vissa hänvisningar i lagen till stadganden i patentförordningen bör emellertid som kommittén likaledes anført ändras till att avse motsvarande stadganden i den nya patentlagen.

Förslaget till lag om patent- och registreringsverkets besvärssavdelning

Inledning

Gällande rätt. Patent- och registreringsverkets besvärssavdelning inrättades ursprungligen för att utgöra andra instans vid prövning av patentansökningar. Sedermera har avdelningens uppgifter utsträckts även till varumärkes- och namnärenden.

Bestämmelser om avdelningens sammansättning m. m. vid prövning av patentärenden finns i 8 § tredje stycket *patentförordningen*. Här föreskrives att patentmyndighetens besvärssavdelning skall bestå av patentmyndighetens chef såsom ordförande, minst tre av Kungl. Maj:t utsedda tekniskt kunniga ledamöter samt minst en av Kungl. Maj:t utsedd rättskunnig ledamot. Såsom ersättare för ordföranden skall, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, tjänstgöra en av ledamöterna. I stadgandet ges vidare regler om avdelningens beslutförhet i patentärenden, om omröstning och om befogenhet för avdelningen att vid allmän domstol höra vittnen. Slutligen innehåller stadgandet fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om besvärssavdelningens verksamhet.

Vid tillkomsten av *varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644)* beslöts att besvärssavdelningen skulle utgöra mellaninstans även för varumärkesärenden. Bestämmelser härom upptogs i 47 § *varumärkeslagen*. Föreskrifter om besvärssavdelningens beslutförhet i varumärkesärenden har upptagits i *kungörelsen den 2 december 1960 (nr 648) med tillämpningsbestämmelser till varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644) och kollektivmärkeslagen den 2 december 1960 (nr 645)*.

Enligt 35 § *namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521)* kan även namnärenden fullföljas till besvärssavdelningen, vilken i dessa ärenden fungerar som sista instans. Bestämmelser om besvärssavdelningens beslutförhet vid prövning av dessa ärenden har upptagits i nämnda stadgande.

Närmare bestämmelser om besvärssavdelningens verksamhet har meddelats i *instruktionen den 25 maj 1962 (nr 365) för patent- och registreringsverket*. Enligt 13 §, sådant författningsrummet lyder enligt kungörelse den 11 oktober 1963 (nr 529), består besvärssavdelningen av verkets generaldirektör såsom ordförande, fem patenträttsråd såsom tekniskt kunniga ledamöter samt ett patenträttsråd och två byråchefer såsom rättskunniga ledamöter. En av de tekniskt kunniga ledamöterna är vice ordförande vid handläggning av patentärenden och en av de rättskunniga vice ordförande vid handläggning av varumärkesärenden.

Svenska kommittén. Kommittén anser att det vid revisionen av patentlagstiftningen är lämpligt att man sammanför reglerna om besvärssavdel-

ningens sammansättning och verksamhet, som nu är spridda i olika författningar. De grundläggande bestämmelserna hör därvid, med hänsyn till avdelningens karaktär av förvaltningsdomstol, upptagas i lag. Närmare bestämmelser om förfarandet bör som hittills meddelas i administrativ väg.

Den nya lagen föreslås få rubriken lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning. Den inledande bestämmelsen i 1 § första stycket föreskriver att inom patent- och registreringsverket skall finnas en besvärsavdelning för prövning av dit fullföljda ärenden rörande patent och varumärken ävensom angående släktnamn och förnamn. I 1 § andra stycket ges bestämmelser om avdelningens sammansättning. Regler om beslutförhet i de olika grupperna av besvärsärenden ges i 2 §. I 3 § har upptagits stadgande rörande omröstning. Enligt 4 § skall avdelningen kunna låta höra vittne vid allmän domstol. I 5 § stadgas slutligen att närmare bestämmelser om avdelningens verksamhet skall utfärdas av Kungl. Maj:t.

Förslaget till lag om besvärsavdelningen föranleder ändringar i 47 och 48 §§ varumärkeslagen och 35 § namnlagen. Förslag till lagar om sådana ändringar har likaledes utarbetats av kommittén.

Remissyttrandena. Kommitténs förslag att sammanföra de grundläggande bestämmelserna om patentverkets besvärsavdelning i en särskild författning av lags karaktär godtages i allmänhet i remissvaren. *Patentverket* tillstyrker uttryckligen kommitténs förslag till lag om besvärsavdelningen. Ämbetsverket anser det vara en vinst att den provisoriska och delvis heterogena reglering som vuxit fram genom 8 § patentförordningen, 47 § varumärkeslagen och 35 § namnlagen nu ersättes av en särskild lag som kan ge den önskvärda enhetligheten i bestämmelserna.

Några instanser anser att besvärsavdelningen borde erhålla en mera klart markerad karaktär av domstol och att dess verksamhet därvid borde regleras mer ingående än kommittén föreslagit. *Förvaltningsdomstolskommittén* framhåller bl. a. att en lämpligare benämning synes vara patentdomstolen för att markera avdelningens karaktär av förvaltningsdomstol. Enligt kommitténs mening är förfarandet hos domstolen av så väsentlig betydelse att detsamma i huvudsak bör regleras i lagen. Den år 1961 antagna lagen om försäkringsdomstol har givits ett dylikt mera brett innehåll och torde i viss mån kunna tjäna som mönster i lagtekniskt hänseende. Kommittén framför vidare flera förslag om hur vissa hithörande frågor bör regleras. Bl. a. framhåller kommittén att den inte vill påyrka, att patentverkets besvärsinstans personellt helt avgränsas från verket i övrigt. Kommittén vill dock förorda att i lagen om den tilltänkta patentdomstolen fastslås att inte någon ledamot i domstolen må deltaga i avgörande av ärende, i vars handläggning han tagit del i första instans. Särskilt övervägande kräver enligt kommitténs uppfattning vidare frågan om ordförandeskapet i besvärsinstansen. Sedan lång tid har det varit vanligt att till generaldirektör

i patentverket utses en framstående jurist. Så länge detta är fallet är de reella olägenheterna av att verkschefen är besvärsoinstansens ordförande måhända ej så stora. Det kan emellertid väl tänkas komma i fråga att till verkschef utnämna en tekniker. Sker detta blir läget givetvis ett annat. Med hänsyn härtill föreslår kommittén att frågan om ordförandeskapet i patentdomstolen underkastas ytterligare prövning. Härvid bör särskilt dryftas, huruvida ej ordförandeskapet i besvärsoinstansen bör göras till en särskild post — utan anknytning till verkschefsfunktionen. Avslutningsvis framhåller kommittén att de önskemål om en utförligare reglering i lag av besvärsoinstansens arbete, som förvaltningsdomstolskommittén sålunda framfört, inte torde kunna tillgodoses utan en genomgripande omarbetning av det remitterade förslaget.

Besvärssakkunniga anser att behov föreligger av ett kvalificerat förfarande hos besvärsoindelningen och att detta behov lämpligen bör tillgodoses genom att besvärsoindelningen omvandlas till en förvaltningsdomstol. För att avdelningen skall kunna utgöra domstol krävs enligt besvärssakkunniga vissa organisatoriska ändringar. Bl. a. bör avdelningen utbrytas ur verket och bilda en från detta fristående myndighet, förslagsvis benämnd patentdomstolen. Någon personalunion eller annan organisatorisk sammanbindning borde då inte få förekomma mellan patentdomstolen och patentverket. I domstolen borde sålunda patentverkets chef inte ingå som ledamot. Domstolen borde i stället lyda under egen ordförande. Besvärssakkunniga föreställer sig dock, att det av praktiska skäl skulle vara både nödvändigt och lämpligt att i fråga om lokaler, skrivpersonal m. m. upprätthålla visst samband mellan patentdomstolen och patentverket. En fördel härmed vore att den antydda reformen i och för sig inte skulle kräva nämnvärt ökade kostnader. Vad angår formen för en reglering av förfarandet hos en patentdomstol erinrar besvärssakkunniga om att för kammarrättens och försäkringsdomstolens del i avvaktan på en allmän lagstiftning om processen hos förvaltningsdomstol den lösningen valts att rättegångsreglerna i rättegångsbalken förklarats skola lända till efterrättelse i tillämpliga delar. Det synes böra upptagas till övervägande, om inte samma lösning skulle kunna tillgripas även för en patentdomstols del som ett provisorium, innan en allmän lagstiftning om processen hos förvaltningsdomstol kommer till stånd. Principiellt oriktigt synes det under alla förhållanden vara att som skett i 5 § lagförslaget delegera åt Kungl. Maj:t att utfärda allmänna föreskrifter om förfarandet hos besvärsoorganet. Sådana föreskrifter bör med hänsyn till den betydelse de får för medborgarna meddelas i lag. De sakkunniga hänvisar i denna del till uttalande av konstitutionsutskottet vid 1960 års riksdag (KU 1960: 20 s. 20).

Även *Sveriges juristförbund* anser att tiden är inne att stärka besvärsoindelningens domstolskaraktär. Den administrativa patentprocessen är av stor betydelse för de enskilda. Den bör därför vara av hög klass. Önskvärt

vore i enlighet härmed att avdelningen kunde fungera som domstol med rätt att hålla muntliga förhandlingar med förhör under ed med vittnen och sakkunniga, då det erfordras. Utvecklingen pekar mot en ordning, enligt vilken särskilt prövningstillstånd kommer att krävas för fullföljd av talan till regeringsrätten. Under sådana förhållanden blir det — med tanke på att besvärssavdelningen i realiteten kan bli slutinstans i det stora flertalet ärenden — än mera angeläget att stärka dess ställning och process. Förbundet anser därför att besvärssavdelningen bör ges ställning som domstol. Häri ligger bl. a. att dess fristående ställning i förhållande till patentverket bör bli starkare markerad. Vad i lagen om försäkringsdomstol stadgats om denna domstol och dess process torde i övrigt kunna tjäna som förebild.

Försvarets civilförvaltning har ingenting att erinra mot att avdelningen erhåller en sådan organisation och att dess arbetsformer blir sådana, att den får en klar domstolskaraktär. Härför torde i första hand fordras att avdelningen göres helt fristående i förhållande till patentverket så att ingen av de i rättsskipningen deltagande befattningshavarna även är befattningshavare i patentverket. Om praktiska skäl skulle tala härför bör det emellertid inte vara uteslutet att de båda myndigheterna i viss mån har gemensam administration. I avvidan på att lagstiftning om förvaltningsförfarandet genomföres torde frågan om en mera genomgripande omdaning av besvärssavdelningen och förfarandet där böra anstå. Intill dess torde nuvarande ordning böra bestå och endast de formella författningsändringar vidtagas som föranledes av patentförordningens upphävande.

Departementschefen. Enligt 25 § i förslaget till patentlag skall patentverkets besvärssavdelning alltjämt utgöra andra instans vid prövningen av patentansökningar. Enligt 72 § i förslaget skall avdelningen dessutom upptaga besvär över andra slutliga beslut av patentmyndigheten enligt patentlagen än sådana som rör patentansökningar, dvs. vissa beslut rörande beviljade patent. På grund av föreskrifter i varumärkeslagen och namnlagen upptager avdelningen vidare besvär rörande varumärken samt släktnamn och förnamn. Besvärssavdelningens beslut kan överklagas till regeringsrätten utom i namnären, där avdelningen är sista instans.

Grundläggande bestämmelser om besvärssavdelningens sammansättning är för närvarande upptagna i patentförordningen, som även innehåller regler om avdelningens beslutförhet vid avgörande av patentärende, om omröstning och om befogenhet för avdelningen att låta höra vittnen vid domstol. Regler om beslutförhet i varumärkesärenden har upptagits i 1960 års tillämpningsbestämmelser till varumärkeslagen och regler om beslutförhet i namnären i namnlagen.

Kommittén, som utgår från att besvärssavdelningens nuvarande organisation principiellt skall behållas, har ansett att de regler om besvärssavdel-

ningen som sålunda för närvarande är spridda på flera håll vid revisionen av patentlagen bör sammanföras i en författning. Med hänsyn till besvärssavdelningens karaktär av förvaltningsdomstol bör de grundläggande bestämmelserna i ämnet upptagas i lag. Närmare bestämmelser om förfarandet bör som hittills meddelas i administrativ väg.

Kommitténs förslag har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och tillstyrks uttryckligen av patentverket. Några instanser, bl. a. förvaltningsdomstolskommittén och besvärssakkunniga, anser dock att besvärssavdelningen borde erhålla en mera klart markerad karaktär av domstol än för närvarande och att dess verksamhet därvid borde regleras mer ingående än kommittén föreslagit. Även försvarets civilförvaltning uttalar sig för en omorganisation av besvärssavdelningen i den riktning som nu antytts. Förvaltningen anser dock att frågan härom bör anstå i avbidan på att man genomför den lagstiftning om förvaltningsförfarandet som för närvarande övervägs inom justitiedepartementet.

För egen del vill jag framhålla att frågan om besvärssavdelningens organisation och arbetsformer äger nära samband med det av mig i den allmänna inledningen berörda spörsmålet om inrättande av en nordisk besvärssinstans för patentärenden. Ett sådant organ kan få funktion som överinstans till de nuvarande besvärssavdelningarna i de nordiska patentverken. Det är emellertid möjligt att en nordisk besvärssinstans i stället anses böra upptaga besvär direkt från patentavdelningarna, d. v. s. som andra instans. Detta skulle innebära att det svenska patentverkets besvärssavdelning inte längre skulle ha några funktioner rörande patentärenden. Starka skäl talar för att man bör avvakta hur detta spörsmål slutligen löses innan man tar ställning till frågan om en nyorganisation av besvärssavdelningen.

På grund av vad jag sålunda anfört vill jag förorda att avdelningens nuvarande organisation och arbetsformer tills vidare i princip behålles. Detta utesluter emellertid inte att man genomför ändringar på vissa punkter, där det praktiska behovet därav är påtagligt.

I lagtekniskt avseende bör såsom kommittén föreslagit de grundläggande bestämmelserna om besvärssavdelningen sammanföras i en författning av lags karaktär. Det synes härvid vara tillräckligt att i den nya lagen upptaga bestämmelser som i princip motsvarar dem som för närvarande finns i patentförordningen, varumärkeslagen och namnlagen. Närmare bestämmelser om förfarandet bör som hittills meddelas i administrativ väg.

Jag övergår härefter till de särskilda bestämmelserna.

1 §.

Paragrafen reglerar besvärssavdelningens sammansättning.

Gällande rätt. Här hänvisas till den inledningsvis lämnade redogörelsen för reglerna i 8 § tredje stycket patentförordningen och 13 § instruktionen för patentverket.

Svenska kommittén. I första stycket har upptagits den förut återgivna bestämmelsen, att inom patent- och registreringsverket skall finnas en besvärssavdelning för prövning av dit fullföljda ärenden rörande patent och varumärken samt ärenden angående släktnamn och förnamn.

I andra stycket ges en regel om avdelningens sammansättning. Kommittén erinrar om att avdelningen enligt patentförordningen skall bestå av patentverkets chef som ordförande samt av minst tre tekniskt kunniga ledamöter och en rättskunnig ledamot. I 13 § instruktionen för patentverket är antalet fastställt till fem tekniskt kunniga och tre rättskunniga ledamöter. Enligt kommitténs mening bör upptagas till övervägande om inte antalet ledamöter bör utökas. Avdelningens arbetsbörda har nämligen under senare tid avsevärt ökats. I fråga om patentärenden är detta en naturlig följd av att antalet patentansökningar har stigit. En annan orsak är att ärendena i första instans avgöres snabbare på grund av rationaliseringar i arbetet. Prövningen av varumärkesärenden tillkom 1961 som en ny uppgift för besvärssavdelningen. Även här visar avdelningens arbete en stigande tendens på grund av att antalet ansökningar och antalet i första instans avgjorda ärenden ökat. Besvärssavdelningen avger även utlåtanden till regeringsrätten i patent- och varumärkesärenden samt till domstolar i mål om patent, varumärken och namn. Avdelningens uppgifter i denna del, som redan nu är maktpåliggande, blir i fråga om patentärenden ännu mer krävande enligt den nya patentlagen. På grund av det anförda anser kommittén att avdelningen bör förstärkas. Det är därför enligt kommitténs mening lämpligt att antalet ledamöter i lagen bestämmes att utgöra minst det i instruktionen angivna antalet. Bestämmelse härom har intagits i andra stycket första punkten.

Kommittén anför vidare att besvärssavdelningen för närvarande i viss mån arbetar på divisioner. På grund av besvärssavdelningens befattning med olika rättsområden samt det förhållandet att patentärenden faller inom olika tekniska områden har utbildats den praxis att olika ledamöter deltagar i ärendenas handläggning alltefter deras beskaffenhet. Enligt 13 § i instruktionen för patentverket fungerar också olika personer som vice ordförande i de olika grupperna av ärenden. I patentärenden fungerar en tekniskt kunnig och i varumärkes- och namnärenden en rättskunnig ledamot. Enligt kommitténs mening bör det uttryckligen anges i lagen att besvärssavdelningen må arbeta på divisioner. Bestämmelse härom har likaledes intagits i andra stycket första punkten.

I andra stycket andra punkten har upptagits bestämmelse att såsom divisionsordförande kan på sätt Kungl. Maj:t bestämmer tjänstgöra två eller flera av ledamöterna.

Kommittén anser att besvärssavdelningens skyldighet att avge utlåtanden till regeringsrätten i patent- och varumärkesärenden samt till domstolar i mål om patent, varumärken och namn alltjämt bör regleras i administrativ ordning och inte behöver omnämnas i lagen.

Remissyttrandena. *Patentverket* anser det vara en fördel att 1 § andra stycket ger uttryck åt den ordning som det växande arbetstrycket tvingat fram inom besvärsavdelningen, nämligen en uppdelning av denna på divisioner under särskild divisionsordförande. Inom ramen för ett klart ställningstagande härom i lagen torde mera definitiva former för detta arbetssätt kunna komma till stånd. Patentverket diskuterar även termen rättskunnig ledamot i besvärsavdelningen. Denna term har använts sedan gammalt. Patentverket ifrågasätter emellertid om inte den rätta termen numera snarare är »lagkunnig» och hänvisar här till kungörelsen den 6 mars 1964 (nr 29) angående kunskapsprov för behörighet som domare, m. m.

Departementschefen. Såsom kommittén föreslagit bör den nya lagen inledas med en bestämmelse att inom patent- och registreringsverket skall finnas en besvärsavdelning för prövning av dit fullföljda ärenden rörande patent och varumärken samt ärenden angående släktnamn och förnamn.

Besvärsavdelningen består enligt patentförordningen av patentverkets chef såsom ordförande, minst tre av Kungl. Maj:t utsedda tekniskt kunniga ledamöter samt minst en av Kungl. Maj:t utsedd rättskunnig ledamot. I patentverkets instruktion är antalet fastställt till fem tekniskt kunniga och tre rättskunniga ledamöter. Enligt kommittén bör detta antal upptagas i lagen såsom minimiantal med hänsyn till att avdelningens arbetsbörda under senare tid kraftigt ökat och visar en tendens att ytterligare öka. Jag tillstyrker detta förslag.

Såsom patentverket föreslagit torde uttrycket »rättskunnig» ledamot böra bytas ut mot »lagkunnig ledamot». Enligt kungörelsen den 6 mars 1964 angående kunskapsprov för behörighet som domare, m. m. avses med lagkunnig den som avlagt juris kandidatexamen.

Kommittén framhåller vidare att besvärsavdelningen redan nu i viss utsträckning arbetar på avdelningar och föreslår att denna praxis lagfästes. Jag tillstyrker även detta förslag. Bestämmelsen härom torde böra upptagas som nytt tredje stycke, i vilket även bör upptagas den av kommittén föreslagna bestämmelsen att ordförande på avdelning förordnas av Kungl. Maj:t.

2 §.

Paragrafen behandlar besvärsavdelningens beslutförhet.

Gällande rätt. Vid behandling av patentärenden i besvärsavdelningen skall enligt 8 § tredje stycket tredje punkten patentförordningen förutom ordföranden eller dennes ersättare minst två tekniskt kunniga ledamöter närvara. I handläggning och avgörande av ärende vars beskaffenhet sådant påfordrar skall dock rättskunnig ledamot deltaga.

I varumärkesärenden är besvärsavdelningen enligt 23 § andra stycket

lillämpningskungörelsen till varumärkeslagen beslutför, när förutom ordföranden två ledamöter, av vilka minst en skall vara rättskunnig, är närvarande.

I namnären den är besvärsavdelningen enligt 35 § andra stycket andra punkten namn lagen beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skall vara rättskunniga.

Svenska kommittén. Kommittén anser att den nuvarande bestämmelsen rörande patentären den, att förutom ordföranden eller dennes ersättare, minst två tekniskt kunniga ledamöter skall vara närvarande, i vissa fall medfört ett onödigt ianspråktagande av de tekniskt kunniga ledamöterna. Enligt praxis är nämligen ordförandens ersättare tekniskt kunnig ledamot och när denne fungerat har alltså sammanlagt tre tekniskt kunniga ledamöter tagits i anspråk. I dessa fall har emellertid ofta de tekniska synpunkterna väl kunnat bevakas av ersättaren och en teknisk ledamot. Det har därför ansetts att besvärsavdelningen vid handläggning av patentären den skall vara beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skall vara tekniskt kunniga.

I fråga om rättskunnig ledamots deltagande erinrar kommittén om att enligt patentförordningen sådan ledamot skall delta i handläggning och avgörande av patentären de vars beskaffenhet påfordrar det. Enligt kommittén vore det emellertid principiellt lämpligare att rättskunnig ledamot alltid deltar. Detta synes lämpligt redan på grund av besvärsavdelningens ställning som förvaltningsdomstol och är också ur praktisk synpunkt befogat för att säkerställa att frågor av rättslig betydelse uppmärksammas vid handläggningen. Förslaget kräver dock en viss ökning av antalet rättskunniga ledamöter. Innan härmed sammanhängande organisatoriska förhållanden närmare utretts har kommittén inte velat binda sig för den diskuterade lösningen.

I fråga om varumärkes- och namnären den föreslår kommittén att besvärsavdelningen skall vara beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skall vara rättskunniga. För varumärkesären denas del innebär förslaget vissa preciseringar men motsvarar gällande praxis. För namnären denas del motsvarar förslaget gällande rätt.

Kommittén framhåller att det inte är ovanligt att flera ledamöter än minimiantalet deltagar. I viktigare principavgöranden sammanträder avdelningen in pleno. Då färre ledamöter deltagar utväljes dessa självfallet på grundval av den för ärendets handläggning nödiga sakkunskapen, således när det gäller patentären den efter vederbörande tekniske ledamots fackområde. Då frågor av mer utpräglat juridisk natur uppkommer i patentären den kan härvid flera rättskunniga ledamöter deltaga i ärendes handläggning. Förslaget medger att denna praxis behålles.

Remissyttrandena. En ledamot i patentverket anser att besvärsavdelningen bör vara besluttför med två ledamöter.

Ett par instanser tar upp frågan huruvida icke indelningen i divisioner bör vara fastare än som följer av förslaget. Förvaltningsdomstolskommittén anser att de regler kommittén föreslagit är väl obestämda. I och för sig vore det naturligt att här som eljest ett visst antal ledamöter (t. ex. tre tekniker och en rättskunnig ledamot) föreskrevs som fast domfört antal. Att så ej skett torde sammanhånga med de speciella krav på tillgång till olika sorts teknisk sakkunskap i olika mål, som på grund av sakens natur uppstår i patentmål. Det undandrar sig förvaltningsdomstolskommitténs bedömande om det låter sig göra att trots dessa krav övergå till en fastare ordning för divisionernas sammansättning än som nu gäller. Besvärssakkunniga framhåller att enligt motiven de ledamöter, som skall delta i ett ärendes avgörande, bör utväljas på grundval av den för ärendets handläggning nödiga sakkunskapen. Ordningen är uppenbarligen betingad av praktiska skäl. De sakkunniga anser sig dock böra framhålla, att ärendenas fördelning inom en domstol bör på grund av de stränga krav på objektivitet, som måste ställas på sådana organ, ej ske från fall till fall med möjlighet att genom administrativa åtgärder inverka på domstolens sammansättning. Om domstolen delas på avdelningar, kan envar av dessa få sina speciella grupper av mål. Tänkbart är också att uppdelna även dem på olika rotlar med saklig specialisering eller att företaga lottning. Den enligt förslaget tänkta ordningen står i varje fall i mindre god överensstämmelse med vedertagna domstolsprinciper.

Förvaltningsdomstolskommittén anser att rättskunnig ledamot bör delta i alla patentärenden. Det finns eljest alltför stor risk för att rättsliga frågeställningar inte uppmärksammas eller ej i tillräcklig grad beaktas. Kommittén vill därför bestämt påyrka en lagändring av innehåll att rättskunnig ledamot alltid skall delta i patentdomstolens handläggning och avgörande av patentärende. Det är ett naturligt önskemål att stora krav ställes både på de tekniker och på de jurister, som skall tillhöra besvärsinstansen. Skånes handelskammare och Sveriges juristförbund uttalar sig i samma riktning. Även patentverket ansluter sig till denna uppfattning under förutsättning att besvärsavdelningen göres till sista instans som patentverket förordnat vid 25 § i förslaget till patentlag. En förutsättning är emellertid att erforderlig kapacitetsförstärkning sker på den juridiska sidan av besvärsavdelningen.

Departementschefen. De av kommittén föreslagna reglerna om besvärsavdelningens beslutförhet i olika grupper av ärenden överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. Vissa jämkningar har dock gjorts. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen och föranleder ej heller från min sida några erinringar.

Det föreskriyna antalet ledamöter utgör ett minimikrav. Självfallet finns ej hinder att flera ledamöter deltagar, om detta anses lämpligt.

Reglerna är tillämpliga även inom avdelning av besvärssavdelningen. Av vad nyss har sagts följer att en avdelning alltså kan ha ett växlande antal ledamöter. Förvaltningsdomstolskommittén och besvärssakkunniga har framfört kritik häremot. Frågan om en fastare indelning bör genomföras torde dock böra upptagas först i samband med en eventuell omorganisation av besvärssavdelningen.

En speciell fråga är i vilken utsträckning det skall föreskrivas att lagkunnig ledamot skall deltaga i patentärenden. Enligt patentförordningen skall sådan ledamot deltaga i patentärende vars beskaffenhet sådant påfordrar. Kommittén anser att det vore principiellt lämpligare att lagkunnig ledamot alltid deltagar. Förslaget kräver emellertid en viss ökning av antalet lagkunniga ledamöter och kommittén anser att härmed sammanhängande organisatoriska förhållanden måste utredas innan man binder sig för den av kommittén principiellt förordade lösningen. Några remissinstanser anser rättssäkerheten kräva att kommitténs förslag redan nu genomföres. Såsom kommittén anført fordrar frågan dock ytterligare utredning. För närvarande synes man därför böra bibehålla regeln i gällande rätt att lagkunnig ledamot skall deltaga i patentärende vars beskaffenhet fordrar det.

3 §.

Paragrafen ger regler om omröstning i besvärssavdelningen.

Gällande rätt. Enligt 8 § tredje stycket fjärde punkten patentförordningen gäller som besvärssavdelningens beslut den mening, varom flertalet förenar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden.

Svenska kommittén. Kommittén har i förevarande paragraf tagit upp en omröstningsregel som helt överensstämmer med den nuvarande.

Remissyttrandena. *Besvärssakkunniga* anser det inte tillräckligt att be-
träffande omröstning hos besvärssorganet meddela blott en bestämmelse om majoritetsprincipen på sätt skett i lagförslaget. För kammarrättens och försäkringsdomstolens del har hänvisning i gällande rätt gjorts till reglerna för kollegial omröstning i rättegångsbalken. Samma lösning torde böra väljas för ifrågavarande besvärssorgans del, intill dess en lag om förvaltningsförfarandet träder i kraft med särskilda för förvaltningsärenden avpassade regler för kollegial omröstning.

Departementschefen. Besvärssakkunniga har ansett att omröstningsförfarandet bör regleras mer utförligt än som skett i förslaget. I överensstämmelse med min principiella ståndpunkt att man nu i huvudsak bör nöja

sig med att till den nya lagen överföra de regler som gäller för närvarande vill jag dock tillstyrka kommitténs förslag.

4 §.

Paragrafen behandlar vittnesförhör i patentärenden.

Gällande rätt. Enligt 8 § tredje stycket femte punkten patentförordningen äger besvärsavdelningen att till utredning i ärende, som ankommer på dess prövning, låta höra vittnen vid allmän domstol.

Svenska kommittén. Den av kommittén i ämnet föreslagna regeln överensstämmer helt med gällande rätt.

Remissyttrandena. Enligt *förvaltningsdomstolskommitténs* mening talar starka skäl för att patentdomstolen, utan avvaktan på framtida reformer i fråga om förvaltningsförfarandet i allmänhet, får möjlighet att själv hålla vittnesförhör och på samma sätt som exempelvis kammarrätten upptaga annan bevisning. En dylik ordning framstår såsom enklare och snabbare och ger önskvärd omedelbarhet. Härtill kommer att besvärsinstansen sådan den i fortsättningen skulle bli synes ha en så starkt judiciell prägel att principiella skäl inte torde kunna åberopas mot att densamma erhåller fullständiga domstolsbefogenheter. Kommer i enlighet med förvaltningsdomstolskommitténs förslag förfarandet hos besvärsavdelningen att mera fullständigt regleras i lag, förstärkes ytterligare avdelningens karaktär av judiciell instans. *Besvärssakkunniga* uttalar sig i samma riktning. De sakkunniga anser, att vittnesförhör vid allmän domstol utgör ett mycket dåligt surrogat för ett i egen regi hållet förhör. Omedelbarheten går förlorad och det är erfarenhetsmässigt mycket svårt att instruera förhørsdomstolen på sådant sätt att den kan leda förhöret så att det önskade resultatet vinnes. Svårigheterna måste bli särskilt påtagliga just i patentärenden, som fordrar speciell sakkunskap. Såsom utredningsmedel betraktat torde sådant vittnesförhör därför normalt bli av tämligen ringa värde och det kan ifrågasättas, huruvida en regel i ämnet tjänar något förnuftigt ändamål. För avdelningen verklig domstolskaraktär, bör den självfallet själv hålla behövliga vittnesförhör. Även *Sveriges juristförbund* framhåller önskvärdheten av att besvärsavdelningen kan hålla förhör med vittnen under ed.

Departementschefen. I förevarande paragraf har kommittén bibehållit gällande regel att besvärsavdelningen kan låta höra vittne vid allmän domstol. Den av några remissinstanser framförda synpunkten, att avdelningen bör äga rätt att själv anordna förhör under edsansvar, torde få övervägas vid en eventuell omorganisation av besvärsavdelningen.

5 §.

Departementschefen. I paragrafen ges bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser om besvärssavdelningens verksamhet. Stadgandet motsvarar 8 § tredje stycket femte punkten patentförordningen.

I k r a f t t r ä d a n d e b e s t ä m m e l s e

Departementschefen. Den nya lagen torde liksom patentlagen böra träda i kraft den 1 oktober 1966.

**Förslaget till lag om ändring i varumärkeslagen den 2 december
1960 (nr 644)**

Departementschefen. Jämlikt 37 § första stycket varumärkeslagen skall den som uppsåtligen gör intrång i rätt till varukännetecken enligt 4—10 §§ straffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Brottet må enligt andra stycket åtalas av allmän åklagare endast om det angives till åtal av målsägande.

Vid behandlingen av 57 § i det föreliggande förslaget till patentlag har jag framhållit att patentintrång, liksom intrång i varumärkesrätt, står nära de egentliga förmögenhetsbrotten och bör åtnjuta det förhöjda skydd som ett läggande under allmänt åtal medför. Samtidigt har jag emellertid föreslagit, att den allmänna åtalsrätten begränsas på det sättet att allmänt åtal endast får ske om detta av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt. En motsvarande begränsning synes även böra införas i 37 § varumärkeslagen.

Jämlikt 47 § första stycket varumärkeslagen må klagan över slutligt beslut av patent- och registreringsverket på varumärkesbyrån föras av sökanden samt, när ansökan om registrering av varumärke bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, av den som gjort invändningen. Klagan skall föras genom besvär hos verkets besvärssavdelning inom två månader från beslutets dag. Över besvärssavdelningens beslut må enligt andra stycket av samma paragraf klagan föras endast av sökanden. Klagan skall föras hos Kungl. Maj:t inom två månader från beslutets dag.

Det föreliggande förslaget till patentlag upptar i 24 § första stycket bestämmelser om talan av bl. a. invändare mot slutligt beslut av patentmyndigheten i ärende angående ansökan om patent. I anslutning härtill har införts stadgande att om invändaren återkallar sin talan, denna likväl må prövas, om särskilda skäl föreligger.

I samband med berörda ändringar i patentlagstiftningen bör reglerna i varumärkeslagen om besvär av invändare underkastas en motsvarande reglering. Stadgandet i 47 § första stycket bör således bringas i överensstäm-

melse med bestämmelserna i 24 § första stycket i det föreliggande förslaget till patentlag. I samband härmed bör stadgandet uppdelas på två stycken varjämte paragrafen bör underkastas vissa redaktionella jämkningar.

Enligt bestämmelse i 48 § första stycket varumärkeslagen ankommer det på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter i vissa hänseenden, bl. a. om sammansättningen av patent- och registreringsverkets besvärsavdelning vid prövning av dit fullföljda varumärkesärenden. Denna bestämmelse bör utgå, eftersom hithörande frågor enligt förslaget till lag om besvärsavdelningen skall regleras i denna lag. Vidare bör, i enlighet med vad jag har upptagit i motsvarande bestämmelse i förslaget till patentlag, möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att delegera rätten att meddela föreskrifter.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521)

Gällande rätt. I 35 § namnlagen ges föreskrifter om talan mot namnmyndighetens slutliga beslut. Första stycket första punkten innehåller regler om talerätt. I andra punkten föreskrives att talan föres genom besvär, som skall ha inkommit till namnmyndigheten inom en månad från beslutets dag. Enligt andra stycket skall för prövning av besvär hos namnmyndigheten finnas särskild besvärsavdelning. Avdelningen är beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skall vara rättskunniga. Enligt tredje stycket må talan inte föras mot besvärsavdelningens beslut.

Svenska kommittén. Kommittén föreslår att regeln i andra stycket andra punkten om beslutförhet utgår.

Departementschefen. I överensstämmelse med vad som anförts vid förslaget till lag om ändring i varumärkeslagen bör även i förevarande paragraf införas en regel att om invändare återkallar sin talan, denna likväl må prövas, om särskilda skäl föreligger. Vissa redaktionella jämkningar i paragrafen bör även vidtagas. Med hänsyn till innehållet i 1 § och 2 § andra stycket förslaget till lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning synes bestämmelserna i andra stycket av förevarande paragraf i namnlagen dessutom böra ersättas med föreskrift att talan föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom en månad från beslutets dag, varjämte föreskriften i första stycket andra punkten bör utgå.

Hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts föreligger förslag till

1) *patentlag*;

2) *lag om ändring i lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret*;

3) *lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning*;

4) *lag om ändring i varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644)*; och

5) *lag om ändrad lydelse av 35 § namnlagen den 11 oktober 1963 (nr 521)*.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stig Granqvist

**Convention on the unification of certain
points of substantive law on
patents for invention**

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its Members for the purpose, among others, of facilitating their economic and social progress by agreements and common action in economic, social, cultural, scientific, legal and administrative matters;

Considering that the unification of certain points of substantive law on patents for invention is likely to assist industry and inventors, to promote technical progress and contribute to the creation of an international patent;

Having regard to Article 15 of the Convention for the Protection of Industrial Property signed at Paris on 20th March 1883, revised at Brussels on 14th December 1900, at Washington on 2nd June 1911, at The Hague on 6th November 1925, at London on 2nd June 1934 and at Lisbon on 31st October 1958,

Have agreed as follows:

Article 1

In the Contracting States, patents shall be granted for any inventions which are susceptible of industrial application, which are new and which involve an inventive step. An invention which does not comply with these conditions shall not be the subject of a valid patent. A patent declared invalid because the invention does not comply with these conditions shall be considered invalid *ab initio*.

**Convention sur l'unification de certains
éléments du droit des
brevets d'invention**

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses Membres, afin notamment de favoriser leur progrès économique et social par la conclusion d'accords et par l'adoption d'une action commune dans les domaines économique, social, culturel, scientifique, juridique et administratif;

Considérant que l'unification de certains éléments du droit des brevets d'invention serait de nature à aider l'industrie et les inventeurs, encouragerait le progrès technique et faciliterait la création d'un brevet international;

Vu l'article 15 de la Convention pour la Protection de la Propriété Industrielle, signée à Paris le 20 mars 1883, révisée à Bruxelles le 14 décembre 1900, à Washington le 2 juin 1911, à La Haye le 6 novembre 1925, à Londres le 2 juin 1934 et à Lisbonne le 31 octobre 1958,

Sont convenus de ce qui suit :

Article 1er

Dans les Etats Contractants, des brevets seront accordés pour toute invention qui est susceptible d'application industrielle, est nouvelle et implique une activité inventive. Une invention qui ne répond pas à ces conditions ne peut faire l'objet d'un brevet valable. Un brevet annulé au motif que l'invention ne répond pas à ces conditions est réputé nul dès l'origine.

Bilaga 1

(Översättning)

**Konvention om förenhetligande av vissa
delar av patenträtten**

Undertecknade medlemsstater i
Europarådet ha

i betraktande av att Europarådets
syfte är att uppnå större enhet mel-
lan dess medlemmar för att bland
annat underlätta deras ekonomiska
och sociala framåtskridande genom
överenskommelser och gemensamma
åtgärder på de ekonomiska, sociala,
kulturella, vetenskapliga, juridiska
och administrativa områdena,

i betraktande av att ett förenhetli-
gande av vissa delar av patenträtten
är ägnat att hjälpa industrien och
uppfinnare, att främja teknisk ut-
veckling och att bidra till skapan-
det av ett internationellt patent,

med beaktande av artikel 15 i In-
ternationella konventionen för skydd
av den industriella äganderätten, un-
dertecknad i Paris den 20 mars 1883,
reviderad i Bryssel den 14 december
1900, i Washington den 2 juni 1911,
i Haag den 6 november 1925, i Lon-
don den 2 juni 1934 och i Lissabon
den 31 oktober 1958,

överenskommit om följande.

Artikel 1

I de fördragsslutande staterna sko-
la patent meddelas på alla uppfin-
ningar som kunna tillgodogöras in-
dustriellt, äro nya och förete upp-
finningshöjd. En uppfinning som
icke uppfyller dessa villkor kan ej
bliva föremål för ett giltigt patent.
Patent som förklaras ogiltigt på
grund av att uppfinningen ej uppfyl-
ler dessa villkor skall anses ogiltigt
ab initio.

Article 2

The Contracting States shall not be bound to provide for the grant of patents in respect of

(a) inventions the publication or exploitation of which would be contrary to "*ordre public*" or morality, provided that the exploitation shall not be deemed to be so contrary merely because it is prohibited by a law or regulation;

(b) plant or animal varieties or essentially biological processes for the production of plants or animals; this provision does not apply to micro-biological processes and the products thereof.

Article 3

An invention shall be considered as susceptible of industrial application if it can be made or used in any kind of industry including agriculture.

Article 4.

1. An invention shall be considered to be new if it does not form part of the state of the art.

2. Subject to the provisions of paragraph 4 of this Article, the state of the art shall be held to comprise everything made available to the public by means of a written or oral description, by use, or in any other way, before the date of the patent application or of a foreign application, the priority of which is validly claimed.

3. Any Contracting State may consider the contents of applications for patents made, or of patents granted, in that State, which have been officially published on or after the date referred to in paragraph 2 of this Article, as comprised in the state of the art, to the extent to which such contents have an earlier priority date.

Article 2

Les Etats Contractants ne sont pas tenus de prévoir l'octroi de brevets pour :

(a) les inventions dont la publication ou la mise en œuvre serait contraire à l'ordre public ou aux bonnes mœurs, la mise en œuvre d'une invention ne pouvant être considérée comme telle du seul fait qu'elle est interdite par une disposition légale ou réglementaire;

(b) les variétés végétales ou les races animales ainsi que les procédés essentiellement biologiques d'obtention de végétaux ou d'animaux, cette disposition ne s'appliquant pas aux procédés microbiologiques et aux produits obtenus par ces procédés.

Article 3

Une invention est considérée comme susceptible d'application industrielle si son objet peut être produit ou utilisé dans tout genre d'industrie, y compris l'agriculture.

Article 4

1. Une invention est considérée comme nouvelle si elle n'est pas comprise dans l'état de la technique.

2. Sous réserve des dispositions du paragraphe 4 du présent article, l'état de la technique est constitué par tout ce qui a été rendu accessible au public, par une description écrite ou orale, un usage ou tout autre moyen, avant le jour du dépôt de la demande de brevet ou d'une demande étrangère dont la priorité est valablement revendiquée.

3. Tout Etat Contractant peut considérer comme compris dans l'état de la technique le contenu des demandes de brevets déposées ou des brevets délivrés dans ledit Etat et ayant fait l'objet d'une publication officielle à la date ou après la date mentionnée au paragraphe 2 du présent article, dans la mesure où ce contenu bénéficie d'une date de priorité antérieure.

Artikel 2

De fördragsslutande parterna skola ej vara förpliktade att meddela patent på

a) uppfinningar vilkas offentliggörande eller utnyttjande skulle strida mot »ordre public» eller goda seder; utnyttjande av en uppfinning skall dock ej anses strida mot »ordre public» eller goda seder endast därför att det är förbjudet i lag eller förordning.

b) växtsorter eller djurraser eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter eller djur; denna bestämmelse gäller ej mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande.

Artikel 3

En uppfinning skall anses kunna tillgodogöras industriellt om den kan tillverkas eller användas i någon form av industriell verksamhet, inklusive jordbruk.

Artikel 4

1. En uppfinning skall anses vara ny om den ej utgör en del av teknikens standpunkt.

2. Där ej annat följer av bestämmelserna i moment 4 i denna artikel skall teknikens standpunkt anses omfatta allt som före dagen för patentansökningen eller för en utländsk ansökan, för vilken prioritet vederbörligen begärts, blivit allmänt tillgängligt genom skriftlig eller muntlig beskrivning, genom utnyttjande eller på annat sätt.

3. Varje fördragsslutande stat må anse innehållet i patentansökningar som gjorts i den staten eller i patent som meddelats där och vilka blivit allmänt tillgängliga vid eller efter den i moment 2 i denna artikel angivna tidpunkten, såsom en del av teknikens standpunkt i den mån nämnda innehåll har tidigare prioritetsdatum.

4. A patent shall not be refused or held invalid by virtue only of the fact that the invention was made public, within six months preceding the filing of the application, if the disclosure was due to, or in consequence of:

(a) an evident abuse in relation to the applicant or his legal predecessor, or

(b) the fact that the applicant or his legal predecessor has displayed the invention at official, or officially recognised, international exhibitions falling within the terms of the Convention on international exhibitions signed at Paris on 22nd November 1928 and amended on 10th May 1948.

Article 5

An invention shall be considered as involving an inventive step if it is not obvious having regard to the state of the art. However, for the purposes of considering whether or not an invention involves an inventive step, the law of any Contracting State may, either generally or in relation to particular classes of patents or patent applications, for example patents of addition, provide that the state of the art shall not include all or any of the patents or patent applications mentioned in paragraph 3 of Article 4.

Article 6

Any Contracting State which does not apply the provisions of paragraph 3 of Article 4 shall nevertheless provide that no invention shall be validly protected in so far as it includes matter which is or has been validly protected by a patent in that State which, though not comprised in the state of the art, has, in respect of that matter, an earlier priority date.

Article 7

Any group of Contracting States who provide for a common patent

4. Un brevet ne peut être refusé ou invalidé au seul motif que l'invention a été rendue publique dans les six mois précédant le dépôt de la demande, si la divulgation résulte directement ou indirectement :

(a) d'un abus évident à l'égard du demandeur ou de son prédécesseur en droit;

(b) du fait que le demandeur ou son prédécesseur en droit a exposé l'invention dans des expositions officielles ou officiellement reconnues, au sens de la Convention concernant les expositions internationales, signée à Paris le 22 novembre 1928 et modifiée le 10 mai 1948.

Article 5

Une invention est considérée comme impliquant une activité inventive si elle ne découle pas d'une manière évidente de l'état de la technique. Toutefois, pour déterminer si une invention implique ou non une activité inventive, la législation de tout Etat Contractant peut, soit d'une manière générale, soit pour des catégories particulières de brevets ou demandes de brevets, tels que les brevets d'addition, prévoir que tout ou partie des brevets ou demandes de brevets visés au paragraphe 3 de l'article 4 sont exclus de l'état de la technique.

Article 6

Tout Etat Contractant qui ne fait pas usage de la faculté visée au paragraphe 3 de l'article 4 est néanmoins tenu de prévoir qu'une invention ne peut être valablement brevetée dans la mesure où elle fait l'objet, dans ledit Etat, d'un brevet qui, sans être compris dans l'état de la technique, bénéficie, pour les éléments communs, d'une date de priorité antérieure.

Article 7

Tout groupe d'Etats Contractants ayant institué un système compor

4. Patent må icke vägras eller förklaras ogiltigt endast på grund av att uppfinningen inom sex månader före det patentansökningen gjordes blivit, direkt eller indirekt, allmänt tillgänglig till följd av:

a) uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt eller

b) det förhållande att sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt förevisat uppfinningen på sådan officiell eller officiellt erkänd internationell utställning, som avses i konventionen om internationella utställningar, undertecknad i Paris den 22 november 1928 och reviderad den 10 maj 1948.

Artikel 5

En uppfinning skall anses förete uppfinningshöjd om den icke är närliggande i förhållande till teknikens ståndpunkt. I fördragsslutande stats lagstiftning må emellertid stadgas, antingen generellt eller i fråga om vissa kategorier av patent eller patentansökningar, t. ex. tilläggspatent, att vid avgörande om en uppfinning företer uppfinningshöjd eller ej teknikens ståndpunkt icke skall omfattas alla eller några av de patent eller patentansökningar som omnämnas i artikel 4 mom. 3.

Artikel 6

Varje fördragsslutande stat som ej tillämpar bestämmelserna i artikel 4 mom. 3, skall det oaktat föreskriva att giltigt patent icke kan meddelas på uppfinning i den mån den inbegriper sådant som i nämnda stat är eller har varit skyddat genom patent vilket, ehuru icke innefattat i teknikens ståndpunkt, dock i förevarande avseende har tidigare prioritetsdatum.

Artikel 7

Varje grupp av fördragsslutande stater som tillämpar ett system med

application may be regarded as a single State for the purposes of paragraph 3 of Article 4, or of Article 6.

tant un dépôt commun des demandes de brevet peut être considéré comme un seul Etat aux fins de l'application de l'article 4, paragraphe 3, et de l'article 6.

Article 8

1. The patent application shall contain a description of the invention with the necessary drawings referred to therein and one or more claims defining the protection applied for.

2. The description must disclose the invention in a manner sufficiently clear and complete for it to be carried out by a person skilled in the art.

3. The extent of the protection conferred by the patent shall be determined by the terms of the claims. Nevertheless, the description and drawings shall be used to interpret the claims.

Article 8

1. La demande de brevet doit comprendre une description de l'invention avec, le cas échéant, les dessins auxquels elle se réfère, ainsi qu'une ou plusieurs revendications définissant la protection demandée.

2. La description doit exposer l'invention de façon suffisamment claire et complète pour qu'un homme du métier puisse l'exécuter.

3. L'étendue de la protection conférée par le brevet est déterminée par la teneur des revendications. Toutefois, la description et les dessins servent à interpréter les revendications.

Article 9

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It shall be subject to ratification or acceptance. Instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Secretary-General of the Council of Europe.

2. This Convention shall enter into force three months after the date of deposit of the eighth instrument of ratification or acceptance.

3. In respect of a signatory State ratifying or accepting subsequently, the Convention shall come into force three months after the date of deposit of its instrument of ratification or acceptance.

Article 9

1. La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe. Elle sera ratifiée ou acceptée. Les instruments de ratification ou d'acceptation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La Convention entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt du huitième instrument de ratification ou d'acceptation.

3. Elle entrera en vigueur à l'égard de tout Etat signataire qui la ratifiera ou l'acceptera ultérieurement, trois mois après la date du dépôt de son instrument de ratification ou d'acceptation.

Article 10

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any Member of the International Union for the Protection of Industrial Property which is not

Article 10

1. Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra inviter tout Membre de l'Union internationale pour la Protection de la Propriété Industrielle qui

gemensam patentansökan må anses som en enda stat vid tillämpningen av artikel 4 mom. 3 och artikel 6.

Artikel 8

1. Patentansökan skall innehålla beskrivning av uppfinningen jämte de ritningar, till vilka den hänvisar, samt ett eller flera patentkrav innehållande bestämd uppgift om vad som sökes skyddat.

2. Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen.

3. Patentskyddets omfattning bestämmes av patentkraven. För förståelse av patentkraven må ledning emellertid hämtas från beskrivningen och ritningarna.

Artikel 9

1. Denna konvention är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater. Den skall ratificeras eller godkännas. Ratifikations- eller godkännandeinstrument skola deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. Konventionen skall träda i kraft tre månader efter deponeringen av det åttonde ratifikations- eller godkännandeinstrumentet.

3. I förhållande till signatärstat, som därefter ratificerar eller godkänner konventionen, skall den träda i kraft tre månader efter deponeringen av ratifikations- eller godkännandeinstrumentet.

Artikel 10

1. Sedan denna konvention trätt i kraft, kan Europarådets ministerkommitté inbjuda varje medlem av Internationella unionen för skydd av den industriella äganderätten, som

a Member of the Council of Europe to accede thereto.

2. Such accession shall be effected by depositing with the Secretary-General of the Council of Europe an instrument of accession which shall take effect three months after the date of its deposit.

Article 11

1. Any Contracting Party may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

2. Any Contracting Party may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession or at any later date, by notification addressed to the Secretary-General of the Council of Europe, extend this Convention to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings.

3. Any declaration made in pursuance of the preceding paragraph may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn according to the procedure laid down in Article 13 of this Convention.

Article 12

1. Notwithstanding anything in this Convention, each Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, temporarily reserve, for the limited period stated below, the right:

(a) not to provide for the grant of patents in respect of food and pharmaceutical products, as such, and agricultural or horticultural processes other than those to which paragraph (b) of Article 2 applies;

n'est pas Membre du Conseil de l'Europe à adhérer à la Convention.

2. L'adhésion s'effectuera par le dépôt, près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, d'un instrument d'adhésion qui prendra effet trois mois après la date de son dépôt.

Article 11

1. Toute Partie Contractante peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2. Toute Partie Contractante peut, au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion ou à tout autre moment par la suite, étendre l'application de la présente Convention, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, à tout autre territoire désigné dans la déclaration et dont elle assure les relations internationales ou pour lequel elle est habilitée à stipuler.

3. Toute déclaration faite en vertu du paragraphe précédent pourra être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, aux conditions prévues par l'article 13 de la présente Convention.

Article 12

1. Nonobstant les dispositions de la présente Convention, chacune des Parties Contractantes peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion, se réserver, pour la période transitoire définie ci-après, la faculté :

(a) de ne pas prévoir l'octroi de brevets pour les produits alimentaires et pharmaceutiques en tant que tels, ainsi que pour les procédés agricoles ou horticoles autres que ceux auxquels s'applique l'article 2, lettre (b);

ej är medlem av Europarådet, att ansluta sig till konventionen.

2. Anslutning skall ske genom deponering hos Europarådets generalsekreterare av ett anslutningsinstrument och skall träda i kraft tre månader efter dagen för deponeringen.

Artikel 11

1. Varje fördragsslutande part kan, då den undertecknar denna konvention eller då den deponerar sitt ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument, ange det eller de områden inom vilka konventionen skall vara tillämplig.

2. Varje fördragsslutande part kan, då den deponerar sitt ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument eller senare, genom meddelande till Europarådets generalsekreterare utsträcka konventionens tillämplighet till varje annat område, som anges i tillkännagivandet och för vars internationella förbindelser parten svarar eller för vilket den äger sluta överenskomelser.

3. Varje tillkännagivande som gjorts enligt föregående moment kan, i fråga om varje område som anges i sådant tillkännagivande, återtagas i enlighet med reglerna i artikel 13 i denna konvention.

Artikel 12

1. Utan hinder av bestämmelserna i denna konvention kan varje fördragsslutande part, då den undertecknar konventionen eller då den deponerar sitt ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument, förbehålla sig rätten att under den nedan angivna övergångsperioden:

a) icke meddela patent på livs- eller läkemedel såsom sådana samt på andra förfaranden avseende jordbruk eller trädgårdsskötsel än dem som omfattas av artikel 2 mom. b),

(b) to grant valid patents for inventions disclosed within the six months preceding the filing of the application, either, apart from the case referred to in paragraph 4 (b) of Article 4, by the inventor himself, or, apart from the case referred to in paragraph 4 (a) of Article 4, by a third party as a result of information derived from the inventor.

2. The limited period referred to in paragraph 1 of this Article shall be ten years in the case of sub-paragraph (a) and five years in the case of sub-paragraph (b). It shall start from the entry into force of this Convention for the Contracting Party considered.

3. Any Contracting Party which makes a reservation under this Article shall withdraw the said reservation as soon as circumstances permit. Such withdrawal shall be made by notification addressed to the Secretary-General of the Council of Europe and shall take effect one month from the date of receipt of such notification.

Article 13

1. This Convention shall remain in force indefinitely.

2. Any Contracting Party may, in so far as it is concerned, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary-General of the Council of Europe.

3. Such denunciation shall take effect six months after the date of receipt by the Secretary-General of such notification.

Article 14

The Secretary-General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, any State which has acceded to this Convention and the Director of the International Bureau for the Protection of Industrial Property of:

(a) any signature;

(b) d'octroyer valablement des brevets pour des inventions divulguées dans les six mois précédant le dépôt de la demande, soit en dehors du cas prévu sous l'article 4, paragraphe 4 (b), par l'inventeur lui-même, soit en dehors du cas prévu à l'article 4, paragraphe 4 (a), par un tiers ayant reçu des informations provenant de l'inventeur.

2. La période transitoire visée au paragraphe 1 est de dix ans dans le cas prévu à l'alinéa (a) et de cinq dans le cas prévu à l'alinéa (b). Elle se compte à partir de l'entrée en vigueur de la présente Convention à l'égard de la Partie Contractante considérée.

3. Toute Partie Contractante qui fait une réserve en vertu du présent article la retirera aussitôt que les circonstances le permettront. Le retrait de la réserve sera fait par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe; cette notification prendra effet un mois après la date de sa réception.

Article 13

1. La présente Convention demeurera en vigueur sans limitation de durée.

2. Toute Partie Contractante pourra, en ce qui la concerne, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

3. La dénonciation prendra effet six mois après la date de la réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 14

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil, à tout Etat ayant adhéré à la présente Convention, ainsi qu'au Directeur du Bureau international pour la Protection de la Propriété industrielle :

(a) toute signature;

b) meddela giltiga patent på uppfinningar som, inom sex månader före det patentansökningen gjordes, bekantgjorts antingen, utom i fall som avses i artikel 4 mom. 4 b), av uppfinnaren själv eller, utom i fall som avses i artikel 4 mom. 4 a), av tredje man till följd av upplysningar härrörande från uppfinnaren.

2. Den i mom. 1 angivna övergångsperioden omfattar i fall som avses i mom. 1 a) tio år och i fall som avses i mom. 1 b) fem år. Den börjar löpa vid konventionens ikraftträdande i förhållande till vederbörande fördragsslutande part.

3. Varje fördragsslutande part som gör förbehåll enligt denna artikel skall återtaga detsamma så snart omständigheterna medgiva det. Sådant återtagande skall ske genom tillkännagivande till Europarådets generalsekreterare; tillkännagivandet skall få verkan en månad efter dagen för dess mottagande.

Artikel 13

1. Denna konvention skall förbli-
va i kraft utan begränsning i tiden.

2. Varje fördragsslutande part kan för sitt vidkommande uppsäga denna konvention genom ett till Europarådets generalsekreterare ställt tillkännagivande.

3. Uppsägning skall få verkan sex månader efter den dag, då generalsekreteraren mottagit tillkännagivandet.

Artikel 14

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Rådets medlemsstater, stat som anslutit sig till denna konvention samt direktören för Internationella byrån för skydd av den industriella äganderätten, om:

a) varje undertecknande,

(b) any deposit of an instrument of ratification, acceptance or accession;

(c) any date of entry into force of this Convention;

(d) any declaration and notification received in pursuance of the provisions of paragraphs 2 and 3 of Article 11;

(e) any reservation made in pursuance of the provisions of paragraph 1 of Article 12;

(f) the withdrawal of any reservation carried out in pursuance of the provisions of paragraph 3 of Article 12;

(g) any notification received in pursuance of the provisions of paragraph 2 of Article 13 and the date on which denunciation takes effect.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 27th day of November 1963 in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary-General shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States and to the Director of the International Bureau for the Protection of Industrial Property.

(b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion;

(c) toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention;

(d) toute déclaration et notification reçues en application des dispositions des paragraphes 2 et 3 de l'article 11;

(e) toute réserve formulée en application des dispositions du paragraphe 1 de l'article 12;

(f) le retrait de toute réserve effectué en application des dispositions du paragraphe 3 de l'article 12;

(g) toute notification reçue en application des dispositions du paragraphe 2 de l'article 13 et la date à laquelle la dénonciation prendra effet.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Strasbourg, le 27 novembre 1963, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats signataires et adhérents ainsi qu'au Directeur du Bureau international pour la Protection de la Propriété Industrielle.

b) deponeringen av varje ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument,

c) varje datum för konventionens ikraftträdande,

d) varje tillkännagivande och meddelande som mottagits i enlighet med bestämmelserna i artikel 11 mom. 2 och 3,

e) varje förbehåll som gjorts i enlighet med bestämmelserna i artikel 12 mom. 1,

f) återtagande av varje förbehåll i enlighet med bestämmelserna i artikel 12 mom. 3,

g) varje tillkännagivande som mottagits i enlighet med bestämmelserna i artikel 13 mom. 2 samt datum då uppsägning får verkan.

Till bekräftelse härav ha undertecknade, därtill behörigen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Som skedde i Strasbourg den 27 november 1963 på engelska och franska språken, vilka båda texter äga lika vitsord, i ett exemplar som skall förvaras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända bestyrkta avskrifter till alla stater som undertecknat eller anslutit sig till konventionen samt till direktören för Internationella byrån för skydd av den industriella äganderätten.

Förslag
till
Patentlag

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Den som gjort en uppfinning, som kan tillgodogöras industriellt, eller den till vilken uppfinnarens rätt övergått äger efter ansökan erhålla patent på uppfinningen och därigenom förvärva ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja uppfinningen enligt denna lag.

Patent meddelas icke på

1) uppfinning vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning,

2) växtsorter eller djurraser eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter eller djur; dock att patent må meddelas på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande.

2 §.

Patent meddelas endast på uppfinning som icke är närliggande i förhållande till vad som blivit känt innan patentansökningen gjordes.

Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Även innehållet i patentansökan som tidigare gjorts här i riket anses som känt, om denna ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 22 §.

Patent må dock meddelas utan hinder av att uppfinningen inom sex månader innan patentansökningen gjordes blivit allmänt tillgänglig till följd av att

1) sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt förevisat uppfinningen på officiell eller officiellt erkänd internationell utställning eller

2) kännedom om uppfinningen uppenbart missbrukats gentemot sökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt.

3 §.

Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som angivas nedan, annan än patenthavaren ej må utan dennes lov utnyttja uppfinningen yrkesmässigt genom att använda patentskyddat för-

farande, genom att tillverka, införa, använda, till försäljning, uthyrning eller utlåning utbjuda patentskyddat alster eller på annat sätt.

Avser uppfinningen förfarande för tillverkning av alster, omfattar ensamrätten även alster som tillverkats enligt förfarandet.

Ensamrätten omfattar icke utnyttjande av alster, som sålts här i riket i butik eller på därmed jämförligt sätt i strid mot ensamrätten, om köparen vid köpet icke ägde eller bort äga kännedom om att ensamrätten kränktes.

4 §.

Utan hinder av patent må den som utnyttjade uppfinningen yrkesmässigt här i riket när patentansökningen gjordes fortsätta utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art, om utnyttjandet icke utgjorde uppenbart missbruk av kännedom om uppfinningen gentemot patentsökanden eller någon från vilken denne härleder sin rätt. Sådan rätt till utnyttjande tillkommer under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja uppfinningen yrkesmässigt här i riket.

Rätt enligt första stycket må övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den uppkommit eller utnyttjandet avsetts skola ske.

5 §.

Utan hinder av patent må uppfinningen utnyttjas på utländskt fartyg, luftfartyg eller annat samfärdsmedel för dess behov, när det tillfälligt inkommer till riket vid regelbunden trafik eller eljest.

Konungen äger förordna, att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av patent må införas till riket och användas här för reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat i vilken motsvarande förmåner medgivits för svenska luftfartyg.

6 §.

Konungen äger förordna, att ansökan om patent på uppfinning, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd i främmande stat, skall vid tillämpning av 2 § första och andra styckena samt 4 § anses gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten om sökanden yrkar det.

I förordnande skola angivas de närmare villkor, under vilka sådan konventionsprioritet må åtnjutas.

7 §.

Innehavare av patent äger erhålla tilläggspatent på utveckling av uppfinningen, om ansökan härom inkommit innan ansökningen om huvudpatentet blev allmänt tillgänglig enligt 22 §.

Tilläggspatent meddelas utan hinder av att villkoret enligt 2 § första stycket icke är uppfyllt i förhållande till innehållet i ansökningen om huvudpatentet. Tilläggspatent upphör att gälla samtidigt med huvudpatentet, om annat ej följer av tredje stycket, och må övergå till annan endast tillsammans med huvudpatentet.

Upphör huvudpatentet på grund av att patenthavaren avstår från patentet eller förklaras patentet ogiltigt, utgör tilläggspatentet självständigt patent för återstoden av patenttiden. Finnas flera tilläggspatent till huvudpatentet, gäller det först meddelade tilläggspatentet som huvudpatent och de övriga som tilläggspatent till detta.

2 KAP.

Patentansökan och dess handläggning

8 §.

Patentmyndighet för riket är patent- och registreringsverket.

9 §.

Ansökan om patent göres skriftligen hos patentmyndigheten.

Ansökningen skall innehålla beskrivning av uppfinningen, innefattande även ritningar, om sådana erfordras. Beskrivningen skall vara så tydlig, att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen, samt innehålla bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav).

I ansökningen skall uppfinnarens namn angivas.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

10 §.

I samma ansökan må icke sökas patent på två eller flera uppfinningar, som äro oberoende av varandra.

11 §.

Sökes patent av annan än uppfinnaren, skall sökanden styrka sin rätt till uppfinningen.

12 §.

Sökande som ej har hemvist här i riket skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

13 §.

Ansökan om patent må icke ändras så, att patent sökes på något som ej framgick av ansökningshandlingarna när ansökningen gjordes eller enligt 14 § skall anses gjord.

14 §.

Ändrar sökanden ansökningen inom sex månader från den dag då ansökningen gjordes, skall ansökningen anses gjord vid den tidpunkt, då ändringen vidtogs, om han yrkar det.

Yrkande enligt första stycket må framställas endast en gång och må ej återtagas.

15 §.

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner patentmyndigheten eljest hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, skall ansökningen avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom fyra månader efter utgången av förelagd tid inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa brist och inom samma tid erlägger fastställd återupptagningsavgift.

16 §.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningsningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningsningen avslås, om anledning ej förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

17 §.

Påstår någon inför patentmyndigheten bättre rätt till uppfinningen än sökanden och finnes saken tveksam, må patentmyndigheten förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid äventyr att påståendet lämnas utan avseende vid patentansökningsningens fortsatta prövning.

Är tvist om bättre rätt till uppfinningen anhängig vid domstol, må patentansökningsningen förklaras vilande i avbidan på att målet slutligen avgöras.

18 §.

Visar någon inför patentmyndigheten att han äger bättre rätt till uppfinningen än sökanden, skall patentmyndigheten överföra ansökningsningen på honom, om han yrkar det. Den som får patentansökan överförd på sig skall erlägga ny ansökningsavgift.

Yrkas överföring, må ansökningsningen icke avskrivas eller avslås förrän yrkandet slutligt prövats.

19 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och finnes ej hinder för patentföreligga, skall ansökningsningen godkännas för utläggning enligt 21 §.

Sedan ansökningsningen godkänts för utläggning, må patentkraven icke utvidgas eller yrkande enligt 14 § framställas.

20 §.

Inom två månader efter det ansökningsningen godkänts för utläggning skall sökanden erlägga fastställd tryckningsavgift. Sker det ej, skall ansökningsningen avskrivas. Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom fyra månader efter utgången av sagda tid erlägger tryckningsavgiften jämte fastställd återupptagningsavgift.

Sökes patent av uppfinnaren och begär han befrielse från tryckningsavgiften inom två månader efter det att ansökningsningen godkänts för utläggning, må patentmyndigheten medgiva honom sådan befrielse, om han har avsevärd svårighet att erlägga avgiften. Avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två månader därefter anses erlagd i rätt tid.

21 §.

Sedan tryckningsavgift enligt 20 § erlagts eller befrielse från tryckningsavgiften medgivits, skall patentmyndigheten utlägga ansökningsningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningsningen. Utläggningen skall kungöras.

Invändning göres skriftligen hos patentmyndigheten inom tre månader från kungörelsedagen.

Från och med den dag då ansökningsningen utlägges skola tryckta exemplar av beskrivning och patentkrav, med uppgift om sökanden och uppfinnaren, finnas att tillgå hos patentmyndigheten.

22 §.

Från och med den dag då ansökningshandlingarna i ärendet hållas tillgängliga för envar.

När aderton månader förflutit från den dag då patentansökningshandlingarna gjordes, eller, om konventionsprioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres, skola handlingarna hållas tillgängliga för envar, även om ansökningshandlingarna icke utlagts. Har beslut fattats om avskrivning eller avslag, skola handlingarna dock hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökningshandlingarna återupptages eller anför besvär.

På framställning av sökanden skola handlingarna hållas tillgängliga tidigare än som följer av första och andra styckena.

När handlingarna bli tillgängliga enligt andra eller tredje stycket, skall kungörelse därom utfärdas.

Innehåller handling företagshemlighet och rör den icke uppfinning varå patent sökes i ärendet, äger patentmyndigheten, om särskilda skäl föreligga, på yrkande förordna att handlingen icke må utlämnas. Har sådant yrkande ogillats, må handlingen likväl icke utlämnas förrän beslutet vunnit laga kraft.

23 §.

Efter utgången av den i 21 § andra stycket föreskrivna tiden upptages ansökningshandlingarna till fortsatt prövning för avgörande av frågan huruvida patent skall meddelas. Vid denna prövning äga 15—18 §§ tillämpning.

Har invändning gjorts, skall sökanden underrättas därom och tillfälle beredas honom att yttra sig över invändningen.

24 §.

Talan mot slutligt beslut av patentmyndigheten i ärende angående ansökan om patent må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställd i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 20 § första stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 18 § bifallits, må talan föras av sökanden. Mot beslut, varigenom yrkande om överföring som nu sagts avslagits, må talan föras av den som framställt yrkandet.

Mot beslut, varigenom yrkande om förordnande enligt 22 § femte stycket avslagits, må talan föras av sökanden.

25 §.

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Den som vill anför besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot besvärsavdelningens beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

26 §.

Patent är meddelat, när patentansökningshandlingarna bifallits och beslutet vunnit laga kraft. När patent meddelats, skall det kungöras och patentbrev utfärdas. Har beskrivning eller patentkrav ändrats efter det de tryckts enligt